

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์แยกส่วนในภาษาไทย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SYNTACTIC AND SEMANTIC PROPERTIES OF VERBS OF SEPARATION IN THAI

Mr. Kiat Thepchuaysuk

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยา แสดงเหตุการณ์แยกส่วนในภาษาไทย
โดย	นายเกียรติ เทพช่วยสุข
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีราภรณ์ รติธรรมกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิภาส โปธิแพทย์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วรพรรณ เพ็ชรกิจ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. นัทธชนัน นาถประทาน)

เกียรติ เทพช่วยสุข : คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์แยกส่วนในภาษาไทย (SYNTACTIC AND SEMANTIC PROPERTIES OF VERBS OF SEPARATION IN THAI) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา, 306 หน้า.

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาคุณสมบัตินวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย ตลอดจนการจำแนกออกเป็นประเภทที่ต่างกันของคำกริยาโดยผู้วิจัยมีสมมติฐานจากการพิจารณาพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันของคำกริยาว่าสิ่งที่เป็นตัวแปรสำคัญในการทำให้คำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกออกได้เป็นประเภทคือการสลับปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ของคำกริยา

จากผลการวิจัย พบว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนจำนวน 107 คำในภาษาไทยมีพฤติกรรมการสลับปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ โดยแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท การสลับหน่วยสร้างทั้ง 8 ประเภทที่พบสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การสลับกรรมสภาพ ซึ่งประกอบด้วยการสลับการติดกับกระบวนการ การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับกรรมจาก การสลับกระบวนการกับผล การสลับสะท้อนผล การสลับมีขมิ้มกรรม 2) การสลับโดยไม่มีกรเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยการสลับที่มีหน่วยรวมเหตุการณ์เครื่องมืออยู่ในเหตุการณ์ ได้แก่ ประธานผู้กระทำกับเครื่องมือและการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือ

เมื่อนำตัวแปรการสลับหน่วยสร้างทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบ พบว่าตัวแปรการสลับหน่วยสร้างมีการจำแนกออกเป็น 2 องค์ประกอบหรือ 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน และการสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน สำหรับสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน พบว่าตัวแปรการสลับที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มนี้ได้แก่ การสลับกรรมจาก การสลับมีขมิ้มกรรม การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับประธานเครื่องมือ และการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือ ส่วนการสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน พบว่าตัวแปรการสลับที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มนี้ได้แก่ การสลับกระบวนการกับผล การสลับสะท้อนผล และการสลับการติดกับกระบวนการ

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทที่ต่างกันตามรูปแบบการสลับปรากฏ พบว่าสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทย่อย 3 ประเภทโดยอิงตามพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา ได้แก่ 1) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมการติดเป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนที่มีการเน้นจุดสนใจที่ใช้เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์ คำกริยาแยกส่วนที่มีการปรากฏของเครื่องมือในเหตุการณ์แต่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพ และคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนแบบโดยรวม 2) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกระบวนการเป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงกระบวนการและสภาพผลที่สามารถแสดงการแยกส่วนโดยไม่ปรากฏผู้กระทำได้ และคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้นซึ่งเป็นสภาพที่เกิดจากการกระทำการแยกส่วนโดยผู้กระทำ 3) คำกริยาแยกส่วนสลับการติดกับกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนสลับการติดกับกระบวนการโดยมีการปรากฏของเครื่องมือและไม่มีการปรากฏของเครื่องมือ

ภาควิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2559

5380104422 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: VERBS OF SEPARATION / TRANSITIVITY / VERBS ALTERNATION / COGNITIVE LINGUISTIC

KIAT THEPCHUAYSUK: SYNTACTIC AND SEMANTIC PROPERTIES OF VERBS OF SEPARATION IN THAI. ADVISOR: ASSOC PROF.KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D., 306 pp.

This research studies syntactic and semantic properties of verbs of separation in Thai as well as how they are categorized into distinct categories. From investigating through verbs' behavior, the researcher hypothesizes that the crucial factors which are responsible for categorization of the separation verbs are verbs' diathesis alternations.

It is found that 107 separation verbs in Thai have 8 different alternation patterns which can be categorized into 2 major groups. The first group includes transitivity alternations which are causative/inchoative alternation, patient/goal alternation, passive alternation, resultative alternation, reflexive alternation and middle alternation, while the second group includes alternations that do not affect transitivity and can be found in the verbs describing events with instrument participants which are instrument-subject alternation and instrument-object alternation.

Through factor analysis, these verbs' alternations can be categorized into 2 components which are the alternations which can be applied with transitive-based verbs and the alternations which can be applied with intransitive-based verbs. Within the alternations which can be applied with transitive-based verbs, the factors which are related to each other are passive alternation, middle alternation, patient/goal alternation, instrument-subject alternation and instrument-object alternation. Within the alternations which can be applied with intransitive-based verbs, the factors which are related to each other are resultative alternation, reflexive alternation and causative/inchoative alternation.

When analyzing verbs' categorization through these distinct alternation patterns, it is found that verbs of separations can be categorized according to their syntactic behaviors. Firstly, Transitive-based verbs of separation can be categorized into verbs which focus on instruments used, verbs which focus on change of state sub-event, and verbs which express holistic separation events. Secondly, Intransitive-based verbs of separation can be categorized into verbs which express inchoation and stative situation without any agent in the event, and verbs which express stative situation which change of state results from agent's action. Lastly, verbs which can be causative/inchoative alternated are categorized into verbs which express an event with instrument, verbs which express an event without instrument.

Department: Linguistics

Student's Signature .....

Field of Study: Linguistics

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ อันมีค่ายิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีราภรณ์ รติธรรมกุล อาจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์ อาจารย์ ดร.วรวรรณา เพ็ชรกิจ และอาจารย์ ดร.นันทชนัน นาถประทาน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและข้อแก้ไขอันมีประโยชน์ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านภาษาศาสตร์ และภาษาอังกฤษอันเป็นรากฐานที่ดียิ่งในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ นายปริญญา วงษ์ตะวัน นางสาวชาภินี มณีนาวาชัย และนางสาวรุจิรา บำรุงกาญจน์ที่คอยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนในภาควิชาภาษาศาสตร์ที่คอยเป็นกำลังใจ กระตุ้นเตือน ตลอดจนถามไถ่ความก้าวหน้า

ขอขอบคุณนางสาวกิตติกาญจน์ คามินทร์สำหรับการดูแลเอาใจใส่และคอยให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและระลึกถึงความรักและความห่วงใยของบิดาและมารดา ผู้สนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆ ด้านเสมอมา ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตได้ด้วยพระคุณอันล้นพ้นของบิดามารดา และหากมีคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแก่บิดามารดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	9
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	10
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	11
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์	13
2.1 มโนทัศน์และทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาคุณสมบัตินวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ของคำกริยาแยกส่วน.....	13
2.1.1 ภาษาศาสตร์ปริชานและไวยากรณ์ปริชาน	13
2.1.2 ขอบเขตทางความหมาย (scope of predication) ของคำกริยาแยกส่วน.....	19
2.1.3 การสร้างมโนทัศน์เหตุการณ์ (event conceptualization).....	23
2.1.4 สกรรมสภาพ (transitivity).....	27
2.1.4.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสกรรมสภาพในแง่อรรถศาสตร์.....	44
2.1.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสกรรมสภาพในแง่วากยสัมพันธ์: ทฤษฎีการสลับส กรรมสภาพ (transitivity alternation).....	60

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคำกริยาแยกส่วนในอดีตที่ผ่านมา	71
2.2.1 การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำกริยากรุ่ม “break” และคำกริยากรุ่ม “hit”	71
2.2.2 การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำกริยากรุ่ม “cut” และคำกริยากรุ่ม “break”	76
2.2.3. การศึกษาข้ามภาษาเปรียบเทียบสมาชิกคำกริยาแยกส่วนทั้งหมดในมโนทัศน์ของ ผู้ใช้ภาษา	82
2.2.4 การศึกษาคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย	92
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	103
3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	103
3.2 การเก็บข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัย	105
3.2.1 ปัญหาจากการคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยที่ผ่านมา.....	105
3.2.2 ข้อมูลคำกริยาที่ใช้ในงานวิจัย.....	108
3.2.2.1 ข้อมูลคำกริยาจากประโยคพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนด้วยวิดิทัศน์ จำลองเหตุการณ์การแยกส่วน.....	108
3.2.2.2 ข้อมูลคำกริยาจากหนังสือคลังคำ.....	111
3.2.2.3 ข้อมูลคำกริยาจากงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989).....	113
3.3 การคัดเลือกข้อมูลประโยคที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัย	114
3.4 เครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการจัดระเบียบข้อมูลในงานวิจัย: การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)	120
บทที่ 4 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน	134
4.1 บทนำ.....	134
4.2 ลักษณะของรูปประโยคและภาคแสดงที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่.....	135
4.2.1 การปรากฏในหน่วยสร้างอนุพากย์คู่โดยมีคำเชื่อมคั่นระหว่างอนุพากย์.....	136
4.2.2 การปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบฉวยและคำกริยาแสดงทิศทาง.....	141
4.2.3 การเน้นกรรมขึ้นมาเป็นหัวเรื่อง (Topicalization)	144

4.3 หน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏ	145
4.3.1 หน่วยสร้างการีต (causative constructions)	146
4.3.1.1 หน่วยสร้างศัพท์การีต (lexical causative construction)	148
4.3.1.2 หน่วยสร้างก่อผล	152
4.3.1.3 หน่วยสร้างการีตกลุ่มคำ (periphrastic causative construction)	163
4.3.2 หน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมปรากฏในบุพบทลีในฐานะเป้าหมาย	167
4.3.3 หน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมของบุพบทเป็นเป้าหมายร่วมกับกรรมตรงเครื่องมือ	171
4.3.4 หน่วยสร้างกรรมวาก	174
4.3.5 หน่วยสร้างกรรมกระบวนกร	179
4.3.6 หน่วยสร้างมีชฌิมกรรม	182
4.4 ความแตกต่างของหน้าที่ทางความหมายของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อกรรมสภาพ ของคำกริยา	184
4.5 สรุปพฤติกรรมการวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน	191
บทที่ 5 โครงสร้างประโยคและการแสดงเหตุการณ์ของการสลับแต่ละประเภท	195
5.1 การสลับกรรมสภาพ	195
5.1.1 การสลับการีตกับกระบวนกร	196
5.1.2 การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย	203
5.1.3 การสลับกรรมวาก	211
5.1.4 การสลับกระบวนกรกับผล	217
5.1.5 การสลับสะท้อนผล	220
5.1.6 การสลับมีชฌิมกรรม	222
5.2 การสลับหน่วยสร้างโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง	223
5.2.1 การสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือ (Instrument Subject Alternation)	223

5.2.2 การสลับกรรมตรงเครื่องมือ (Instrument Object Alternation).....	228
5.3 สรุปความแตกต่างของการสลับหน่วยสร้าง	232
บทที่ 6 การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน	235
6.1 การใช้การวิเคราะห์ท่อนค์ประกอบช่วยในการวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยก ส่วน.....	235
6.2 ประเภทของคำกริยาแยกส่วน	244
6.2.1 คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุและปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกริตเป็น พื้นฐาน.....	244
6.2.1.1 คำกริยาแยกส่วนที่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การใช้เครื่องมือ	246
6.2.1.2 คำกริยาแยกส่วนที่มีการปรากฏของเครื่องมือแต่เน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำ	249
6.2.1.3 คำกริยาแยกส่วนแสดงการแยกส่วนแบบโดยรวม	250
6.2.2 คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลและปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน....	251
6.2.2.1 คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงกระบวนการและ สภาพผล	252
6.2.2.2 คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพ เท่านั้น	253
6.2.3 คำกริยาแยกส่วนสลับการริตกับกระบวนการ.....	255
6.2.3.1 กริยาสลับการริตกับกระบวนการโดยมีการปรากฏของเครื่องมือ.....	256
6.2.3.2 กริยาสลับการริตกับกระบวนการโดยไม่มีการปรากฏของเครื่องมือ.....	256
6.3 สรุปผลการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน	257
บทที่ 7 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	260
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	260
7.2 อภิปรายผลการวิจัย	262

7.3 ข้อเสนอแนะ	266
รายการอ้างอิง	268
ภาคผนวก.....	277
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	306

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	คุณสมบัติความเป็นปัจเจก	31
2.2	คุณสมบัติสภกรมสภาพ (Hopper & Thompson, 1980)	32
2.3	แบบลักษณะภาษาของคำกริยาแยกส่วนโดยเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย (Guerssel et al., 1985)	78
2.4	ตารางแสดงการเปรียบเทียบการใช้คำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษ ภาษา การิพุน่า และภาษาจีนกลาง (Majid et al., 2007 ดัดแปลงจาก Pye, 1995)	84
3.1	ตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรทั้งหมดจากการวิเคราะห์ องค์ประกอบ	125
3.2	การหมุนแกนองค์ประกอบแบบ Varimax เพื่อแสดงการจัดองค์ประกอบของ ตัวแปรเหตุการณ์การแยกส่วน	128
3.3	องค์ประกอบของเหตุการณ์การแยกส่วนและคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่ใช้ในการพรรณนาแต่ละเหตุการณ์	131
4.1	การปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างการิต (n=4,124)	148
4.2	ความถี่ของการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำกริยาช่วยบ่งชี้กรรม วาจกในหน่วยสร้างต่างๆ	175
4.3	พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยก ส่วน	192
5.1	ความแตกต่างของการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภท	232
6.1	ตัวแปรที่จะใช้ทดสอบการจัดประเภทด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ	237
6.2	การพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลด้วยการทดสอบ KMO และ Bartlett's test of sphericity	238
6.3	การแบ่งองค์ประกอบของตัวแปรการสลับหน่วยสร้าง	240
6.4	การหมุนแกนองค์ประกอบแบบ Varimax เพื่อแสดงการจัดองค์ประกอบของ ตัวแปรการสลับหน่วยสร้าง	242
6.5	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการสลับหน่วยสร้างของคำกริยา	243
6.6	การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน	257

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
2.1	เมตริกซ์ซัพซ็อนของมโนทัศน์ “มีด” (Langacker, 1991a:5)	17
2.2	ความแตกต่างของการเน้นของเหตุการณ์	18
2.3	มโนทัศน์การเปลี่ยนแปลงสภาพ	22
2.4	เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน	23
2.5	แบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 1 มิติแสดงเหตุการณ์การรีด (Croft, 1991:37)	46
2.6	ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงรูปแทนทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทาง อรรถศาสตร์ของแบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติแสดงเหตุการณ์การรีดการ ทำให้แจกันเปลี่ยนแปลงสภาพ (Croft, 2012:213)	51
2.7	แรงพลวัตของการรีดต้นแบบหรือการรีดแบบมีการกระทำ (Talmy, 1988:57)	55
2.8	แรงพลวัตของลักษณะการรีดแสดงการหยุด (Talmy, 1988:57)	56
2.9	แรงพลวัตของลักษณะการรีดแสดงการอนุญาตให้เคลื่อนที่ (Talmy, 1988:57)	57
2.10	แรงพลวัตของลักษณะการรีดแสดงการอนุญาตให้หยุดนิ่ง (Talmy, 1988:57)	58
2.11	ภาพนิ่งบางส่วนจากวิดีโอที่ใช้นในการเก็บข้อมูล	88
2.12	ภาพนิ่งแสดงตัวอย่างวิดีโอที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุ (วิดีโอที่ 1: Tear cloth into two pieces by hand)	88
2.13	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การเคลื่อนย้ายสิ่งของกับเหตุการณ์การแบ มือและเหตุการณ์ทั้งหมด	97
2.14	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การอ้าและเหตุการณ์การแยกส่วนอื่นๆ โดยตัด ตัวแปรเหตุการณ์แสดงการเคลื่อนย้ายและเหตุการณ์การแบมือออก	97
2.15	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การหัก เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่นำกลับมา ประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่ายและเหตุการณ์การแยกส่วนอื่นๆ เมื่อตัดตัวแปร เหตุการณ์แสดงการเคลื่อนย้าย เหตุการณ์การแบมือ และเหตุการณ์การอ้า ออก	98
2.16	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การปอกเปลือกวัตถุกับเหตุการณ์อื่นๆ	98
2.17	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่นำกลับมาประกอบเป็นรูป เดิมได้ง่าย เหตุการณ์การฉีก และเหตุการณ์อื่นๆ	99
2.18	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุต้นแบบที่ประกอบด้วย 3	99

	หน่วยรวม	
2.19	แผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความละเอียดของเหตุการณ์จากการวิเคราะห์ ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุในภาษาไทย	100
3.1	ค่าลักษณะเฉพาะของการวิเคราะห์องค์ประกอบของวิถีทัศน์ทั้งหมด (เรียงค่าความ แปรปรวนมากไปน้อย)	126
4.1	โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิยวัตฤผู้รับการ กระทำกระสวนที่ 1	142
4.2	โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิยวัตฤผู้รับการ กระทำกระสวนที่ 2	142
4.3	โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิยวัตฤผู้รับการ กระทำกระสวนที่ 3	143
4.4	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างศัพท์การิต	149
4.5	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างก่อกผล	153
4.6	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ	164
4.7	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำโดยมีการปรากฏร่วมกับ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงแรก	165
4.8	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมของบุพบทวลีเป็น เป้าหมาย	168
4.9	โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างสกรรมการิตโดยอาร์กิวเมนต์กรรมตรงมี หน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือ	172
5.1	โครงสร้างประโยคของการสลักริตกับกระบวนกร	197
5.2	โครงสร้างประโยคของการสลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ ประกอบด้วย 2 หน่วยรวมเหตุการณ์โดยมีผู้กระทำเป็นประธานของประโยค	204
5.3	โครงสร้างประโยคของการสลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ ประกอบด้วย 2 หน่วยรวมเหตุการณ์โดยมีเครื่องมือเป็นประธานของประโยค	205
5.4	โครงสร้างประโยคของการสลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ ประกอบด้วย 3 หน่วยรวมเหตุการณ์	206
5.5	โครงสร้างประโยคของการสลัระหว่างหน่วยสร้างสกรรมการิตแบบกรรตุ วากกับกรรมวากแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์	212
5.6	โครงสร้างประโยคของการสลัระหว่างหน่วยสร้างสกรรมการิตแบบกรรตุ วากกับกรรมวากแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์	213

5.7	โครงสร้างประโยคของการสลับกระบวนการกับผล	218
5.8	โครงสร้างการสลับสะท้อนผล	221
5.9	โครงสร้างการสลับมีขนิมกรรม	222
5.10	โครงสร้างประโยคของการสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือ	224
5.11	โครงสร้างประโยคของการสลับกรรมตรงเครื่องมือ	229
6.1	ความแปรปรวนขององค์ประกอบ	241
7.1	ความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษ และภาษาไทย	265

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการศึกษาคำกริยาในภาษาต่างๆ ทั่วโลก กลุ่มของคำกริยาที่มีความน่าสนใจมากกลุ่มหนึ่งที่นักศึกษาศาสตร์ทั่วโลกให้ความสนใจคือ คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุสิ่งของหรืออวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย (เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะใช้คำว่า “คำกริยาแยกส่วน” ตลอดงานวิจัยฉบับนี้ เช่น คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุและปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการิตเป็นพื้นฐาน คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลและปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการเป็นพื้นฐาน และคำกริยาแยกส่วนสลับการิตกับกระบวนการ เป็นต้น) ซึ่งสังเกตได้จากการมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาคำกริยากลุ่มนี้ โดยได้ศึกษาไว้ในหลายแง่มุม โดยพบทั้งงานวิจัยที่สรุปว่าการจำแนกประเภทของคำกริยาในขอบเขตนี้มีความเป็นสากลและงานวิจัยที่สรุปว่าการจำแนกประเภทของคำกริยาในขอบเขตนี้มีความแตกต่างกันและแปรไปในแต่ละภาษา

สาเหตุที่นักภาษาศาสตร์มากมายรวมถึงผู้วิจัยสนใจศึกษาคำกริยาที่อยู่ในขอบเขตของการแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนเนื่องจากเหตุการณ์การแยกส่วนเป็นเหตุการณ์ที่อยู่คู่กับมนุษย์มาช้านานและกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มนุษย์กระทำเพื่อการดำรงชีวิตมาตั้งแต่สมัยอดีต และในปัจจุบันเหตุการณ์การแยกส่วนก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในกิจกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนในทุกสังคม ดังนั้น ภาษาที่ใช้พรรณนาเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ จึงมาจากประสบการณ์ล้วนๆ ของผู้ใช้ภาษา โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งองค์ความรู้พิเศษใดๆ เลย (อย่างไรก็ตาม ในบางสังคมที่แตกต่างกัน ผู้ใช้ภาษาอาจมีองค์ความรู้พิเศษในการเลือกใช้ภาษามากกว่าผู้ใช้ภาษาทั่วไป และอาจมีความจำเป็นต้องใช้ศัพท์เฉพาะด้วยเหตุผลทางวิชาการ เช่น ในคหกรรมศาสตร์ที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ที่ในเรื่องคำศัพท์ที่หลากหลายที่จำเป็นต่อการแยกส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหาร เป็นต้น)

นอกเหนือจากการที่คำกริยาเหล่านี้เป็นคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ที่มนุษย์กระทำเพื่อการดำรงชีวิตมาตั้งแต่สมัยอดีต เหตุผลอื่นที่ทำให้นักภาษาศาสตร์สนใจศึกษาคำกริยาแยกส่วนเนื่องมาจากการที่คำกริยาที่อยู่ในขอบเขตมโนทัศน์ของการแยกส่วนในแต่ละภาษามีอยู่เป็นจำนวนมากและแสดงปรากฏการณ์ทางภาษาที่น่าสนใจ นั่นคือการที่คำกริยาแยกส่วนถูกใช้เป็นคำกริยา

พรรณนาเหตุการณ์ที่ซับซ้อน จึงสามารถพบสมาชิกของคำกริยาแยกส่วนปรากฏได้ในหลายหน่วยสร้าง¹ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) *I cut the paper./*The paper cut.*
- (2) *I broke the vase./The vase broke.*

จากตัวอย่างในภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่าคำกริยา *cut* จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากคำกริยา *break* นั่นคือในตัวอย่างที่ (1) คำกริยา *cut* จะปรากฏในหน่วยสร้างการิต (causative construction)² ได้แต่ไม่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างกระบวนการ (inchoative construction)³ ได้ดังเช่นคำกริยา *break* ในตัวอย่างที่ (2) นอกจากนี้ยังพบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างอื่นๆ อีกมากมายได้แก่หน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) หน่วย

¹ หน่วยสร้าง (construction) ในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง โครงสร้างทางภาษาในระดับประโยคที่รูปแสดงและความหมายมีความสัมพันธ์กันโดยตรง โดยความหมายดังกล่าวเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง มิใช่ความหมายประจำคำกริยาที่ปรากฏในประโยค หรือความหมายที่เกิดจากการรวมความหมายของคำต่างๆ ภายในประโยค (Goldberg, 1995:1) ความหมายดังกล่าวเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง มิใช่ความหมายประจำคำกริยาที่ปรากฏในประโยค หรือความหมายที่เกิดจากการรวมความหมายของคำต่างๆ ภายในประโยค

² คอมรี (Comrie, 1981:158-177) ได้อธิบายว่าเหตุการณ์การิต (causative events) คือเหตุการณ์ใหญ่ (macroevent) ที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่หน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นทำกริยาอะไรบางอย่างหรือทำให้ตกอยู่ในสภาพบางอย่าง และเหตุการณ์นั้นจะประกอบไปด้วยเหตุการณ์ย่อย (microevent) สองเหตุการณ์ ได้แก่เหตุการณ์เหตุ (causing event) และเหตุการณ์ผล (caused event) โดยเหตุการณ์การิตในภาษาจะถูกแสดงด้วยรูปแสดงทางภาษาเพียงรูปเดียว ประเภทของรูปแสดงเหตุการณ์การิตในภาษามีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่

1. Lexical causative ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านการใช้คำศัพท์ (lexical item) หนึ่งคำ
2. Morphological causative ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านหน่วยคำการิต (causative morphology) หนึ่งหน่วยคำ
3. Analytic causative ซึ่งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลจะถูกแสดงผ่านอนุภาค 2 อนุภาค

³ เชฟ (Chafe, 1970:99-101) ได้ให้คำจำกัดความของคำกริยาแสดงกระบวนการ (process) ไว้ว่าเป็นคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์ที่คำนามที่อยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็นอีกสภาพหนึ่งโดยประโยคที่มีคำกริยาแสดงกระบวนการสามารถเป็นคำตอบของคำถาม *What happened to x?* หรือเกิดอะไรขึ้นกับ *x* โดย *x* เป็นสัญลักษณ์แสดงคำนามที่เป็นประธานของคำกริยาแสดงกระบวนการ แต่ไม่สามารถเป็นคำตอบของคำถาม *What did x do?* หรือ *x* ทำอะไรได้

สร้างมีชมิกรรม (middle construction) หน่วยสร้างสลับประธานกับเครื่องมือ (subject-instrument construction) หน่วยสร้างแสดงความพยายาม (conative construction) เป็นต้น ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการปรากฏสลับหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยาแยกส่วนดังในตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา กล่าวคือ คำกริยาแยกส่วนที่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่เหมือนกันในแง่ของการปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คล้ายคลึงกันมากกว่าคำกริยาแยกส่วนที่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน อีกทั้งข้อค้นพบในแง่ของการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนตามพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ยังมีความเป็นสากลอีกด้วย

จากปรากฏการณ์ทางภาษาที่ได้กล่าวมานั้นคือการที่คำกริยาแยกส่วนสามารถสลับไปปรากฏได้ในหลายๆ หน่วยสร้างในภาษาต่างๆ จึงเป็นเหตุให้นักภาษาศาสตร์สนใจศึกษาคำกริยาเหล่านี้ โดยพบงานวิจัยที่ศึกษาในแง่มุมต่างๆ กัน เช่น การรับภาษาของเด็กหรือผู้เรียนภาษาที่สองผ่านการใช้คำกริยาแยกส่วน (Clark, 2010; Lord, 1979; Pye, Loeb, & Pao, 1996; Pye, Loeb, Redmond, & Richardson, 1995; Schaefer, 1979) การศึกษาเชิงประวัติ (Marttila, 2009) การศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนและการจำแนกคำกริยาเหล่านี้ ออกเป็นประเภทย่อย (Ameka & Essegbey, 2007; Bowerman, 2005; Brown, 2007; Chen, 2007; Enfield, 2007; Essegbey, 2007; Fillmore, 1970; Gaby, 2007; Gharib, 2011; Kroeger, 2010; Levin, 1993; Levinson, 2007; Lüpke, 2007; Næss, 2007; Narasimhan, 2007; O'Connor, 2007; Palancar, 2007; Pye, 1996; Van Staden, 2007) และการศึกษาเชิงแบบลักษณ์ภาษา (Bohnemeyer, Bowerman, & Brown, 2001; Guerssel, Hale, Laugbren, Levin, & White Eagle, 1985; Majid, Boster, & Bowerman, 2008; Majid, Bowerman, Van Staden, & Boster, 2007; Premrirat, 1989; Thepkanjana & Uehara, 2009)

งานวิจัยแรกเริ่มทำให้นักภาษาศาสตร์หันมาสนใจศึกษาการจำแนกประเภทคำกริยาได้แก่ งานวิจัยของฟิลล์มอร์ (Fillmore, 1970) ซึ่งศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยา 2 ประเภทได้แก่ คำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (breaking) และคำกริยาที่แสดงการสัมผัสพื้นผิว (hitting) ในภาษาอังกฤษโดยพิจารณาจากพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ นั้นเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดงานวิจัยที่เป็นการศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาในแนวเฉพาะ

ภาษาตามมามากมาย เช่น งานของเลวิน (Levin, 1993) ที่ศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาต่างๆ ในภาษาอังกฤษโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์นั้นคือการปรากฏสลับหน่วยสร้าง (diathesis alternation) งานของโครเอเกอร์ (Kroeger, 2010) ซึ่งศึกษาการจำแนกคำกริยา 3 ประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกันทางไวยากรณ์ได้แก่กลุ่มแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (breaking) การตัด (cutting) และการสัมผัสพื้นผิว (hitting) ในภาษาชนเผ่าคิมะระแกง ดัสซัน การศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์เฉพาะในกลุ่มคำกริยาแยกส่วนยังพบในงานของกาธิบดี (Gharib, 2011) ซึ่งศึกษาเฉพาะคำกริยาแยกส่วนในภาษาเคอร์ดิซทั้งหมด 13 คำ นอกจากนี้ยังพบการศึกษาเชิงประวัติซึ่งศึกษาความถี่ในการใช้คำกริยาแยกส่วนโดยศึกษาเฉพาะในคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การตัด (cutting verbs) ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษในงานของมาร์ทิลยา (Marttila, 2009) ในเชิงแบบลักษณ์ภาษางานวิจัยที่ศึกษาการจัดประเภทของกลุ่มคำกริยาแยกส่วนในภาษาต่างๆ ได้แก่งานของเกอร์สเซลคณะผู้วิจัย (Guerssel et al., 1985) ซึ่งได้เสนอคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่สามารถจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทไว้และได้กล่าวว่าประเภทของคำกริยานี้มีความเป็นสากล งานของสุวิไลเปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) ซึ่งศึกษาคำกริยาที่ใช้บรรยายเหตุการณ์การตัด (cutting words) ในภาษาไทยและภาษาขมุ งานวิจัยของกิงกาญจัน เทพกาญจนาและซาโตชิ อุเอะฮะระ (Thepkanjana & Uehara, 2007) ซึ่งศึกษาการขยายทางความหมายของคำกริยา “หัก” เปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น และงานวิจัยภายใต้โครงการการศึกษการจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนโดยสถาบันวิจัยทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาแมกซ์แพลงก์ (Max Planck Institute of Psycholinguistic) ซึ่งศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนโดยการให้ผู้ใช้ภาษาต่างๆ ทั่วโลกพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนผ่านการดูวีดิทัศน์และนำการปรากฏไปศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ตลอดจนการจำแนกประเภท (Ameka & Essegbey, 2007; Brown, 2007; Chen, 2007; Enfield, 2007; Essegbey, 2007; Gaby, 2007; Levinson, 2007; Lüpke, 2007; Narasimhan, 2007; O'Connor, 2007; Palancar, 2007; Van Staden, 2007)

แม้จะพบว่ามีการศึกษาคำกริยาแยกส่วนอย่างกว้างขวาง แต่ระเบียบวิธีวิจัยและข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเหล่านั้นยังมีปัญหาอยู่ไม่น้อย ปัญหาประการแรกมาจากการที่ข้อมูลคำกริยาที่นำมาใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่ถูกคัดเลือกผ่านนิยามทางความหมายของคำกริยาแยกส่วนโดยคีย์เซอร์และเฮล (Hale & Keyser, 1987) ที่ว่าคำกริยาแยกส่วนเป็นคำกริยาที่มีความหมายถึง “การแยกส่วนความ

สมบูรณ์ของวัตถุออกจากกัน” (separation of material integrity) ซึ่งเป็นเพียงนิยามกว้างๆ เท่านั้น โดยงานส่วนใหญ่ได้อ้างถึงนิยามทางความหมายของคำกริยาแยกส่วนนิยามนี้ แต่ไม่มีทฤษฎีอื่นๆ ที่ใช้รองรับเหตุผลในการคัดเลือกข้อมูล ข้อมูลคำกริยาที่ถูกคัดเลือกนำมาศึกษาในงานวิจัยส่วนใหญ่จึงจำกัดอยู่เฉพาะคำกริยาแยกส่วนที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์⁴ ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ และผู้รับการกระทำ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ที่ผู้กระทำระทำการแยกส่วน ผู้รับการกระทำโดยการใช้เครื่องมือและคำกริยาแยกส่วนที่เน้นแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่นำมาใช้ศึกษาโดยอิงตามข้อจำกัดทางความหมายและพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างตามพฤติกรรมของคำกริยาคลุ่มนี้ในภาษาอังกฤษเท่านั้น ตัวอย่างข้อมูลคำกริยาเหล่านั้นเช่น คำกริยา *cut, clip, chop, hack, hew, saw, slash, slice, snip, break, chip, crack, crush, smash, snap, slit* และ *tear* ในภาษาอังกฤษ

จากปัญหาความจำกัดของข้อมูลคำกริยาที่นำมาศึกษาในงานวิจัยต่างๆ ทำให้ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นออกมาในทำนองเดียวกันในเกือบทุกงานวิจัย โดยเมื่อนำข้อมูลคำกริยาเหล่านั้นมาจำแนกประเภท จะมีข้อสรุปที่คล้ายกันว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถจำแนกออกได้เป็นสองประเภท นั่นคือคำกริยาในกลุ่ม *cut* และคำกริยาในกลุ่ม *break* ตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์ โดยคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการิตเพื่อใช้แสดงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแยกส่วนของวัตถุออกจากกันโดยการใช้เครื่องมือในการแยกส่วนจะถูกจัดอยู่ในคำกริยาคลุ่ม *cut* เช่นคำกริยา *cut, clip, chop, hack, hew, saw, scrape, scratch, slash* และ *snip* ในขณะที่คำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสรรกรมการิตเพื่อใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยไม่ให้ข้อมูลวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วนที่ชัดเจน อีกทั้งยังสามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างสรรกรมการิตเพื่อบ่งชี้ความสนใจไปยังการแสดงเฉพาะเหตุการณ์ย่อย

⁴ หน่วยร่วมเหตุการณ์ (participant) เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในระดับอรรถศาสตร์โดยหมายถึงสิ่ง (entity) ใดๆ ที่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทใดบทบาทหนึ่งในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยประโยค โดยเหตุการณ์แต่ละประเภทต้องการหน่วยร่วมเหตุการณ์ขั้นต่ำในจำนวนที่ไม่เท่ากัน เช่น เหตุการณ์การวิ่ง ต้องการหน่วยร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 1 หน่วยที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำกริยา เหตุการณ์การตัดต้องการหน่วยร่วมเหตุการณ์ขั้นต่ำ 2 หน่วยซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำกริยาตัดและผู้รับการกระทำซึ่งเป็นวัตถุที่ถูกตัด โดยหากขาดหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งใน 2 หน่วยไป เหตุการณ์การตัดจะขาดความสมบูรณ์ทางความหมาย

การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ คำกริยาที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังกล่าวจะถูกจัดให้อยู่ในคำกริยากลุ่ม break เช่น คำกริยา *break, chip, crack, crash, crush, fracture, rip, shatter, smash, snap, splinter, split* และ *tear*

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ตลอดจนการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทเฉพาะภาษาในสมัยหลัง พบว่าในตัวอย่างเหตุการณ์การแยกส่วนเดียวกันในภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้ใช้ภาษามีการใช้คำกริยาเหล่านี้ต่างกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าลักษณะทางวากยสัมพันธ์เฉพาะภาษามีส่วนทำให้การใช้คำกริยาในขอบเขตมโนทัศน์การแยกส่วนมีความแตกต่างกันซึ่งทำให้เกิดการแสดงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ต่างกันด้วย

ข้อสรุปที่ว่า การจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในภาษาต่างๆ มีความแตกต่างกันนั้นอาจยืนยันได้โดยการที่เหตุการณ์การแยกส่วนมีขอบเขตมโนทัศน์ที่กว้าง เมื่อมีการศึกษาในเชิงการรับภาษา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับระบบปริชาณของมนุษย์ พบว่าคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาอาจไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเหตุการณ์ที่ประกอบไปด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมา โดยอาจครอบคลุมไปถึงเหตุการณ์การแยกส่วนที่วัตถุไม่ได้มีการแยกส่วนออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์การบาดเจ็บ หรือเหตุการณ์การแยกส่วนเฉพาะส่วนนอกของวัตถุ เช่น เหตุการณ์การปกเปลือกวัตถุ รวมถึงเหตุการณ์ที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุซึ่งส่วนของวัตถุที่ถูกแยกส่วนมีความเป็นอิสระต่อกันตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงสภาพและสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนเกิดการแยกส่วนหรือสามารถนำสิ่งที่ถูกแยกส่วนกลับมาประกอบเข้าเป็นรูปเดิมได้ใหม่โดยง่าย (reversible separating events)⁵ เช่น เหตุการณ์การเปิด รวมไปถึงเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของร่างกายโดยผู้ก่อเหตุเป็นผู้ควบคุม (controller) และเป็นเจ้าของอวัยวะของร่างกายที่มีการแยกส่วน ทำให้สิ่งที่เกิดการแยกส่วนไม่ใช่ผู้รับการกระทำแต่เป็นเพียงสิ่งที่อยู่ใต้การควบคุม (controlled entity) เช่น เหตุการณ์การล้มตา การแบมือ เหตุการณ์การอำขาเหล่านี้เป็นต้น โดยพบหลักฐานจากการศึกษาเชิงการรับภาษาจำนวนหนึ่งซึ่งได้กล่าวถึงการที่ผู้ใช้ภาษามักใช้คำกริยาแสดงเหตุการณ์ต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาปะปนกับคำกริยาแยกส่วนที่ประกอบไปด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์โดยมีการใช้เครื่องมือ ในงานวิจัยข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาของเด็กผู้พูดภาษาอังกฤษ

⁵ หรือเรียกว่า resettable event ซึ่งตรงข้ามกับ non-resettable event ตามนิยามของทาลมี (Talmy, 1985)

(Bowerman, 2005; Pye et al., 1995; Schaefer, 1979) พบว่าเด็กมักมีการใช้คำกริยาสลับกันระหว่างคำกริยา cut คำกริยา break และคำกริยา open ในงานวิจัยข้อผิดพลาดของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองพบว่ามีการใช้คำกริยาแยกส่วนสลับกันระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุซึ่งส่วนของวัตถุที่ถูกแยกส่วนสามารถประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย (reversible separating events) กับเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุซึ่งส่วนของวัตถุสามารถประกอบเป็นรูปเดิมได้ยาก (irreversible separating events) ในการพรรณนาเหตุการณ์ต่างๆ (Bowerman, 2005) ซึ่งสิ่งนี้เป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าขอบเขตมโนทัศน์ของเหตุการณ์การแยกส่วนในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาอาจมีพื้นที่กว้างและไม่ได้จำกัดอยู่แค่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแยกส่วนของวัตถุออกจากกันโดยการใช้อุปกรณ์ในการแยกส่วนและเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุที่แสดงเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุเท่านั้น

นอกจากนี้ งานวิจัยที่สำคัญที่เป็นหลักฐานยืนยันว่าข้อสรุปของการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนในภาษาต่างๆ ที่ผ่านมายังไม่มีความเป็นสากลคืองานวิจัยของสถาบันวิจัยทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์แพลงก์ซึ่งได้เริ่มโครงการการศึกษาการจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนขึ้นโดยต้องการหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่าคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งหมดในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาต่างๆ ทั่วโลกสามารถถูกจำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามข้อค้นพบของเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย (Guerssel et al., 1985) จริงหรือไม่ ซึ่งการเก็บข้อมูลคำกริยาทำโดยการใช้วิธีทัศนจำลองเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสิ่งของรวมถึงอวัยวะของร่างกายส่วนต่างๆ ชุดหนึ่งเพื่อสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาและให้ผู้บอกภาษาพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนเหล่านั้น เมื่อได้ข้อมูลประโยคที่ผู้ใช้ภาษานั้นๆ ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ในวิธีทัศนแล้วจึงนำข้อมูลการใช้คำกริยาในเหตุการณ์ต่างๆ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติหลายตัวแปร เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการใช้คำกริยาแยกส่วนของผู้พูดในภาษาต่างๆ สำหรับผลการวิจัยโดยสรุปนั้นพบว่า เมื่อศึกษาคำกริยาแยกส่วนทั้งหมดในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาภาษาต่างๆ ทั่วโลก ความหลากหลายที่มากขึ้นทั้งในแง่ของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาทำให้คำกริยาแยกส่วนในระบบปริชาณของมนุษย์ไม่สามารถถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภทที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนดังในข้อสรุปจากงานวิจัยที่ผ่านมา หากแต่มีการแปรไปในแต่ละภาษา

ข้อค้นพบจากงานวิจัยภายใต้โครงการการศึกษาการจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนโดยสถาบันภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์แพลงก์ดังกล่าวจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยศึกษาการจัดประเภทคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ยังไม่เคยมีผู้วิจัยคนใดทำการวิจัยจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนในภาษา อีกทั้งยังเป็นภาษาที่มีความหลากหลายอย่างมากในการเลือกใช้คำกริยาเพื่ออธิบายเหตุการณ์การแยกส่วน กล่าวคือ ในภาษาไทย จากการที่ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลการใช้คำกริยาแยกส่วนเบื้องต้นจากประโยคที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนในวิดีโอที่สั้นชุดเดียวกันกับวิดีโอที่ใช้ในการศึกษาการจัดประเภทของคำกริยาข้ามภาษาภายใต้โครงการวิจัยของสถาบันแม็กซ์แพลงก์ พบคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่หลากหลายในผู้ใช้ภาษาไทยใช้ในการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนที่แตกต่างกัน เช่น มีการใช้คำกริยา *สับ ตัด หั่น ฟัน เลื่อย ผ่า ฉีก* เมื่อเครื่องมือและแรงที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วนมีความแตกต่างกัน มีการใช้คำกริยา *แตก แยก ขาด* เมื่อผู้พูดต้องการเน้นความสนใจไปที่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุที่ถูกแยกส่วนที่ต่างกัน มีการใช้คำกริยา *ขาด และ ฉีก* สำหรับเหตุการณ์การแยกส่วนที่วัตถุมีการแยกออกจากกันบางส่วนและยังไม่บรรลุผลการแยกส่วนโดยวัตถุยังไม่แยกออกจากกันเป็นสองส่วนโดยอิสระ มีการใช้คำกริยา *เปิด แยก แบ่ง* สำหรับเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่เป็นอิสระต่อกันตั้งแต่ต้นและสามารถประกอบกลับเข้ารูปเดิมได้โดยง่าย มีการใช้คำกริยา *ล้ม(ตา) แบน(มือ) ผาย(มือ) อ้า(ปาก)* เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของร่างกายโดยมีผู้ก่อเหตุเป็นผู้ควบคุมและเป็นเจ้าของอวัยวะนั้น นอกจากนี้ยังพบการใช้คำกริยาที่ไม่ถือเป็นคำกริยาแยกส่วนเนื่องจากไม่แสดงนัยของการแยกส่วน เช่น คำกริยา *ทุบ ดึง กระทบ ขยับ เลื่อน ถอย เเจาะ ทิ่ม แทะ* เหล่านี้เป็นต้น อีกทั้งคำกริยาเหล่านี้ยังมีความหลากหลายในแง่ของพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ โดยเมื่อวิเคราะห์จากการปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมหรือหน่วยสร้างอกรรม พบทั้งคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างสรรกรมเท่านั้น เช่น คำกริยา *สับ ตัด หั่น ฉีก ฟัน ปอก เลื่อย ผ่า ฉีก* และคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างอกรรมเท่านั้น เช่น คำกริยา *แตก ขาด* อีกทั้งคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสรรกรมและในหน่วยสร้างอกรรม เช่น คำกริยา *หัก แยก เปิด*

จากการที่กลุ่มของคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนเป็นกลุ่มของคำกริยาที่มีความหลากหลายทางด้านพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็นถึงความน่าสนใจของการศึกษาคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย และต้องการดำเนินงานวิจัยขั้นนี้ขึ้น โดยมี

วัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยรวมถึงการจำแนกออกเป็นประเภท โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลคำกริยาแยกส่วนจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่งได้แก่ 1) คำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวีดิทัศน์ (Bohnemeyer et al., 2001) 2) คำกริยาที่อยู่ในหมวดคำแสดงความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วน ความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวจากหนังสือคลังคำ (นววรรณ พันธุมธธา, 2555) และ 3) คำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) และเก็บข้อมูลประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ แล้วจึงวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนเหล่านั้น จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์การจำแนกประเภทคำกริยาเหล่านั้นออกประเภทต่างๆ ในระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยโดยพิจารณาจากพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ได้แก่การสลับปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันและการปรากฏร่วมกับหน่วยทางภาษาอื่นๆ ในประโยคแล้วจึงอภิปรายคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแต่ละประเภท โดยในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา ผู้วิจัยวิเคราะห์จากการแสดงความหมายของคำกริยาโดยอิงจากทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีสกรรมสภาพ (transitivity) ทฤษฎีแรงพลวัต (force-dynamics) และทฤษฎีหน้าต่างแห่งความใส่ใจ (windowing of attention) ร่วมกับทฤษฎีห่วงโซ่การิต (causal chain)

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ระบุประเภทของการสลับหน่วยสร้างของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยที่มีผลต่อการจำแนกออกเป็นประเภทที่ต่างกัน
2. วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยที่ปรากฏในการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภท

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ประเภทของการสลับหน่วยสร้างของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยได้แก่
  - 1) การสลับการิตกับกระบวนกร (causative/inchoative alternation)
  - 2) การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย (conative alternation)
  - 3) การสลับเครื่องมือกับประธาน (subject-instrument alternation)

- 4) การสลับมัชฌิมกรรม (middle alternation)
  - 5) การสลับกระบวนการกับผล (inchoative/resultative alternation)
2. คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในการสลับหน่วยสร้างประเภทต่างๆ มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ดังนี้
- 1) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับการีตกับกระบวนการ (causative/inchoative alternation) มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การมีผู้กระทำการแยกส่วนและวัตถุที่ถูกกระทำซึ่งแยกขาดจากกันอย่างสิ้นเชิง
  - 2) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย (conative alternation) มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การมีผู้กระทำการแยกส่วนและวัตถุที่ถูกกระทำซึ่งไม่แยกขาดออกจากกันอย่างสิ้นเชิง
  - 3) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับเครื่องมือกับประธาน (instrument/subject alternation) มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การมีเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน
  - 4) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับกรรมกับมัชฌิมกรรม (middle alternation) มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การมีผู้กระทำการแยกส่วนและวัตถุที่ถูกกระทำมีการเปลี่ยนแปลงสภาพ
  - 5) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับกระบวนการกับผล (inchoative/resultative alternation) มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การแยกส่วนเกิดจากคุณสมบัติภายในของวัตถุที่แยกส่วน

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

1. ศึกษาการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนเป็นคำกริยาหลักภายในโครงสร้างประโยคภาษาไทย
2. ศึกษาทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนเฉพาะภาษาไทยกรุงเทพฯ สมัยปัจจุบัน ในปริจเฉทและรูปประโยคหลากหลายประเภทตามที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ โดยไม่รวมถึงภาษาย่อยทางสังคม ภาษาเชิงวรรณกรรม (Poetic Licenses) เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และไม่ศึกษาในประโยคที่แสดงเหตุการณ์เชิงอุปลักษณ์ (metaphor)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ประเภทอื่นในภาษาไทย
2. เป็นแนวทางในการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในการจำแนกคำกริยาแยกส่วนในภาษาอื่น
3. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการจำแนกคำกริยาแยกส่วนในแนวแบบลักษณะภาษา
4. เป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อช่วยในการจัดประเภทและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในการทำวิจัยด้านภาษาศาสตร์ปริชานและภาษาศาสตร์แขนงอื่นๆ
5. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยรวมถึงการจัดทำตำราไวยากรณ์และพจนานุกรมภาษาไทยได้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ก. คำกริยาแยกส่วน

คำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสิ่งของหรืออวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพของคำกริยาประเภทนี้คือการที่ความสมบูรณ์หรือความเป็นเนื้อเดียวกันของวัตถุมีการแยกออกจากกัน นั่นคือ วัตถุจะมีความแตกต่างในแง่ของคุณสมบัติเชิงคุณภาพ (qualitative) ระหว่างสองช่วงเวลา และมีการเปลี่ยนสภาพจากสภาพไม่แยก คือ เป็นเนื้อเดียวกันในช่วงเวลาก่อนการกระทำ กลายเป็นสภาพแยก ซึ่งจะเกิดพื้นที่ว่างที่สามารถรับรู้ได้ระหว่างส่วนที่ถูกแยกในช่วงเวลาหลังการกระทำหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพ ตัวอย่างของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย เช่น *ตัด ลับ ฟัน หั่น เลื่อย อ้า เปิด ปริ ขาด แตก เป็นต้น*

ข. การสลับหน่วยสร้าง (verbs alternation/diathesis alternation)

การที่คำกริยาสามารถปรากฏสลับระหว่าง 2 หน่วยสร้างที่เป็นคู่เปรียบเทียบได้โดยคำกริยาที่ปรากฏในการสลับแบบเดียวกันจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์บางประการร่วมกัน การสลับของคำกริยาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ การสลับหน่วยสร้างโดยมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้างหรือเรียกว่าการสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation) และการสลับหน่วยสร้างโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงอรรถศาสตร์

ค. การสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation)

การสลับปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันของคำกริยาโดยหน่วยสร้างที่คำกริยาสลับปรากฏมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง นั่นคือการเปลี่ยนจากโครงสร้างประโยคจากแบบกรรมเป็นแบบกรรม หรือจากโครงสร้างแบบกรรมเป็นแบบกรรม กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงวาเลนซ์หรือจำนวนของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การทบทวนงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวกับมโนทัศน์และทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน และ 2) การศึกษาเกี่ยวกับคำกริยาแยกส่วนในอดีตที่ผ่านมา

2.1 มโนทัศน์และทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายมโนทัศน์พื้นฐานที่สำคัญที่จำเป็นต่อการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนโดยแบ่งออกเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาศาสตร์และไวยากรณ์ปริชาน ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการรับรู้มโนทัศน์การแยกส่วนและคำกริยาแยกส่วนของผู้ใช้ภาษาในแง่อรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์การแยกส่วนและคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในแง่อรรถศาสตร์ได้แก่ทฤษฎีสกรรมสภาพ ทฤษฎีห่วงโซ่การิตและหน้าต่างแห่งความใส่ใจ ทฤษฎีแรงพลวัต ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำกริยาแยกส่วนในแง่วากยสัมพันธ์ได้แก่การสลับหน่วยสร้างและการสลับสกรรมสภาพของคำกริยา

2.1.1 ภาษาศาสตร์ปริชานและไวยากรณ์ปริชาน

ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) ได้ถือกำเนิดขึ้นราวปี 1970 และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในปี 1980 โดยมีจุดสำคัญที่ทำให้ทฤษฎีได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางคือการที่แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1987) มีข้อเสนอในการมองภาษาด้วยแนวคิดใหม่ ซึ่งแนวคิดนี้มีสมมติฐานทางภาษาศาสตร์ต่างจากแนวคิดทางภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นกระแสหลักอยู่ในสมัยนั้น ซึ่งก็คือสมมติฐานของกลุ่มไวยากรณ์เพิ่มพูน (generative grammar) ที่ได้มองว่าภาษาเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติและมีติดตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิด โดยที่ความสามารถทางภาษาเป็นความสามารถที่แยกจากความสามารถทางปริชานอื่นๆ (Chomsky, 1965) โดยแนวคิดทางภาษาศาสตร์แนวคิดใหม่ของแลงแอกเคอร์ที่เรียกว่า ไวยากรณ์ปริชาน (cognitive grammar) เชื่อว่าภาษาไม่ใช่ระบบพิเศษที่ทำงานเป็นอิสระจากกระบวนการการทำงานต่างๆ ของสมองแต่อย่างใด แต่

การเข้าใจภาษาจะต้องอาศัยกระบวนการทางปริชานอื่นๆ ด้วย ดังนั้นไวยากรณ์จึงไม่ใช่ระบบของภาษาที่สามารถจะแยกออกจากหน่วยทางภาษาอื่นๆ ได้ ไวยากรณ์มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ (symbol) ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างมโนทัศน์ (concept) ที่มีรูปแบบแปรไปตามวัฒนธรรมภาษาที่ต่างกัน ดังนั้นคำ หน่วยคำ และวากยสัมพันธ์จึงไม่ใช่หน่วยที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีความสัมพันธ์กันแบบต่อเนื่อง นอกจากนี้แนวคิดไวยากรณ์ปริชานยังมองว่าความหมายไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าความจริงเท็จ แต่ความหมายนั้นเข้าใจได้โดยระบบความรู้ที่มาจากประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ใช้ภาษา ดังนั้นความหมายจึงไม่ได้สะท้อนเพียงแก่นสารของสถานการณ์แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการรับรู้ความหมายและการมองเหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาด้วย

จากข้อเสนอของแลงแอกเคอร์ข้างต้น เทย์เลอร์ (Taylor, 2002) ก็ได้กล่าวสนับสนุนว่า ข้อตกลงร่วมกันของการศึกษาภาษาแนวภาษาศาสตร์ปริชานคือ ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของปริชาน และภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้โลกของผู้ใช้ภาษาโดยมีประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ใช้ภาษาเป็นตัวกำหนดให้กระบวนการทางความคิดหรือกระบวนการทางปริชานที่มีต่อการรับรู้โลกของผู้ใช้ภาษาแต่ละคนมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหมวดหมู่มโนทัศน์หรือการให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างๆ โดยมากน้อยต่างกัน เหล่านี้ต่างก็เป็นกระบวนการทางปริชานของมนุษย์ทั้งสิ้น โดยกระบวนการทางปริชานของมนุษย์สามารถสะท้อนออกมาผ่านรูปแสดงทางภาษาที่ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนเลือกใช้ได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้คำต่างๆ ในประโยคหรือการเลือกรูปประโยคที่แตกต่างกันในการอธิบายเหตุการณ์ เหล่านี้ต่างก็เป็นการใช้ภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางปริชานของผู้ใช้ภาษาทั้งสิ้น ดังนั้นเราจึงเชื่อว่าหน่วยสร้างในภาษามีแรงผลักดัน (motivation) มาจากการทำงานของสมอง ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาจึงต้องอธิบายควบคู่ไปกับการอธิบายกลไกทางสมองด้วย

ดังนั้นจุดยืนของแนวคิดไวยากรณ์ปริชานนั้นเชื่อว่าวากยสัมพันธ์กับบรรดาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สำหรับประเด็นนี้ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991b) กล่าวว่า ไวยากรณ์เป็นเพียงหน่วย (unit) ที่ช่วยสร้างแก่นสารทางมโนทัศน์ (conceptual content) กล่าวคือ เป็นการสร้างมโนทัศน์จากสัญลักษณ์ซึ่งเกิดจากการเรียงตัวกันของหน่วยเสียง ดังนั้น ภาษาตามแนวคิดไวยากรณ์ปริชานจึงประกอบไปด้วยหน่วยพื้นฐานที่สำคัญ 3 หน่วยได้แก่ หน่วยความหมาย (semantic unit) หน่วยเสียง (phonetic unit) และหน่วยสัญลักษณ์ (symbolic

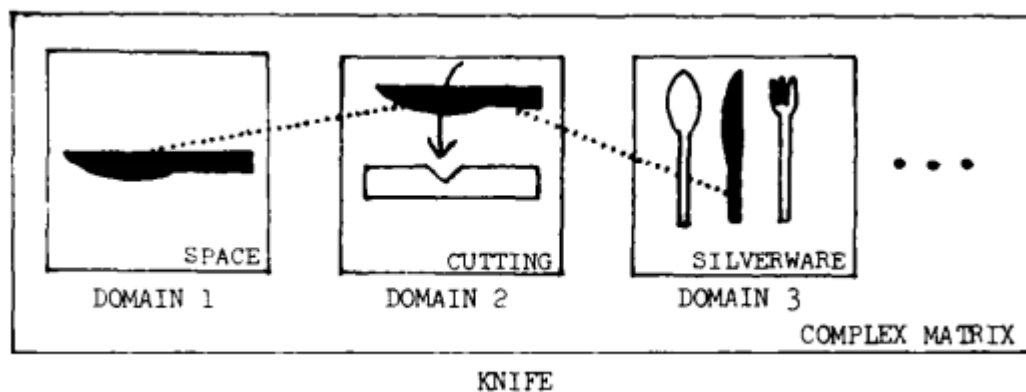
unit) ซึ่งทั้ง 3 หน่วยเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความหมายและเสียง กล่าวคือคำและและ ความหมายมีความสัมพันธ์กันแบบต่อเนื่องกันโดยอาศัยหน่วยสัญลักษณ์เป็นตัวเชื่อมระหว่างความหมายกับเสียง ดังนั้นคำในความหมายของไวยากรณ์ปริชานจึงหมายถึงรูปภาษาที่ตายตัวซึ่งสมมติขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับรูปคำที่เป็นตัวแทนแสดงประสบการณ์ที่มีร่วมกันของผู้ใช้ภาษาในแต่ละชุมชนภาษา และการได้มาซึ่งคำในคลังศัพท์ก็เป็นผลพวงจากความเคยชินในการเชื่อมโยงรูปและความหมายอันได้จากประสบการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันแบบซ้ำๆ จนถูกบรรจุลงในสมองของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในปริบทใดก็ตาม โดยคำเป็นรูปแสดงการจัดประเภทที่ซับซ้อนอย่างหนึ่ง กล่าวคือ คำส่วนใหญ่ไม่ได้แทนความหมายเพียงความหมายเดียวแต่สามารถแสดงความหมายต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นความหมายที่มีความสัมพันธ์คล้อยกันตามระดับของการหยั่งรากลึกของ ความหมาย กล่าวคือ ทำให้ระดับความเด่นของความหมายในกลุ่มมีไม่เท่ากัน ความหมายที่เด่นชัดในกลุ่มของคำคือ ความหมายที่มีระดับการหยั่งลึกลงในการรับรู้ของมนุษย์มากที่สุด ซึ่งความหมายนั้นเรียกว่า ความหมายต้นแบบ (prototypical sense) โดยกลุ่มความหมายในคำที่มีความสัมพันธ์กันจะรวมตัวกันเป็นเครือข่าย (network) ที่มีความสัมพันธ์ทางการจัดประเภท (categorizing relationships) เป็นเสมือนตัวเชื่อมความหมายเหล่านี้ (Taylor, 2002)

อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกเครือข่ายความหมายที่มีความหมายต้นแบบเด่นชัด สิ่งที่เป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะทางความหมายนั้นอาจไม่สามารถบ่งบอกได้ด้วยกลุ่มของคุณสมบัติทางความหมาย (bundle of features) หรือคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (semantic primitive) แต่ไวยากรณ์ปริชานเชื่อว่าหน่วยสร้างทางความหมาย (predications) จะมีลักษณะที่สัมพันธ์กับขอบเขตความรู้ทางปริชาน (cognitive domain) ซึ่งขอบเขตดังกล่าวอาจมาจากแหล่งของการสร้างมโนทัศน์ เช่น ประสบการณ์การรับรู้ทางประสาทสัมผัส มโนทัศน์ หรือระบบความรู้ที่ซับซ้อนก็ได้ ดังนั้นความหมายของรูปภาษาก็เหมือนกับกลุ่มมโนทัศน์ที่ผสมผสานกันอย่างซับซ้อนในลักษณะของความรู้แบบสารานุกรม (encyclopedic knowledge) ซึ่งสามารถจัดลำดับชั้นของความเด่นของมโนทัศน์ที่ซับซ้อนนั้นได้จากกระบวนการการทำงานทางปริชานของผู้ใช้ภาษาแต่ละคน ตัวอย่างเช่นมโนทัศน์ “เส้นผ่าศูนย์กลาง” เป็นมโนทัศน์ที่อาศัยการเข้าใจได้จากมโนทัศน์ “วงกลม” ซึ่งไม่จำเป็นต้องประกอบอยู่ด้วยกัน กล่าวคือ “วงกลม” ทำหน้าที่เป็นเพียงขอบเขตความรู้ทางปริชาน (scope of predication) ของ “เส้นผ่าศูนย์กลาง” นั้นเอง อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือการเข้าใจความหมาย

กลางของมโนทัศน์ “ข้อศอก” จะเข้าใจรูปร่างของมโนทัศน์นี้ได้โดยอาศัยจากความเข้าใจในมโนทัศน์ “แขน” ดังนั้น “แขน” จึงทำหน้าที่เป็นขอบเขตความรู้ในการเข้าใจมโนทัศน์ “ข้อศอก”

จะเห็นได้ว่าการจำแนกลักษณะของหน่วยสร้างทางความหมายนั้น ต้องอาศัยการเทียบเคียงจากขอบเขตความรู้ที่เกี่ยวข้องและลำดับชั้นความสำคัญในมโนทัศน์ที่ความหมายนั้นๆ ปรากฏอยู่ กล่าวโดยสรุปคืออรรถศาสตร์ในภาษาไม่ใช่หน่วยที่แยกตัวออกมาเป็นอิสระและการเข้าใจความหมายต้องอาศัยการทำงานของระบบทางปริชาณอื่นๆ ประกอบนั่นเอง ดังนั้นหน่วยสร้างทางความหมายส่วนใหญ่จึงอาศัยขอบเขตความรู้มากกว่าหนึ่งขอบเขตในการจะเข้าใจความหมายอย่างสมบูรณ์

ในการเข้าใจความหมายอย่างสมบูรณ์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991a) ได้ยกตัวอย่างมโนทัศน์ “มีด” ดังที่ได้แสดงตัวอย่างขอบเขตของมโนทัศน์นี้ไว้ในรูปภาพที่ 2.1 ซึ่งขอบเขตหนึ่งของมโนทัศน์ “มีด” คือลักษณะรูปทรง อีกขอบเขตหนึ่งคือบทบาทของ “มีด” ในแง่การใช้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตัด คุณสมบัติเพิ่มเติมของมีดอาจเชื่อมโยงไปถึงขอบเขตอื่นเช่น การอยู่ในกลุ่มเครื่องครัว หรือสิ่งที่มีขนาด น้ำหนัก วัสดุ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต “มีด” อย่างไรก็ตามหน่วยสร้างทางความหมายของ “มีด” เหล่านี้ไม่ได้มีน้ำหนักความเด่นหรือความสำคัญเท่ากันหมด แต่ต่างกันที่ระดับของความเป็นจุดศูนย์กลาง (centrality) ซึ่งในที่นี้อาจจะหมายถึงหน้าที่ของ “มีด” ความเข้าใจมโนทัศน์เช่นนี้ตามแนวไวยากรณ์ปริชาณเห็นว่าแก่นสารของหน่วยสร้างทางความหมายที่สำคัญสุดคือการมองเห็นเป็นภาพตามขนบภาษา (conventional imagery) ซึ่งเป็นคุณสมบัติภายในที่อยู่ในรูปภาพทั่วไป ซึ่งรูปในที่นี้ไม่ได้หมายถึงรูปภาพจริงๆ แต่เป็นความสามารถในการสร้างหรือมองภาพเหตุการณ์ของขอบเขตความรู้นั้นๆ ในรูปแบบต่างๆ กันในผู้ใช้ภาษาที่ต่างกัน

รูปภาพที่ 2.1 เมตริกซ์ซับซ้อนของมโนทัศน์ “มีด” (Langacker, 1991a:5)

นอกจากนี้แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991a) ได้กล่าวไว้ในงานของเขาว่าคำไวยากรณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบทางภาษาในลักษณะของผังภูมิหน่วยสร้าง (schematic) ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของรูปภาพได้ในทุกระดับ โดยหน่วยสร้างที่ต่างกันจะมีการแสดงภาพแทนสถานการณ์ที่ต่างกันด้วยเช่นกัน เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วภาษาต่างๆ มีลักษณะทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน แต่ละภาษาย่อมมีรูปแบบของการแสดงภาพแทนเหตุการณ์ที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นหากพิจารณาวลีเชิงความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างคำหลักกับคำขยาย คำหลักหมายถึงส่วนที่ได้รับการเน้นให้เด่นที่สุดในภาพนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ภาพของเหตุการณ์ที่มีตะเกียงแขวนอยู่เหนือโต๊ะโดยเริ่มจากการนำรูปภาพง่ายๆ เช่น “โต๊ะ” “ตะเกียง” “ใต้” “เหนือ” นำมาประกอบกัน เราจะสามารถเห็นภาพของเหตุการณ์เดียวกันในมุมมองจุดเน้นที่แตกต่างกันได้ เช่น “ตะเกียงเหนือโต๊ะ” แสดงภาพของเหตุการณ์ที่มีตะเกียงแขวนอยู่บนโต๊ะโดยมีจุดเด่นของภาพเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ที่ตะเกียง เนื่องจากตะเกียงในนามวลีดังกล่าวมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพากับคำอื่นๆ ในฐานะคำหลัก แต่หากพูดว่า “โต๊ะใต้ตะเกียง” แม้ว่าจะแสดงภาพเหตุการณ์เดียวกันแต่การให้โต๊ะเป็นคำหลักแทนภาพของเหตุการณ์ดังกล่าวจึงมีจุดเน้นที่ต่างไปจากภาพแรกนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไวยากรณ์จะสามารถแสดงภาพทำให้เกิดภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อลองพิจารณาในระดับประโยคจะเห็นสถานะของไวยากรณ์ในแง่เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

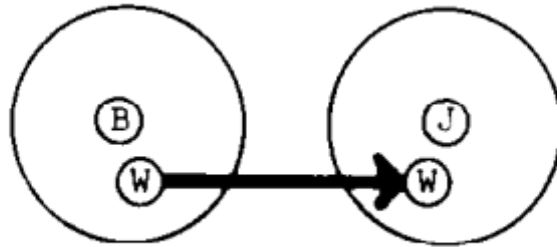
- (1) a. *Bill sent a walrus to Joyce.*
- b. *Bill sent Joyce a walrus.*

(Langacker, 2002:13)

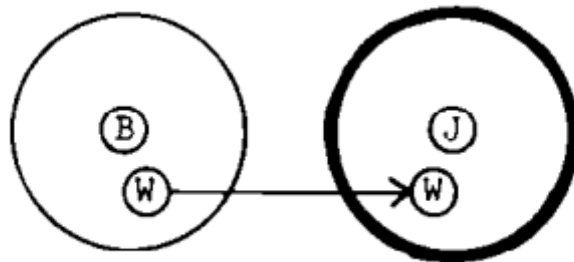

จะเห็นได้ว่าในประโยค (1a.) *to* เป็นคำที่แสดงทิศทางการเคลื่อนย้ายของ *walrus* ซึ่งทำให้มีการสร้างมโนทัศน์ในประโยคนี้โดยมีจุดเด่นของภาพเน้นอยู่ที่การถ่ายโอน ในขณะที่ *to* หายไปในประโยคที่ (1b.) ดังนั้นการที่คำนามสองคำคือ *Joyce* และ *walrus* อยู่ติดกันจึงเป็นสัญลักษณ์แสดงความสัมพันธ์ในเชิงการครอบครองระหว่างคำนามตัวแรกและตัวที่สอง ทำให้ประโยคที่สองมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ที่ *Joyce* เป็นผู้ครอบครอง *walrus* นั้นเอง ซึ่งจะเห็นได้จากรูปภาพที่ 2.2 ที่เป็นรูปภาพแสดงความแตกต่างของการเน้นของเหตุการณ์

a. *Bill sent a walrus to Joyce.*

b. *Bill sent Joyce a walrus.*

รูปภาพที่ 2.2 ความแตกต่างของการเน้นของเหตุการณ์

อย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะเข้าใจมโนทัศน์การแยกส่วนและนิยามของคำกริยาแยกส่วนควรศึกษาทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1.2 ขอบเขตทางความหมาย (scope of predication) ของคำกริยาแยกส่วน

ทฤษฎีขอบเขตทางความหมาย (scope of predication) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1987:118-119) เขากล่าวว่าเราไม่อาจบรรยายลักษณะของมโนทัศน์หนึ่งๆ ได้หากไม่ทำการอ้างอิงไปยังขอบเขต (scope) ที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแสดงทางภาษาในทุกระดับ ล้วนมีขอบเขตของตัวเองเสมอ แลงแอกเคอร์ได้ยกตัวอย่างจากการบรรยายลักษณะของร่างกาย ตัวอย่างเช่น มโนทัศน์ *ร่างกาย* ถือว่าเป็นฐาน (base) หรือเป็นขอบเขตที่อยู่ในลำดับที่สูงกว่าที่จำเป็นต่อการอ้างอิงและการอธิบายลักษณะของมโนทัศน์ *แขน ขา หัว* และ *ลำตัว* ซึ่งถือเป็นส่วนเด่น (profile) ที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าของขอบเขตนี้ โดยหากไล่ไปตามลำดับชั้น มโนทัศน์ *แขน* ก็ถือเป็นฐานหรือเป็นขอบเขตของ *ข้อศอก หน้าแขน* และ *มือ* ส่วน *มือ* ก็ถือเป็นฐานหรือเป็นขอบเขตของ *นิ้วมือ* และ *ฝ่ามือ* ในทำนองเดียวกัน *นิ้วมือ* ถือเป็นขอบเขตของ *ข้อนิ้ว ปลายนิ้ว* และ *เล็บ* ดังนั้นเพื่อที่จะเข้าใจถึงลักษณะของมโนทัศน์ *ข้อนิ้ว* เราอาจต้องศึกษาถึงขอบเขตของการแสดงความหมายที่อยู่ถัดจากกัน (immediate scope of predication) นั่นก็คือ *นิ้วมือ* โดยทั้งหมดที่กล่าวมาอาจแสดงได้ด้วยตัวอย่างลำดับชั้นทางมโนทัศน์ได้ดังนี้

ข้อนิ้วมือ < นิ้วมือ < มือ < แขน < ร่างกาย

ในการพิสูจน์ว่าสิ่งนั้นเป็นส่วนเด่นอยู่ในขอบเขตทางความหมายที่อยู่ติดกันหรือไม่ นั้นอาจพิสูจน์ได้โดยใช้หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งแสดงลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ (part-whole relationship) หากสิ่งที่เป็นส่วนใหญ่ในประโยคเป็นขอบเขตทางความหมาย ประโยคนั้นจะสามารถยอมรับได้ และเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับฐานห่างออกไปเรื่อยๆ ในลำดับชั้นทางมโนทัศน์ ประโยคนั้นก็จะยิ่งฟังแปลกมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมโนทัศน์ที่เป็นข้อมูลอยู่นอกขอบเขตร่วมทางความหมาย ดังในตัวอย่างเช่น

- (2)   a. *A finger has 3 knuckles and 1 nail.*
           b. *??An arm has 14 knuckles and 5 nails.*
           c. *???A body has 56 knuckles and 20 nails.*

(Langacker, 1991b:8)

ดังนั้นในการกำหนดขอบเขตมีนัยของการแยกส่วน จึงต้องศึกษาอย่างถี่ถ้วนถึงขอบเขตหรือมีนัยที่มากกว่าซึ่งเป็นฐานของส่วนเดนนี้นั้นคือ มีนัยของการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ผ่านมาพบว่ามีกรณีให้นิยามว่าคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state verbs ซึ่งจะขอเรียกสั้นๆ ว่า คำกริยา COS) คือคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงในเชิงสภาพทางกายภาพของอาร์กิวเมนต์ เลวินและโฮวาฟ (Levin & Hovav, 2002) กล่าวว่าคำกริยา COS แต่ละคำในภาษาอังกฤษจะมีพฤติกรรมที่เหมือนกันในแง่ของจำนวนและการปรากฏของอาร์กิวเมนต์ อีกทั้งฟิลล์มอร์ (Fillmore, 1970, 1977) และเลวิน (Levin, 1993) ยังเคยแสดงความแตกต่างให้เห็นว่าคำกริยา COS มีความแตกต่างจากคำกริยาประเภทอื่นในแง่ของการแสดงอาร์กิวเมนต์โดยในคำกริยา COS นั้น อาร์กิวเมนต์ผู้รับการกระทำหรือสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพจะถูกแสดงและสามารถถูกแสดงในรูปของกรรมตรงเท่านั้น และจะไม่สามารถละผู้รับการกระทำได้ ดังในประโยคตัวอย่างที่ (3a) และไม่ปรากฏร่วมกับหน่วยสร้างก่อกผลที่ประกอบด้วยนามวลีหลังกริยาที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกรรมหากปรากฏในภาคแสดงเดี่ยว (nonsubcategorized NP¹ resultatives) ดังในประโยคตัวอย่างที่ (3b) และไม่อนุญาตให้เติมหน่วยคำเติมหน้า out- ดังในประโยคตัวอย่างที่ (3c) นอกจากนี้ผู้รับการกระทำต้องปรากฏเป็นกรรมตรงเท่านั้นโดยไม่สามารถปรากฏเป็นกรรมของหน่วยอื่นที่ไม่ใช่กรรมของกริยาหรือกรรมอ้อม (oblique) เช่น กรรมของบุพบท ดังในตัวอย่างที่ (3d) และอีกทั้งไม่สามารถปรากฏเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทอื่นที่ไม่ใช่ผู้รับการกระทำได้ เช่น เจ้าของส่วนของอวัยวะที่ได้รับการกระทำ ดังใน (3e)

- (3) a. *Pat broke.
 b. *My kids broke me into the poorhouse.
 c. *The two-year old outbreaked the three-year old.
 d. Alex broke the vase. / *Alex broke at the vase.
 e. Kelly broke my arm. / *Kelly broke me on the arm.

(Levin & Hovav, 2002)

¹ นามวลีหลังกริยาซึ่งจะไม่ใช่กรรมของกริยาต่อไปเมื่อปรากฏเดี่ยว ดังในตัวอย่าง *My mother scrubbed her fingers* *(raw) หรือ *The bells clanged us* *(awake). โดยสามารถปรากฏร่วมได้ทั้งกับกรรมกริยาและกรรมกริยา

อย่างไรก็ตาม เลวีนกล่าวว่าสมาชิกคำกริยา COS แต่ละคำจะไม่มีคุณสมบัติร่วมกันในแง่ของการแสดงการณั้ลักษณะ กล่าวคือ เมื่อคำกริยา COS มีกรรมเป็นเอกพจน์และชี้เฉพาะ คำกริยาจะแสดงการณั้ลักษณะได้หลายแบบ เช่น คำกริยา *break, dry, explode, flatten, freeze* จะแสดงเหตุการณ์ประเภทมีจุดจบ (telic) ส่วนคำกริยาเช่น *cool darken dim widen* จะแสดงเหตุการณ์แบบมีจุดจบหรือไม่มีจุดจบ (atelic) ก็ได้ นอกจากนี้ เมื่อคำกริยา มีการแสดงเหตุการณ์แบบระบุจุดจบ คำกริยาบางคำแสดงการกระทำเหตุการณ์แบบฉับพลัน (punctual) เช่นคำกริยา *break, crack, explode* ส่วนคำกริยาบางคำแสดงเหตุการณ์แบบกินระยะเวลา (durative) เช่นคำกริยา *cool dim dry freeze widen*

เลวีนได้แบ่งประเภทย่อยของคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพออกเป็น 6 ประเภทย่อยได้แก่

- 1) Break verbs คือ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงความสมบูรณ์ของวัตถุ
- 2) Bend verbs คือ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของวัตถุ
- 3) Cooking verbs คือ คำกริยาแสดงกระบวนการในการทำอาหาร
- 4) Entity-Specific Change-of-State Verbs คือ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพเฉพาะสิ่ง เช่น blossom, bloom corrode, erode
- 5) Calibratable Change of state verbs คือ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพประเภทสามารถวัดค่าได้
- 6) Other Alternating Change of State Verbs ได้แก่ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ลงท้ายด้วยหน่วยคำเติมหลัง เช่น คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสี ที่ตามด้วยหน่วยคำเติมหลัง -en เช่น *blacken, whiten, redden* หรือคำกริยาที่ไม่เปลี่ยนรูปที่มาจากคำคุณศัพท์ เช่น *cool, clear, sour*

อย่างไรก็ตาม การที่เลวีนแบ่งคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพออกเป็นประเภทย่อยนั้น เป็นเพียงการจำแนกตามพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เท่านั้น โดยความจริงแล้วการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นฐานของมโนทัศน์ที่ประกอบไปด้วยมโนทัศน์อื่นอีกหลายๆ มโนทัศน์ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพในเชิงคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงขนาด การเปลี่ยนแปลงสี การเปลี่ยนแปลงกลิ่น การเปลี่ยนแปลง

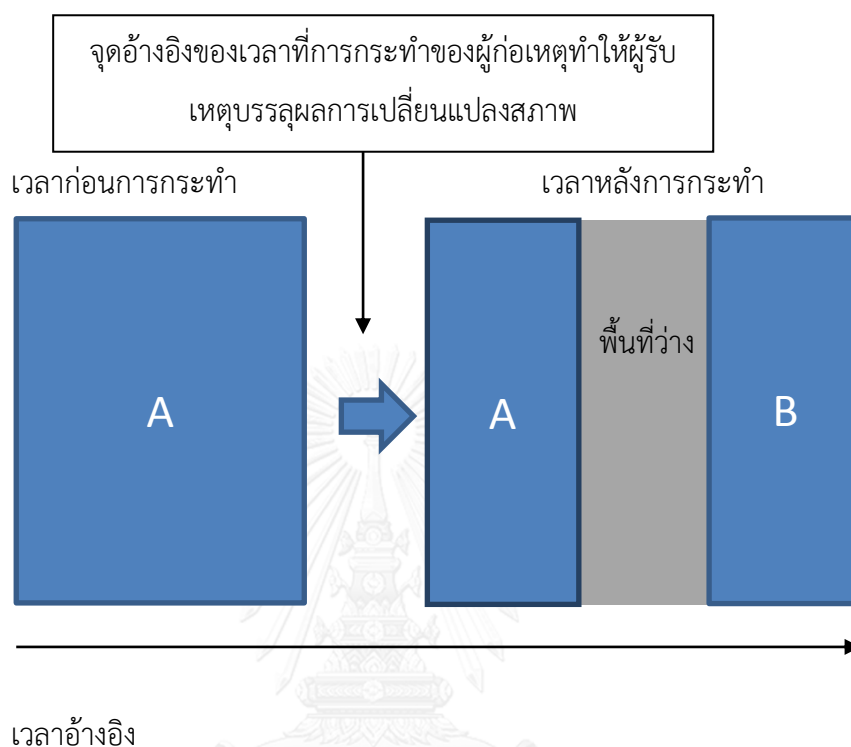
อุณหภูมิ การเปลี่ยนแปลงการตกตะกอน และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่น สามารถแสดงได้โดยแผนภาพแสดงขอบเขตมโนทัศน์ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.3 มโนทัศน์การเปลี่ยนแปลงสภาพ

จากแผนภาพมโนทัศน์ที่ 2.3 คำกริยาแยกส่วนก็เป็นหนึ่งในคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพของคำกริยาประเภทนี้คือ การที่ความสมบูรณ์หรือความเป็นเนื้อเดียวกันของวัตถุมีการแยกออกจากกัน กล่าวคือ คำกริยาที่จะถูกจัดประเภทให้เป็นคำกริยาแยกส่วนจะต้องแสดงความแตกต่างในแง่ของคุณสมบัติเชิงคุณภาพ (qualitative) ของผู้รับการกระทำระหว่างสองช่วงเวลา นั่นคือการที่ผู้รับการกระทำมีการเปลี่ยนสภาพจากสภาพไม่แยก คือ เป็นเนื้อเดียวกันในช่วงเวลาก่อนการกระทำ กลายเป็นสภาพแยก ซึ่งจะเกิดพื้นที่ว่างที่สามารถรับรู้ได้ระหว่าง

ส่วนที่ถูกแยกในช่วงเวลาหลังการกระทำหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังสามารถแสดงได้จากแผนภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.4 เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน

2.1.3 การสร้างมโนทัศน์เหตุการณ์ (event conceptualization)

เหตุการณ์การแยกส่วนเป็นเหตุการณ์ที่มีความหลากหลายในแง่ของการรับรู้เหตุการณ์ ในเหตุการณ์การแยกส่วนเหตุการณ์หนึ่งอาจจะมีการใช้รูปประโยคที่ต่างกันเพื่อบรรยายเหตุการณ์เดียวกันซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของกระบวนการทางปริชาณที่ต่างกันของผู้ใช้ภาษาแต่ละคนในการสร้างมโนทัศน์เหตุการณ์ เช่น ในเหตุการณ์ที่มีเด็กผู้ชายขว้างลูกบอลออกไป แล้วลูกบอลไปชนกับกระจก ทำให้กระจกแตก ด้วยเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียวนี้ ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้ประโยคเพื่ออธิบายเหตุการณ์ได้หลายรูปแบบ ดังในตัวอย่างข้างล่าง

(4) *The boy broke the window with the ball.*

(5) *The ball broke the window.*

- (6) *The window broke.*
 (7) *The window is broken.*

เลวินและโฮวาฟ (Levin & Hovav, 1995) ได้อธิบายว่าการตีความรูปภาษาที่ผู้ใช้ภาษาใช้ในการบรรยายเหตุการณ์ สามารถแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันในการสร้างมโนทัศน์เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาได้ ในตัวอย่างที่ (4) จะเห็นได้ว่ามีหน่วยร่วมเหตุการณ์ 3 หน่วยร่วมถูกแสดงผ่านรูปประโยคนั้นคือเด็กผู้ชายที่เป็นผู้กระทำที่เริ่มต้นเหตุการณ์การขว้างลูกบอลซึ่งนำไปสู่การทำให้กระจกเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแรงกระแทกจากลูกบอลเป็นตัวกระทำ ในตัวอย่างที่ (5) จะเห็นได้ว่ามีหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยร่วมถูกแสดงผ่านรูปประโยคนั้นก็คือลูกบอลที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพ และกระจกที่ถูกกระทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแตก ในตัวอย่างนี้ผู้กระทำที่เป็นผู้เริ่มต้นเหตุการณ์นั้นคือเด็กผู้ชายถูกละออกจากการให้ข้อมูล ในตัวอย่างที่ (6) ปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์เพียงหน่วยเดียวนั้นคือกระจก และประโยคแสดงการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาในแง่ของกระบวนการ (inchoative) นั่นคือการที่กระจกกำลังผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือการแตก ส่วนในตัวอย่างที่ (7) ปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์เพียงหน่วยเดียวนั้นคือกระจกเช่นกัน แต่ประโยคแสดงการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาในแง่ของสภาพผล (stative) นั่นคือผู้ใช้ภาษาเพียงเน้นความสนใจไปยังจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ซึ่งก็คือสภาพผลสุดท้ายของวัตถุที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพมาแล้วเท่านั้น

ในความพยายามอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรูปแสดงทางภาษากับการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาดังในตัวอย่างนั้น ได้มีหลากหลายแนวคิดที่เสนอโดยนักภาษาศาสตร์หลายท่าน แต่ละแนวคิดจะใช้ในการอธิบายการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาโดยมองความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยมุมมองที่ต่างกัน เช่น ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ หรือความสัมพันธ์เชิงเวลา แต่แนวคิดหนึ่งที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในเหตุการณ์การตีอย่างกว้างขวางก็คือการอธิบายการรับรู้เหตุการณ์ด้วยแนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์เชิงการิต (causation) หรือความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลของเหตุการณ์

ในความพยายามในการอธิบายการรับรู้เหตุการณ์ด้วยความสัมพันธ์เชิงการิต มีหลายทฤษฎีและแบบจำลองได้ถูกเสนอไว้โดยนักวิจัยหลายท่าน แบบจำลองและทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ แบบจำลอง

ลูกบิลเลียด (billiard-ball model) ที่ถูกเสนอโดยแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1990:24) ซึ่งมองว่าเหตุการณ์การตีเป็นเหมือนลูกบิลเลียดที่เคลื่อนที่ เมื่อลูกบิลเลียด (ซึ่งเป็นตัวแทนของเหตุการณ์หนึ่ง) มีปฏิสัมพันธ์หรือเคลื่อนที่ไปกระทบกับลูกอื่น (ซึ่งเป็นตัวแทนของเหตุการณ์อื่น) จะเกิดการถ่ายโอนพลังงานจลน์ (kinetic energy) ระหว่างกันขึ้น นอกจากนี้ ทาลมี (Talmy, 2000) ยังเสนอทฤษฎีแรงพลวัต (force-dynamics) ซึ่งเป็นการพิจารณาโครงสร้างของเหตุการณ์การตีในเชิงปัจเจกภาพ (individuality) นั่นคือมองเหตุการณ์การตีว่าเป็นการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (individuals acting on individuals) โดยทิศทางและระดับของการส่งผ่านพลังงานจะเป็นตัวกำหนดว่าหน่วยร่วมเหตุการณ์ใดจะถูกมุ่งความสนใจและถูกอ้างถึงในลำดับเหตุการณ์การตีหรือในห่วงโซ่การตี (Croft, 1991:162)

ทฤษฎีห่วงโซ่การตี (causal chain) ซึ่งเสนอโดยครอฟต์ (Croft, 1991) เป็นแบบจำลองเพื่อใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การตีกับการถ่ายโอนพลังงานระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยครอฟต์มีสมมติฐานว่าโครงสร้างภายในของเหตุการณ์การตีนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยแบ่งออกเป็นช่วงของเหตุการณ์ย่อย 3 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ย่อยเหตุ เหตุการณ์ย่อยผล และเหตุการณ์ย่อยสภาพผล ซึ่งการแสดงหรือไม่แสดงของเหตุการณ์ย่อยภายในห่วงโซ่การตีนั้นบ่งบอกถึงการมีมุมมองที่ต่างกันต่อเหตุการณ์เดียวกันของผู้ใช้ภาษาอันเป็นผลมาจากกระบวนการทางปริชาน

อย่างไรก็ตาม เฉพาะคำกริยาเพียงบางคำเท่านั้นที่สามารถใช้เพื่อแสดงมุมมองที่แตกต่างกันต่อเหตุการณ์เดียวกันได้ ดังที่ครอฟต์ได้อธิบายไว้ว่าคุณสมบัติเหล่านี้มีอยู่ในกลุ่มคำกริยาประเภทหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มคำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state verbs) โดยคำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพสามารถปรากฏได้ในตำแหน่งของกรรมกริยาในหน่วยสร้างกรรม (transitive construction) เพื่อใช้บรรยายเหตุการณ์ที่หน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งทำให้อีกหน่วยร่วมเหตุการณ์เกิดการเปลี่ยนแปลงดังในตัวอย่างประโยคที่ (4) และ (5) โดยเป็นรูปประโยคที่ถูกใช้โดยผู้ใช้ภาษาต่อเมื่อผู้ใช้ภาษามองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์เหตุ เหตุการณ์ผล และเหตุการณ์สภาพผลในห่วงโซ่การตีอย่างเป็นลำดับ (causative) หรือสามารถปรากฏตำแหน่งในหน่วยสร้างกรรม (intransitive construction) โดยถูกใช้เพื่อบรรยายเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ผู้กระทำ (non-agentive) ดังเช่นในตัวอย่างประโยคที่ (6) ต่อเมื่อผู้ใช้

ภาษามองเหตุการณ์โดยเน้นที่เหตุการณ์ผลและเหตุการณ์สภาพผลเป็นสำคัญ (inchoative) และตัวอย่างประโยคที่ (7) นั้นเป็นประโยคที่คำกริยาเกิดในหน่วยสร้างอกรรมเช่นกัน แต่ใช้เพื่อบรรยายสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วเท่านั้น โดยรูปประโยคเช่นนี้เกิดจากการใช้โดยผู้ใช้ภาษาที่มองเหตุการณ์โดยเน้นที่เหตุการณ์สภาพผล (stative) เป็นสำคัญ

แม้กระนั้น ไม่ใช่ว่าคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพทุกคำจะสามารถมีการแสดงรูปแบบของเหตุการณ์ในห่วงโซ่การิตได้ครบทั้ง 4 ลักษณะดังที่ได้ยกตัวอย่างมา โดยสังเกตได้จากการที่คำกริยาบางคำอาจเกิดได้เฉพาะในหน่วยสร้างกรรมแสดงเหตุการณ์การิตแต่ไม่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงกระบวนการและสภาพผลดังเช่นในตัวอย่างจากภาษาอังกฤษต่อไปนี้

(8) a. *I cut the rope.*

b. **The rope cut.*²

จากตัวอย่างจะสังเกตเห็นได้ว่าคำกริยา cut ในประโยคตัวอย่างที่ (8b.) ไม่สามารถปรากฏในประโยคที่มีหน่วยสร้างแบบอกรรมแสดงกระบวนการได้ดังเช่นคำกริยา break โดยเมื่อปรากฏแล้วประโยคจะผิดไวยากรณ์

สิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยาก็คือคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา การที่คำกริยาจะสามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างกรรมหรือหน่วยสร้างอกรรม ฮอปเปอร์และทอมป์สัน (Hopper & Thompson, 1980) กล่าวว่า เป็นผลมาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์นั้นคือกรรมสภาพ (transitivity) ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดวาเลนซ์ (valence) ของคำกริยาซึ่งหมายถึงจำนวนของอาร์กิวเมนต์ (argument)³ ที่ถูกควบคุมโดยภาคแสดงของประโยค โดยกรรมสภาพจะเป็นตัวกำหนดว่าคำกริยาจะสามารถปรากฏร่วมกับอาร์กิวเมนต์กรรมตรงได้หรือไม่และอาร์กิวเมนต์กรรมตรงที่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยานั้นสามารถปรากฏร่วมได้ในจำนวนเท่าใดหรือมีหน้าที่ทางความหมายอย่างไร

² เครื่องหมายดอกจัน (*) แสดงว่าประโยคนั้นผิดไวยากรณ์และไม่สามารถใช้ได้ภาษานั้นๆ

³ อาร์กิวเมนต์ (argument) เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในระดับวากยสัมพันธ์เพื่อหมายถึงหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่บังคับปรากฏในภาคแสดง โดยจำนวนขั้นต่ำของอาร์กิวเมนต์ที่จะต้องปรากฏในประโยคจะถูกกำหนดโดยคำกริยาเช่นเดียวกันกับหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยอาร์กิวเมนต์ในทางวากยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับหน่วยร่วมเหตุการณ์ในระดับอรรถศาสตร์

2.1.4 สกรรมสภาพ (transitivity)

ในการศึกษาถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วน คุณสมบัติที่สำคัญที่จำเป็นต้องถูกพิจารณาคือสกรรมสภาพ (transitivity) ของคำกริยา เนื่องจากสกรรมสภาพเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาซึ่งส่งผลต่อการปรากฏร่วมกับอาร์กิวเมนต์ในหน่วยสร้างดังที่ได้กล่าวมา

ในการนิยามถึงสกรรมสภาพ พบการศึกษาจำนวนมากที่ได้ศึกษาและนิยามความหมายของสกรรมสภาพในแง่มุมมองที่ต่างกัน สำหรับนิยามทางวากยสัมพันธ์ คนทั่วไปมักจะคุ้นเคยกับคำว่า “transitive” มากกว่าคำว่า “transitivity” ซึ่งคำว่า transitive มักใช้กำกับประเภทของคำกริยาโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทที่ตรงข้ามกัน ได้แก่ transitive verb (สกรรมกริยา) ซึ่งเป็นคำกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์กรรมตรงในภาคแสดงเพื่อทำให้ประโยคถูกไวยากรณ์ ซึ่งมักถูกเปรียบเทียบทางโครงสร้างกับ intransitive verb (อกรรมกริยา) ซึ่งเป็นคำกริยาที่สามารถปรากฏในประโยคโดยไม่ต้องมีอาร์กิวเมนต์กรรมตรง ส่วนในแง่อรรถศาสตร์ ในการนิยามดั้งเดิมโดยพระยาอุปกิตศิลปสาร (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2524) สกรรมกริยาคือคำกริยาที่แสดงเนื้อความไม่บริบูรณ์ในตัว ต้องมีคำที่เป็นกรรมตามหลังเพื่อให้ได้เนื้อความครบสมบูรณ์ ในขณะที่อกรรมกริยา เป็นคำกริยาที่มีใจความครบบริบูรณ์ในตัวโดยไม่ต้องมีคำที่เป็นกรรมตามหลัง

เมื่อศึกษาจากนิยามทั้งทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของสกรรมกริยาและอกรรมกริยา พบว่ากริยาทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันในแง่ของการปรากฏหรือไม่ปรากฏของอาร์กิวเมนต์กรรมตรง ดังนั้น เพื่อที่จะศึกษาว่าอะไรคือตัวแปรที่มีผลต่อการปรากฏหรือไม่ปรากฏของอาร์กิวเมนต์กรรมตรงร่วมกับคำกริยา คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องนั้นก็คือสกรรมสภาพ (transitivity) ซึ่งผู้ที่ศึกษาคุณสมบัตินี้และอธิบายไว้อย่างชัดเจนคือฮอปเปอร์และทอมป์สัน (Hopper & Thompson, 1980:253) พวกเขาได้นิยามสกรรมสภาพโดยมองว่าสกรรมสภาพไม่ได้เป็นแค่คุณสมบัติประจำคำกริยาแต่มีลักษณะเป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอนุพากย์ต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการบรรยายเหตุการณ์ โดยคุณสมบัติของสกรรมสภาพที่มากขึ้นน้อยต่างกันจะส่งผลต่อจำนวนของหน่วยร่วมในประโยคที่ต่างกันและทำให้รูปแบบการปรากฏของหน่วยสร้างมีความแตกต่างกันด้วย โดยสิ่งที่ทำให้สกรรมสภาพมีความมากขึ้นน้อยต่างกันได้แก่การปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวแปรหรือองค์ประกอบ

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนประสิทธิภาพ (effectiveness transmission) และความเข้มข้น (intensity) ของการกระทำจากหน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกหน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งซึ่งมักจะเป็นการถ่ายโอนการกระทำจากผู้กระทำ (agent) ไปสู่ผู้รับการกระทำ (patient) โดยฮอปเปอร์และทอมป์สันได้เสนอตัวแปรต่างๆ ทางอรรถศาสตร์ที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าหน่วยทางภาษานั้นมีคุณสมบัติสมรรถภาพมากหรือน้อยไว้ 10 ตัวแปรดังนี้

1) หน่วยร่วมเหตุการณ์ (participants)

พลังงานและความเข้มข้นของการกระทำภายในเหตุการณ์จะถูกถ่ายโอนต่อเมื่อมีหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยขึ้นไป ดังนั้น ในเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 1 หน่วย เช่น เหตุการณ์การนั่ง การเดิน การวิ่ง การนอน จะไม่มีการถ่ายโอนคุณสมบัติดังกล่าวและเป็นผลทำให้เหตุการณ์ที่ประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 1 หน่วยมีสมรรถภาพต่ำ ในทางตรงข้าม เหตุการณ์ที่ประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยขึ้นไป เช่น เหตุการณ์การรีดรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการทำให้ผู้รับการกระทำได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้กระทำ เช่น เหตุการณ์การกิน เหตุการณ์การตัด จะมีสมรรถภาพสูง

2) การเคลื่อนที่ (kinesis)

เหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นการกระทำจะแสดงถึงการถ่ายโอนพลังงานของการกระทำนั้นจากหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยหนึ่งไปยังอีกหน่วย และถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีสมรรถภาพสูง ในขณะที่เหตุการณ์ที่ไม่มีการถ่ายโอนพลังงานหรือเหตุการณ์บรรยายสภาพจะถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความเป็นสมรรถภาพต่ำ ดังนั้นในประโยค *I hugged Sally*. จะมีการถ่ายโอนการกระทำระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่สมบูรณ์ในขณะที่ประโยค *I liked Sally*. หรือ *I sneezed*. การถ่ายโอนการกระทำระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์จะไม่สมบูรณ์

3) การณ์ลักษณะ (aspect)

เหตุการณ์ที่มีจุดจบหรือขอบเขตของเหตุการณ์ที่ชัดเจนจะถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีกระบวนการที่สามารถนำไปสู่ผล (telic) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะถ่ายโอนพลังงานไปยังผู้รับการกระทำได้มากกว่าเหตุการณ์ที่ไม่ระบุจุดจบหรือกระบวนการและไม่มีขอบเขตของเวลาที่แน่นอน (atelic) อันเป็นผลให้เหตุการณ์ที่มีจุดจบหรือขอบเขตที่ชัดเจนมีสมรรถภาพสูง ในขณะที่เหตุการณ์

ที่ไม่ระบุจุดจบและไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนมีกรรมสภาพต่ำ ดังในตัวอย่างประโยค *I ate it up.* เป็นประโยคที่การกระทำของเหตุการณ์มีการจบสมบูรณ์และมีการถ่ายโอนการกระทำภายใน เหตุการณ์เรียบร้อย ส่วนประโยค *I am eating it.* เป็นประโยคที่การกระทำของเหตุการณ์ไม่จบสมบูรณ์และการถ่ายโอนการกระทำของเหตุการณ์มีการถ่ายโอนเพียงบางส่วนเท่านั้น

4) ความฉับพลัน (punctuality)

ฮอปเปอร์และทอมป์สันกล่าวว่าคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบฉับพลันหรือเกิดขึ้นโดยไม่กินช่วงเวลา (punctual) จะมีการถ่ายโอนประสิทธิภาพในการกระทำไปสู่ผู้รับการกระทำมากกว่าคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ที่ผ่านหรือกินช่วงเวลา (non-punctual/durative) ตัวอย่างเช่น หากเปรียบเทียบประโยค 2 ประโยคดังต่อไปนี้ *I am kicking the ball.* และ *I am carrying the ball.* ในการเตะฟุตบอล เหตุการณ์การเตะซึ่งแสดงการอ้างอิงช่วงเวลาที่ทำให้สัมผัสลูกฟุตบอลเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันและไม่กินช่วงเวลา เหตุการณ์นี้จะมีคุณสมบัติกรรมสภาพสูงกว่าเหตุการณ์การถือซึ่งเป็นเหตุการณ์การกระทำซึ่งไม่มีขอบเขตของเวลาและจุดสิ้นสุดที่ชัดเจน

5) เจตนา (volitionality)

หากการกระทำเหตุการณ์เป็นการกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมายหรือเจตนา (purposeful) จะมีการถ่ายโอนประสิทธิภาพในการกระทำเหตุการณ์ไปสู่ผู้รับการกระทำมากกว่าการกระทำเหตุการณ์โดยไม่ปรากฏจุดมุ่งหมายหรือเจตนา ตัวอย่างเช่น ในประโยค *I wrote your name.* มีการถ่ายโอนประสิทธิภาพจากผู้กระทำไปสู่ผู้กระทำมากกว่า ในประโยค *I forgot your name.* ซึ่งเหตุการณ์การเขียนอะไรบางอย่างให้สำเร็จได้ผู้กระทำต้องมีจุดมุ่งหมายและเจตนาตั้งแต่ก่อนเริ่มกระทำเหตุการณ์ ส่วนเหตุการณ์การลืมอะไรบางอย่างไม่ปรากฏเจตนาในเหตุการณ์นี้

6) การยืนยัน (affirmation)

เหตุการณ์การกระทำที่มีการยืนยันว่าผลของเหตุการณ์มีการบรรลุจะมีกรรมสภาพสูงกว่า เหตุการณ์ที่ไม่มีการยืนยันการบรรลุผลของเหตุการณ์ เช่น ประโยค *I broke the window.* ซึ่งแสดงการบรรลุผลของเหตุการณ์นั้นคือการที่กระจกแตกจะมีกรรมสภาพสูงกว่าประโยค *I hit the window.* ซึ่งไม่มีการยืนยันผลว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นต่อผู้รับการกระทำหรือไม่ นอกจากนี้

คุณสมบัตินี้ยังเป็นตัวแปรที่ชี้ว่าเหตุการณ์ที่ถูกบรรยายโดยประโยคบอกเล่าจะมีกรรมสภาพสูงกว่าเหตุการณ์ที่ถูกบรรยายโดยประโยคปฏิเสธ ดังในตัวอย่าง *I broke the window.* และ *I didn't broke the window.* ซึ่งประโยคแรกแสดงกรรมสภาพที่สูงกว่าในแง่ของการยืนยัน

7) การจำลองเหตุการณ์ (mode)

ตัวแปรนี้เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างการแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis) กับการแสดงเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) โดยอาจเป็นเพียงเหตุการณ์จำลองซึ่งมาจากการอนุมานหรือการคาดคะเน (irrealis) โดยการบรรยายการกระทำในเหตุการณ์ซึ่งยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงในโลกแห่งความเป็นจริง สามารถถูกตีความได้ว่าจะมีการถ่ายโอนประสิทธิภาพน้อยกว่าการบรรยายการกระทำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ดังในตัวอย่าง *I cut the bread.* และ *I will cut the bread.* ซึ่งประโยคแรกมีกรรมสภาพมากกว่า

8) การเป็นผู้กระทำ (agency)

คุณสมบัตินี้การเป็นผู้กระทำจะพิจารณาจากความสามารถของผู้กระทำในการควบคุมเหตุการณ์การกระทำ โดยซิลเวอร์สไตน์ (Silverstein, 1976) ได้เสนอลำดับชั้นของการเป็นผู้กระทำไว้ดังนี้

บุรุษที่ 1 > บุรุษที่ 2 > บุรุษที่ 3 > ชื่อเฉพาะ > มนุษย์ > สิ่งมีชีวิต > สิ่งไม่มีชีวิต

ผู้กระทำที่มีลักษณะอยู่ทางซ้ายของลำดับชั้นจะมีความสามารถในการควบคุมเหตุการณ์การกระทำมากกว่าผู้กระทำที่มีลักษณะที่อยู่ทางขวาของลำดับชั้น ซึ่งการปรากฏของผู้กระทำที่อยู่ในลำดับชั้นที่เหนือกว่าบ่งบอกถึงกรรมสภาพของเหตุการณ์ที่มากกว่า ดังนั้น หากเปรียบเทียบระหว่างประโยค 2 ประโยคที่มีโครงสร้างประโยคเหมือนกันทุกประการ ต่างแค่เพียงบทบาทการเป็นผู้กระทำของอาร์กิวเมนต์ประธานของประโยค เช่น *I broke the window.* และ *The ball broke the window.* ประโยคแรกย่อมแสดงกรรมสภาพที่สูงกว่าในแง่ของการเป็นผู้กระทำ

9) ระดับการรับผลกระทบของกรรมผู้รับการกระทำ (affectedness of O)

การพิจารณาคุณสมบัตินี้กรรมสภาพในแง่ของผลกระทบที่มีต่อหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำของเหตุการณ์จะต้องพิจารณาว่าผู้รับการกระทำของเหตุการณ์นั้นได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น ในประโยค *I drank up the milk.* แสดงการที่ผู้รับการกระทำจะได้รับ

ผลกระทบอย่างเต็มที่ (fully affected) ซึ่งผลกระทบนั้นมากกว่าผลกระทบที่เกิดกับผู้รับกระทำในเหตุการณ์ที่ถูกรายด้วยประโยค *I drank some of the milk*. ซึ่งผู้รับการกระทำได้รับผลกระทบเพียงแค่บางส่วนเท่านั้น (less-affected) นอกจากนี้ เหตุการณ์ที่บรรยายด้วยคำกริยาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพของผู้รับการกระทำ เช่น คำกริยา *punch, kick, lift* ยังมีกรรมสภาพมากกว่าเหตุการณ์ที่บรรยายด้วยคำกริยาที่ไม่ได้ทำให้ผู้รับการกระทำมีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพ หรือกล่าวอีกนัยก็คือผู้รับการกระทำไม่ได้รับผลกระทบ (unaffected) เช่น *scold, climb, return, go, come, bark, greet, thank, teach, pass, praise*

10) ความเป็นปัจเจกของกรรมผู้รับการกระทำ (individuation of O)

ตัวแปรที่มีผลต่อกรรมสภาพอย่างสุดท้ายที่ฮอปเปอร์และทอมป์สันได้เสนอไว้ ได้แก่ ความเป็นปัจเจก (Individuation) ซึ่งเป็นตัวแปรที่คล้ายคลึงกับตัวแปรความเด่น (salience parameter) ที่ทาลมีใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางปริชาน แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับความเป็นปัจเจก ฮอปเปอร์และทอมป์สันหมายถึงคุณสมบัติที่ใช้อธิบายความแตกต่างระหว่าง 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์นั้นคือผู้รับการกระทำกับผู้กระทำ อีกทั้งยังใช้อธิบายความแตกต่างระหว่างสภาพก่อนและหลังการกระทำของผู้รับการกระทำ (Hopper & Thompson, 1980:253) โดยคุณสมบัติต้นแบบของความเป็นปัจเจกตามนิยามของฮอปเปอร์และทอมป์สันสามารถสรุปได้ดังในตารางที่ 2.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 คุณสมบัติความเป็นปัจเจก

เป็นปัจเจก (Individuated)	ไม่เป็นปัจเจก (Non-Individuated)
นามเฉพาะ	นามทั่วไป
มนุษย์ และสิ่งมีชีวิต	สิ่งไม่มีชีวิต
มีลักษณะเป็นรูปธรรม	มีลักษณะเป็นนามธรรม
เอกพจน์	พหูพจน์
นับได้	นับไม่ได้ เป็นมวลโดยรวม
สามารถบ่งชี้สิ่งอ้างอิงได้	ไม่สามารถบ่งชี้สิ่งอ้างอิงได้

ดังนั้น ในตัวอย่างแสดงความแตกต่างของความเป็นปัจเจกด้วยประโยค 2 ประโยคได้แก่ / *bumped into Charles*. และ *I bumped into the table* ในประโยคแรกซึ่งประกอบด้วยกรรมที่มี

หน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ กรรมนั้นจะมีความเป็นปัจเจกมากกว่ากรรมของประโยคที่สองในแง่ของการมีชีวิต (animacy) เมื่อพิจารณาตามคุณสมบัติตัวแปรของฮอปเปอร์และทอมป์สัน และทำให้ประโยคแรกแสดงกรรมสภาพที่สูงกว่าประโยคที่สอง

นอกจากนี้ในเหตุการณ์การกระทำที่ผู้รับการกระทำกับผู้กระทำเป็นคนละสิ่งกันอย่างชัดเจน สามารถสรุปได้ว่ามีกรรมสภาพสูงในแง่ของความเป็นปัจเจกระหว่างผู้รับการกระทำและผู้กระทำ ส่วนในบางเหตุการณ์ เช่น เหตุการณ์การเคลื่อนไหวอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น โบก (มือ) เยก (หน้า) พยัก(หน้า) ก้ม(หน้า) ซึ่งกรรมเป็นส่วนหนึ่งของอวัยวะของผู้กระทำซึ่งเป็นเจ้าของอวัยวะนั้น และกรรมไม่ได้เป็นผู้รับการกระทำของผู้กระทำแต่เป็นสิ่งที่ทำการเคลื่อนไหวจากการควบคุมของผู้กระทำซึ่งเป็นเจ้าของผู้ครอบครองอวัยวะนั้น เหตุการณ์นี้จะแสดงกรรมสภาพที่ต่ำกว่าในแง่ของความเป็นมวลรวม

โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อกรรมสภาพทั้งหมดสามารถถูกสรุปได้ดังในตารางที่ 2.2 ดังต่อไปนี้
ตารางที่ 2.2 คุณสมบัติกรรมสภาพ (Hopper & Thompson, 1980)

	กรรมสภาพสูง	กรรมสภาพต่ำ
	←————→	
1) หน่วยร่วมเหตุการณ์ (participants)	2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ขึ้นไป	1 หน่วยร่วมเหตุการณ์
2) การเคลื่อนที่ (kinesis)	เหตุการณ์การกระทำ	ไม่ใช่การกระทำ
3) การณ์ลักษณะ (aspect)	มีจุดสิ้นสุดเหตุการณ์	ไม่มีขอบเขตเวลา
4) ความฉับพลัน (punctuality)	เกิดขึ้นฉับพลัน	กินระยะเวลา
5) เจตนา (volitionality)	มีเจตนา	ไม่มีเจตนา
6) การยืนยัน (affirmation)	แสดงการยืนยัน	แสดงการปฏิเสธ
7) การจำลองเหตุการณ์ (mode)	เหตุการณ์เกิดขึ้นจริง	เหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นจริง
8) ความเป็นผู้กระทำ (agency)	ผู้กระทำมีศักยภาพสูงในการควบคุมเหตุการณ์	ผู้กระทำมีศักยภาพต่ำในการควบคุมเหตุการณ์
9) ระดับการรับผลกระทบของผู้รับ	ผู้รับการกระทำได้รับ	ผู้รับการกระทำไม่ได้รับ

การกระทำ (affectedness of O)	ผลกระทบอย่างเต็มที่	ผลกระทบ
10) ความเป็นปัจเจก (individuation of O)	ผู้รับการกระทำมีความเป็น ปัจเจกสูง	ผู้รับการกระทำไม่มีความ เป็นปัจเจก

ในการศึกษาเรื่องกรรมสภาพนั้น นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้ศึกษาในแง่ของความเป็นต้นแบบ (prototype) ในการศึกษาของเทเลอร์ (Taylor, 2002:206-207) ได้เสนอคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์สำหรับหน่วยสร้างกรรมต้นแบบไว้ดังนี้

- 1) แสดงเหตุการณ์ที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่ประธานผู้กระทำและกรรมตรงผู้รับการกระทำ
- 2) หน่วยร่วมเหตุการณ์ทั้งสองมีความเป็นเอกเทศสูง
- 3) ประธานผู้กระทำเป็นผู้เริ่มต้นเหตุการณ์
- 4) ผู้กระทำซึ่งเป็นมนุษย์กระทำเหตุการณ์อย่างรู้ตัวและตั้งใจและเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์
- 5) ผู้รับการกระทำได้รับผลกระทบจากการกระทำที่กระทำโดยผู้กระทำของเหตุการณ์
- 6) ผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยสามารถรับรู้ได้อันเป็นผลของเหตุการณ์
- 7) เหตุการณ์ถูกตีความว่าเกิดโดยฉับพลัน
- 8) มีการสัมผัสทางกายภาพโดยตรงระหว่างผู้กระทำและผู้รับการกระทำ
- 9) เหตุการณ์มีลักษณะการืด
- 10) ผู้กระทำและผู้รับการกระทำเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกัน
- 11) เหตุการณ์เกิดขึ้นจริง

นอกจากนี้ กิวอน (Givón, 1995) ก็ได้มีข้อค้นพบที่เป็นข้อสนับสนุนถึงการมองคุณสมบัติกรรมสภาพในลักษณะของการประกอบจากตัวแปรหรือองค์ประกอบต่างๆ ตามแนวคิดของฮอปเปอร์ และทอมป์สัน โดนกิวอนได้บรรยายถึงผลการศึกษาคุณลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เหตุการณ์เป็นเหตุการณ์กรรมต้นแบบ (prototypical transitive event) โดยคุณลักษณะทางอรรถศาสตร์ทั้ง 3 ประการนั้นได้แก่

1) ผู้กระทำ (agent)

ในเหตุการณ์กรรมต้นแบบจะประกอบไปด้วยลักษณะเด่นได้แก่การที่มีผู้กระทำเป็นผู้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์ด้วยเจตนา (volitional) และเป็นผู้ที่ควบคุมเหตุการณ์นั้น

2) ผู้รับการกระทำ (patient)

ผู้รับการกระทำในเหตุการณ์ต้องไม่ได้เริ่มต้นการกระทำและไม่ได้เป็นผู้ควบคุมการกระทำนั้น แต่จะเป็นผู้ที่ถูกรกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพในเหตุการณ์

3) ทิศนภาวะของคำกริยา (verbal modality)

คำกริยาในประโยคกรรมต้นแบบนั้นมักแสดงทิศนภาวะของเหตุการณ์ที่ได้ลุล่วงไปแล้ว (perfective) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่กินช่วงเวลา (non-durative/punctual) และไม่ได้มาจากการคาดคะเนหรือการอนุมาน (realis)

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีต้นแบบอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรรมสภาพ นั่นคือทฤษฎี proto-role (บทบาทต้นแบบ) ที่ถูกเสนอโดยดาวตี้ (Dowty, 1991) ซึ่งได้เสนอบทบาทต้นแบบของผู้กระทำ (Proto-Agent หรือ Agent Proto-Role) และบทบาทต้นแบบของผู้รับการกระทำ (Proto-Patient หรือ Patient Proto-Role) ซึ่งบทบาททั้งสองนี้ประกอบด้วยคุณสมบัติหลายๆ คุณสมบัติที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยการปรากฏของอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันในประโยคมีที่มาจากระดับของคุณสมบัติที่ต่างกันของบทบาทต้นแบบทั้งสองนี้ คุณสมบัติต่างๆ ของบทบาทต้นแบบของผู้กระทำและบทบาทต้นแบบของผู้รับการกระทำมีดังนี้

คุณสมบัติของบทบาทต้นแบบของผู้กระทำ (Proto-Agent)

- a. มีส่วนร่วมโดยตั้งใจในเหตุการณ์หรือการแสดงสภาพ
- b. มีความรู้สึก (และ/หรือ การรับรู้)
- c. ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยอื่น
- d. เคลื่อนไหว
- (e. ปรากฏอย่างเสรีในเหตุการณ์)

คุณสมบัติของบทบาทต้นแบบของผู้รับการกระทำ (Proto-Patient)

- a. เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ
- b. เป็นแก่นความที่เพิ่มเข้ามา (incremental theme)
- c. ได้รับผลกระทบจากการกระทำของหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยอื่น
- d. อยู่ประจำที่
- (e. ไม่ปรากฏอย่างเสรีในเหตุการณ์)

จะเห็นได้ว่า เมื่อดูตามข้อสรุปของเทเลอร์ กิวอน และดอร์ตีแล้ว ข้อค้นพบที่สำคัญที่ได้จากการศึกษาเรื่องกรรมสภาพก็คือคุณสมบัติกรรมสภาพของคำกริยาและหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยต่างๆ ขึ้นอยู่กับระดับการปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวแปรและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน โดยในที่สุดระดับของกรรมสภาพที่ต่างกันจะมีผลต่อการปรากฏของอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันในประโยคทางวากยสัมพันธ์และทำให้เกิดหน่วยสร้างกรรมหรือกรรมขึ้น โดยหน่วยสร้างต่างๆ เหล่านี้มีความเป็นต้นแบบซึ่งมาจากการประกอบกันของตัวแปรกรรมสภาพต่างๆ

อย่างไรก็ตาม สำหรับการยกตัวอย่างของกรรมกริยาต้นแบบในงานวิจัยต่างๆ พบว่านักวิจัยมีการสรุปที่ต่างกัน เลคอฟฟ์ (Lakoff, 1977:244) ได้เสนอว่าคำกริยา 3 คำ ได้แก่ kill hit และ break เป็นกรรมกริยาต้นแบบ ส่วนชิโนดะ (Tsunoda, 1985:387) ยกให้คำกริยา kill destroy break และ bend เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดจากกรรมกริยาต้นแบบทั้งหมด แอนดรูวส์ (Andrews, 1985:68) นิยามว่าคำกริยา kill eat และ smash เป็นคำกริยากรรมปฐมภูมิ (primary transitive verbs) ซึ่งเป็นประเภทของคำกริยาที่ประกอบด้วย 2 อาร์กิวเมนต์ได้แก่ผู้กระทำและผู้รับการกระทำ ครอฟต์ (Croft, 1990:60) พิจารณาว่าคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การกิน การหยิบฉวย การสร้างสรรค์ วัตถุ การใช้แรงในการเคลื่อนที่ การทำลาย เป็นกรรมกริยาต้นแบบ เลวิน (Levin, 1999) จำแนกความแตกต่างระหว่างกรรมกริยาที่เป็นแกน (core transitive verbs) กับกรรมกริยาที่ไม่ใช่แกน (non-core transitive verbs) โดยในกลุ่มแรกนั้นเลวินได้ยกตัวอย่างว่าคำกริยา kill cut destroy break และ open มีความเป็นกรรมมากที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดว่าคำกริยาใดเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์กรรมต้นแบบในงานวิจัยต่างๆ ยังคงมีความแตกต่างกัน ปัญหาหนึ่งของการพิจารณาว่าคำกริยาใดมีกรรมสภาพต้นแบบหรือไม่อาจมีสาเหตุมาจากการไม่มีเกณฑ์ที่ใช้ในการ

ทดสอบและจำแนกที่ชัดเจนจึงทำให้การระบุกรรมกริยาต้นแบบในงานวิจัยแต่ละเรื่องมีความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ ในภาษาที่ต่างกัน ยังพบว่าขอบเขตของกรรมกริยาต้นแบบมีความแตกต่างกัน ด้วย จากการศึกษาของซึโนดะ (Tsunoda, 1985:388) พบว่าในภาษาญี่ปุ่นและภาษาบาสก์ (Basque) กรรมกริยาต้นแบบไม่ได้จำกัดอยู่แค่คำกริยา *kill break* หรือ *bend* อย่างในภาษาอังกฤษ แต่ยังรวมไปถึงคำกริยาแสดงประสบการณ์ เช่น *hear* และ *find* อีกด้วย และยังพบว่าในภาษาเหล่านี้ คำกริยา *hit shoot kick* และ *eat* ถูกจัดให้เป็นกรรมกริยาชายขอบ (peripheral transitive verbs) ทั้งที่เป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ 2 หน่วยร่วมและควรจะเป็นกรรมกริยาต้นแบบ หากเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษ โดยกรรมกริยาชายขอบจะมีการแสดงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างออกไปจากกรรมกริยาต้นแบบ เช่น การเป็นกรรมวาจก (passivization) การที่คำกริยา *hit shoot kick* และ *eat* ถูกจัดให้เป็นกรรมกริยาชายขอบในภาษาญี่ปุ่นและภาษาบาสก์เนื่องจากการมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์นั่นคือการไม่แสดงเหตุการณ์ก่อผล (non-resultative verbs) ซึ่งต่างจากกรรมกริยาต้นแบบที่เป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ก่อผล (resultative verbs) แสดงให้เห็นว่าในภาษาดังกล่าว คุณสมบัติการรับผลกระทบ (affectedness) และความเป็นกรรม (objecthood) มีอิทธิพลต่อกรรมสภาพมากกว่าคุณสมบัติอื่น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาจากการใช้จริง วิคตอเรีย วาซเกซ โรซาส (Vázquez Rozas, 2007) พบว่าในภาษาอวาร์ (Avar) ทองแกน (Tongan) และซาโมน (Samoan) คำกริยา *hit shoot kick* และ *eat* ปรากฏเป็นกรรมกริยาต้นแบบ ในขณะที่คำกริยาแสดงประสบการณ์ เช่น *see hear* และ *find* ไม่ใช่กรรมกริยาต้นแบบ ข้อสรุปทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่ากรรมสภาพของคำกริยาในแต่ละภาษามีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับว่ากำลังศึกษาในภาษาใดอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อศึกษาข้ามภาษา จะพบว่ายิ่งภาษาที่ศึกษามีจำนวนมากเท่าไร จำนวนของกรรมกริยาต้นแบบจะยิ่งถูกจำกัดลดน้อยลงเท่านั้น

ยิ่งไปกว่านั้น ยังคงมีอีกคำถามหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์ยังคงหาคำตอบอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือคำถามที่ว่า หน่วยสร้างต้นแบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างไรต่อหน่วยสร้างกรรมอื่นๆ ซึ่งอยู่ระหว่างความเป็นต้นแบบและความเป็นชายขอบ (non-canonical transitive construction) นั่นคือหน่วย

สร้างที่มีกรรมสภาพแต่ไม่แสดงคุณสมบัติความเป็นต้นแบบทั้งหมดตามที่เหล่านักภาษาศาสตร์ได้กล่าวมา ความพยายามในการหาคำตอบของคำถามข้อนี้สามารถพบได้ในงานวิจัยของแนสส์ (Næss, 2007) ซึ่งศึกษากรรมสภาพในแง่ของความเป็นต้นแบบในภาษาต่างๆ ทั่วโลก โดยเชื่อในแนวคิดการวิเคราะห์กรรมสภาพในเชิงต้นแบบซึ่งถูกมองว่าเป็นแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดความเป็นธรรมชาติ (naturalness) และความแปลกเด่น (markedness)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาษาจำนวนมากทำให้เห็นว่ากรรมสภาพอาจเป็นเรื่องของการเล่นระดับ การเป็นสมาชิกของกรรมกริยาหรืออนุประโยคแบบกรรม (transitive clause) หรือไม่เป็นเรื่องของระดับความคล้ายคลึงว่าคล้ายกับโครงสร้างต้นแบบมากน้อยเพียงใด โดยแนสส์มีการกล่าวถึงคุณสมบัติของกรรมสภาพต้นแบบใกล้เคียงกับงานวิจัยที่ได้กล่าวมาก่อนหน้า นั่นคือ ต้นแบบอนุประโยคแบบกรรมจะถูกใช้เพื่อพรรณนาเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยหน่วยร่วมการกระทำประเภทผู้กระทำซึ่งทำการกระทำที่เป็นรูปธรรมโดยตั้งใจ ซึ่งการกระทำนั้นประกอบด้วยพลังงาน สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตา และส่งผลต่อผู้รับการกระทำ นอกจากนี้เหตุการณ์ที่ปรากฏจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและสิ้นสุดลงเรียบร้อยแล้ว นั่นคืออนุประโยคจะแสดงการณลักษณะเสร็จสิ้น (perfective aspect) มากกว่าที่จะเป็นการณลักษณะไม่สมบูรณ์ (imperfective aspect) แสดงเหตุการณ์จริง (realis) มากกว่าเหตุการณ์จำลอง (irrealis) แสดงการยืนยัน (positive) มากกว่าที่จะแสดงการปฏิเสธ (negative)

อย่างไรก็ตาม ข้อแตกต่างในงานวิจัยของแนสส์คือการที่เธอเชื่อว่ากรรมสภาพเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ทั้งในระดับอนุประโยคและทั้งในตัวคำกริยาเอง (Næss, 2007:145) และได้เสนอว่าความแตกต่างของหน่วยร่วมเหตุการณ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อแนวต่อเนื่องของกรรมและอกรรม และกล่าวว่ากรรมต้นแบบควรถูกนิยามว่าเป็นหน่วยสร้างที่มีการปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยซึ่งแตกต่างกันอย่างชัดเจนไม่เพียงแต่ทางกายภาพ แต่ต้องมีบทบาทที่แตกต่างกันอย่างสูงสุด (maximally distinct) ภายในเหตุการณ์ที่ถูกแสดง โดยได้เสนอสมมติฐานอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันอย่างที่สุด (The Maximally Distinct Arguments Hypothesis) ไว้ว่า

“อนุประโยคที่เป็นกรรมต้นแบบคืออนุประโยคที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ซึ่งแสดงความแตกต่างกันทางอรรถศาสตร์อย่างสูงสุดในแง่ของบทบาทภายในเหตุการณ์” (Næss, 2007:30)

แนสส์ได้เสนออรรถลักษณะที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของหน่วยร่วมเหตุการณ์ไว้ 3 อรรถลักษณะ ได้แก่ 1) การมีเจตนา (volitionality) ซึ่งแสดงแทนด้วยอรรถลักษณะ [VOL] 2) การเป็นผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์ (instigation) ซึ่งแสดงแทนด้วยอรรถลักษณะ [INST] และ 3) การรับผลกระทบ (affectedness) ซึ่งแสดงแทนด้วยอรรถลักษณะ [AFF] โดยได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอรรถลักษณะทั้งสามนี้ในแง่คู่ตรงข้ามโดยใช้สัญลักษณ์ + และ -

จากสมมติฐานอาร์กิวเมนต์ที่ต่างกันอย่างที่สุด แนสส์ได้กล่าวว่า ประโยคที่แสดงความเป็นกรรมสภาพต้นแบบมากที่สุดจะต้องประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยร่วมที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ต่างกันอย่างสูงสุด ได้แก่ 1) “ผู้กระทำ” ซึ่งมีคุณสมบัติคือ [+VOL, +INST, -AFF] หรือมีเจตนาในการกระทำเหตุการณ์ เป็นผู้เริ่มต้นเหตุการณ์และไม่ได้รับผลกระทบของการกระทำ และ 2) “ผู้รับการกระทำ” ซึ่งมีคุณสมบัติคือ [-VOL, -INST, +AFF] หรือเป็นหน่วยร่วมที่ไม่มีเจตนาและไม่ได้เป็นผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์แต่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ส่วนหน่วยสร้างที่แสดงเหตุการณ์อื่นที่อยู่ตรงกลางระหว่างกรรมสภาพต้นแบบและความเป็นชายขอบจะประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีคุณสมบัติที่ต่างออกไป โดยได้ยกตัวอย่างจากหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ผู้กระทำไว้ 6 หน่วยร่วมที่แสดงอรรถลักษณะที่ต่างออกกันดังนี้

- 1) ผู้กระทำรับผลกระทบ (affected agent) มีคุณสมบัติคือ [+VOL, +INST, +AFF]
- 2) ผู้ประสบเหตุโดยเจตนา (volitional undergoer) มีคุณสมบัติคือ [-VOL, +INST, -AFF]
- 3) แรง (force) มีคุณสมบัติคือ [-VOL, +INST, -AFF]
- 4) เครื่องมือ (instrument) มีคุณสมบัติคือ [-VOL, +INST, +AFF]
- 5) ผู้กระทำไม่ประสบความสำเร็จ (frustrative) มีคุณสมบัติคือ [+VOL, -INST, -AFF]
- 6) หน่วยร่วมเหตุการณ์เป็นกลาง (neutral) มีคุณสมบัติคือ [-VOL, -INST, -AFF]

หน่วยร่วมเหตุการณ์ทั้ง 6 นี้ทำให้กรรมสภาพต้นแบบของเหตุการณ์ถูกลดทอนลง โดยมีหลักฐานจากพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่ต่างออกไปเมื่อประโยคถูกใช้ในการ

พรรณนาเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์เหล่านี้ปรากฏอยู่ โดยตัวอย่างของเหตุการณ์ที่แสดงกรรมสภาพที่ไม่ใช่ต้นแบบที่ประกอบด้วยผู้กระทำรับผลกระทบ (affected agent) ได้แก่เหตุการณ์การกินและการดื่มซึ่งผู้กระทำการกินหรือดื่มนั้นได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้นก็คือการอิม ทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์นี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างจากผู้กระทำปกตินั้นคือการได้รับผลกระทบ โดยแนสส์ ได้แสดงหลักฐานให้เห็นว่าผู้กระทำรับผลกระทบนั้นมีความแตกต่างจากผู้กระทำปกติ (ที่ไม่ได้รับผลกระทบ) มีหลักฐานทางภาษาจากพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ จากการศึกษาข้ามภาษา คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การกินหรือการดื่มมักพบปรากฏในหน่วยสร้างกรรมโดยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือการละกรรมไม่ชี้เฉพาะ (indefinite object deletion) ดังสามารถพบในตัวอย่างเช่นในประโยค *He is eating* ซึ่งผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ว่ากรรมที่ถูกละการปรากฏนั้นคืออาหารชนิดใดชนิดหนึ่ง และยังพบหลักฐานจากการแสดงพฤติกรรมที่ต่างออกไปจากผู้กระทำปกติ คือ คำกริยาแสดงการกินสามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การรับผลกระทบของผู้กระทำเช่นตัวบ่งชี้สะท้อนกลับ (reflexive marker) อีกทั้งคำกริยาแสดงการกินเองสามารถผ่านกระบวนการการกลายเป็นรูปไวยากรณ์เป็นตัวบ่งชี้การรับผลกระทบของผู้กระทำเอง ได้ดังในตัวอย่างจากภาษาเกาหลีดังต่อไปนี้

- (9) *ku-ka songkkarak-ul callu-a mok-ot-ta*
 he-NOM finger-ACC cut-CONN eat-PAST-DEC
 ‘He accidentally cut (one of) his fingers.’

(Næss, 2007:75)

สำหรับหน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นที่มีผลทำให้กรรมสภาพต้นแบบของประโยคหายไป เช่น ผู้ประสบเหตุโดยเจตนา (volitional undergoer) พบว่าผู้ประสบเหตุโดยเจตนามีคุณสมบัติ อรรถศาสตร์คล้ายคลึงกับผู้ประสบเหตุ (experiencers) และผู้รับผลประโยชน์ (beneficiaries) โดยเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มักอยู่ในตำแหน่งกรรมทางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับผู้รับการกระทำแต่ผลของการกระทำที่ได้รับนั้นเป็นผลมาจากเจตนาของตัวผู้ประสบเหตุเอง โดยมีหลักฐานทางวากยสัมพันธ์เป็นตัวอย่างจากภาษาไอซ์แลนด์ที่มีการแสดงความแตกต่างระหว่างกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำกับผู้ประสบเหตุโดยเจตนา ซึ่งถูกกำกับโดยการกที่

แตกต่างกันนั้นคือกรรมกรก (accusative case) และสัมปทานกรกหรือการกรกรรมรอง (dative case) ซึ่งแสดงการได้รับประโยชน์จากการกระทำ ตามลำดับ

(10) a. *Hann klóraði mig*

he.NOM scratched me.ACC

‘He scratched me (ACC).’

b. *Hann klóraði mér*

he.NOM scratched me.DAT

‘He scratched me (DAT).’

(Næss, 2007:89)

จากตัวอย่าง ประโยคที่ (10a.) ซึ่งมีการกำกับหน่วยกรรมตรงของประโยคด้วยกรรมกรก แสดงเหตุการณ์การกระทำที่ผู้กระทำเจตนากระทำต่อผู้รับการกระทำโดยที่ผู้รับการกระทำไม่รู้ตัวและมักใช้แสดงเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงและทำให้เกิดความเจ็บปวดต่อตัวผู้รับการกระทำ ส่วนในตัวอย่างที่ (10b.) ซึ่งมีการกำกับหน่วยกรรมตรงของประโยคด้วยสัมปทานกรกแสดงเหตุการณ์ที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ปรากฏเป็นกรรมของประโยคเกิดอาการคันและขอช่วยให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ปรากฏเป็นประธานของประโยคช่วยทำการเกาให้ ดังนั้นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ถูกกำกับด้วยสัมปทานกรกจึงได้รับการกระทำอันเป็นผลมาจากเจตนาของตนเอง

สำหรับหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทแรง (force) ถูกใช้เพื่ออ้างถึงหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นฝ่ายเริ่มต้นกระทำเหตุการณ์แต่ไม่ปรากฏเจตนาในการกระทำเหตุการณ์ ดังนั้นจึงหมายรวมถึงผู้กระทำที่เป็นมนุษย์ที่กระทำเหตุการณ์โดยไม่ตั้งใจด้วย (involuntary agent)

สำหรับหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือ (instrument) แนสส์กล่าวว่ามีความแตกต่างจากหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทผู้กระทำตรงที่เครื่องมือมีการรับผลกระทบ ทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทเครื่องมือมีความเหมือนกับหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทผู้กระทำและแรงในแง่ของการเป็นผู้เริ่มการกระทำเหตุการณ์ เหมือนกับแรงในแง่ของการไม่ปรากฏเจตนาในการกระทำเนื่องจากเป็นวัตถุไม่มีชีวิต และเหมือนผู้รับการกระทำในแง่ของการรับผลกระทบเนื่องจากในโลกแห่งความเป็นจริงเครื่องมือไม่สามารถกระทำการต่อผู้รับการกระทำเองได้โดยไม่มีผู้กระทำ ดังนั้นเครื่องมือจึงต้องรับ

ผลกระทบจากการถูกหยาบคายโดยผู้กระทำก่อนเสมอ สำหรับหลักฐานที่แสดงว่าเครื่องมือนี้มีความเหมือนกับหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทผู้รับการกระทำในแง่ผลกระทบนั้นมาจากการที่ในหลายๆ ภาษา ทั้งเครื่องมือและผู้รับการกระทำมักปรากฏในเหตุการณ์การถูกหยาบคายโดยหน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นที่มีลักษณะเป็นมนุษย์และมักปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยาบคาย (manipulated verb)

สำหรับหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทผู้กระทำไม่ประสบความสำเร็จ (frustrative) เป็นหน้าที่ทางความหมายที่ไม่พบปรากฏในงานวิจัยอื่น แต่แนสส์กล่าวว่าในบางภาษา หน้าที่ทางความหมายนี้แสดงความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ โดยหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทผู้กระทำไม่ประสบความสำเร็จจะแสดงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การกระทำโดยมีเจตนาที่จะกระทำเหตุการณ์อะไรบางอย่างแต่ไม่สามารถบรรลุผลความสำเร็จจากการกระทำนั้นได้ ดังนั้นการเริ่มต้นกระทำเหตุการณ์จึงยังไม่เกิดขึ้น ดังเช่นในภาษาไมไต (Meithei) ซึ่งหน่วยคำเติมท้ายแสดงกรรม (accusative suffix) *-bu* ซึ่งมักปรากฏร่วมกับกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำที่มีชีวิตมาปรากฏร่วมกับประธานของอนุประโยคแสดงการปฏิเสธเพื่อที่จะแสดงการที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ไม่สามารถบรรลุการกระทำได้เนื่องจากเหตุผลบางประการที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ (Bhat & Ningomba, 1997:122 อ้างถึงใน Næss, 2007:100)

(11) a. *Layrik-si ay-na pa-d-ri*

book-this I-NOM read-NEG-NFU

‘I did not read this book.’

b. *Layrik-si ay-bu pa-d-ri*

book-this I-ACC read-NEG-NFU

‘I did not (have not been able to) read this book.’

(Næss, 2007:100)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ว่า ในเหตุการณ์จากตัวอย่างที่ (11a.) ประธานมีความสามารถที่จะกระทำเหตุการณ์การอ่านหนังสือ เพียงแต่ยังไม่ได้กระทำเหตุการณ์และการไม่กระทำเหตุการณ์นั้นเป็นเจตนาของตัวประธานเอง ส่วนในตัวอย่างที่ (11b.) แสดงเหตุการณ์ที่ประธานมีความต้องการในการกระทำเหตุการณ์แต่ไม่สามารถกระทำเหตุการณ์ได้

โดยเหตุผลบางประการ ดังนั้นหน่วยร่วมเหตุการณ์ประเภทนี้จึงประกอบด้วยคุณสมบัติคือการมีเจตนาแต่ขาดคุณสมบัติในแง่ของการเริ่มกระทำเหตุการณ์

สำหรับหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีผลทำให้สกรรมสภาพต้นแบบของเหตุการณ์ลดลงได้แก่หน่วยร่วมเหตุการณ์เป็นกลาง (Neutral) ซึ่งไม่ปรากฏอรรถลักษณะในแง่ของการมีเจตนา การเริ่มกระทำเหตุการณ์และการได้รับผลกระทบ แสดงให้เห็นว่า ในโลกแห่งความเป็นจริง หน่วยร่วมเหตุการณ์นี้ไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์โดยตรงในแง่ของการกระทำเหตุการณ์หรือการแสดงผลการเปลี่ยนแปลง โดยมีหลักฐานทางวากยสัมพันธ์จากภาษาญี่ปุ่นและภาษาเกาหลี ซึ่งกรรมของคำกริยาแสดงความชอบจะแสดงกรตุการก (nominative case) หรือปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ประธานแทนที่จะปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้กรรมซึ่งการปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ประธานแสดงให้เห็นว่าหน่วยร่วมเหตุการณ์นั้นไม่ได้รับผลกระทบ ทำให้เกิดหน่วยสร้างกรตุการกคู่ (double-nominative construction) ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (12) a. *Tanaka ga Nakamura o nagaru*
 Tanaka NOM Nakamura ACC beat
 ‘Tanaka beats up Nakamura.’

(Shibatani, 1982:105 อ้างถึงใน Næss, 2007:103)

- b. *Taroo ga Hanako ga suki*
 Taroo NOM Hanako NOM like
 ‘Taroo likes Hanako.’

(Iwasaki, 2002:90 อ้างถึงใน Næss, 2007:103)

อย่างไรก็ตาม แนนส์สรุปว่าคำกริยาไม่ได้ถูกจำแนกประเภทตามบทบาททางความหมายหรือประเภทของอาร์กิวเมนต์ แต่ถูกจำแนกตามอรรถลักษณะต่างๆ โดยยกตัวอย่างจาก คำกริยา *break* ในภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้

- (13) a. *John broke the window (on purpose).*
 b. *John accidentally broke the window.*
 c. *The bolt of lightning broke the window.*
 d. *The hammer broke the window.*

จากตัวอย่างที่อยู่ในรูปประโยคที่แตกต่างกันทั้ง 4 ประโยค จะเห็นได้ว่าอาร์กิวเมนต์ประธานของประโยคเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีหน้าที่ทางความหมายที่หลากหลาย นั่นคือเป็นผู้กระทำในตัวอย่างที่ (13a.) เป็นแรงในการกระทำในตัวอย่างที่ (13b. และ c.) และเป็นเครื่องมือในตัวอย่างที่ (13d.) จึงไม่อาจจัดคำกริยา *break* ว่าเป็นคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาททางความหมายแบบใดได้บ้าง แต่สามารถสรุปได้ว่าคำกริยา *break* ต้องการประธานที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือเป็นผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์ (มีอรรถลักษณะ [+INST]) ซึ่งเป็นอรรถลักษณะที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ของทุกประโยคมีร่วมกัน

นอกจากงานวิจัยที่เชื่อมโยงกรรมสภาพกับทฤษฎีความเป็นต้นแบบ ยังมีงานวิจัยที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่ากรรมสภาพมีลักษณะเป็นแนวต่อเนื่อง (continuum) จากการศึกษาของ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Thepkanjana, 1992) พบผลการศึกษาที่เป็นข้อสนับสนุนที่ว่าคุณสมบัติกรรมสภาพของคำกริยามีอิทธิพลต่อการแสดงรูปทางวากยสัมพันธ์ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการปรากฏในหน่วยสร้างกรรมหรือหน่วยสร้างอกรรมที่ต่างกัน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นมีลักษณะเป็นแนวต่อเนื่องและทำให้คำกริยาในภาษาไทยสามารถถูกแบ่งออกได้เป็น 1) กรรมกริยาซึ่งไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมได้ 2) คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐานแต่สามารถปรากฏสลับได้โดยการละกรรมตรงของหน่วยสร้าง 3) คำกริยาที่สามารถปรากฏสลับกรรมสภาพได้โดยปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างกรรมและในหน่วยสร้างอกรรม 4) คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเป็นพื้นฐานแต่สามารถปรากฏสลับได้โดยการอนุญาตให้มีกรรมตรงปรากฏเพิ่มเข้ามาในหน่วยสร้างอกรรม และ 5) อกรรมกริยาที่ไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างกรรม

เมื่อศึกษาทฤษฎีกรรมสภาพและตัวแปรที่มีผลต่อกรรมสภาพตามที่ถูกเสนอโดยฮอปเปอร์ และทอมป์สันแล้ว คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในแง่ของกรรมสภาพที่ต่างกันจะเป็นตัวแปรและมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันของคำกริยา นำไปสู่รูปแบบการปรากฏร่วมกับอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาที่ต่างกันและการปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกัน ตัวอย่างจากการนำทฤษฎีกรรมสภาพมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาคำกริยาแยกส่วน เช่น ในคำกริยาที่มีคุณสมบัติกรรมสภาพต่ำ เช่น คำกริยา *แตก* ตัวแปรต่างๆ ที่บ่งชี้กรรมสภาพของคำกริยา เช่น การปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แค่จำนวน 1 หน่วยร่วมเท่านั้น หรือการแสดงกระบวนการที่มาจากกริยาที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีเจตนา (non-volitional) ทำให้มีผลต่อคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือ ทำให้คำกริยา *แตก*

ปรากฏได้ในหน่วยสร้างกรรมเท่านั้น ส่วนในคำกริยา *ลับ* นั้น พบตัวแปรที่บ่งชี้กรรมสภาพของ คำกริยามีคุณสมบัติกรรมสภาพสูง ตัวแปรเหล่านั้นได้แก่ การปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์ได้ 2 ถึง 3 หน่วยร่วม หรือการแสดงการกระทำที่ถ่ายโอนไปยังผู้รับการกระทำนั้นโดยเจตนาของผู้กระทำที่ ต้องการทำให้ผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอะไรบางอย่าง และการใช้แรงกระทำ เหตุการณ์ของผู้กระทำนั้นมีสูง ส่วนผู้รับการกระทำนั้นก็ได้รับผลกระทบโดยตรงและเกิดการ เปลี่ยนแปลงสภาพอย่างเต็มที่ ตัวแปรต่างๆ เหล่านี้มีผลทำให้คำกริยาแยกส่วนมีคุณสมบัติกรรม สภาพสูงและมีผลต่อคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือ ทำให้คำกริยาเกิดในหน่วยสร้างกรรมเท่านั้น ส่วนคำกริยาที่มีตัวแปรหรือองค์ประกอบคาบอยู่ตรงกลางระหว่างทั้งความเป็นกรรมและความเป็น อกรรมนั้นจะสามารถปรากฏสลับกรรมสภาพได้ คือปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างกรรมและในหน่วย สร้างกรรมโดยขึ้นอยู่กับค่าการแปรของตัวแปรในเหตุการณ์ที่ต่างกัน

2.1.4.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรรมสภาพในแง่บรรดาศาสตร์

ตั้งเห็นได้ว่าทฤษฎีกรรมสภาพเป็นทฤษฎีที่มักถูกศึกษาในภาษาศาสตร์ปริชานเพื่อศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางบรรดาศาสตร์และทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการ เปลี่ยนแปลงสภาพรวมถึงคำกริยาแยกส่วน เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงคุณสมบัติทาง บรรดาศาสตร์ของคำกริยา ได้แก่การปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวแปรต่างๆ ภายในเหตุการณ์ที่ถูก บรรยายด้วยคำกริยานั้น ดังนั้นในการวิเคราะห์ถึงการปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวแปรต่างๆ ภายใน เหตุการณ์โดยพิจารณาจากรูปแสดงทางภาษาต่างๆ ได้แก่รูปแบบโครงสร้างประโยคหรือองค์ประกอบ อื่นๆ ที่สามารถเกิดร่วมกับคำกริยาภายในประโยค ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรรมสภาพในแง่ต่างๆ มัก ถูกศึกษาร่วมกัน ทฤษฎีเหล่านั้นได้แก่ทฤษฎีห่วงโซ่การิตของครอฟต์ (Croft, 1990) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้ วิเคราะห์ถึงกรรมสภาพของคำกริยาโดยพิจารณาจากการปรากฏหรือไม่ปรากฏของเหตุการณ์ย่อย ภายในห่วงโซ่การิต และทฤษฎีแรงพลวัตของทาลมี (Talmy, 1988) ซึ่งใช้พิจารณาถึงกรรมสภาพ ของคำกริยาโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ในเชิงแรงพลวัตของหน่วยร่วมภายในเหตุการณ์ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ในเชิงแรงในการกระทำและแรงต้าน โดยท้ายที่สุดแล้ว คุณสมบัติกรรมสภาพจะมีอิทธิพลต่อรูปแสดงทางวากยสัมพันธ์ ดังนั้นทฤษฎีเรื่องการสลับกรรม สภาพ (transitivity alternation) จะต้องถูกศึกษาเพื่อใช้พิจารณาถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ คำกริยาแยกส่วน

1) ทฤษฎีห่วงโซ่การรีด (causal chain) และหน้าต่างแห่งความใส่ใจ (windowing of attention)

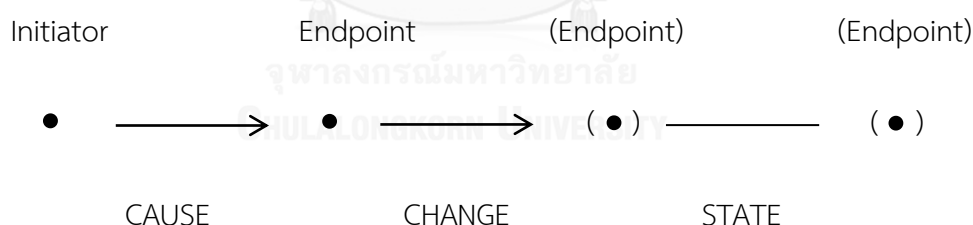
ทฤษฎีห่วงโซ่การรีดเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาอันแสดงออกผ่านรูปแสดงทางภาษา ตามที่ได้เกริ่นมาในส่วนของบทนำถึงการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาอันแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางปริชานของผู้ใช้ภาษาแต่ละคน ในการรับรู้เหตุการณ์ในภาษา เลวินและโฮวาฟ (Levin & Hovav, 1995) ได้อธิบายว่าภาษาที่ผู้ใช้ภาษาใช้จะแสดงถึงการรับรู้เหตุการณ์ที่ต่างกัน โดยแนวคิดที่สำคัญที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เหตุการณ์กับภาษาที่ใช้ในการอธิบายเหตุการณ์นั้นได้แก่แนวคิดที่มองเหตุการณ์โดยเน้นที่เหตุและผลของเหตุการณ์ (causal approach) ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากแนวคิดอื่นๆ ในแง่ของการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับการถ่ายโอนพลังงานมากกว่ามองความสัมพันธ์เชิงเวลาหรือความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ โดยมองว่าประธานเป็นผู้เริ่มต้นการส่งพลังงานบางอย่างไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อกรรมตรง ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดของการถ่ายโอนพลังงาน ดังนั้นแนวคิดนี้มักถูกใช้เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพเนื่องจากเป็นแนวคิดที่มองเหตุการณ์ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และมองว่าในเหตุการณ์ที่มีการถ่ายโอนคุณสมบัติหรือพลังงานบางอย่างจากหน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งไปยังอีกหน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งอันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของคำกริยาจะประกอบไปด้วยตัวแปรที่ส่งผลต่อกรรมสภาพของคำกริยา

สำหรับแนวคิดที่มองความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลของเหตุการณ์นั้น พบการอ้างถึงเหตุการณ์ประเภทนี้ในงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์มากมาย เช่น ครอฟต์ (Croft, 1990, 1991, 1998b, 2012) เดอ แลนซี (DeLancey, 1984, 1985) แจ็คเคนดอฟฟ์ (Jackendoff, 1990) และแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1987, 1990, 1991b) งานวิจัยเหล่านี้เป็นงานวิจัยที่ได้ต่อยอดมาจากการวิจัยของทาล์มมี (Talmy, 1976, 1988) ความเป็นการรีด (causation) ซึ่งงานวิจัยชิ้นสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์การรีดที่ได้มีการนำมาอ้างถึงอย่างกว้างขวางได้แก่งานวิจัยของครอฟต์ เรื่องทฤษฎีห่วงโซ่การรีด ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ใช้อธิบายเหตุการณ์การรีดโดยเหตุการณ์สามารถถูกแบ่งออกเป็นส่วนของเหตุการณ์ย่อยที่เชื่อมต่อกันเป็นชุดและมีความเกี่ยวโยงกันในแต่ละเหตุการณ์ย่อย ครอฟต์ได้บรรยายคุณสมบัติของเหตุการณ์ที่สามารถถูกจัดให้เป็นเหตุการณ์ภายใต้ห่วงโซ่การรีดไว้ดังนี้

- 1) ต้องเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ซับซ้อน (มีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลในทางเดียว)
- 2) ผลของเหตุการณ์หนึ่งๆ ในห่วงโซ่การีตจะสามารถออกมาได้ในรูปแบบเดียวเท่านั้น
- 3) เหตุการณ์นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนพลังงาน
- 4) การถ่ายโอนพลังงานนั้นจะต้องมีลักษณะไม่สมดุล และเกิดจากหน่วยร่วมเหตุการณ์คนละหน่วยกัน โดยแบ่งเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของพลังงานและหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นจุดสิ้นสุดของพลังงาน

ก. ทฤษฎีห่วงโซ่การีตแบบ 1 มิติ

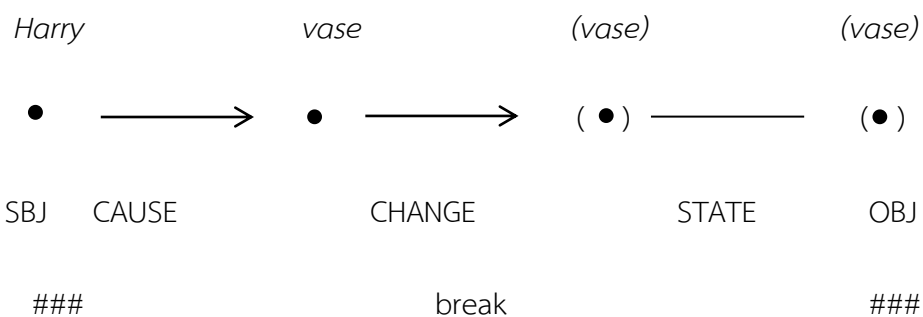
จากคุณสมบัติของเหตุการณ์ที่สามารถถูกจัดอยู่ภายใต้ห่วงโซ่การีตของครอฟต์ เหตุการณ์การีตต้นแบบของห่วงโซ่การีตจึงหมายถึง “เหตุการณ์ที่ผู้กระทำมีความตั้งใจและกระทำโดยตรงต่อผู้รับการกระทำ โดยการกระทำนั้นเป็นการถ่ายโอนพลังงานจากผู้กระทำไปยังผู้รับการกระทำซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อผู้รับการกระทำโดยไม่มีหน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นแทรกอยู่ตรงกลางระหว่างการกระทำของสองหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่จะทำให้พลังงานที่ถ่ายโอนนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง” โดยเหตุการณ์ที่อยู่ภายใต้ห่วงโซ่การีตจะมีแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ในรูปแบบ 1 มิติดังนี้

รูปภาพที่ 2.5 แบบจำลองห่วงโซ่การีตแบบ 1 มิติแสดงเหตุการณ์การีต (Croft, 1991:37)

จากแบบจำลอง ครอฟต์ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า จุดแต่ละจุดในแบบจำลองจะแสดงถึงหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยเครื่องหมายจุดที่อยู่ภายในวงเล็บแสดงว่าหน่วยร่วมเหตุการณ์เป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์เดียวกับส่วนของเหตุการณ์ย่อยก่อนหน้า ส่วนเครื่องหมายลูกศรแสดงถึงความสัมพันธ์และทิศทางของการถ่ายโอนพลังงาน ส่วนเส้นตรงที่ไม่มีหัวลูกศรใช้แสดงถึงความสัมพันธ์แบบสภาพผล โดยตัวอย่างการแสดงผลเหตุการณ์การีตในห่วงโซ่การีตสามารถถูกแสดงได้ดังในตัวอย่างจากภาษาอังกฤษด้านล่าง

(14) *Harry broke the vase.* (Croft, 1991:38, (12))

ประโยคที่ถูกแสดงในแผนภาพข้างต้นเป็นประโยคที่ประกอบด้วยเหตุการณ์ย่อย 3 ส่วนภายในห่วงโซ่การิต เหตุการณ์ย่อยทั้ง 3 เหตุการณ์ ได้แก่

เหตุการณ์ย่อยที่ 1: ประธาน *Harry* กระทำการอะไรบางอย่างต่อกรรมของประโยค *the vase*

เหตุการณ์ย่อยที่ 2: กรรม *the vase* เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ

เหตุการณ์ย่อยที่ 3: กรรม *the vase* อยู่ในสภาพผล

จากตัวอย่างเหตุการณ์นั้นเป็นการแสดงของห่วงโซ่การิตที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ครอฟต์ได้เสนอไว้ ได้แก่ เหตุการณ์ย่อยในห่วงโซ่การิตไม่มีการแตกแขนง โดยมีเหตุการณ์ที่แสดงผลเพียงเหตุการณ์เดียว และการถ่ายโอนพลังงานมีลักษณะไม่สมดุล คือมีการถ่ายโอนพลังงานทิศทางเดียวจาก *Harry* ไปสู่ *the vase* ซึ่งเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์คนละหน่วยกัน จากตัวอย่าง ทั้ง 3 เหตุการณ์ย่อยในห่วงโซ่การิตเป็นการแสดงเหตุการณ์ย่อยของเหตุการณ์การิตทั่วไปซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

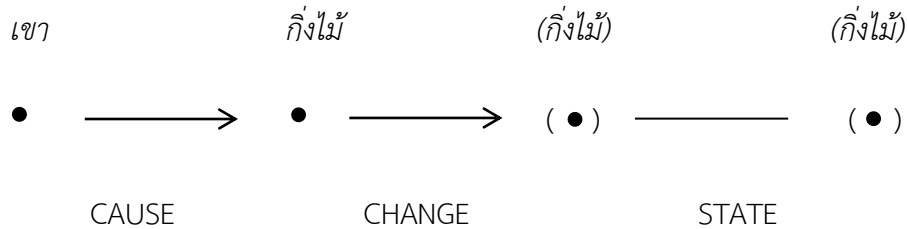
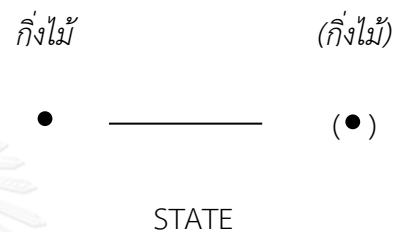
1) เหตุการณ์เหตุ (causing event/causative) คือเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุ มีผู้ก่อเหตุกระทำการบางอย่างกับผู้รับเหตุ

2) เหตุการณ์ผล (caused event/inchoative) คือเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อเหตุในเหตุการณ์เหตุ หรือเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสาเหตุภายในตัวผู้รับเหตุเองโดยไม่ได้มีผู้กระทำ

3) เหตุการณ์สภาพผล⁴ (resulting state/stative) คือเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุทรงสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากเหตุการณ์ผลสิ้นสุดลง โดยอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพเชิงพื้นที่

ดังนั้น เมื่อศึกษาคำกริยาในเชิงการมีคุณสมบัติสกรรมสภาพที่ต่างกันด้วยทฤษฎีห่วงโซ่การีต จะเห็นได้ว่าความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ย่อยของเหตุการณ์การีตมีอิทธิพลต่อสกรรมสภาพและการแสดงรูปแสดงทางภาษานั้นคือสามารถทำให้เกิดการสลับสกรรมสภาพได้โดยสิ่งที่ทำให้การแสดงเหตุการณ์ย่อยของคำกริยาการีตมีความแตกต่างกันนั้นก็คือคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ภายในคำกริยาหรือกล่าวคือ ตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลต่อสกรรมสภาพของคำกริยา และความแตกต่างของรูปแบบการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาที่ต่างกันจะทำให้ผู้ใช้ภาษาใช้ประโยคในการอธิบายเหตุการณ์การีตด้วยองค์ประกอบของประโยคที่แตกต่างกัน เช่นการใช้โครงสร้างประโยคที่แตกต่างกันในการอธิบายถึงเหตุการณ์เดียวกัน ซึ่งการใช้ประโยคที่แตกต่างกันในการอธิบายเหตุการณ์เดียวกันสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันที่มีต่อเหตุการณ์นั้น การมีมุมมองที่แตกต่างกันต่อเหตุการณ์เดียวกันนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าต่างแห่งความใส่ใจ (windowing of attention) ของเลโอนาร์ด ทาล์มมี (Talmy, 1996) ซึ่งได้อธิบายว่าเป็นผลมาจากกระบวนการทางปริชาณของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับการรับรู้มุมมองของเหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษาโดยผู้ใช้ภาษาจะมีการทำให้ส่วนของเหตุการณ์ย่อยบางส่วนปรากฏเด่นขึ้นมา (foreground) โดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ย่อยนั้น และทำให้ส่วนของเหตุการณ์ย่อยบางส่วนไม่ปรากฏ (background) โดยการละการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ย่อยนั้น และการให้ข้อมูลโดยเน้นที่เหตุการณ์ย่อยที่ต่างกันจึงทำให้เกิดการใช้โครงสร้างประโยคที่ต่างกันในการอธิบายเหตุการณ์ ตัวอย่างการใช้ประโยคที่แตกต่างกันในการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนเหตุการณ์เดียวกันเนื่องมาจากมุมมองที่มีต่อเหตุการณ์ที่ต่างกัน เช่น

⁴ หรือเรียกว่าเหตุการณ์ทรงสภาพในงานวิจัยบางชิ้น

(15) *เขาหักกิ่งไม้*(16) *กิ่งไม้หัก*

จากตัวอย่างเหตุการณ์แยกส่วนข้างต้น ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้ประโยคที่ต่างกันอันเป็นสาเหตุจากการมองเหตุการณ์เดียวกันในมุมมองที่แตกต่างกันได้ ประโยคที่ (15) *เขาหักกิ่งไม้* เป็นประโยคที่มีโครงสร้างแบบกรรมกริต ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะใช้โครงสร้างประโยคกรรมกริตในการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนที่มีการปรากฏและการเชื่อมโยงของเหตุการณ์ย่อยครบทั้งสามระยะอย่างเป็นลำดับในห่วงโซ่กริต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้พูดที่ต้องการเน้นการให้ข้อมูลเหตุการณ์ย่อยทั้งสามระยะ ได้แก่ ระยะเหตุการณ์เหตุ คือ เหตุการณ์ที่ผู้ก่อเหตุ *เขา* กระทำกริยา *หัก* ซึ่งเป็นการกระทำที่ประกอบไปด้วยตัวแปรได้แก่ความตั้งใจที่จะทำให้ผู้รับเหตุ *กิ่งไม้* เกิดการแยกส่วนโดยการใช้แรงต่อผู้รับเหตุ ระยะเหตุการณ์ผล คือ ระยะที่เกิดเหตุการณ์ย่อยที่ผู้รับเหตุ *กิ่งไม้* เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอันเป็นผลจากการกระทำในเหตุการณ์เหตุ และระยะเหตุการณ์สภาพผล คือ ระยะที่ผู้รับเหตุ *กิ่งไม้* มีการทรงสภาพอยู่ในสภาพใหม่ คือ “สภาพที่วัตถุเกิดการแยกส่วน” อันเป็นผลจากการกระทำของผู้ก่อเหตุ ส่วนในประโยคที่ (16) *กิ่งไม้หัก* จะเห็นได้ว่าการแสดงเหตุการณ์ในห่วงโซ่กริตมีการปรากฏของเหตุการณ์ย่อยเฉพาะในระยะเหตุการณ์สภาพผลผ่านการใช้ประโยคที่มีโครงสร้างแบบกรรมกริตในการอธิบายเหตุการณ์เดียวกัน เป็นการสะท้อนมุมมองของผู้พูดที่ต้องการเน้นการให้ข้อมูลเฉพาะในการบรรยายเหตุการณ์สภาพผลเท่านั้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากรรมสภาพของคำกริยาและการเน้นของเหตุการณ์ย่อยที่ต่างกันของเหตุการณ์กริตในห่วงโซ่กริต มี

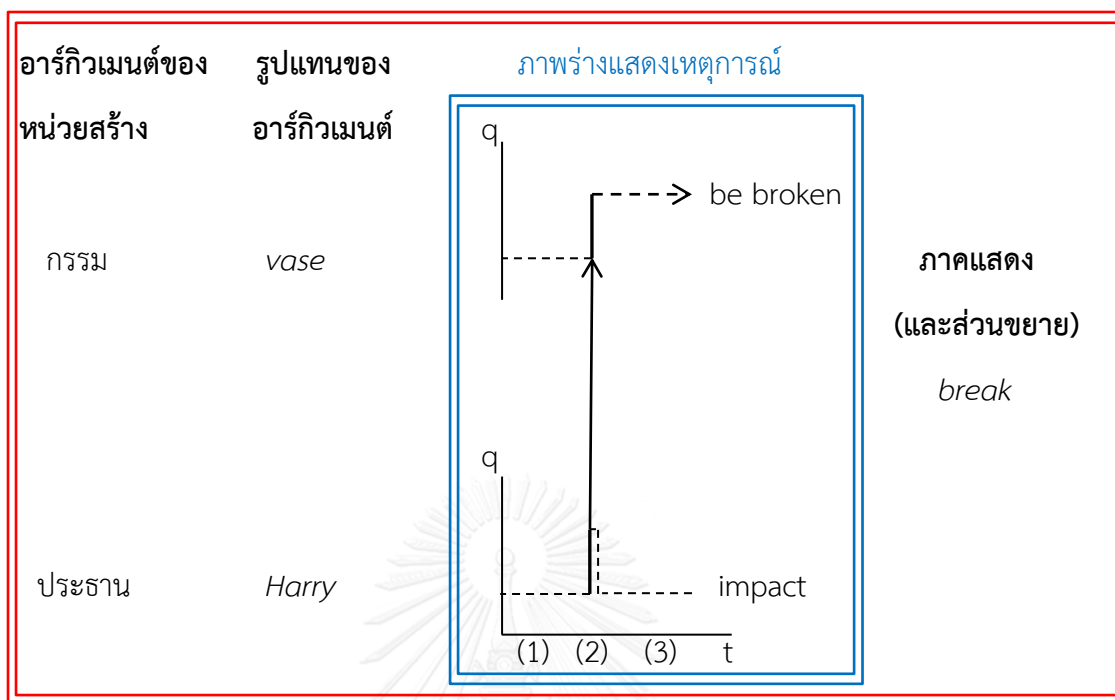

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีผลโดยตรงต่อการทำให้คุณสมบัตินี้ของคำกริยาแยกส่วนแตกต่างกันในแง่ของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ นั่นก็คือการมีความสามารถหรือไม่มีความสามารถในการสลับสักรรรมสภาพ

ข. ทฤษฎีห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติ

การนำเสนอโครงสร้างเชิงการรีดและการณลักษณะของเหตุการณ์ด้วยแบบจำลอง 2 มิติเป็นวิธีการนำเสนอความแตกต่างของเหตุการณ์และการเลือกเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์การรีดของวิลเลียม ครอฟต์เช่นกัน (Croft, 2012) โดยครอฟต์พัฒนาแบบจำลองนี้ต่อเนื่องจากแบบจำลองห่วงโซ่การรีดของเขาซึ่งเป็นการนำเสนอความแตกต่างของเหตุการณ์และการเลือกเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ที่แตกต่างกันผ่านแบบจำลองแบบ 1 มิติ อย่างไรก็ตาม แบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติจะสามารถแสดงเหตุการณ์ย่อยที่ละเอียดมากขึ้น โดยครอฟต์กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของการแสดงห่วงโซ่การรีดด้วยแบบจำลองแบบ 2 มิติคือสามารถแสดงให้เห็นทั้งโครงสร้างเชิงการรีดและการณลักษณะได้ โดยเขาเชื่อว่าผู้ร่วมเหตุการณ์แต่ละหน่วยมีเหตุการณ์ย่อยภายในห่วงโซ่การรีดเป็นของตัวเองซึ่งสามารถแสดงออกมาได้ด้วยรูปโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเชิงเวลา (temporal scale) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (quality scale) (Croft, 2012:212) ตัวอย่างของการแสดงเหตุการณ์การรีดของประโยค *Harry broke the vase*. ด้วยแบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติเป็นดังนี้

รูปแสดงทางวากยสัมพันธ์

รูปภาพที่ 2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงรูปแทนทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของแบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติแสดงเหตุการณ์การรีดการทำให้แจกันเปลี่ยนแปลงสภาพ (ดัดแปลงจาก Croft, 2012:213)

รูปภาพที่ 2.6 แสดงเหตุการณ์การทำให้แจกันเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยแบบจำลองห่วงโซ่การรีดแบบ 2 มิติ จากภาพร่างเหตุการณ์ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระนาบแนวตั้งหรือ q แสดงข้อมูลเชิงคุณภาพ และระนาบแนวนอนหรือ t แสดงข้อมูลเชิงเวลา เส้นประแสดงเหตุการณ์ที่ไม่มีการเน้นจุดสนใจ เส้นทึบแสดงเหตุการณ์ที่มีการเน้นจุดสนใจ ประโยค *Harry broke the vase*. แสดงเหตุการณ์การทำให้แจกันเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นเหตุการณ์ที่แสดงการกระทำของอาร์กิวเมนต์ประธาน *Harry* ซึ่งอยู่ด้านล่างของแผนภาพ และเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของอาร์กิวเมนต์กรรม *vase* ซึ่งอยู่ด้านบนของแผนภาพ ในระนาบเวลาสมมติ ช่วงเวลาที่ (1) คือช่วงเวลาก่อนเกิดการกระทำและก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยเส้นประที่อยู่ในแนวนอนในช่วงเวลาที่ (1) ในเหตุการณ์ย่อยของประธานแสดงการที่ประธานอยู่ในสภาพไม่ได้กระทำเหตุการณ์ และเส้นประที่อยู่ในแนวนอนในช่วงเวลาที่ (1) ในเหตุการณ์ย่อยของกรรมแสดงการที่กรรมอยู่ในสภาพปกติก่อนเกิดการกระทำขึ้นกับตัวกรรม ในช่วงเวลาที่ (2) ในเหตุการณ์ย่อยของประธาน เส้น

ทیبที่อยู่ในแนวตั้งแสดงการเริ่มต้นใช้แรงกระทำเหตุการณ์การทำให้แจกันเปลี่ยนแปลงสภาพโดยฉับพลัน ส่วนในเหตุการณ์ย่อยของกรรม เส้นทیبที่อยู่ในแนวตั้งแสดงการที่กรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสภาพไปโดยฉับพลัน ส่วนลูกศรที่เชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์การกระทำของประธานและเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของกรรมแสดงว่าการกระทำของประธานนั้นมีการส่งแรงไปยังกรรม ทำให้กรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ ส่วนในช่วงเวลาที่ (3) เป็นช่วงเวลาหลังที่การกระทำสิ้นสุดลง และเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพขึ้น โดยเส้นประที่อยู่ในแนวนอนในช่วงเวลาที่ (3) ในเหตุการณ์ย่อยของประธานแสดงการที่ประธานกลับมาอยู่ในสภาพเดิมหรือสภาพเดียวกันกับก่อนเริ่มกระทำเหตุการณ์ ส่วนเส้นประที่อยู่ในแนวนอนในช่วงเวลาที่ (3) ในเหตุการณ์ย่อยของกรรม แสดงสภาพผลของกรรมซึ่งมีสภาพใหม่อันเป็นผลมาจากการรับผลกระทบจากการกระทำ ซึ่งสภาพใหม่นี้สามารถสังเกตได้จากการที่เส้นแนวนอนในช่วงเวลานี้ไม่ได้อยู่ในระนาบเดียวกันกับเส้นแนวนอนในช่วงเวลา ก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ นอกจากนี้ หัวลูกศรที่ปรากฏในช่วงเวลาสุดท้ายของภาพร่างแสดงว่าสภาพผลใหม่นี้จะคงอยู่ต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่สามารถย้อนผลกลับคืนได้ (irreversible) โดยจากภาพร่าง สามารถตีความได้ว่า จุดสนใจของเหตุการณ์นี้ถูกเน้นไปที่เหตุการณ์การกระทำโดยฉับพลันของประธานผู้กระทำและเหตุการณ์การเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพของกรรมผู้รับการกระทำ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การใช้ห่วงโซ่การคิดแบบ 2 มิติในการอธิบายโครงสร้างและความแตกต่างระหว่างเหตุการณ์ในเชิงการคิดและเชิงการณลักษณะจะทำให้เห็นถึงคุณสมบัติสกรรมสภาพของคำกริยาที่ใช้กับเหตุการณ์ที่ต่างกันได้ นอกจากการศึกษาสกรรมสภาพโดยพิจารณาความสัมพันธ์กับห่วงโซ่การคิดแล้ว การศึกษาสกรรมสภาพยังสามารถศึกษาได้จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ในเชิงแรงพลวัตอีกด้วย

2) ทฤษฎีแรงพลวัต (force dynamics)

แรงพลวัตเป็นประเภททางอรรถศาสตร์ที่ถูกเสนอโดยทาลมี (Talmy, 1976, 1988, 2000) โดยเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาการรับรู้เหตุการณ์ซึ่งจะพิจารณาว่าองค์ประกอบของเหตุการณ์จะประกอบไปด้วยประเภทของแรงที่ต่างกัน (แรงทางกายภาพ แรงทางจิตวิทยา) ที่ใช้ในการกระทำต่อกันในลักษณะที่ต่างกันโดยหน่วยร่วมเหตุการณ์ (ที่ใช้แรงในการกระทำ ใช้แรงในการต่อต้าน หรือใช้แรงในการตอบโต้) โดยในภาษา หน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยที่แตกต่างกันในเหตุการณ์จะมี

บทบาททางความหมายที่แตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็นฝ่ายต้านแวนอิม (antagonist) ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ก่อเหตุในเหตุการณ์ (causer) และฝ่ายมีแวนอิม (agonist) ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รับเหตุในเหตุการณ์ (causee) โดยในเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะเหตุการณ์การรีด หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายมีแวนอิมมักจะเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีความเด่นในเหตุการณ์ โดยความเด่นนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ว่าฝ่ายมีแวนอิมจะถูกกระทำด้วยแรงประเภทใด โดยเหตุการณ์ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงแรงพลวัตมักจะประกอบไปด้วยคุณสมบัติดังนี้

- 1) ประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วย
- 2) หน่วยร่วมเหตุการณ์ทั้งสองมีการใช้แรงกระทำต่อกัน
- 3) ฝ่ายมีแวนอิมมักจะเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีความเด่นในเหตุการณ์
- 4) ฝ่ายต้านแวนอิมจะถูกพิจารณาในแง่ของแรงที่กระทำต่อฝ่ายมีแวนอิม
- 5) หน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยที่ถูกกระทำจะถูกกระทำด้วยแรงในขณะที่อยู่ในสภาวะใดสภาวะหนึ่ง (สภาวะเคลื่อนไหว หรือ สภาวะหยุดนิ่ง)
- 6) แรงที่เกิดขึ้นในการกระทำระหว่างกันระหว่างสองหน่วยร่วมเหตุการณ์มีความรุนแรงไม่เท่ากัน (แรงที่เริ่มจากผู้ก่อเหตุหรือฝ่ายต้านแวนอิมมักจะมี ความรุนแรงกว่าแรงที่สะท้อนกลับโดยผู้รับเหตุหรือฝ่ายมีแวนอิม)
- 7) แรงต่อต้านหรือแรงสะท้อนกลับจากฝ่ายมีแวนอิมมีความแตกต่างขึ้นอยู่กับความรุนแรงของแรงที่ส่งมาจากฝ่ายต้านแวนอิมและสภาวะของฝ่ายมีแวนอิม โดยส่งผลให้ฝ่ายมีแวนอิมเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ฝ่ายมีแวนอิมเกิดการเคลื่อนที่หรือเกิดความเสียหายและถูกทำลายสภาพทางกายภาพ

โดยทาลมีได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้แสดงมโนทัศน์ความสัมพันธ์ของแรงสองฝ่ายดังนี้

ก. แรงของทั้งสองฝ่าย (force entities)

ฝ่ายมีแวนอิม (agonist) :

ฝ่ายต้านแวนอิม (antagonist) :

ข. แวนอิมของแรงภายใน (intrinsic force tendency)

มีแวนอิมจะกระทำ : >

มีแนวโน้มจะหยุด : ●

ค. ความสมดุลของแรง 2 ฝ่าย (balance of strengths)

ฝ่ายที่มีแรงเหนือกว่า : +

ฝ่ายที่มีแรงต่ำกว่า : -

ง. ผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรง (resultant of the force interaction)

เกิดการกระทำ (action) :

เกิดการหยุด (rest) :

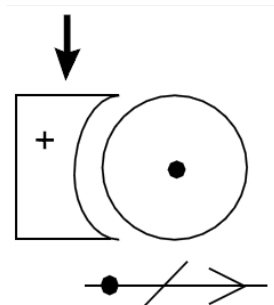
ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีแรงพลวัตเป็นทฤษฎีที่ใช้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ในเชิงการถ่ายทอดแรงระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มักถูกพิจารณาในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่ ปัจจัยที่ว่าผู้ก่อเหตุจะสามารถแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดแรงไปสู่ผู้รับเหตุได้สำเร็จหรือไม่ ผู้รับเหตุจะเอาชนะแรงนั้นได้หรือไม่ และลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยตัวอย่างของการแสดงรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ในเชิงแรงพลวัตทางกายภาพที่ทาลมีได้วิเคราะห์ไว้ ได้แก่

- (17) a. *The ball's hitting it made the lamp topple from the table.*
 b. *The water's dripping on it made the fire die down.*
 c. *The plug's coming loose let the water flow from the tank.*
 d. *The stirring rod's breaking let the particles settle.*

(Talmy, 1988:57)

โดยตัวอย่างใน (17a.) เป็นตัวอย่างที่แสดงลักษณะการริตแสดงการเคลื่อนที่ (onset causation of motion) ซึ่งเป็นเหตุการณ์การริตต้นแบบ (prototypical causation) ในเหตุการณ์การริตแสดงการเคลื่อนที่ของแรงนั้น ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มโดยธรรมชาติที่จะไม่กระทำการใดๆ ที่จะต่อต้านการกระทำของฝ่ายต้านแนวโน้ม ในขณะที่ฝ่ายต้านแนวโน้มซึ่งเป็นฝ่ายที่มีกำลังมากกว่าออกแรงต้านทานแนวโน้มอย่างประสบความสำเร็จทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มต้องรับการกระทำและแรงทำให้

เกิดการเคลื่อนที่หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพ ลักษณะการิตแสดงการเคลื่อนที่สามารถแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

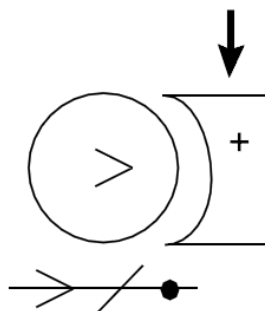

รูปภาพที่ 2.7 แรงพลวัตของการิตต้นแบบหรือการิตแบบมีการกระทำ (Talmy, 1988:57)

จากสัญลักษณ์แสดงแรงพลวัตของเหตุการณ์การิตต้นแบบแบบมีการกระทำ สามารถตีความได้ว่า ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่เมื่อไม่ถูกกระทำซึ่งแสดงโดยสัญลักษณ์วงกลมและมีจุดตรงกลาง ในขณะที่ฝ่ายต้านแนวโน้มถูกแสดงโดยสัญลักษณ์สี่เหลี่ยมด้านเว้าและมีเครื่องหมายบวกด้านในแสดงการมีแรงที่เหนือกว่าอีกฝ่ายออกแรงต้านทานแนวโน้มโดยธรรมชาติ (การหยุดนิ่ง) ของฝ่ายมีแนวโน้ม แสดงโดยสัญลักษณ์ลูกศรเหนือสี่เหลี่ยมด้านเว้า ส่งผลให้ฝ่ายมีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งแสดงโดยสัญลักษณ์เส้นตรงที่ผ่านกลางจุดแล้วจึงผ่านกลางหัวลูกศร เครื่องหมายทับที่คั่นระหว่างจุดและหัวลูกศรหมายความว่ามีการเปลี่ยนแปลงสภาพของฝ่ายมีแนวโน้มจากการหยุดเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพจากการถูกกระทำ โดยจากตัวอย่างที่ (17a.) โคมไฟซึ่งเป็นฝ่ายมีแนวโน้ม มีแนวโน้มที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่หากไม่เกิดการกระทำขึ้น และเหตุการณ์ที่ลูกบอล (ซึ่งมีแรงกระทำเหนือกว่า) ไปกระทบกับโคมไฟเป็นเหตุการณ์ที่ต้านทานแนวโน้มโดยธรรมชาติของโคมไฟทำให้เกิดการเคลื่อนที่และตกจากโต๊ะ โดยเหตุการณ์ในตัวอย่าง (17a.) เป็นตัวอย่างของเหตุการณ์ที่เกิดโดยไม่ปรากฏผู้กระทำที่เป็นมนุษย์ (autonomous event) อย่างไรก็ตาม หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีการปรากฏของผู้กระทำ (agentive) ดังในประโยคเช่น *I made the lamp topple by hitting it with the ball.* การแสดงคุณสมบัติในเชิงแรงพลวัตของเหตุการณ์ในประโยคนี้นี้ยังคงเดิม

ในตัวอย่างที่ (17b.) เป็นตัวอย่างที่แสดงลักษณะการิตแสดงการหยุด (onset causation of rest) หมายถึง ลักษณะการิตที่ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ หากไม่เกิดเหตุการณ์ใดมาแทรก แต่เมื่อถูกฝ่ายต้านแนวโน้มขัดขวางการเคลื่อนที่ ทำให้การเคลื่อนที่นั้นไม่ประสบ

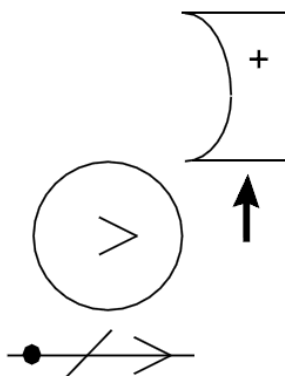
ความสำเร็จและต้องหยุดลง โดยลักษณะการิตแสดงการหยุดสามารถแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.8 แรงพลวัตของลักษณะการิตแสดงการหยุด (Talmy, 1988:57)

จากสัญลักษณ์แสดงแรงพลวัตของเหตุการณ์การิตการหยุด สามารถตีความได้ว่าฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มโดยธรรมชาติที่จะเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ ดังถูกแสดงด้วยสัญลักษณ์รูปวงกลมซึ่งมีเครื่องหมายหัวลูกศรด้านใน แต่ถูกฝ่ายต้านแนวโน้มขัดขวางอยู่ซึ่งการขัดขวางถูกแสดงโดยตำแหน่งของรูปสี่เหลี่ยมด้านเว้าและมีเครื่องหมายบวกอยู่ข้างในแสดงการมีแรงที่เหนือกว่าฝ่ายมีแนวโน้มซึ่งอยู่ในระนาบเดียวกันทางด้านขวาของวงกลม ทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มเปลี่ยนสภาพจากการเคลื่อนที่เป็นการหยุดนิ่ง ซึ่งแสดงด้วยสัญลักษณ์เส้นตรงลากผ่านหัวลูกศรซึ่งแสดงการเคลื่อนที่ และจุดซึ่งแสดงการหยุดนิ่งตามลำดับโดยมีเครื่องหมายทับคั่นระหว่างสภาพสองสภาพ จากตัวอย่างที่ (17b.) ฝ่ายมีแนวโน้ม ได้แก่ ไฟ มีแนวโน้มที่จะลุกไหม้ไปเรื่อยๆ หากไม่เกิดเหตุการณ์อะไรมาขัดขวาง แต่น้ำซึ่งเป็นฝ่ายต้านแนวโน้มและมีแรงที่เหนือกว่าฝ่ายมีแนวโน้มกระทำการหยุดลงมาทำให้เหตุการณ์การลุกไหม้ของไฟถูกขัดขวางและเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นการดับหรือการหยุดการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าของเหตุการณ์

ในตัวอย่างที่ (17c.) เป็นตัวอย่างแสดงการิตการอนุญาตให้เคลื่อนที่ (onset letting of motion) นั่นคือลักษณะการิตที่ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนที่หากไม่ถูกเหตุการณ์อื่นขัดขวาง แต่ฝ่ายต้านแนวโน้มที่เคยขัดขวางอยู่นั้นไม่ขัดขวางอีกต่อไป ส่งผลให้เหตุการณ์การกระทำหรือสภาพของฝ่ายมีแนวโน้มสามารถเคลื่อนที่ไปข้างหน้าต่อไปได้ โดยลักษณะการิตแสดงการอนุญาตให้เคลื่อนที่สามารถแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

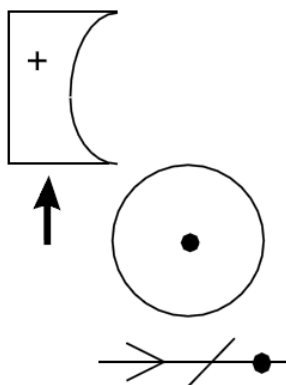

รูปภาพที่ 2.9 แรงพลวัตของลักษณะการิตแสดงการอนุญาตให้เคลื่อนที่ (Talmy, 1988:57)

จากสัญลักษณ์แสดงแรงพลวัตของเหตุการณ์การิตการอนุญาตให้เคลื่อนที่ สามารถตีความได้ว่าเหตุการณ์ซึ่งประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนที่ตั้งแสดงโดยสัญลักษณ์รูปวงกลมและมีหัวลูกศรด้านใน และฝ่ายต้านแนวโน้มที่แสดงด้วยสัญลักษณ์รูปสี่เหลี่ยมด้านเว้าที่มีเครื่องหมายบวกด้านในซึ่งเป็นฝ่ายที่มีแรงเหนือกว่า โดยการที่สี่เหลี่ยมด้านเว้าไม่ได้มีตำแหน่งอยู่ในระนาบเดียวกับวงกลมแสดงว่าฝ่ายต้านแนวโน้มไม่ได้การขัดขวางการเคลื่อนที่ของการกระทำและสภาพของฝ่ายมีแนวโน้ม ทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มสามารถเคลื่อนที่ต่อไปได้ ซึ่งแสดงโดยสัญลักษณ์เส้นตรงลากผ่านจุดซึ่งแสดงการหยุดนิ่งและหัวลูกศรแสดงการเคลื่อนที่ตามลำดับโดยมีเครื่องหมายทับคั่น แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของฝ่ายมีแนวโน้มจากการหยุดนิ่งเป็นการเคลื่อนที่โดยจากตัวอย่างที่ (17c.) แสดงการที่ฝ่ายต้านแนวโน้ม นั่นคือ ก๊อกน้ำ ซึ่งเดิมเคยขัดขวางการไหลของน้ำ เปลี่ยนเป็นไม่ขัดขวางอีกต่อไป ทำให้ น้ำ ซึ่งเป็นฝ่ายแนวโน้มที่มีแนวโน้มจะเคลื่อนที่โดยธรรมชาติไหลออกจากถังเก็บน้ำ

ในตัวอย่างที่ (17d.) เป็นตัวอย่างแสดงการิตการอนุญาตให้หยุดนิ่ง (onset letting of rest) นั่นคือลักษณะการิตที่ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะหยุดนิ่งตามธรรมชาติ แต่ฝ่ายต้านแนวโน้มซึ่งเป็นฝ่ายที่เคยออกแรงรักษาสภาพการเคลื่อนที่ของฝ่ายแนวโน้มนั้น ไม่รักษาสภาพนั้นอีกต่อไป ทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มกลับมาสู่สภาพการหยุดนิ่งตามแนวโน้มเดิมได้ โดยลักษณะการิตแสดงการอนุญาตให้หยุดนิ่งสามารถแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.10 แรงพลวัตของลักษณะการิตแสดงการอนุญาตให้หยุดนิ่ง (Talmy, 1988:57)

จากสัญลักษณ์แสดงแรงพลวัตของเหตุการณ์การิตการอนุญาตให้หยุดนิ่ง สามารถตีความได้ว่าเหตุการณ์ซึ่งประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายมีแนวโน้มมีแนวโน้มที่จะหยุดนิ่ง ดังแสดงโดยสัญลักษณ์รูปวงกลมและมีจุดด้านใน และฝ่ายด้านแนวโน้มที่แสดงด้วยสัญลักษณ์รูปสี่เหลี่ยมด้านเว้าที่มีเครื่องหมายบวกด้านในซึ่งเป็นฝ่ายที่มีแรงเหนือกว่าและมีตำแหน่งอยู่ทางด้านซ้ายของรูปวงกลมซึ่งแสดงเหตุการณ์การขัดขวางการหยุดนิ่งของฝ่ายมีแนวโน้มทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มต้องเคลื่อนที่ อย่างไรก็ตาม เมื่อฝ่ายด้านแนวโน้มมีการเปลี่ยนตำแหน่งไปอยู่เหนือรูปวงกลม แสดงว่าฝ่ายด้านแนวโน้มยกเลิกการทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มเคลื่อนที่ทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มกลับมาหยุดนิ่งอีกครั้ง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงโดยสัญลักษณ์เส้นตรงลากผ่านหัวลูกศรและจัดตามลำดับโดยมีเครื่องหมายทับคั่นระหว่าง 2 เหตุการณ์แสดงการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์จากเหตุการณ์การเคลื่อนที่ที่เป็นเหตุการณ์การหยุดนิ่ง ดังนั้น จากตัวอย่างที่ (17d.) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายมีแนวโน้มซึ่งก็คือ ตะกอน ซึ่งมีแนวโน้มโดยธรรมชาติที่จะตกตะกอนหรือหยุดนิ่ง และฝ่ายด้านแนวโน้มซึ่งก็คือ ไม้กวาน ซึ่งกำลังออกแรงต้านทานแนวโน้มโดยการกวานอยู่ (ทำให้ตะกอนมีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดการกระทำเหตุการณ์การกวาน) เกิดการหัก ทำให้ไม่สามารถออกแรงทำให้เหตุการณ์การกวานเคลื่อนที่ได้อีกต่อไป ดังนั้นจึงทำให้ฝ่ายมีแนวโน้มซึ่งก็คือ ตะกอน เกิดการหยุดนิ่งและตกตะกอนตามแนวโน้มโดยธรรมชาติ

โดยจากลักษณะเหตุการณ์การิตทั้ง 4 แบบตามที่ทาลมีได้เสนอ สามารถจำแนกลักษณะการิตได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การิตแบบมีการกระทำ ซึ่งเหตุการณ์ผลจะเป็นเหตุการณ์ที่ตรงข้ามกับเหตุการณ์เหตุและมีการเปลี่ยนแปลงสภาพเกิดขึ้น โดยลักษณะของการิตแบบมีการกระทำได้แก่

ลักษณะการิตที่ถูกแสดงโดยตัวอย่างที่ (17a.) และ (17b.) และ 2) การิตแบบไม่มีการกระทำ ซึ่งเหตุการณ์ผลจะเป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปตามแนวโน้มโดยธรรมชาติของฝ่ายมีแนวโน้ม โดยลักษณะของการิตแบบไม่มีการกระทำได้แก่ลักษณะการิตที่ถูกแสดงโดยตัวอย่างที่ (17c.) และ (17d.)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ในเชิงแรงพลวัตระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน สามารถเป็นผลมาจากการเลือกใช้คำกริยาที่ต่างกัน หรือคำกริยาค่าเดียวกันแต่ใช้ในหน่วยสร้างหรือในวาก (voice) ที่ต่างกัน โดยในคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพรวมถึงคำกริยาแยกส่วน การพิจารณาคุณสมบัติของคำกริยาในเหตุการณ์ในเชิงแรงพลวัต ยังสามารถทำให้เห็นความแตกต่างถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา อันเป็นตัวแปรที่มีผลต่อสรรณสภาพของคำกริยา ดังในตัวอย่างเช่น

(18) a. *The ball broke the glass.*

b. *The ball hit the glass.*

จากตัวอย่าง คำกริยาทั้งสองนี้สามารถถูกตีความได้ว่ามีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ โดยพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ในเชิงแรงพลวัตของหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยคำกริยา *break* นั้นสามารถตีความได้ว่าฝ่ายด้านแนวโน้มหรือผู้ก่อเหตุคือ *the ball* มีการถ่ายโอนแรงไปสู่ฝ่ายมีแนวโน้มหรือผู้รับเหตุคือ *the glass* โดยที่ผู้ต่อต้านไม่สามารถเอาชนะแรงนั้นได้และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ ในขณะที่เหตุการณ์ที่ประกอบด้วยคำกริยา *hit* สามารถตีความได้ว่าฝ่ายด้านแนวโน้มมีการถ่ายโอนแรงไปสู่ฝ่ายมีแนวโน้มโดยฝ่ายมีแนวโน้มสามารถเอาชนะแรงจากผู้ทำการได้ และทำให้การถ่ายโอนแรงนั้นไม่สำเร็จ จึงทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุในเหตุการณ์

นอกจากนี้ การปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันของคำกริยาค่าเดียวกันนั้น หน่วยร่วมเหตุการณ์ในเหตุการณ์ที่ถูกบรรยายด้วยหน่วยสร้างสรรณและหน่วยสร้างอรรณสามารถถูกตีความได้ด้วยความสัมพันธ์เชิงแรงพลวัตที่มีความสัมพันธ์ที่ต่างกันด้วยเช่นกัน โดยในหน่วยสร้างสรรณดังเช่นในตัวอย่างที่ (19a.) ข้างล่าง ฝ่ายด้านแนวโน้มหรือผู้ก่อเหตุคือ *she* มีการส่งผ่านแรงไปยังฝ่ายมีแนวโน้มหรือผู้รับเหตุคือ *the door* ทำให้ ฝ่ายมีแนวโน้มเปลี่ยนสภาพจากการมีสภาพนิ่งอยู่กับที่

(stative) เป็นการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีการใช้แรงกระทำ ส่วนในหน่วยสร้างอกรรมดังเช่นใน ตัวอย่าง (19b.) นั้น สามารถถูกตีความได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีการถ่ายโอนแรงมาจากผู้ก่อเหตุ

(19) a. *She opened the door.*

b. *The door opened.*

(Croft & Cruse, 2004:67)

ดังนั้นหากวิเคราะห์เหตุการณ์ที่มีการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแต่ละคำรวมถึงหน่วยสร้างแบบต่างๆ ที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ในเชิงแรงพลวัต จะสามารถทำให้พิจารณาให้เห็นได้ถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อกรรมสภาพของคำกริยานั้น

2.1.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรรมสภาพในแง่วากยสัมพันธ์: ทฤษฎีการสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation)

ในแง่วากยสัมพันธ์ พบว่ามีงานวิจัยมากมายที่ศึกษาผลของกรรมสภาพซึ่งถูกแสดงผ่านการจำแนกประเภทของคำกริยาและการสลับปรากฏของคำกริยา⁵ โดยเหตุผลหลักที่การศึกษาเรื่องนี้ได้รับความสนใจเนื่องมาจากการที่นักภาษาศาสตร์เชื่อว่าการแสดงผลทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกันของคำกริยาในประโยคจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และกรรมสภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งนี้ไม่อาจศึกษาได้โดยแนวการศึกษาคลังคำศัพท์แบบดั้งเดิม⁶

งานวิจัยชิ้นสำคัญที่ศึกษาพฤติกรรมของคำกริยาในการปรากฏสลับในหน่วยสร้างที่ต่างกันอีกทั้งยังให้คำอธิบายที่ชัดเจนรวมทั้งแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรากฏการณ์การสลับกรรมสภาพของคำกริยานั้นได้แก่งานของเลวิน (Levin, 1993) ซึ่งได้ใช้การสลับ (alternation) รูปแบบ

⁵ สำหรับการศึกษากการสลับปรากฏของคำกริยาในงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์สมัยใหม่สามารถศึกษาได้จากงานของเลวิน (Levin, 2015:63-83, esp.66-69)

⁶ ดังที่สตีเวน พิงเกอร์ (Pinker, 1997:25-87) กล่าวไว้ในงานของเขาว่าการเข้าใจพฤติกรรมการสลับปรากฏของคำกริยามีประโยชน์ต่อการศึกษาศาสตร์ในเชิงการรับภาษา การจัดจำแนกประเภท รวมถึงปริชาน

ต่างๆ เป็นเกณฑ์ในการจำแนกคำกริยาในภาษาอังกฤษออกเป็นประเภทที่ต่างกัน โดยเลวินได้จำแนกรูปแบบของการสลับปรากฏของคำกริยาออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ได้แก่

- 1) การสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation)
- 2) การสลับระหว่างอาร์กิวเมนต์ภายในภาคแสดง (alternation involving arguments within VP)
- 3) การสลับประธานระหว่างประธานผู้กระทำกับประธานโดยอ้อม (oblique subject alternation)
- 4) การสลับแสดงกรรมสะท้อนกลับ (reflexive diathesis alternation)
- 5) การสลับกรรมวางก (passive alternation)
- 6) การสลับประธานไปปรากฏหลังภาคแสดง (alternations involving postverbal subjects)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าการสลับทั้ง 6 ประเภทใหญ่ของเลวิน ความจริงแล้วอาจสรุปให้เหลือเพียงแค่ 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) การสลับปรากฏโดยมีการสลับกรรมสภาพ⁷ และ 2) การสลับปรากฏโดยไม่มีการสลับกรรมสภาพ

เลวินกล่าวว่าการสลับกรรมสภาพถือเป็นการสลับปรากฏของคำกริยาในหน่วยสร้างต่างๆ รูปแบบหนึ่งที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของกรรมสภาพของคำกริยา ซึ่งการสลับกรรมสภาพนี้จะมีรูปแบบการสลับพื้นฐานคือการสลับปรากฏระหว่างหน่วยสร้างกรรมกับกรรม หรือการสลับปรากฏระหว่างประโยคที่มีโครงสร้างประโยคแบบ นาม กริยา นาม กับประโยคที่มีโครงสร้างประโยคแบบ นาม กริยา หรือ นาม กริยา บุพบทวลี โดยในรายละเอียดนั้น เลวินได้แบ่งประเภทของการสลับกรรมสภาพออกเป็น 4 รูปแบบใหญ่ ได้แก่ 1) การสลับการีตหรือการสลับปรากฏระหว่างกรรมของ

⁷ เอชชาติ แนสส์ (Naess, 2007) สรุปไว้ว่ามีคำกริยาที่สลับกรรมสภาพมี 2 ประเภทได้แก่ 1) คำกริยาที่มีการสลับประธานของหน่วยสร้างกรรมกับประธานของหน่วยสร้างกรรม (S/A ambitransitive verbs) หรือคำกริยาที่สลับปรากฏโดยละกรรมที่ไม่ชี้เฉพาะ (Indefinite Object deletion) ในตัวอย่างเช่น *I am eating an ice-cream.* กับ *I am eating.* และ 2) คำกริยาที่มีการสลับประธานของหน่วยสร้างกรรมกับกรรมของหน่วยสร้างกรรม (S/O ambitransitive verbs) ในตัวอย่างเช่น *I opened the door.* กับ *The door opened.*

หน่วยสร้างสรรณกับประธานของหน่วยสร้างสรรณ 2) การสลับโดยการละการแสดงของกรรม 3) การสลับกรรมของกริยาสรรณกับกรรมของบุพบทวลีในหน่วยสร้างสรรณ และ 4) การสลับโดยการละบุพบท อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดการสลับปรากฏของคำกริยาระหว่างหน่วยสร้างสรรณการิตซึ่งอยู่ในรูปกรตุวจาก (active voice) กับหน่วยสร้างสรรณแสดงกรรมวจาก (passive voice) ให้เป็นประเภทหนึ่งของการสลับสรรณสภาพเนื่องจากหน่วยสร้างสรรณทั้งสองที่กล่าวมามีการแสดงความตรงข้ามกันในแง่ของสรรณสภาพ

โดยในการศึกษาการจัดประเภทที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาเปลี่ยนแปลงสภาพนั้น เลวินได้ใช้การสลับในรูปแบบต่างๆ ในการจำแนกคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพออกจากคำกริยาประเภทอื่น โดยรูปแบบการสลับที่ถูกอ้างถึงว่าเป็นผลมาจากสรรณสภาพของคำกริยาที่ถูกใช้แสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพได้แก่การสลับสรรณสภาพประเภทการสลับการิตกับกระบวนการ (Causative/Inchoative Alternation) และการสลับมัชฌิมกรรม หรือการสลับปรากฏระหว่างกรรมในหน่วยสร้างสรรณกับประธานในหน่วยสร้างสรรณที่มีการละผู้กระทำและมีการปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์หรือกริยาวิเศษณ์ (Middle Alternation) นอกจากนี้ยังใช้การสลับสรรณสภาพประเภทการสลับของกรรมในหน่วยสร้างสรรณต้นแบบกับกรรมของบุพบทวลีในหน่วยสร้างสรรณ (Conative Alternation) ซึ่งกรรมหลังบุพบทวลีแสดงเป้าหมายและหน่วยสร้างสรรณนี้ใช้แสดงเหตุการณ์การพยายามกระทำของผู้กระทำโดยไม่มีการประกันผลว่าการกระทำที่ถูกแสดงโดยคำกริยานั้นจะบรรลุผล โดยลักษณะและรูปแบบของการสลับสรรณสภาพประเภทต่างๆ ที่สำคัญที่เลวินมักใช้ในการพิจารณาจำแนกคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพมีดังนี้

1) การสลับการิตกับกระบวนการ (causative/inchoative alternation)

การสลับการิตกับกระบวนการเป็นลักษณะของการสลับสรรณสภาพที่สำคัญที่มักพบในการศึกษาคำกริยาเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยนอกจากคำกริยาแสดงการสลับการิตกับกระบวนการนักวิจัยอาจมีชื่อเรียกคำกริยาชนิดนี้ต่างกัน เช่น Labile verbs (McMillion, 2006) หรือ ambitransitive verbs (Naess, 2007) โดยในหน่วยสร้างสรรณการิตนั้น ประธานของหน่วยสร้างสรรณทำหน้าที่เป็นผู้กระทำของประโยคซึ่งแสดงเหตุการณ์การิต ส่วนในหน่วยสร้างสรรณนั้น เนื่องจากเหตุการณ์ที่ถูกอธิบายด้วยการใช้หน่วยสร้างสรรณจะเป็นเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพตาม

ธรรมชาติหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดผลกระทบต่อประธานเองโดยไม่มีผู้กระทำเหตุการณ์ (inchoative reading) ประธานของประโยคกรรมจึงมักเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ไม่มีชีวิต และเมื่อมีการสลับการเรียงตรงของประโยคกรรมที่มีการสลับมาอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคกรรมจะเป็นตัวเดียวกัน ตัวอย่างของการสลับการเรียงในภาษาอังกฤษที่เลวินได้ยกตัวอย่างไว้ เช่น

(20) a. *Tony broke the window.*

b. *The window broke.*

(Levin, 1993:241)

นอกจากนี้ ในงานของแมคมิลลัน (McMillan, 2006) ยังได้อธิบายถึงคุณลักษณะเด่นของคำกริยาที่สามารถเกิดสลับการเรียงได้ (labile verbs) โดยคำกริยาที่สามารถเกิดสลับการเรียงได้จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นคำกริยาที่สามารถเกิดได้ทั้งในหน่วยสร้างกรรมและหน่วยสร้างกรรม
- 2) ประธานของหน่วยสร้างกรรมจะสลับเกิดในตำแหน่งของกรรมตรงในหน่วยสร้างกรรม
- 3) หน่วยสร้างกรรมจะแสดงถึงเหตุการณ์การเรียงโดยประธานของประโยคการเรียงซึ่งเป็นหน่วยที่แยกจากกันจากกรรมตรงทำการเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่างต่อกรรมตรงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ โดยสามารถเป็นสิ่งมีชีวิต เหตุการณ์ แรงจากธรรมชาติ หรือเงื่อนไขบางอย่างก็ได้โดยขึ้นอยู่กับคำกริยา
- 4) หน่วยสร้างกรรมจะแสดงถึงเหตุการณ์ซึ่งประธานที่มักจะเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ไม่มีชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับสาเหตุจากภายนอก

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติดังกล่าวแล้วคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพส่วนใหญ่จะเป็นคำกริยาที่สามารถเกิดสลับการเรียงได้ โดยลักษณะเช่นนี้สามารถพบในได้คำกริยาแยกส่วนบางคำด้วยเช่นกัน

2) การสลับกรรมตรงผู้รับการกระทำกับกรรมของบุพบทลีแสดงความพยายามในการกระทำต่อเป้าหมาย (conative alternation)

การสลับแบบ conative alternation เป็นรูปแบบหนึ่งของการสลับกรรมสภาพซึ่งกรรมของกริยากรรมสามารถปรากฏสลับกับกรรมของบุพบทลีในหน่วยสร้างอกรรม โดยในภาษาอังกฤษมักจะเป็นบุพบทลีที่มี head ได้แก่ *at* หรือ *on* (Levin, 1993:42) โดยมีตัวอย่างดังนี้

- (21) a. *Floyd cut the bread.*
b. *Floyd cut at the bread.*

จากตัวอย่างแสดงการสลับปรากฏของคำกริยา *cut* ระหว่าง 2 หน่วยสร้าง โดยคำกริยาจะสลับปรากฏระหว่างหน่วยสร้างกรรมกับหน่วยสร้างอกรรม ในหน่วยสร้างกรรม คำกริยาจะปรากฏร่วมกับหน่วยกรรมตรงของประโยคซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำของเหตุการณ์ ส่วนในหน่วยสร้างอกรรม คำกริยาจะสลับไปปรากฏร่วมกับกรรมซึ่งมีตำแหน่งอยู่หลังคำบุพบทโดยที่กรรมนั้นมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ ซึ่งความแตกต่างระหว่างเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยสองหน่วยสร้างนี้อยู่ที่การประกันว่าเหตุการณ์การกระทำนั้นได้เกิดขึ้นแล้วหรือยัง โดยในตัวอย่างที่ (21a.) ประโยคที่ถูกบรรยายด้วยหน่วยสร้างกริยานี้มีการประกันว่าการกระทำได้เกิดขึ้นแล้วนั่นคือการที่เครื่องมือมีการสัมผัสกับวัตถุผู้รับการกระทำ (ขนมปัง) เรียบร้อยแล้ว อีกทั้งคำกริยาคำนับยังแสดงการประกันว่าผลของการกระทำนั้นได้บรรลุแล้ว ในทางกลับกัน ตัวอย่างที่ (21b.) ซึ่งถูกบรรยายด้วยหน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมอยู่หลังคำบุพบทจะแสดงความพยายามของผู้กระทำในการกระทำเหตุการณ์เท่านั้นโดยไม่ได้มีการแสดงการประกันว่าผู้กระทำได้บรรลุการกระทำนั้น เพียงแต่แสดงเจตนาของผู้กระทำและความพยายามที่จะกระทำ จากตัวอย่างนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการตัดขนมปังอาจจะยังไม่มีสัมผัสกับตัวขนมปังก็ได้ หรืออาจจะมีการพลาดและตัดไม่โดนตัวขนมปังตามที่ตั้งใจไว้ก็ได้ ดังนั้น ในทางอรรถศาสตร์ ในหน่วยสร้างอกรรมที่แสดงความพยายามของผู้กระทำ (conative construction) ดังในตัวอย่างที่ (21b.) กรรมที่อยู่ภายในบุพบทลีหลังคำบุพบทมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเพียงเป้าหมายของเหตุการณ์ไม่ใช่ผู้รับการกระทำ ดังนั้นประโยคตัวอย่างที่ (21b.) จึงมีความหมายเหมือนกันกับประโยค *Floyd tried to cut the bread.* โดยเลวินยังให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกว่ากรรมกริยาที่แสดงความหมายในแง่ของการสัมผัส (verbs of contact) และ

กริยาแสดงการเคลื่อนที่ (verbs of motion) เท่านั้นที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างแสดงความพยายามของผู้กระทำได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบการปรากฏของงานวิจัยในสมัยหลังที่แย้งว่าข้อสรุปของเลวินที่ว่า คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างรูปแบบนี้จะแสดงการพยายามกระทำ (attempted action)⁸ นั้นเป็นการสรุปที่ง่ายเกินไป โดยเฟร็ดเดอริก ฟาน เดอ ลีค (Van der Leek, 1996) รวมถึงคริสเตียนโน บร็อคเซียส (Broccias, 2001) พบว่าการวิเคราะห์ของเลวินที่ว่าคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างประเภทนี้จะแสดงความพยายามในการกระทำนั้นไม่ครอบคลุมถึงคำกริยาทุกคำที่สามารถปรากฏในการสลับประเภทนี้เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในแง่ของการแสดงผล โดยบร็อคเซียสได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้ในเชิงปริชานและได้เสนอว่าควรจำแนกความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้าง conative ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทที่แสดงเหตุการณ์ซึ่งการกระทำยังไม่ปรากฏขึ้น (ดังในความหมายของเลวินและโกลด์เบิร์ก) และ 2) ประเภทที่เหตุการณ์การกระทำปรากฏขึ้นแต่แสดงการกระทำแบบทีละเล็กทีละน้อย (bit by bit) (Broccias, 2001:69)

สำหรับการสลับหน่วยสร้างแสดงความพยายาม (conative alternation) ในการแสดงเหตุการณ์ของหน่วยสร้างกรรมที่มีกรรมปรากฏหลังคำบุพบทแบบแรก บร็อคเซียสกล่าวว่าเป็นการแสดงภาพร่างแบบปลายทาง (allative schema) ซึ่งตรงกับกริยาวิเคราะห์ของเลวินเรื่องการแสดงความพยายามในการกระทำเหตุการณ์ โดยเขากล่าวว่าคำกริยาที่มีการแสดงเหตุการณ์แบบเน้นจุดสนใจไปยังปลายทางจะแสดงการส่งพลังงานของผู้กระทำหรือเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำไปยังเป้าหมาย แต่พลังงานนั้นยังไม่มีสัมผัสกับผู้รับการกระทำ การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำจึงไม่ปรากฏและถูกซ่อนอยู่ จากการแสดงออกทางรูปภาษา ในทางตรงกันข้าม หน่วยสร้างกรรมจะมีการแสดงรูปภาษาที่สื่อถึงทั้งการส่งพลังงานและการสัมผัสระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ ดังนั้นในการแสดงภาพร่างแบบปลายทางจึงไม่มีการปรากฏของความหมายในเชิงการรับผลกระทบ (affectedness) ของกรรมที่อยู่หลังคำบุพบทนั้น นอกจากนี้เขายังชี้ให้เห็นอีกว่า เมื่อคำกริยาแสดงความหมายในเชิงการเน้นความสนใจไปที่ความพยายามในการกระทำต่อเป้าหมาย จึงมักมีการปรากฏ

⁸ แนวคิดเรื่องหน่วยสร้างแสดงการพยายามกระทำของเลวิน ตรงกับแนวคิดที่เดล โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) เสนอไว้เกี่ยวกับเรื่องหน่วยสร้างที่แสดงผลที่ตั้งใจไว้ (intended result)

ร่วมกับความหมายในเชิงอื่นๆ ด้วย ได้แก่ ความไม่มีแบบแผน (randomness) ของการกระทำ การกระทำแบบการโจมตี (attack) และอุปสรรคในการกระทำ (difficulty)

ในการแสดงเหตุการณ์ของหน่วยสร้างอกรรมที่มีกรรมปรากฏหลังคำบุพบทแบบที่สอง บรีอคเซียสกล่าวว่าเป็นการแสดงภาพร่างแบบต้นทาง (ablative schema) ซึ่งแสดงเหตุการณ์การกระทำแบบต่อเนื่อง (continuous action) และแสดงเหตุการณ์แบบเกิดซ้ำ (repeated action) แบบที่ละเล็กทีละน้อย กล่าวคือ บางครั้งคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้จะแสดงการที่ผู้กระทำกระทำเหตุการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งแบบซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการแสดงภาพร่างแบบต้นทางนี้มีความเหมือนกับการแสดงภาพร่างแบบปลายทางในแง่ของการแสดงความพยายามของผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม ในการแสดงภาพร่างแบบต้นทาง การกระทำของผู้กระทำนั้นได้เกิดขึ้นแล้วอย่างน้อยครั้งหนึ่ง แต่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จที่ผู้กระทำต้องการจึงยังคงกระทำการกระทำนั้นต่อไป ดังสามารถแสดงได้โดยตัวอย่างประโยคดังนี้

(22) *The horse pulled at the cart.*

(23) *... and tears stung at her eyes.*

(24) *The child pulled at his mother's coat, wanting to be lifted up.*

(25) *Cardiff nudged at that swollen head with his shoe.*

(26) *James Bond sipped at his Martini.*

(Broccias, 2001:75-78)

3) การสลับมัชฌิมกรรม (middle alternation)

นิยามของมัชฌิมกรรม (middle) มักถูกอ้างถึงเมื่อใช้จำแนกประเภทวาก (voice) โดยมัชฌิมกรรมเป็นประเภทหนึ่งของวากที่อยู่กึ่งกลางระหว่างกรรตุวาก (active voice) และกรรมวาก (passive voice) และหน่วยสร้างมัชฌิมกรรม (middle construction) ยังถือเป็นรูปแปรหนึ่งของหน่วยสร้างอกรรมและที่ถูกใช้เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมสลับสกรรมสภาพกับหน่วยสร้างกรรมกรรตุ

ในการสลับประเภทนี้ จะมีการอ้างอิงระหว่างกรรมตรงในหน่วยสร้างสรรกรมการิตกับประธานในหน่วยสร้างมีชฌิมกรรม หน่วยสร้างมีชฌิมกรรมซึ่งเป็นรูปแปรหนึ่งของหน่วยสร้างอกรรม นี้จะมีคุณลักษณะเฉพาะคือการแสดงสภาพ การแสดงทัศนภาวะ และการแสดงผล โดยคำกริยาที่ปรากฏสลับในหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมมักปรากฏร่วมกับหน่วยวิเศษณ์ (adverbial) แสดงความยากง่ายของการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการนำไปสู่ผล หรือปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้แสดงทัศนภาวะ (modal) แสดงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการนำไปสู่ผล โดยตัวอย่างของการสลับปรากฏของคำกริยาระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการิตกับหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมสามารถแสดงได้ดังนี้

- (27) a. *The butcher cuts the meat.*
 b. *The meat cuts easily.*
- (28) a. *Janet broke the crystal.*
 b. *Crystal breaks at the slightest touch.*

(Levin, 1993:26)

ในแง่อรรถศาสตร์ มาสซัม (Massam, 1992) กล่าวว่าคุณสมบัติที่สำคัญของมีชฌิมกรรมคือการแสดงคุณสมบัติโดยทั่วไป (genericity) บางประการของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ผู้ใช้ภาษามักรับรู้ว่าเป็นผู้รับการกระทำ โดยผู้กระทำจะไม่ปรากฏอยู่ในรูปประโยคแต่สามารถถูกเข้าใจได้ว่าปรากฏอยู่ในเหตุการณ์ (เนื่องจากผู้รับการกระทำของเหตุการณ์ที่เป็นวัตถุไม่สามารถกระทำกริยาเองได้) ดังนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่จึงมักกล่าวว่าหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมจะถูกใช้เพื่อแสดงสภาพเท่านั้น (Fagan, 1992; Keyser & Roeper, 1984) ด้วยเหตุนี้ ในภาษาอังกฤษหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมมักจะปรากฏกับกาลปัจจุบันเพื่อแสดงคุณสมบัติบางประการของแก่นของเหตุการณ์ (theme) (ดังในตัวอย่างที่ 29) และจะไม่มีกรให้ข้อมูลจุดอ้างอิงของเวลาที่แน่นอนได้ (ดังในตัวอย่างที่ 30) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้อแตกต่างระหว่างการสลับมีชฌิมกรรมกับการสลับการิตกับกระบวนการคือ ในการสลับการิตกับกระบวนการ อาจมีการปรากฏจุดอ้างอิงของเวลา รวมถึงการไม่จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับหน่วยวิเศษณ์หรือคำบ่งชี้แสดงทัศนภาวะ

- (29) a. *Bureaucrats bribe easily.*
 b. *The wall paints easily.*

- c. *Chickens kill easily.*
 d. *The floor waxes easily.*

(Van Voorst, 1988:61)

- (30) a. **At yesterday's house party, the kitchen wall painted easily.*

(Van Voorst, 1988:62)

นอกจากนี้ไลออนส์ (Lyons, 1995) กล่าวว่าในเมื่อหน่วยสร้างมีขีดความสามารถใช้แสดงคุณสมบัติหรือความสามารถโดยทั่วไปของแก่นของเหตุการณ์แล้ว ดังนั้นหน่วยสร้างนี้ควรจะปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้กรรมวาจกโดยเพิ่มความหมายในแง่ของการสมมติผู้กระทำขึ้นมาได้โดยที่มีความหมายในแง่ของการแสดงคุณสมบัติยังคงเดิม

- (31) a. *These glasses are easily cleaned.*
 b. *This judge is easily bribed.*
 c. *This material is easily washed.*
 d. *This book is easily read.*

(Lyons, 1995)

นอกจากการแสดงคุณสมบัติของแก่นของเหตุการณ์แล้ว หน่วยสร้างมีขีดความสามารถยังสามารถปรากฏที่สถานะแสดงความเป็นไปได้ที่มาจากการตัดสินของผู้พูด (epistemic possibility modality) นั่นคือ การที่ผู้พูดคาดคะเนและตัดสินความเป็นไปได้และขีดความสามารถของแก่นของเหตุการณ์ในการรับการกระทำเหตุการณ์ โดยที่สถานะแสดงความเป็นไปได้ที่มาจากการตัดสินของผู้พูดอาจปรากฏร่วมกับการแสดงคุณสมบัติได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในภาษาอังกฤษ เมื่อมีการแสดงที่สถานะในหน่วยสร้างมีขีดความสามารถ หน่วยสร้างมีขีดความสามารถนั้นจะต้องปรากฏร่วมกับกรรมวาจก (ตัวอย่างที่ 32)

- (32) a. *These glasses can (easily) be cleaned (easily).*
 b. *This judge can (easily) be bribed (easily).*
 c. *This material can (easily) be washed (easily).*
 d. *This book can (easily) be read (easily).*

จะเห็นได้ว่าหน่วยสร้างมีซิมมิกกรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากหน่วยสร้างสรรกรรม อย่างไรก็ตาม คีย์เซอร์และโรเปอร์ (Keyser & Roeper, 1984) กล่าวว่าไม่ใช่สรรกรรมกริยาทุกคำจะสามารถปรากฏในหน่วยสร้างมีซิมมิกกรรมได้ เฟแกน (Fagan, 1992) และโรเบิร์ต (Roberts, 1987) ได้เสนอไว้ว่าคุณสมบัติเชิงการณลักษณะของคำกริยาก็เป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการกำหนดว่าคำกริยาใดจะสามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างมีซิมมิกกรรมได้ โดยเฟแกนกล่าวว่าคำกริยาประเภทที่แสดงการณกระทำ (activity) และแสดงการณก่อผล (accomplishment) เท่านั้นที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างมีซิมมิกกรรมได้ ดังตัวอย่างที่สามารถแสดงโดยภาษาอังกฤษดังนี้

- (33) a. *This pipe smokes nicely.*
 b. *Ross-style pictures paint easily.*
 c. **The answer know easily.*
 d. **The mountains see easily.*

นอกจากนี้ เลวิน (Levin, 1993:26) ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าความสามารถในการสลับปรากฏในหน่วยสร้างมีซิมมิกกรรมอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับค่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ภายในคำกริยาเท่านั้น โดยระบุว่าประโยคหรือหน่วยสร้างที่มีการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงสภาพอยู่ในเหตุการณ์เท่านั้นที่สามารถปรากฏสลับมีซิมมิกกรรมได้ ดังในตัวอย่างข้างล่าง

- (34) a. *Bill pounded the metal.*
 b. **This metal won't pound.*
 c. **This metal won't pound easily.*
- (35) a. *Bill pounded the metal flat.*
 b. *This metal won't pound flat.*
 c. *This metal won't pound flat easily.*

จะเห็นได้ว่าในประโยค (34) คำกริยา *pound* ไม่สามารถปรากฏสลับไปอยู่ในหน่วยสร้างสรรกรรมใน (34b.) ได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์กรรมตรงของหน่วยสร้างสรรกรรมใน (34a.) อาจไม่ได้รับผลของการกระทำกริยา โดยไม่มีส่วนใดของประโยคที่แสดงนัยการเปลี่ยนแปลงสภาพจากการกระทำกริยาการทุบดังกล่าว แต่เมื่อปรากฏร่วมกับส่วนเติมเต็ม (adjunct) ที่เป็นวลีแสดงสภาพผล *flat* ใน

ตัวอย่างที่ (35) คำกริยา *pound* จึงจะสามารถปรากฏสลับได้เนื่องจากการได้รับผลของการกระทำกริยาและการเปลี่ยนแปลงสภาพถูกแสดงอยู่ในวลีแสดงสภาพผล

โดยสรุป จากข้อค้นพบจากการวิจัยที่ผ่านมาโดยนักภาษาศาสตร์หลายท่าน ในภาษาอังกฤษ คำกริยาที่ปรากฏสลับการติดกับกระบวนการทุกคำจะสามารถปรากฏสลับปรากฏในหน่วยสร้างมีชนิมกรรมเช่นกัน เนื่องจากสมาชิกของคำกริยาที่สามารถปรากฏสลับการติดกับกระบวนการทุกคำแสดงนัยการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ แต่ไม่ใช่ว่าคำกริยาที่สามารถปรากฏสลับมีชนิมกรรมทุกคำจะสามารถปรากฏสลับการติดได้

4) การสลับเครื่องมือกับประธาน

ในเหตุการณ์ที่มีการใช้เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์ หน้าที่ที่แตกต่างกันของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นเครื่องมือสามารถใช้จำแนกความแตกต่างของเหตุการณ์ได้ โดยเบธ เลวิน (Levin, 1993:80) ได้ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์สองเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

(36) a. *David broke the window with a hammer.*

b. *The hammer broke the window.*

(37) a. *Doug ate the ice cream with a spoon.*

b. **The spoon ate the ice cream.*

จากตัวอย่างแสดงเหตุการณ์ที่เครื่องมือปรากฏร่วมกับผู้กระทำในการกระทำเหตุการณ์ อย่างไรก็ตามเมื่อนำหน้าที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเหตุการณ์มีความแตกต่างกันจึงส่งผลให้ลักษณะของเหตุการณ์มีความแตกต่างกันด้วย ในตัวอย่างที่ (36) เครื่องมือค้อนที่ผู้กระทำ David ใช้ในการกระทำเหตุการณ์การทุบกระจกมีการสัมผัสกับตัวผู้รับการกระทำกระจกโดยตรงและมีการส่งผ่านพลังงานและแรงจากผู้กระทำไปสู่เครื่องมือและไปสู่ผู้รับการกระทำ ดังนั้นเครื่องมือค้อนในเหตุการณ์นี้จึงมีหน้าที่เปรียบเสมือนเครื่องมือตัวกลางในการกระทำเหตุการณ์ (intermediary instrument) และรับผิดชอบต่อผลการเปลี่ยนแปลงของผู้กระทำที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เครื่องมือชิ้นนั้นสามารถสลับมาปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคแทนที่ผู้กระทำเหตุการณ์ได้ ในทางตรงกันข้าม ในตัวอย่างที่ (37) เครื่องมือช้อนที่ผู้กระทำ Doug ใช้ในการกระทำเหตุการณ์การกินไอศกรีมไม่มีส่วนต่อการรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการกิน (นั่นคือการอิมของผู้กระทำ) ดังนั้นเครื่องมือช้อนใน

เหตุการณ์นี้จึงเป็นเพียงเครื่องมือช่วยเหลือเหตุการณ์เท่านั้น (facilitating instrument) จึงไม่สามารถสลับมาปรากฏในฐานะประธานของประโยคได้ดังเช่นเครื่องมือที่ปรากฏในเหตุการณ์การทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพ

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับคำกริยาแยกส่วนในอดีตที่ผ่านมา

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ว่าการศึกษาคำกริยาแยกส่วนเป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์หลายท่านสนใจ พบงานวิจัยมากมายที่ศึกษาคำกริยาแยกส่วนในภาษาต่างๆ ทั้งในแง่วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.2.1 การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำกริยากลุ่ม “break” และคำกริยากลุ่ม “hit”

งานวิจัยแรกเริ่มที่ทำให้นักภาษาศาสตร์หันมาสนใจศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ต่างๆ รวมถึงเหตุการณ์การแยกส่วนได้แก่การศึกษาของฟิลล์มอร์ (Fillmore, 1970) ซึ่งได้ศึกษาการจำแนกกลุ่มคำกริยาแสดงเหตุการณ์การทำลายความสมบูรณ์ (verbs of breaking) ออกจากกลุ่มคำกริยาแสดงเหตุการณ์การปะทะ (verbs of hitting) ฟิลล์มอร์ได้จำแนกคำกริยาสองกลุ่มนี้ในภาษาอังกฤษออกจากกันโดยสรุปว่าคำกริยากลุ่มหนึ่งเป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state verbs) ส่วนคำกริยาอีกกลุ่มหนึ่งเป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัสพื้นผิว (surface contact verbs) โดยสมาชิกคำกริยาของแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวจะเป็นตัวจำแนกสมาชิกคำกริยากลุ่มหนึ่งออกจากสมาชิกคำกริยาอีกกลุ่มหนึ่ง เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ฟิลล์มอร์ใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างสมาชิกคำกริยากลุ่ม break และกลุ่ม hit คือการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยา

การที่คำกริยาคำหนึ่งๆ สามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างหลายรูปแบบหรือการใช้ภาษาสามารถเลือกใช้รูปประโยคได้หลายรูปแบบในการอธิบายเหตุการณ์เพื่อแสดงมุมมองที่แตกต่างกันเป็นผลมาจากกระบวนการทางปรัชญาของมนุษย์ที่จะมีความแตกต่างในการรับรู้มุมมองของเหตุการณ์ โดยความแตกต่างทางมุมมองนั้นก็สะท้อนให้เห็นได้ในภาษาที่ใช้ผ่านทางรูปประโยคที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้ใช้อธิบายเหตุการณ์ เช่น จากในเหตุการณ์ที่มีเด็กผู้ชายขว้างลูกบอลออกไป แล้วลูกบอลไปชน

กับกระจก ทำให้กระจกแตก ด้วยเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์การเดียวนี้ ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้ประโยคเพื่ออธิบายเหตุการณ์ได้หลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น

(38) *The boy broke the window with a ball.*

(39) *The window broke.*

(40) *The ball broke the window.*

โดยในตัวอย่างที่ (38) สามารถอธิบายได้ว่าเป็นการมองเหตุการณ์ในมุมมองที่ผู้ใช้ภาษาต้องการเน้นการให้ข้อมูลทั้งผู้กระทำเหตุการณ์ สาเหตุของการกระทำ ผลของการกระทำ และเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ ในประโยคที่ (39) เป็นประโยคที่แสดงการมองเหตุการณ์โดยเน้นที่ผลของการกระทำ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ และในตัวอย่างที่ (40) เป็นประโยคที่แสดงการมองเหตุการณ์โดยเน้นที่เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเหตุการณ์และผลของการกระทำเหตุการณ์เท่านั้น

สำหรับเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เกณฑ์แรกที่ฟิลล์มอร์ได้เสนอไว้ในการใช้จำแนกคำกริยากลุ่ม hit ออกจากคำกริยากลุ่ม break คือ การที่คำกริยาสามารถปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมหรือหน่วยสร้างอกรรมก็ได้โดยไม่ผิดหลักไวยากรณ์ของภาษา (ภายหลังผู้วิจัยอ้างถึงปรากฏการณ์นี้ว่าเป็นการสลับการิต/กระบวนกร) ฟิลล์มอร์ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ดังกล่าวของตัวอย่างคำกริยาในภาษาอังกฤษระหว่างคำกริยา *hit* กับคำกริยา *break* ไว้ในตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

(41) a. *The boy broke the window with a ball.*

b. *The boy hit the window with a ball.*

(42) a. *The window broke.*

b. **The window hit.*

ในตัวอย่างประโยค (41) คำกริยาทั้งสองคำมีการปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรม ตัวอย่างที่ (41a.) คำกริยา *break* ปรากฏเป็นสรรกรมกริยาของประโยค โดยมี *the boy* เป็นประธานของประโยค และ *the window* เป็นกรรมของประโยค และ *the ball* เป็นกรรมของบุพบทวลีซึ่งมีบุพบทคือ *with* และในตัวอย่าง (41b.) คำกริยา *hit* ปรากฏเป็นสรรกรมกริยาของประโยคเช่นเดียวกัน โดยมี *the boy* เป็นประธานของประโยค และ *the window* เป็นกรรมของประโยค และ *the ball* เป็นกรรมของบุพบทวลีซึ่งมีบุพบทคือ *with* แต่จากตัวอย่างประโยค (42) จะเห็นได้ว่าคำกริยา

break สามารถเกิดในหน่วยสร้างอกรรมได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์ของภาษา (well-formed) ในขณะที่คำกริยา *hit* จะไม่สามารถเกิดในหน่วยสร้างอกรรมได้เนื่องจากจะทำให้ขัดกับไวยากรณ์ของภาษา (ill-formed)

โดยคำกริยาที่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับคำกริยาในกลุ่ม *break* ดังตัวอย่างคือสามารถปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างกรรมและหน่วยสร้างอกรรมจัดได้ว่าเป็นคำกริยาที่มีความสามารถในการสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation) โดยจากตัวอย่างเป็นการสลับกรรมสภาพประเภทการสลับการีตกับกระบวนการ (causative/inchoative alternation) ซึ่งในหน่วยสร้างกรรม หน่วยร่วมเหตุการณ์ของหน่วยสร้างจะประกอบไปด้วยประธานซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กระทำของประโยคซึ่งแสดงเหตุการณ์การีต (causative event) และกรรมตรงที่เป็นผู้รับผลกระทบของเหตุการณ์นั้น ส่วนในหน่วยสร้างอกรรม เหตุการณ์ที่ถูกอธิบายด้วยการใช้หน่วยสร้างนี้จะเป็นการกระทำเอง โดยไม่มีระบุผู้กระทำเหตุการณ์ที่ชัดเจน (inchoative reading) ดังนั้น ประธานของหน่วยสร้างอกรรมจึงมักเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ไม่มีชีวิต โดยในการปรากฏสลับการีต/กระบวนการกรรมตรงของหน่วยสร้างกรรมซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รับการกระทำจะสลับไปปรากฏเป็นประธานของหน่วยสร้างอกรรม⁹ ตัวอย่างของการสลับการีตกับกระบวนการสามารถเห็นได้จากตัวอย่างที่ (41a.) และ (42a.) โดยจากตัวอย่างที่ (41a.) ประโยคดังกล่าวเป็นประโยคที่มีโครงสร้างแบบกรรม โดยมี *the boy* เป็นประธานที่ทำหน้าที่ผู้กระทำเหตุการณ์ของประโยคแสดงเหตุการณ์การีต ทำให้ *the window* ซึ่งเป็นกรรมตรงของประโยคและทำหน้าที่เป็นผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพส่วนตัวอย่างที่ (42a.) เป็นตัวอย่างประโยคที่มีโครงสร้างแบบอกรรม ซึ่งเป็นประโยคบรรยายเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของประธาน *the window* ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสลับการีตกับกระบวนการ กรรมตรงของประโยคกรรม (41a.) จะถูกสลับมาอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคอกรรม (42a.)

⁹ คำกริยาที่มีความสามารถในการสลับปรากฏระหว่างหน่วยสร้างกรรมและหน่วยสร้างอกรรมโดยประธานของหน่วยสร้างอกรรมมีการสลับปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงของหน่วยสร้างกรรม (คำกริยาสลับการีต) ในบางงานวิจัยเรียกคำกริยาประเภทนี้ว่า labile verbs หรือ ergative verbs

อย่างไรก็ตาม สมาชิกคำกริยาทั้งสองกลุ่มยังสามารถจำแนกได้ด้วยคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คุณสมบัติอื่นๆ อีก ได้แก่ ความสามารถในการสลับนำผู้ครอบครอง (possessor) ซึ่งเป็นเจ้าของคำนามแสดงส่วนของอวัยวะนั้นมาปรากฏในตำแหน่งหน่วยกรรมตรงของหน่วยสร้างกรรม (หรือเรียกว่า possessor ascension alternation โดย Levin, 1993) ดังในตัวอย่างประโยคในภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้

(43) a. *I hit his leg.*

b. *I hit him on the leg.*

(44) a. *I broke his leg.*

b. **I broke him on the leg.*

ในตัวอย่างประโยค (43b.) จะเห็นได้ว่าคำกริยา *hit* สามารถรองรับหน่วยกรรมตรง *him* ซึ่งเป็นผู้ครอบครองคำนามแสดงส่วนของอวัยวะ (*his leg*) และหน่วยกรรมตรง *his leg* จากประโยค (43a.) ก็ถูกย้ายให้ไปปรากฏในตำแหน่งกรรมของบุพบทวลีซึ่งตามหลังคำบุพบท *on* แต่จากตัวอย่างที่ (44b.) จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติดังกล่าวไม่มีอยู่ในคำกริยา *break*

นอกจากนี้ ความแตกต่างของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ยังจำแนกได้จากความสามารถในการแสดงเหตุการณ์การทรงสภาพในหน่วยสร้างกรรมวากยสัมพันธ์ (passive) ซึ่งคุณสมบัตินี้มีในคำกริยาในกลุ่ม *break* แต่ไม่มีในคำกริยาในกลุ่ม *hit* ดังในตัวอย่างประโยคในภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้

(45) *The window is still broken.*

(46) **The window is still hit.*

การที่คำกริยามีพฤติกรรมแสดงทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัันนั้น พิลล์มอร์ได้อ้างว่า สิ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นี้เนื่องมาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ต่างกัันบางประการของคำกริยา พิลล์มอร์กล่าวว่าความแตกต่างทางอรรถศาสตร์ที่เป็นตัวแบ่งแยกคำกริยาในกลุ่ม *break* ออกจากคำกริยาในกลุ่ม *hit* คือ คำกริยาในกลุ่ม *break* นั้นมีความหมายเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ (change of state of the entity) โดยการทำลายความสมบูรณ์ของวัตถุ ซึ่งการกระทำที่ผู้กระทำแสดงต่อผู้รับการกระทำที่เป็นวัตถุจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุและวัตถุนั้นจะ

มีการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วนความสมบูรณ์เสมอ ในทางตรงกันข้าม หากเป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ต่างกัน เช่น เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการใช้แรงกระทำต่อวัตถุแต่วัตถุอาจมีการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือไม่ก็ได้

ความแตกต่างทางอรรถศาสตร์ประการที่สองซึ่งเป็นตัวจำแนกความแตกต่างระหว่างคำกริยา กลุ่ม break และคำกริยากลุ่ม hit คือ การเลือกใช้สมาชิกคำกริยากลุ่ม break เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษขึ้นมักอยู่กับคุณสมบัติทางกายภาพของวัตถุซึ่งเป็นผู้รับการกระทำการแยกส่วนภายในเหตุการณ์ ในขณะที่การเลือกใช้คำกริยาในกลุ่ม hit ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนี้ดังในตัวอย่างที่ (47) ข้างล่าง คำกริยากลุ่ม hit ทุกคำสามารถปรากฏร่วมกับผู้รับการกระทำการแยกส่วนคำเดียวกันได้ โดยการเลือกใช้คำกริยาในกลุ่ม hit ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษมักขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางกายภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำมากกว่าคุณสมบัติทางกายภาพของวัตถุผู้รับการกระทำ

(47) a. I {folded/?bent¹⁰/*broke/*shattered} the blanket.

b. I {hit/slapped/struck/beat} the blanket.

จากความแตกต่างทางคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เหล่านี้ ทำให้ฟิลล์มอร์ จำแนกคำกริยากลุ่ม break ออกจากคำกริยากลุ่ม hit ได้อย่างชัดเจน โดยในคำกริยากลุ่ม break นั้น ประกอบไปด้วยสมาชิกคำกริยาคำอื่นที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ร่วมกัน เช่น คำกริยา *bend, crack, fold, shatter, split*, และ *snap* เป็นต้น ส่วนคำกริยากลุ่ม hit นั้นประกอบไปด้วยสมาชิกคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ร่วมกัน เช่น คำกริยา *bash, bump, hit, kick, pound, slap, strike, stroke, tap*, และ *whack* เป็นต้น

ภายหลังจากที่งานวิจัยของฟิลล์มอร์ได้มีการเผยแพร่ สามารถพบการศึกษาคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ในงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้มีการเสนอเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในการจำแนกคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ออกจากกันไว้ในงานวิจัยเหล่านั้น เช่น การจำแนกโดยพิจารณาจากการสลับแบบ with/against alternation ดังในตัวอย่างที่ (48) และ (49) (Fillmore, 1977:75) การจำแนกโดยพิจารณาจากการสลับแบบ conative alternation ดังในตัวอย่างที่ (50) (Guerssel et al., 1985)

¹⁰ เครื่องหมายคำถาม (?) แสดงว่าประโยคนั้นไม่ถึงกับผิดไวยากรณ์แต่ประโยคนั้นอาจจะฟังแปร่งหูและอาจไม่เป็นที่ยอมรับในบริบทโดยปกติ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีผู้พูดบางคนที่พูดประโยคเหล่านี้ได้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจงบางบริบท

และการจำแนกโดยพิจารณาจากการสลับแบบ middle alternation (ผู้วิจัยได้อธิบายถึงการสลับประเภทนี้ในหัวข้อที่ 2.1.4.2) ดังในตัวอย่างที่ (51) (Fillmore, 1977; Hale & Keyser, 1987) โดยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ทั้งหมดที่ใช้ในการจำแนกระหว่างคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ได้ถูกสรุปไว้ในงานของเลวิน (Levin, 1993)

- (48) a. *I hit the fence with the stick.*
 b. *I hit the stick against the fence.*
- (49) a. *I broke the window with the stick.*
 b. *#I broke the stick against the window.*¹¹
- (50) a. *Mary hit/broke the glass.*
 b. *Mary hit/*broke at the glass.*
- (51) *The glass *hits/breaks easily.*

2.2.2 การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำกริยากลุ่ม “cut” และคำกริยากลุ่ม “break”

การศึกษาจำแนกประเภทเฉพาะในกลุ่มคำกริยาแยกส่วนนั้น พบว่ามีการศึกษาอยู่จำนวนหนึ่ง (Bohnemeyer, 2007; Guerssel et al., 1985; Kroeger, 2010; Majid et al., 2007) โดยมีการเริ่มศึกษาในงานของเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัยซึ่งได้ศึกษาข้ามภาษาในภาษาอังกฤษ ภาษาวาร์ลพีรี (Warlpiri) ภาษาวินเนอร์เบโก (Winnebego) และภาษาเบอร์เบอร์ (Berber) ซึ่งพบว่าในภาษาเหล่านี้ คำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการแยกส่วนความสมบูรณ์ของวัตถุตามนิยามของคีย์เซอร์และเฮล (Hale & Keyser, 1987) สามารถถูกจำแนกได้เป็นสองกลุ่มอย่างชัดเจนได้แก่ คำกริยากลุ่ม cut และคำกริยากลุ่ม break ตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่ต่างกัน การพิจารณาจำแนกโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์เป็นไปเช่นเดียวกับในงานของฟิลล์มอร์นั่นก็คือ จำแนกโดยรูปแบบการเกิดสลับในหน่วยสร้างที่ต่างกัน โดยสมาชิกของคำกริยาในกลุ่ม cut จะทำหน้าที่เป็นกรรมกริยาของหน่วยสร้างกรรมกริยาและจะไม่สามารถเกิดสลับกริยาได้ และสมาชิกของคำกริยาในกลุ่ม break จะสามารถเกิดสลับกริยาได้ นอกจากนี้สมาชิกของคำกริยาในกลุ่ม cut

¹¹ เครื่องหมาย # หมายถึง ประโยคที่สองไม่ผิดไวยากรณ์ แต่มีการแสดงความหมายต่างจากประโยคที่หนึ่ง

บางคำสามารถเกิดสลับแบบ conative alternation ได้ รูปแบบการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยาในกลุ่ม cut และกลุ่ม break ในภาษาอังกฤษในสามารถแสดงได้จากตัวอย่างดังนี้

(52) a. *Floyd broke/cracked/shattered the vase.*

b. *The vase broke/cracked/shattered.*

(53) a. *Floyd cut/cubed/sliced the bread.*

b. **The bread cut/cubed/sliced.*

(54) *Floyd cut (*cubed/*sliced) at the bread.*

(55) **Floyd broke/cracked/shattered at the vase.*

(Guerssel et al., 1985 อ้างถึงใน Bohnemeyer, 2007:156)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเมื่อจำแนกคำกริยาแยกส่วนที่ถูกคัดเลือกโดยใช้คำนิยามของ คีย์เซอร์และเฮลโดยการสลับกรรมสภาพ สมาชิกคำกริยาในกลุ่ม break ตามการจำแนกของเกอร์สเซลได้แก่คำกริยา *break*, *crack* และ *shatter* จะมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือสามารถปรากฏสลับการิตได้ดังในตัวอย่างที่ (52) แต่ไม่สามารถปรากฏสลับแบบ conative alternation ได้ดังในตัวอย่างที่ (55) ในขณะที่สมาชิกคำกริยาในกลุ่ม cut ได้แก่คำกริยา *cut*, *cube* และ *slice* มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือไม่สามารถปรากฏสลับการิตได้ดังในตัวอย่างที่ (53) โดยจะปรากฏได้ในหน่วยสร้างกรรมกริตเท่านั้น แต่คำกริยาในกลุ่ม cut บางคำ เช่น คำกริยา *cut* สามารถปรากฏสลับแบบ conative alternation ได้ดังในตัวอย่างที่ (54)

โดยเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัยได้กล่าวว่าการมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันระหว่างคำกริยาในกลุ่ม cut และคำกริยาในกลุ่ม break เป็นอิทธิพลจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา ซึ่งสามารถถูกแสดงด้วยโครงสร้างทางมนทัศน์ประจำคำ (lexical conceptual structure หรือ LCS) ได้ดังนี้

break LCS: y comes to be BROKEN

cut LCS: x produces “cut” on y, by sharp edge coming into contact with y

(Guerssel et al., 1985 อ้างถึงใน Bohnemeyer, 2007:157)

การแสดงโครงสร้างทางมโนทัศน์ของคำกริยาในกลุ่ม break แสดงให้เห็นว่า สมาชิกของคำกริยาที่อยู่ในกลุ่มนี้จะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์อย่างหนึ่งคือการแสดงความหมายนัยเดียวซึ่งเป็นการแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้น โดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ทำให้คำกริยาในกลุ่ม break มีการเกิดในหน่วยสร้างอกรรม (inchoative) เป็นพื้นฐาน สำหรับการสลับเกิดในหน่วยสร้างกรรมกิริตนั้น เกอร์สเซลและคณะผู้วิจัยอธิบายว่าเป็นผลมาจากกฎทางวากยสัมพันธ์ซึ่งเปลี่ยนเป็นการเน้นเหตุการณ์กิริตโดยมองความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์กับประธานว่ามีความเชื่อมโยงกัน สำหรับการแสดงโครงสร้างทางมโนทัศน์ของคำกริยาในกลุ่ม cut แสดงให้เห็นว่าสมาชิกของคำกริยาที่อยู่ในกลุ่มนี้จะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือ มีการแสดงความหมายสองนัย โดยเป็นการแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุในแง่ของการเป็นผลมาจากการสัมผัสระหว่างวัตถุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพกับเครื่องมือหรือส่วนของร่างกายที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน และการมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โดยมีการเน้นที่สาเหตุของเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้คำกริยาในกลุ่ม cut ไม่สามารถเกิดในประโยคอกรรม (inchoative) ซึ่งเป็นประโยคที่แสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยไม่เกี่ยวข้องกับสาเหตุได้ กล่าวโดยสรุปแบบลักษณะภาษาของคำกริยาแยกส่วนของเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัยสามารถแสดงให้เห็นได้ดังตารางที่ 2.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 แบบลักษณะภาษาของคำกริยาแยกส่วนโดยเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย (Guerssel et al., 1985)

	คำกริยา กลุ่ม cut	คำกริยา กลุ่ม break
คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> -เน้นที่การกระทำของประธานที่กระทำ กิจกรรมการแยกส่วนวัตถุสิ่งของออกจากกัน -เครื่องมือ ทิศทางและแรงในการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำกริยาแยกส่วน -การสัมผัสระหว่างเครื่องมือที่ใช้กับวัตถุที่ถูกแยกส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> มีความหมายเน้นที่สภาพของวัตถุ หลังจากเกิดการกระทำแยกส่วน

คุณสมบัติ ทางวากยสัมพันธ์	-เป็นกรรมกริยาของหน่วยสร้างกรรม การิต -ประโยคประกอบไปด้วยอาร์กิวเมนต์ NP 2 ถึง 3 อาร์กิวเมนต์	-เป็นกรรมกริยาของหน่วยสร้าง กรรมกระบวนกร -ประโยคประกอบไปด้วย อาร์กิวเมนต์ NP 1 อาร์กิวเมนต์
------------------------------	--	--

ต่อมาเลวิน (Levin, 1993) ก็ได้มีข้อค้นพบเพิ่มเติมจากข้อค้นพบโดยเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย เลวินได้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาในภาษาอังกฤษจำนวนมากกว่า 3,000 คำ โดยได้แบ่งข้อมูลคำกริยาออกเป็นกลุ่มที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ร่วมกันแล้วจึงจัดประเภทคำกริยาออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกัน

สำหรับคำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษ (ตามคำนิยามโดยคีย์เซอร์และเฮล หรือเฉพาะคำกริยากลุ่ม cut และ break ดังในงานวิจัยที่ผ่านมา) เลวินจัดว่าเป็นคำกริยาที่อยู่ในกลุ่มแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ ซึ่งคำกริยาที่อยู่ในกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่เหมือนกัน ได้แก่ สามารถเกิดสลับมัชฌิมกรรม (middle alternation) (สามารถย้อนกลับไปดูนิยามและความหมายของการสลับมัชฌิมกรรมได้ในหัวข้อที่ 2.1.4.2) และสามารถสลับเครื่องมือมาอยู่ในตำแหน่งประธาน (instrument subject alternation) รวมถึงมีความสามารถในการปรากฏในหน่วยสร้างก่อนผล ซึ่งการสลับสองประเภทหลังที่กล่าวมาไม่ใช่การสลับกรรมสภาพ ตัวอย่างพฤติกรรมการปรากฏสลับของทั้งคำกริยากลุ่ม cut และคำกริยากลุ่ม break ในภาษาอังกฤษมีดังนี้

(56) การสลับมัชฌิมกรรม:

- คำกริยากลุ่ม cut
  - a. *Carol cut the whole wheat bread.*
  - b. *Whole wheat bread cuts easily.*
- คำกริยากลุ่ม break
  - a. *Tony broke the crystal vase.*
  - b. *Crystal vases break easily.*

(57) การสลับประธานกับเครื่องมือ:

- คำกริยากลุ่ม cut
  - a. *Carol cut the bread with a knife.*
  - b. *The knife cut the bread.*
- คำกริยากลุ่ม break
  - a. *Tony broke the window with a hammer.*
  - b. *A hammer broke the window.*

(58) การเกิดในหน่วยสร้างก่อผล

- คำกริยากลุ่ม cut
  - Carol cut the envelope open.*
  - Carol cut the bread to pieces.*
- คำกริยากลุ่ม break
  - Tony broke the piggy bank open.*
  - Tony broke the glass to pieces.*

(Levin, 1993:157, 242)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการปรากฏสลับหน่วยสร้างของสมาชิกภายในกลุ่ม คำกริยาแยกส่วน พบว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกออกได้เป็นสองกลุ่มได้แก่กลุ่ม cut และกลุ่ม break นอกเหนือจากการปรากฏสลับการีตและการปรากฏสลับแบบ conative alternation ตามที่ถูกระบุโดยเกอร์สเชลและคณะผู้วิจัย เลวินยังพิจารณาถึงรูปแบบในการสลับรูปแบบอื่นที่ทำให้แยกความแตกต่างของคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ การสลับที่เลวินเรียกว่า body-part possessor ascension alternation ซึ่งเป็นการสลับโดยคำกริยาจะเกิดในประโยคกรรมซึ่งมีผู้ครอบครอง (possessor) เป็นกรรมตรงของประโยคและมีส่วนของอวัยวะร่างกายประกอบอยู่ในบุพบทวลีซึ่งมีคำบุพบทแสดงสถานที่เป็นคำหลักดังในตัวอย่างที่ (59) และ (60)

(59) a. *Carol cut her thumb.*
 b. *Carol cut herself on the thumb.*

(60) a. *Tony broke her arm.*

b. **Tony broke herself on the arm.*

(Levin, 1993:157, 241)

จากตัวอย่าง เลวินได้อธิบายว่าคำกริยาในกลุ่ม cut จะมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือสามารถเกิดสลับภายในหน่วยสร้างสรรกรมในรูปแบบนี้ได้ ในขณะที่คำกริยาในกลุ่ม break จะไม่สามารถเกิดสลับในรูปแบบนี้ได้ โดยคำกริยาที่สามารถเกิดสลับในรูปแบบดังกล่าวสามารถถูกตีความได้ว่าอาจมีความหมายของการไม่ได้มีเจตนาในการกระทำกริยา (unintentionality) อยู่ในคำกริยาด้วย โดยประธานของประโยคที่มีโครงสร้างเช่นนี้สามารถถูกตีความได้ว่าไม่ได้ตั้งใจกระทำกริยาดังกล่าวต่อตัวเอง ดังนั้นบทบาททางความหมายสำหรับประธานที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำกริยาจะถูกตีความว่าเป็นผู้รับประสบการณ์ (experiencer) หรือผู้รับการกระทำมากกว่าที่จะมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ การมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ส่งผลให้คำกริยาในกลุ่ม cut บางคำสามารถเกิดในประโยคสรรกรมร่วมกับกรรมที่แสดงตนเอง (reflexive pronoun) ได้ดังในตัวอย่างที่ (61) ในขณะที่คำกริยาในกลุ่ม break ไม่สามารถเกิดร่วมกับกรรมที่แสดงตนเองได้ดังในตัวอย่างที่ (62) เนื่องจากไม่ได้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ดังกล่าว

(61) *Pauline cut herself.*

(62) **Pauline broke herself.*

(Levin, 1993:157, 242)

หลังจากแจกแจงความแตกต่างของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วนที่ทำให้สามารถจำแนกประเภทของคำกริยาเหล่านี้ออกเป็นกลุ่ม cut และกลุ่ม break เลวินจึงได้นำคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ตามที่ได้กล่าวถึงมาพิจารณาในคำกริยาซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุและเป็นการเปลี่ยนแปลงในแง่ของการที่ความสมบูรณ์ของวัตถุมีการแยกออกจากกัน โดยคำกริยาที่อยู่ในกลุ่ม cut จะประกอบไปด้วยสมาชิกได้แก่

สมาชิกคำกริยาของกลุ่ม Cut verbs

chip, clip, cut, hack, hew, saw, scrape, scratch, slash, snip

(Levin, 1993:156)

ส่วนคำกริยาที่อยู่ในกลุ่ม break เมื่อพิจารณาในคำกริยาภาษาอังกฤษที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุและเป็นการเปลี่ยนแปลงในแง่ของการที่ความสมบูรณ์ของวัตถุมีการแยกออกจากกันโดยคัดเลือกจากคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ตามที่ได้กล่าวถึงเช่นเดียวกับคำกริยา *break* คำกริยาที่อยู่ในกลุ่ม break จะประกอบไปด้วยสมาชิกดังนี้

สมาชิกคำกริยาของกลุ่ม Break verbs

break, chip, crack, crash, crush, fold, fracture, rip, shatter, smash, snap, splinter, split, tear

(Levin, 1993:241)

ในแง่ความแตกต่างทางอรรถศาสตร์ เลวินได้แสดงข้อคิดเห็นว่าคำกริยาทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในแง่ของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กันอย่างชัดเจน โดยได้เปรียบเทียบว่าในคำกริยากลุ่ม cut จะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการมีความหมายที่ประกอบไปด้วยการให้ข้อมูลและรายละเอียดในแง่ของการเคลื่อนไหว (motion) การสัมผัส (contact) และผลลัพธ์ (effect) ส่วนในคำกริยากลุ่ม break ซึ่งแน่นอนว่า นอกจากจะเป็นคำกริยาที่ให้ข้อมูลโดยเน้นที่เหตุการณ์ที่วัตถุมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแล้ว เลวินยังเสริมว่าคำกริยาในกลุ่มนี้จะไม่ให้ข้อมูลว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นจะออกมาในรูปแบบใด (ไม่สามารถคาดเดาถึงลักษณะของวัตถุหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงได้) จึงกล่าวได้ว่าข้อค้นพบในงานของเลวินเป็นการสนับสนุนข้อสรุปแบบลักษณะภาษาของเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัยอีกทั้งยังเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อสรุปดังกล่าวอีกด้วย

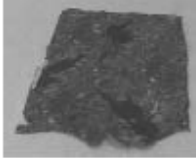

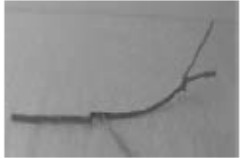
2.2.3. การศึกษาข้ามภาษาเปรียบเทียบสมาชิกคำกริยาแยกส่วนทั้งหมดในมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา

ข้อสรุปสำคัญในงานของเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย เลวิน รวมถึงในงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษาคำกริยากลุ่มนี้ (Levin, 1993; Levin & Hovav, 1995) ที่ว่าคำกริยาแยกส่วนในภาษาจะสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มโดยพิจารณาตามพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ได้แก่คำกริยาในกลุ่มตัด (cut) และคำกริยาในกลุ่มแตก (break) ยังคงมีข้อถกเถียงอยู่หลายประการ

ประการแรก จากการศึกษางานวิจัยในสมัยหลังพบว่า ในบางภาษาที่ข้อกำหนดในการเลือกใช้คำกริยามีความหลากหลาย คำกริยาแยกส่วนไม่อาจสามารถถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่ม cut และกลุ่ม break ไม่ว่าจะพิจารณาจากเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์หรือทางอรรถศาสตร์ โดยพบงานวิจัยที่สนับสนุนข้อโต้แย้งในประเด็นนี้ไม่น้อย (Fujii, 1999; Goddard & Wierzbicka, 2009; Pye, 1996; Pye et al., 1995) ตัวอย่างต่อไปนี้มาจากการวิจัยของพายและคณะผู้วิจัย (Pye, 1996; Pye et al., 1995) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นว่าคำกริยาแยกส่วนไม่ได้มีความเป็นสากล โดยไม่อาจจำแนกออกเป็นสองกลุ่มในทุกๆ ภาษา จากการศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน พายพบว่า ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจะใช้คำกริยา *break* เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุในขอบเขตที่กว้าง โดยพบว่าสามารถใช้อธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุได้หลายลักษณะ เช่น เหตุการณ์การแยกส่วนของ จาน เชือก หรือกิ่งไม้ เป็นต้น ในขณะที่ผู้ใช้ภาษาคิซเซ่ (K'iche') ซึ่งเป็นภาษาของชนเผ่ามายันที่พูดในภาคตะวันตกของประเทศกัวเตมาลา จะมีข้อกำหนดในการเลือกใช้คำกริยาแยกส่วนโดยขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของวัตถุที่ถูกแยกส่วน เช่น มีการใช้คำกริยา *-paxi:j* เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของก้อนหิน แก้ว และวัตถุที่ประกอบจากดินเหนียว เช่น จาน เป็นต้น มีการใช้คำกริยา *-q:upi:j* เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุที่เป็นของแข็งประเภทอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมา เช่น กิ่งไม้ เป็นต้น และมีการใช้คำกริยา *-t'oqopi:j* เพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุที่มีลักษณะยืดหยุ่นและยาว เช่น เส้นเชือก เป็นต้น

โดยเมื่อเปรียบเทียบข้ามภาษาในภาษาจำนวนมากขึ้น จะยิ่งทำให้ข้อสรุปที่ว่า การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนไม่ได้มีความเป็นสากลเมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยานั้นชัดเจนยิ่งขึ้น โดยตัวอย่างดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.4 แสดงความแตกต่างทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่ใช้ในการบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุ 4 ชนิดในภาษาอังกฤษ ภาษาการิฟูน่า (Garifuna) และภาษาจีนกลาง

ตารางที่ 2.4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบการใช้คำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษ ภาษาการิฟูน่า และภาษาจีนกลาง (Majid et al., 2007 ดัดแปลงจาก Pye, 1994)

				
	cloth	bubble	plate	stick
English	<i>tear/rip</i>	<i>pop</i>	<i>break</i>	
Garifuna	<i>teiriguana</i>	<i>bowguana</i>		<i>halaguana</i>
Mandarin	<i>noŋ4-puo4</i>			<i>noŋ4-duan4</i>

ข้อโต้แย้งประการที่สองได้แก่การพบข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาของเด็กในการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วน (Bowerman, 2005; Pye et al., 1995; Schaefer, 1979) เช่น ในการศึกษาในภาษาอังกฤษ พบข้อผิดพลาดเช่นการใช้คำกริยา *break* เพื่ออธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุที่ทำจากผ้า (ที่ถูกต้องควรใช้คำกริยา *tear* หรือ *rip*) และใช้คำกริยา *cut* เพื่ออธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนลูกพีชด้วยนิ้วมือ หรือเหตุการณ์การแยกส่วนก้อนน้ำแข็งด้วยไม้กวาดแปรง (ที่ถูกต้องควรใช้คำกริยา *break*) เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ในผู้เรียนภาษาอังกฤษ ยังพบข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาเหล่านี้สลับกันระหว่างการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยที่ส่วนของวัตถุที่ถูกแยกสามารถประกอบกลับเป็นรูปเดิมได้ง่าย (reversible event) กับการอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยที่ส่วนของวัตถุที่ถูกแยกสามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ยาก (irreversible event) ตัวอย่างเช่น มีการใช้คำกริยา *break* เพื่ออธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย เช่น การแยกแม่เหล็กออกจากกัน การแยกขาเข็มกลัดออกจากตัวเข็มกลัด (ที่ถูกต้องควรใช้คำกริยา *open*) และมีการใช้คำกริยา *open* เพื่ออธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถประกอบเป็นรูปเดิมได้ยาก เช่น การแยกส่วนของตุ๊กตาออกจากตัวตุ๊กตา หรือการแยกส่วนของขนมปังก้อน (ที่ถูกต้องควรใช้คำกริยา *break*) (Bowerman, 2005)

ด้วยเหตุนี้ ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาคือ ในบางภาษา คำกริยาแยกส่วนอาจไม่สามารถถูกจำแนกเป็น 2 ประเภทคือคำกริยากุ่ม *cut* และคำกริยากุ่ม *break* ตาม

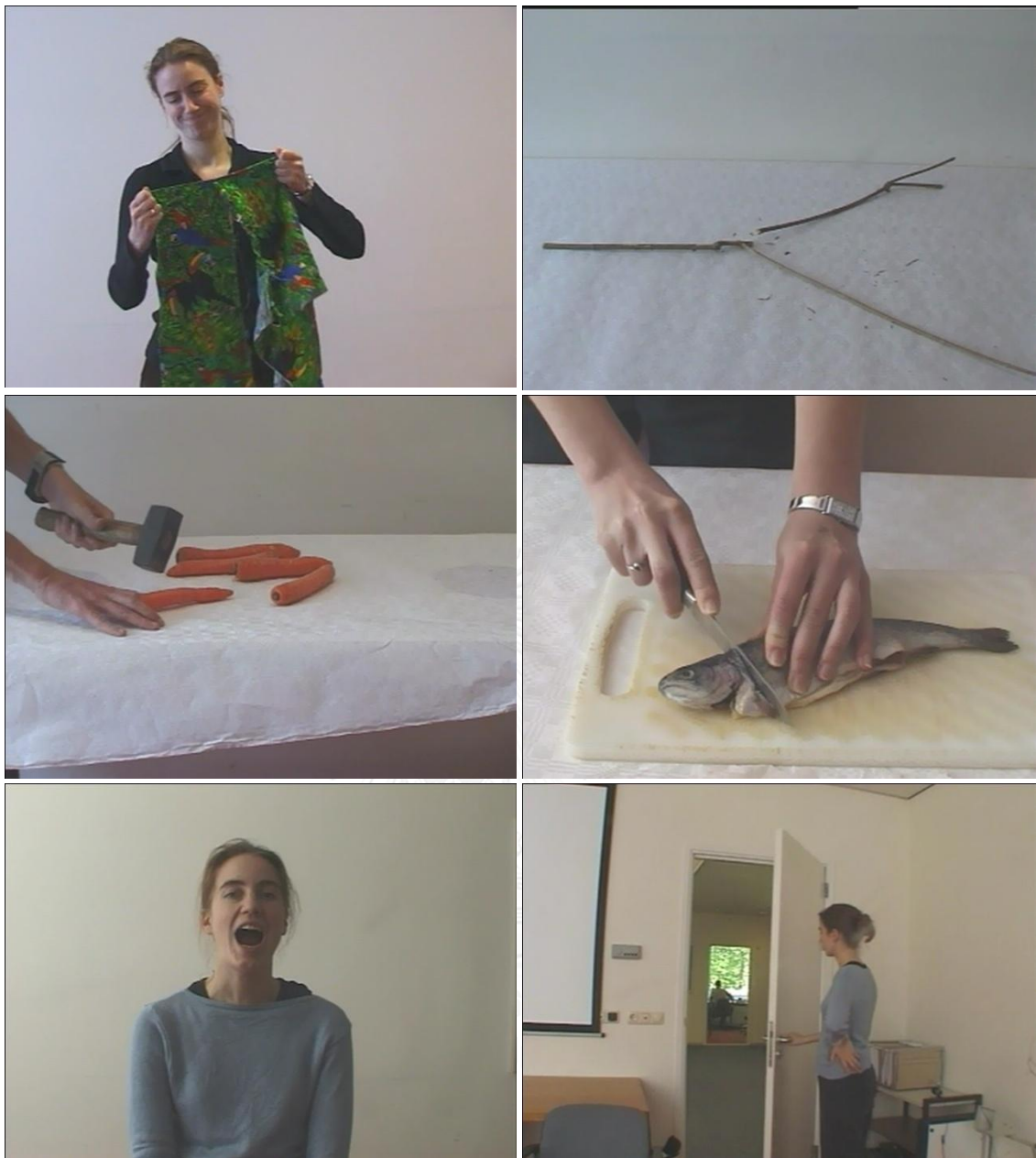
เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากในบางภาษา มีข้อกำหนดในการเลือกใช้คำกริยาเพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนมากกว่าภาษาอื่น ทำให้คำกริยาแยกส่วนในภาษาที่ต่างกันมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ต่างกันด้วย นอกจากนี้ จากการศึกษาในเชิงการรับภาษายังพบว่า นอกจากคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยร่วม (คำกริยา กลุ่ม cut) และคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ 1 หน่วยร่วมแสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยการถูกแยกส่วนโดยไม่มีการระบุเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเหตุการณ์อย่างชัดเจน (คำกริยา กลุ่ม break) คำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษายังครอบคลุมไปถึงเหตุการณ์การแยกส่วนที่วัตถุไม่ได้มีการแยกส่วนออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์การบาด หรือเหตุการณ์การแยกส่วนเฉพาะส่วนนอกของวัตถุ เช่น เหตุการณ์การปอกเปลือกวัตถุ นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุซึ่งส่วนของวัตถุที่ถูกแยกสามารถถูกนำกลับมาประกอบเข้าเป็นรูปเดิมได้ใหม่โดยง่าย เช่น เหตุการณ์การเปิด หรือเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุสองชิ้นที่เป็นอิสระต่อกันตั้งแต่ต้น อีกทั้งยังรวมไปถึงเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของร่างกายโดยผู้ก่อเหตุซึ่งเป็นเจ้าของอวัยวะของร่างกายที่มีการแยกส่วน เช่น เหตุการณ์การลืมนิ้ว การแถมมือ เหล่านี้เป็นต้น (Bowerman, 2005; Pye et al., 1995; Schaefer, 1979)

จากข้อค้นพบที่ว่าคำกริยาแยกส่วนในบางภาษาไม่อาจถูกจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน ได้แก่คำกริยา กลุ่ม cut และคำกริยา กลุ่ม break รวมถึงข้อค้นพบที่ว่าคำกริยาแยกส่วนในระบบปริชานของมนุษย์อาจมีมากกว่าคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การถูกแยกส่วนของวัตถุโดยมีการใช้เครื่องมือและคำกริยาที่เน้นแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ หลังจากนั้นจึงได้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยชิ้นสำคัญซึ่งได้ศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนในภาษาต่างๆ ทั่วโลกขึ้น โดยงานวิจัยนั้นได้แก่งานวิจัยภายใต้โครงการการศึกษาการจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนของสถาบันวิจัยทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาแมกซ์แพลงก์ (Max Planck Institute for Psycholinguistics) ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยการจำแนกคำกริยาแยกส่วนของสถาบันแมกซ์แพลงก์คือการศึกษาระบบลักษณะภาษาเพื่อหาลักษณะที่มีร่วมกันและลักษณะที่ต่างกันในการจำแนกประเภทกลุ่มคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งหมดในระบบปริชานของผู้พูดต่างภาษา ใช้การศึกษาโดยพิจารณาจากทั้งคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่มีการใช้โดยผู้ใช้ภาษาต่างๆ ทั่วโลกซึ่งได้มีการศึกษาผ่านภาษา 28 ภาษาทั่วโลก ซึ่งได้

ทำการศึกษาโดยผู้วิจัย 24 คนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยภาษานั้นๆ และจากนั้นจึงมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจำแนกคำกริยาแยกส่วนเฉพาะภาษาต่างๆ เหล่านี้ ออกมา 13 ฉบับภายใต้โครงการวิจัย (Ameka & Essegbey, 2007; Brown, 2007; Chen, 2007; Enfield, 2007; Essegbey, 2007; Gaby, 2007; Levinson, 2007; Lüpke, 2007; Narasimhan, 2007; O'Connor, 2007; Palancar, 2007; Van Staden, 2007) โดยการที่โครงการวิจัยนี้เลือกศึกษาในผู้พูดภาษาต่างๆ ทั่วโลกนั้นก็เพื่อที่จะเปรียบเทียบข้อมูลคำกริยาแยกส่วนที่มีความหลากหลายทางด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ โดยข้อมูลทั้งหมดจะมาจากประโยคที่ผู้ใช้ภาษาต่างๆ ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนที่ต่างกันจากวีดิทัศน์จำนวน 61 วีดิทัศน์ เหตุการณ์การแยกส่วนที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยนั้นไม่ได้มีเฉพาะเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ ซึ่งเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับการกระทำ และ เครื่องมือ แสดงการแยกส่วนวัตถุโดยการมีผู้กระทำใช้เครื่องมือช่วยในแยกส่วนวัตถุ แต่ยังรวมไปถึงเหตุการณ์ที่วัตถุเกิดการแยกส่วนด้วยตัวเองโดยไม่ปรากฏผู้กระทำ เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยที่วัตถุมีลักษณะเป็น 2 ชิ้นที่แยกจากกันโดยอิสระตั้งแต่ก่อนการกระทำการแยกส่วนและสามารถประกอบวัตถุนั้นกลับเข้ารูปเดิมได้โดยง่ายหลังบรรลุผลการกระทำการแยกส่วน เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยที่ถูกแยกส่วนไม่ได้มีการแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด และเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของร่างกาย เหตุผลที่เหตุการณ์การแยกส่วนที่ไม่มีความเป็นต้นแบบถูกนำมาจำลองเป็นเหตุการณ์ในวีดิทัศน์เพื่อตั้งข้อมูลเป็นเพราะเหตุการณ์เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาโดยมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์บางประการร่วมกันดังที่เคยมีงานผู้วิจัยก่อนหน้าได้กล่าวไว้

สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในเชิงแบบลักษณ์ภาษานั้น ผู้วิจัยแต่ละคนเก็บข้อมูลจากผู้บอกข้อมูลโดยกำหนดให้ผู้ใช้บอกข้อมูลในแต่ละภาษามีจำนวน 1-7 คน ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตัวผู้วิจัยในแต่ละภาษา โดยข้อมูลทั้งหมดจะมาจากประโยคที่ผู้ใช้ภาษาต่างๆ ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนที่ต่างกันจากวีดิทัศน์จำลองเหตุการณ์ความยาว 2 ถึง 34 วินาทีจำนวน 61 วีดิทัศน์ 1 ชุด เหตุการณ์ที่เลือกมาแสดงในวีดิทัศน์ถูกออกแบบจากการศึกษาการรับรู้โนทัศน์การแยกส่วนจากงานวิจัยที่ผ่านมา (Bohnenmeyer et al., 2001) โดยแบ่งเหตุการณ์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เหตุการณ์ที่ได้จากงานวิจัยที่ศึกษาเหตุการณ์การแยกส่วนในภาษาอื่นที่มีการใช้ภาษาในการแสดงเหตุการณ์เหล่านี้ต่าง

จากภาษาอังกฤษและภาษากลุ่ม Indo-European (Pye, 1996; Pye et al., 1995) 2) เหตุการณ์ที่ได้จากงานวิจัยที่ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยาแยกส่วนในเด็ก โดยเฉพาะในการใช้สลับกันระหว่างเหตุการณ์แยกส่วนที่วัตถุที่ถูกแยกส่วนประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่ายกับประกอบเป็นรูปเดิมได้ยาก (Bowerman, 2005; Pye et al., 1995; Schaefer, 1979) และ 3) เหตุการณ์กลุ่มหลักที่เป็นเหตุการณ์แสดงการแยกส่วนทั่วไปที่ประกอบด้วย 3 หน่วยรวมเหตุการณ์ โดยสามารถแบ่งออกเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนที่วัตถุประกอบเป็นรูปเดิมได้ยากซึ่งเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ และเหตุการณ์การปกซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีคุณสมบัติร่วมกันอยู่ระหว่างการแยกส่วนที่ประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่ายและการแยกส่วนที่วัตถุประกอบเป็นรูปเดิมได้ยาก สำหรับเหตุการณ์การแยกส่วนที่วัตถุประกอบเป็นรูปเดิมได้ยากในเหตุการณ์กลุ่มหลัก แบ่งออกเป็นเหตุการณ์ 1 หน่วยรวมที่วัตถุมีการแยกส่วนด้วยตัวเองโดยไม่ปรากฏผู้กระทำซึ่งมีจำนวน 4 เหตุการณ์ (ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์เศษผ้าค่อยๆ ขาดออกจากกันเป็นสองส่วนอย่างช้าๆ โดยมีเสียงการฉีกขาดของผ้าประกอบ) และเหตุการณ์ 3 หน่วยรวมจะปรากฏเครื่องมือที่ใช้ในการแยกส่วนที่ต่างกันในวิดิทัศน์ประกอบด้วย ค้อน เครื่องมือมีใบมีด เช่น ขวาน สิ่ว มีดทำครัว มีดพร้า เลื่อย กรรไกร และการใช้มือแยกส่วนในลักษณะต่างๆ เช่น การดึง และการสับด้วยสันมือ วัตถุที่ถูกแยกส่วนประกอบด้วยวัตถุที่เป็นของแข็ง (แครอท หม้อ) วัตถุยืดหยุ่น (เศษผ้า เชือก) วัตถุหนึ่งมิติ (เชือก แครอท) วัตถุสองมิติ (เศษผ้า จาน) และวัตถุสามมิติ (แตงโม หม้อ) วิธีการแยกส่วนวัตถุมีความหลากหลายโดยผู้กระทำมีการแยกส่วนวัตถุในครั้งเดียว แยกส่วนวัตถุช้าๆ ค่อยๆ แยกส่วนวัตถุอย่างช้าๆ และแยกส่วนวัตถุด้วยความรุนแรง

รูปภาพที่ 2.11 ภาพนิ่งบางส่วนจากวิดีโอที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

รูปภาพที่ 2.12 ภาพนิ่งแสดงตัวอย่างวิดีโอที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุ (วิดีโอที่ 1:

Tear cloth into two pieces by hand)

สำหรับวิธีในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้บอกข้อมูลวิธีทัศน์โดยเรียงตามลำดับ (fixed order) แล้วให้พรรณนาว่าเกิดอะไรขึ้น อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ตามลำดับวิธีทัศน์เป็นเหตุการณ์ที่มีการคละกันระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบและเหตุการณ์การแยกส่วนชายขอบ โดยการพรรณนาของผู้บอกข้อมูลจะเป็นการพรรณนาแบบอิสระ (free description)

ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดให้เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุจากสภาพของความสมบูรณ์ไปสู่สภาพของการแยกส่วนหรือการถูกทำลายความสมบูรณ์ให้เป็นเหตุการณ์เป้าหมายหรือเหตุการณ์หลักซึ่งจะเป็นเหตุการณ์ที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างกับเหตุการณ์อื่น โดยในแต่ละภาษา ผู้วิจัยซึ่งเก็บข้อมูลจะศึกษาจากหน่วยทางภาษาต่างๆ ที่ผู้บอกข้อมูลใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ในวิธีทัศน์ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่เด็กผู้ชายกำลังตัดเชือก ในภาษาอังกฤษอาจถูกแสดงได้โดยประโยค *The boy cut the rope*. ดังนั้นเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยมีการระบุสาเหตุ (caused state-change event) ได้ถูกแสดงโดยการใช้คำกริยากรรม *cut*

ก่อนการวิเคราะห์ ข้อมูลจะถูกคัดกรองจนกระทั่งผู้วิจัยในภาษาต่างๆ ทุกคนได้หน่วยทางภาษาที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ เช่น ในภาษาที่ใช้กริยาเรียง (Ewe, Kilivila, Likpe) ก็จะไม่นำคำกริยาที่ใช้บรรยายเหตุการณ์ย่อย (sub-event) มาวิเคราะห์ (เช่น คำกริยาบรรยายการควบคุมเครื่องมือ) เนื่องจากเหตุการณ์ย่อยการควบคุมเครื่องมือเป็นรองเหตุการณ์หลัก ได้แก่ เหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุ โดยผู้ให้ข้อมูลหลายภาษาก็ไม่ได้พรรณนาเหตุการณ์เหล่านั้น นอกจากนี้ เพื่อตัดปัญหาด้านข้อแตกต่างในการพรรณนาเหตุการณ์ ซึ่งบางภาษาบรรยายโดยการใช้คำกริยาเดียว เช่น ภาษาอังกฤษ ในขณะที่หลายภาษาบรรยายเหตุการณ์โดยใช้หน่วยทางภาษาหลายหน่วยในหนึ่งประโยค เช่น คำกริยาช่วย หน่วยคำเติม (affixes) คำลงท้าย (particles) เช่นในภาษาจีนกลาง มีการใช้คำกริยาประสมเพื่อบรรยายเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น *qie1-duan5* 'cut.with.single.blade-be.broken (of long thin object)' สำหรับเหตุการณ์การหักแคบตามแนวขวาง ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงนำส่วนที่เป็นคำกริยาหลักทั้งหมดเท่านั้นมาวิเคราะห์จัดจำแนกประเภท ซึ่งรวมทั้งคำกริยาและกริยาประสม โดยชนิดของคำ (part of speech) อื่นจะไม่ถูกวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการวิเคราะห์อย่างง่าย ๆ คือ เหตุการณ์ที่ถูกบรรยายด้วยคำกริยาคำเดียวกัน จะถูกจัดให้เหมือนหรือคล้ายกัน (semantically similar) มากกว่าเหตุการณ์ที่

ถูกบรรยายด้วยคำกริยาที่ต่างกัน โดยข้อมูลคำกริยาทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์และคำนวณหาค่าความคล้าย (similarity) ด้วยสถิติหลายตัวแปรเพื่อให้เปรียบเทียบได้ง่าย (เนื่องจากข้อมูลถูกแปลงเป็นเชิงปริมาณ) และเพื่อทำให้เห็นภาพรูปแบบการจัดกลุ่มโดยรวม

ขั้นแรกผู้วิจัยแปลงค่าข้อมูลคำกริยาให้เป็นข้อมูลตัวเลขคะแนน โดยเปรียบเทียบวิดิทัศน์เป็นคู่ คู่ใดที่ถูกบรรยายด้วยคำกริยาคล้ายกันไม่ว่าจะเป็นโดยผู้พูดคนเดียวหรือคนละคนกันจะมีคะแนนเป็น 1 แต่ถ้าถูกบรรยายด้วยคำกริยาคนละคำจะมีค่าเป็น 0 ในการประเมินค่าความคล้ายของการจัดประเภททางอรรถศาสตร์ของเหตุการณ์การแยกส่วนข้ามภาษา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทางสถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (correspondence analysis) เพื่อช่วยในการสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความคล้ายคลึงและการการจัดประเภทของเหตุการณ์ การวิเคราะห์ทำโดยการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่างของเหตุการณ์ในแต่ละมิติตัวแปร (มิติแต่ละมิติแทนเหตุการณ์การแยกส่วนแต่ละเหตุการณ์ โดยรวมจึงมี 61 มิติ (61 วิดิทัศน์)) จากนั้นจึงวิเคราะห์ว่าลักษณะของการจัดประเภทเหตุการณ์ที่พบในแต่ละภาษามีความสอดคล้องกับโครงสร้างทั่วไป (general structure) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้แล้วอย่างไร แล้วจึงเปรียบเทียบระบบการจัดประเภทโดยรวมของทุกๆ ภาษาที่ศึกษาเพื่อคำนวณหาพื้นที่ทางอรรถศาสตร์ (semantic space) ของเหตุการณ์การแยกส่วนที่ภาษาต่างๆ มีร่วมกัน

สำหรับผลการศึกษาในเชิงแบบลักษณ์ภาษา สามารถสรุปได้ว่า ผู้ใช้ภาษาต่างๆ จัดประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนที่ไม่ใช่เหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ ได้แก่ เหตุการณ์การเปิด เหตุการณ์แยกส่วนวัตถุที่สามารถประกอบกลับเป็นรูปเดิมได้ง่าย เช่น เหตุการณ์การเคลื่อนที่วัตถุต่างๆ และเหตุการณ์การปอกเปลือกวัตถุ แตกต่างจากเหตุการณ์การแยกส่วนประเภทอื่นๆ ที่เหลือซึ่งได้แก่ เหตุการณ์การแยกส่วนเป้าหมายหรือเหตุการณ์การแยกส่วนหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้ใช้ภาษาต่างๆ มีการจัดประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุ (events of material separation) แตกต่างจากเหตุการณ์การทำลายวัตถุ (events of material destruction)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เฉพาะเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ โดยไม่รวมเหตุการณ์การเปิด เหตุการณ์แยกส่วนวัตถุที่ประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย เหตุการณ์การปอกเปลือกวัตถุ รวมถึงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุโดยไม่ปรากฏผู้กระทำ ก็พบผลการวิจัยที่สำคัญ

เกี่ยวกับการจัดประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบและสามารถสรุปได้ว่า ในเชิงแบบลักษณ์ภาษาคำกริยาแยกส่วนต้นแบบหรือคำกริยาแสดงเหตุการณ์ที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วม สามารถถูกจำแนกออกเป็นประเภทได้ตามคุณสมบัติ “ความสามารถในการคาดเดาตำแหน่งของการแยกส่วนของวัตถุที่ถูกกระทำ”

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะภาษา จะพบว่าผู้ใช้ภาษาแต่ละภาษานั้นมีการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทโดยไม่เหมือนกันเลย ซึ่งสิ่งที่ทำให้เกิดการแปรนั้นคือคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษานั้นๆ โดยตัวอย่างสามารถแสดงได้จากความแตกต่างระหว่างการใช้คำกริยาพรรณนาเหตุการณ์เหตุการณ์การหัก (snapping) กับเหตุการณ์การทุบด้วยค้อน (smashing) โดยในบางภาษา เช่นภาษาลิคปี (Likpe) ใช้คำกริยา *f3s3* กับเหตุการณ์การหักกิ่งไม้ และใช้คำกริยา *ba* กับเหตุการณ์การทุบหม้อด้วยค้อน แต่ในบางภาษาก็ไม่ได้จัดให้อยู่คนละประเภทกัน เช่นในภาษาพูดของภาษาทมิฬ (Tamil) ซึ่งรวมการอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวกับเหตุการณ์อื่นๆ ไว้ด้วยการใช้คำกริยา *oDai* เพียงคำเดียว หรือการใช้คำกริยาพรรณนาเหตุการณ์ระหว่างเหตุการณ์การฉีก (วิดิทัศน์ที่ 36 และ 10) กับเหตุการณ์อื่น ซึ่งในภาษาจำนวน 19 ภาษาจาก 28 ภาษามีคำกริยาใช้เฉพาะกับเหตุการณ์การฉีก แต่ภาษาที่เหลือไม่มีคำกริยาเฉพาะและใช้คำกริยาร่วมกันระหว่างขอบเขตเหตุการณ์

อีกทั้งยังพบว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษาส่งผลทำให้การจัดประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษานั้นมีการแปรไปจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาแบบลักษณ์ภาษาดังตัวอย่างเช่น ในภาษาจีนกลางที่มีลักษณะการปรากฏของคำกริยาประสม (verb compound) คำกริยาแยกส่วนสามารถปรากฏในลักษณะของคำกริยาประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ เช่น *qie1-duan4* ซึ่งคำกริยาคำแรกเน้นแสดงเหตุการณ์เหตุ (ตัดด้วยเครื่องมือใบมีดเดียว) และคำกริยาคำที่สองเน้นแสดงเหตุการณ์ผล (วัตถุที่มีลักษณะยาวเกิดการแยกส่วน) คำกริยาประสมประเภทนี้ว่าคำกริยาประสมก่อผล (resultative verb compound) โดยคำกริยาทั้งสองสามารถแยกจากกันและปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวในประโยคได้ ในภาษาที่มีลักษณะเช่นนี้ คำกริยาแยกส่วนไม่อาจถูกจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือคำกริยากลุ่ม *cut* และ *break* ดังเช่นในภาษาอังกฤษทั้งด้วยการพิจารณาเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ แต่ควรถูกจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาที่เน้นความสนใจไปยังการแสดงเฉพาะเหตุการณ์ย่อยเหตุ 2) คำกริยาที่เน้นความ

สนใจไปยังการแสดงเฉพาะเหตุการณ์ย่อยผล และ 3) คำกริยาประสมที่เน้นความสนใจทั้งการแสดง เหตุการณ์ย่อยเหตุและเหตุการณ์ย่อยผล (Chen, 2007:282)

ดังนั้น จากการศึกษาของโครงการการศึกษาการจำแนกประเภทของเหตุการณ์การแยก ส่วน พบว่า ถึงแม้จะมีคุณสมบัติร่วมบางประการที่มีผลต่อการจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนในเชิง แบบลักษณะภาษา อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนเฉพาะภาษายังคงมีความ แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของคำกริยาในภาษานั้นๆ อีกทั้ง ยังขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษาด้วย

2.2.4 การศึกษาคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย

จากข้อค้นพบในงานวิจัยของโครงการการศึกษาการจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนของสถาบัน ภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์แพลงก์ ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นความน่าสนใจของคำกริยากลุ่มนี้ในภาษาไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มคำกริยาที่สมาชิกคำกริยาภายในกลุ่มมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ที่หลากหลาย อีกทั้งต้องการศึกษาว่าการจำแนกประเภทคำกริยาออกเป็นกลุ่มในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาไทยนั้นมีความแตกต่างจากแบบลักษณะภาษาอย่างไร

ในภาษาไทย พบว่ามีการศึกษาคำกริยากลุ่มนี้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) และกิงกาญจน์ เทพกาญจนาและชาโตชิ อุเอะฮะระ (Thepkanjana & Uehara, 2007)

สุวิไลได้เปรียบเทียบความแตกต่างทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนระหว่าง 2 ภาษา ได้แก่ภาษาไทยกับภาษาขมุโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบทางอรรถศาสตร์ (componential analysis) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลคำกริยาแยกส่วนในงานของสุวิไลประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วน ต้นแบบซึ่งใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการประกอบอาหาร และการเกษตรกรรมโดยไม่รวมถึงเหตุการณ์การแยกส่วนชายขอบ อีกทั้งในงานวิจัยชิ้นนี้ยังมุ่งศึกษา เพียงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โดยกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาน้อยมากและ ไม่ได้กล่าวถึงการจัดประเภทของคำกริยาเหล่านี้ในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาทั้งสองภาษาแต่อย่างใด

ส่วนงานวิจัยของกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนาและชาโตชิ อุเอะฮะระมุ่งศึกษาการขยายความหมายและความสัมพันธ์ของการแปรทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนเพียงคำเดียวนั้นคือคำกริยา *หัก* ในภาษาไทยโดยเปรียบเทียบกับคำกริยา *oru* ในภาษาญี่ปุ่น

ดังนั้น ในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนรวมถึงศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ประเภทนี้อย่างละเอียด จึงควรมีการศึกษาในข้อมูลคำกริยาทั้งหมดในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษา กล่าวคือศึกษาในข้อมูลคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งหมดในภาษา ไม่ใช่แค่ศึกษาเฉพาะในเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ ดังในงานวิจัยที่ผ่านมา เนื่องจากในผลการวิจัยของทั้งเกอร์สเซลและคณะผู้วิจัย หรือในผลการวิจัยการจำแนกประเภทคำกริยาในภาษาต่างๆ (Fillmore, 1970; Guerssel et al., 1985; Levin 1993; Kroeger 2010; Marttila, 2009) ข้อมูลคำกริยาที่ถูกคัดเลือกโดยอ้างอิงนิยามของคีย์เซอร์และเฮลนั้นเป็นเพียงคำกริยาแยกส่วนประเภทหนึ่งเท่านั้น ได้แก่ คำกริยาแยกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือในการกระทำให้วัตถุมีการแยกส่วนออกจากกันอย่างชัดเจนและคำกริยาแยกส่วนที่มีความหมายเน้นไปที่สภาพของวัตถุหลังจากเกิดการแยกส่วน โดยคำกริยาแยกส่วนตามคานิยามของคีย์เซอร์และเฮลนี้ยังไม่รวมถึงคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คาบเกี่ยวกับคำกริยาแยกส่วนดังกล่าวที่พบในหลายภาษา เช่น เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุซึ่งส่วนของวัตถุที่ถูกแยกสามารถถูกประกอบกลับเข้ากันได้โดยง่าย เช่น เหตุการณ์การเปิด เหตุการณ์การแยกสิ่งของสองสิ่งซึ่งเป็นอิสระต่อกันตั้งแต่ต้น เป็นต้น เหตุการณ์การแยกส่วนซึ่งวัตถุที่ถูกแยกส่วนไม่ได้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์การบาดหรือฉาเป็นต้น เหตุการณ์การแยกส่วนที่มาจากความตั้งใจของผู้ควบคุมเอง เช่น เหตุการณ์การบานของดอกไม้ เป็นต้น และเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของร่างกายโดยผู้ที่เป็นเจ้าของอวัยวะ เช่น เหตุการณ์การลิ้มตา อ้าปาก และแบมือ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ต่างก็เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ที่มีความคาบเกี่ยวกับทางอรรถศาสตร์

ดังนั้น เพื่อที่จะศึกษาถึงข้อกำหนดในการเลือกใช้คำกริยาแยกส่วนเพื่อบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาไทย ก่อนการดำเนินงานวิจัยขั้นนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นโครงการวิจัยนำร่องซึ่งเป็นการศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนของผู้ใช้ภาษาไทยโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีทัศนียภาพเดียวกับการศึกษาของโครงการวิจัยแม็กซ์แพลงก์เพื่อจะนำมาศึกษา

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ จากการเก็บข้อมูลคำกริยาโดยการใช้วิธีค้นพบข้อมูล คำกริยาที่ใช้ในการบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนในภาษาไทยทั้งสิ้น 38 คำ โดยสามารถแบ่งออกได้ เป็น

- 1) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นกรรมกริยาแสดงเหตุการณ์ย่อยเหตุ
*กะ กรีด กาง ง้าง เจาะ จาม จั้ม ฉือน ฉีก ดัน ดึง ตอก ตัด ถอด ถอย ถ่าง แหวง ทิ่ม
 ทูบ แบ(มือ) บาด เปิด ปอก ปาด ผลัก ผ่า ฟัน เลื่อน เลื่อย ลืม(ตา) สับ แหก หั่น อ้า*
- 2) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นกรรมกริยาแสดงเหตุการณ์ย่อยผล
ขาด แตก
- 3) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นได้ทั้งกรรมกริยาและกรรมกริยา
หัก แยก

ในแง่วากยสัมพันธ์ การปรากฏของข้อมูลคำกริยาดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) เป็นกรรมกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างภาคแสดงเดียว (หน่วยสร้างกรรมกริยา) หรือเป็น คำกริยาก่อเหตุในหน่วยสร้างก่อผล ดังในตัวอย่างที่ (63) 2) เป็นกรรมกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้าง ภาคแสดงเดียว (หน่วยสร้างกรรมกริยา) หรือเป็นคำกริยาแสดงผลในหน่วยสร้างก่อผล ดัง ในตัวอย่างที่ (64) และ 3) ปรากฏร่วมกันในหน่วยสร้างก่อผล ดังในตัวอย่างที่ (65)

- (63) ก. เขาใช้ค้อนทุบจาน
 ข. เขาเอากรรไกรตัดผมหล่อน
 ค. ผู้หญิงเปิดประตู
 ง. เขาใช้มีดหั่นปลาออกเป็น 3 ส่วน
 จ. ผู้หญิงลืมตาขึ้น
 ฉ. เขาแยกแก้วออกจากกัน
- (64) ก. ผ้าขาด
 ข. เชือกขาด
 ค. กิ่งไม้หัก
 ง. ผ้าค่อยๆ แยกออกจากกัน

(65) ก. เขาทูปจานแตก

ข. เขาดิ่งด้ายขาด

ค. เขาตัดผ้าขาด

ในแง่อรรถศาสตร์ จากการพิจารณาความถี่ของการปรากฏของคำกริยา พบว่าในภาษาไทย คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่มีความสามัญมากที่สุดได้แก่คำกริยา ตัด โดยมีการใช้คำกริยา ตัด ในการพรรณนาเหตุการณ์ที่ต่างกันถึง 25 จาก 61 เหตุการณ์และทับซ้อนกับคำกริยาคำอื่นถึง 13 คำ ได้แก่ คำกริยา หั่น ผ่า จาม ฟัน สับ เลื่อย ทูป ขาด ตอก เจาะ ทิ่ม จิ้ม และ แทง ส่วนคำกริยาที่มีความเฉพาะมากที่สุดได้แก่คำกริยา หัก และ แบ(มือ) เนื่องจากไม่มีการใช้คำกริยาทับซ้อนกับคำกริยาคำอื่นในการบรรยายเหตุการณ์เลย

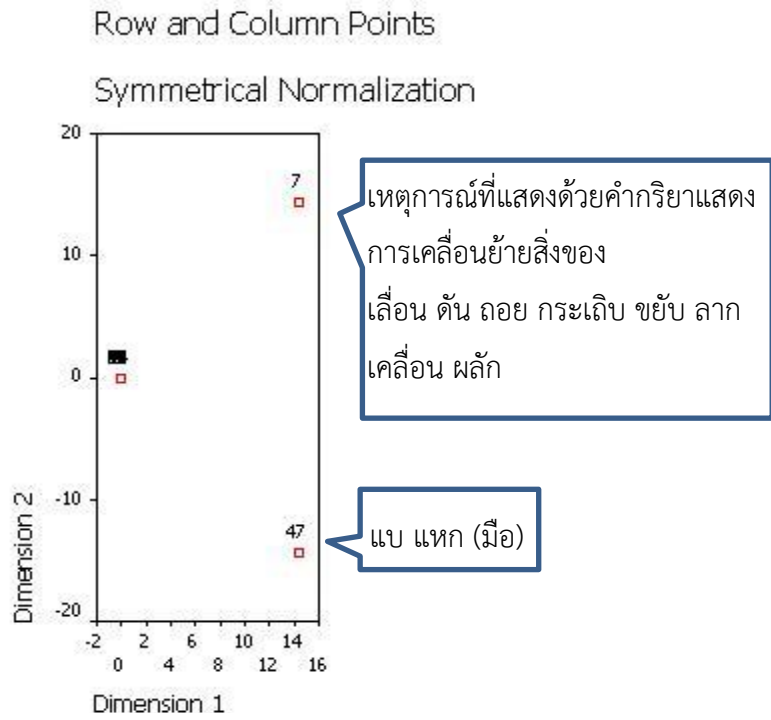
ในการวิเคราะห์การจำแนกประเภทเหตุการณ์การแยกส่วนตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์จากความลุ่มยของการปรากฏของคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ดังที่ใช้ในงานวิจัยของแม็กซ์แพลงก์ แต่ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกกันระหว่างคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์เหตุกับคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์ผล

โดยสรุป มีจำนวนวิดิทัศน์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาค่าความลุ่มยจำนวน 1,830 คู่ และผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ความสมนัย (correspondence analysis) ซึ่งจะช่วยสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์โดยการระบุตำแหน่งตัวกระตุ้น (ในที่นี้คือวิดิทัศน์แต่ละวิดิทัศน์ซึ่งเป็นตัวแทนของเหตุการณ์การแยกส่วนแต่ละเหตุการณ์) ลงบนแผนที่ โดยระยะห่างระหว่างตัวกระตุ้นจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับของความลุ่มย (ตัวกระตุ้นที่อยู่ใกล้กันมากกว่าจะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าตัวกระตุ้นที่อยู่ไกลออกไป) (Greenacre, 1984) ซึ่ง โดยการวิเคราะห์แผนที่ทางอรรถศาสตร์ จะทำให้เห็นถึงการจำแนกประเภทโดยกว้างขึ้นรวมถึงพื้นที่และขอบเขตของเหตุการณ์

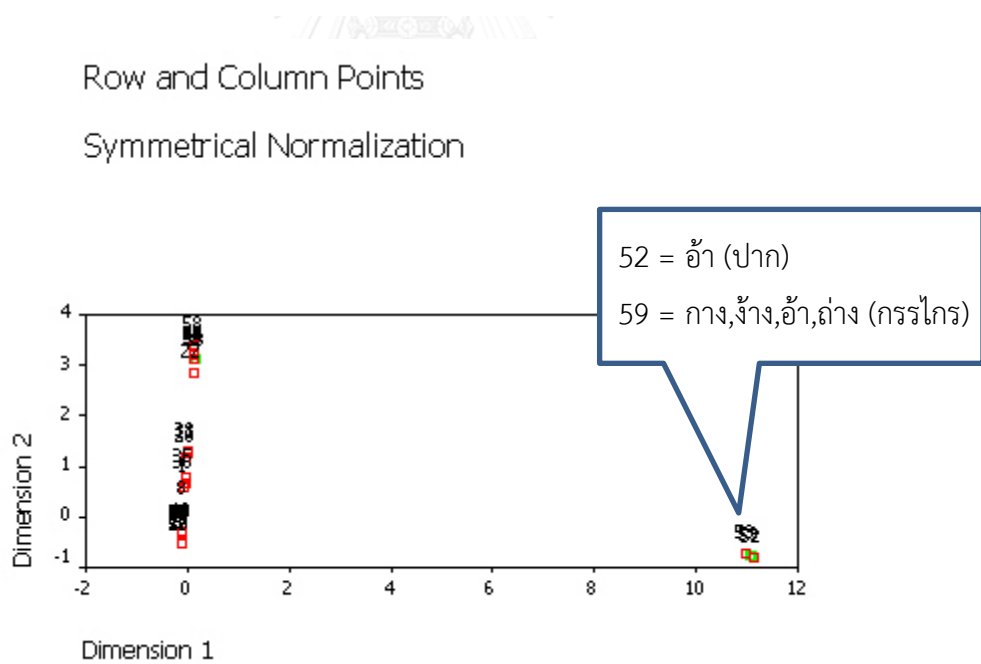
ในการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ความสมนัยในการสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์ หลังจากผู้วิจัยให้ค่าความลุ่มยระหว่างเหตุการณ์ด้วยค่า 1 สำหรับเหตุการณ์ที่มีการใช้คำกริยาคำเดียวกันในการพรรณนา และ 0 สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่มีการใช้คำกริยาคำเดียวกันในการพรรณนาเหตุการณ์เลย ผู้วิจัยจึงรวมคะแนนความลุ่มยและใช้คำสั่งวิเคราะห์ความสมนัยใน SPSS จากนั้นโปรแกรมจะสร้างแผนที่ทางอรรถศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรที่อยู่ในรูปแบบจุด และระยะห่างระหว่างตัวแปรจะ

สะท้อนให้เห็นถึงระดับของความละม้าย (ตัวกระตุ้นที่อยู่ใกล้กันมากกว่าจะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าตัวกระตุ้นที่อยู่ไกลออกไป) (Greenacre, 1984) จากนั้นผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มที่ห่างออกไปเรื่อยๆ เพื่อศึกษาถึงความละม้ายภายในกลุ่มตัวแปรที่เหลือในแผนที่ใหม่ ดังสามารถแสดงได้ในแผนภาพดังต่อไปนี้

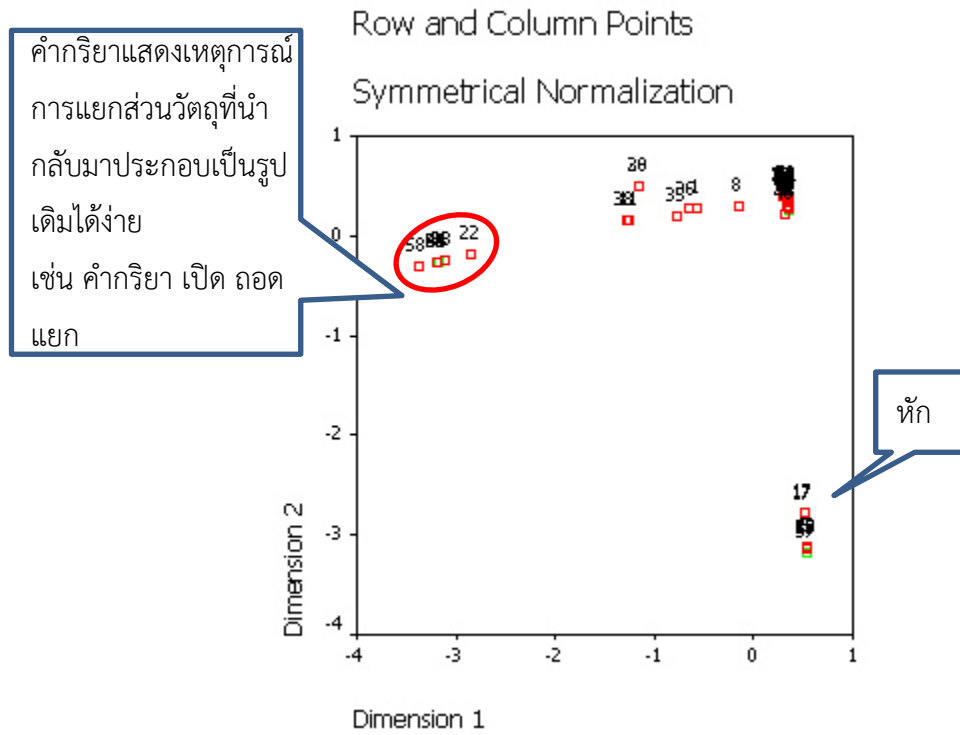

รูปภาพที่ 2.13 ความสมนัยระหว่างเหตุการณ์การเคลื่อนย้ายสิ่งของกับเหตุการณ์การแบมือและเหตุการณ์ทั้งหมด

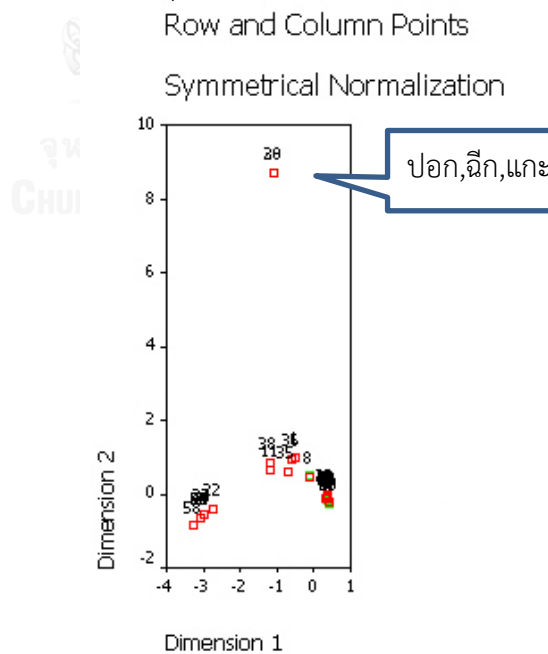

รูปภาพที่ 2.14 ความสมนัยระหว่างเหตุการณ์การอ้าและเหตุการณ์การแยกส่วนอื่นๆ โดยตัดตัวแปรเหตุการณ์แสดงการเคลื่อนย้ายและเหตุการณ์การแบมือออก

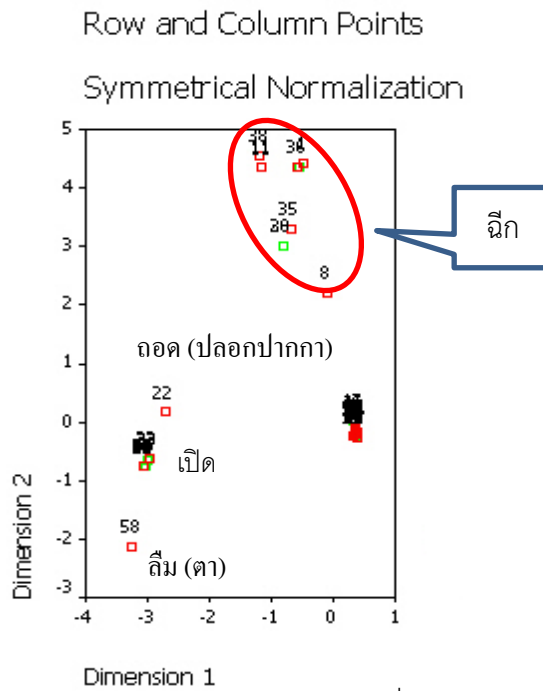

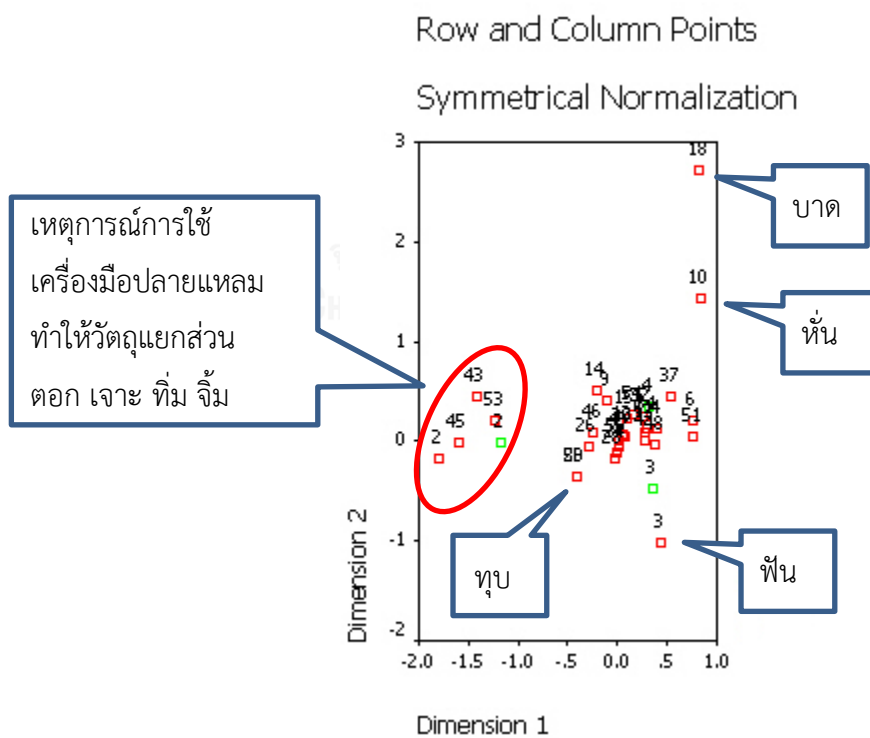
รูปภาพที่ 2.15 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การหัก เหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่นำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่ายและเหตุการณ์การแยกส่วนอื่นๆ เมื่อตัดตัวแปรเหตุการณ์แสดงการเคลื่อนย้าย เหตุการณ์การแบมือ และเหตุการณ์การอำออก

รูปภาพที่ 2.16 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การปอกเปลือกวัตถุกับเหตุการณ์อื่นๆ

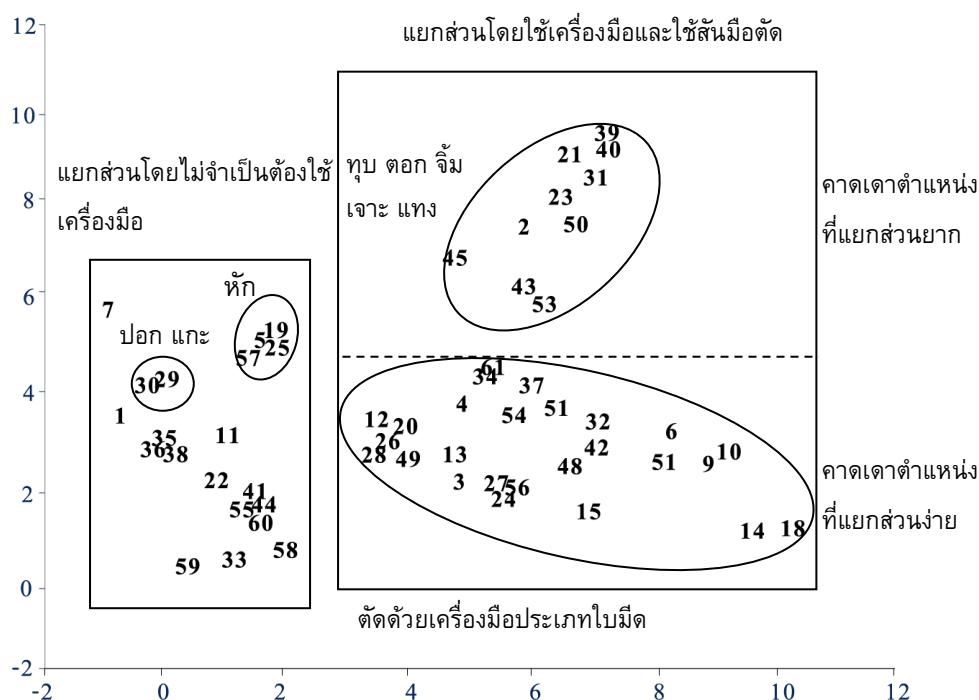

รูปภาพที่ 2.17 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่น่ากลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้ง่าย เหตุการณ์การฉีก และเหตุการณ์อื่นๆ

รูปภาพที่ 2.18 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุต้นแบบที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วม

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำเฉพาะคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุทั้งหมดมาสร้างเป็นแผนที่ทางอรรถศาสตร์แบบ 2 มิติขึ้นมาใหม่โดยการลดพื้นที่ว่างระหว่างกลุ่มลง จะสามารถเห็นการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุออกเป็นประเภทอย่างกว้างๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้นดังในรูปภาพที่ 2.19

รูปภาพที่ 2.19 แผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความละเอียดของเหตุการณ์จากการวิเคราะห์ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุในภาษาไทย

จากแผนที่ทางอรรถศาสตร์แสดงความละเอียดของเหตุการณ์ผ่านการวิเคราะห์ความสมนัยของการใช้คำกริยาแยกส่วนเพื่อพรรณนาเหตุการณ์เหตุ จะเห็นได้ว่าการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์โดยผู้ใช้ภาษาไทยมีความแตกต่างจากการจำแนกคำกริยากลุ่มนี้ในภาษาอื่นจากงานวิจัยที่ผ่านมา กล่าวคือ แทนที่ผู้ใช้ภาษาจะจำแนกคำกริยาออกเป็นสองประเภทใหญ่ได้แก่คำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ง่าย (reversible separation) และคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุที่ไม่สามารถนำกลับมาประกอบเป็นรูปเดิมได้หรือนำกลับมาประกอบกันเป็นรูปเดิมได้ยาก (irreversible separation) ผู้ใช้ภาษาไทยกลับจำแนกประเภทคำกริยาตามการปรากฏหรือไม่ปรากฏ

ของเครื่องมือมากกว่า นอกจากนี้ ในคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบ (ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วม) นอกจากผู้ใช้ภาษาจะจำแนกคำกริยาออกเป็นประเภทตามการคาดเดา ตำแหน่งในการแยกส่วนตามข้อค้นพบเชิงแบบลักษณ์ภาษาแล้ว ผู้ใช้ภาษาไทยยังพิจารณาจากประเภทของเครื่องมือที่ใช้ประกอบอีกด้วย

ส่วนคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์ผลนั้น ผู้ใช้ภาษาไทยจำแนกจากคุณสมบัติเช่นเดียวกับกับแบบภาษาอื่นนั่นคือสภาพของวัตถุหลังการแยกส่วน โดยคำกริยาปรากฏแสดงเหตุการณ์ผล 4 คำ ได้แก่ *ขาด ฉีก หัก แยก แตก* สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์นั่นคือ ลักษณะของวัตถุที่ได้รับผลกระทบและการปรากฏหรือไม่ปรากฏของวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วน ดังนี้ 1) *ขาด และ ฉีก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนของวัตถุที่มีลักษณะ 2 มิติที่เป็นเนื้อเดียวกัน เช่น ผ้า และ กระดาษ หรือสิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นยาวที่มีบางส่วนติดอยู่ด้วยกัน เช่น เส้นเชือก 2) *หัก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนในแง่ของกระบวนการและสภาพผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว เช่น กิ่งไม้ หรือ แครอท 3) *แตก* เป็นคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาผลการแยกส่วนของวัตถุที่มีลักษณะ 3 มิติและเป็นของแข็งออกเป็นหลายๆ ส่วนและไม่สามารถคาดเดาตำแหน่งที่วัตถุเกิดการแยกส่วนได้ เช่น หม้อดินเผา และจาน 4) *แยก* เป็นคำกริยาที่ผู้บอกข้อมูลมักใช้เพื่อบรรยายการแยกส่วนที่ไม่สามารถระบุวิธีการที่ใช้ในการแยกส่วนที่ชัดเจน เช่น เหตุการณ์ที่เศษผ้าค่อยๆ แยกส่วนออกจากกันเป็นสองส่วนโดยไม่ปรากฏผู้กระทำและวิธีการที่ใช้ในการกระทำ

สำหรับคำกริยาที่พบปรากฏเป็นได้ทั้งกรรมกริยาและอกรรมกริยา พบคำกริยาจำนวน 2 คำ ได้แก่ คำกริยา *หัก* และ *แยก* โดยคำกริยา โดยคำกริยาทั้ง 2 นี้ถูกใช้เป็นกรรมกริยาเมื่อผู้ใช้ภาษาต้องการเน้นความสนใจไปยังการพรรณนาเหตุการณ์เหตุ เช่น การที่ผู้กระทำใช้มือในการทำให้กิ่งไม้แยกส่วน และการที่ผู้กระทำกระทำการแยกส่วนวัตถุที่เป็นสองชิ้นโดยอิสระตั้งแต่ต้น (เช่น แยกแก้วออกจากกัน) แต่คำกริยาทั้ง 2 จะถูกใช้เป็นอกรรมกริยาเมื่อผู้ใช้ภาษาอธิบายเหตุการณ์การแยกส่วนที่ปรากฏขึ้นแบบฉับพลันโดยไม่ปรากฏผู้กระทำเหตุการณ์และต้องการพ่วงความสนใจไปยังการพรรณนาเหตุการณ์ผล เช่น กิ่งไม้หักเอง ผ้าแยกออกจากกันเอง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเพิ่มเติม ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาที่สามารถปรากฏเป็นได้ทั้งกรรมกริยาและอกรรมกริยานั้นมีจำนวนมากกว่า 2 คำนี้ เช่น *เปิด อ้า สีม(ตา) แบน(มือ) ถอย ถ่าง เลื่อน* และ *แหก* เพียงแต่ไม่พบข้อมูลคำกริยาดังกล่าวใน

หน่วยสร้างกรรมจากประโยคที่ใช้พรรณนาเหตุการณ์จากใช้วิดิทัศน์เนื่องจากเหตุการณ์การแยก
ส่วนในวิดิทัศน์ส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์การแยกส่วนที่ปรากฏผู้กระทำ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการดำเนินงานวิจัย รวมถึงจะอธิบายรายละเอียดวิธีการเก็บข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำกริยาจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ 1) จากประโยคที่ใช้ภาษาไทยพรรณนาเหตุการณ์ในวีดิทัศน์จำลองเหตุการณ์การแยก ส่วน 2) จากหนังสือคลังคำ และ 3) จากงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ จากนั้นผู้วิจัยใช้คลังข้อมูล ภาษาไทยแห่งชาติเป็นแหล่งในการเก็บข้อมูลประโยคที่คำกริยาเหล่านั้นปรากฏอยู่ นอกเหนือจากการ เก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะอภิปรายวิธีการในการคัดเลือกข้อมูลที่เก็บมาเพื่อใช้ในงานวิจัยขั้นนี้ทั้งข้อมูล คำกริยาและข้อมูลประโยค และในท้ายบทผู้วิจัยจะให้รายละเอียดเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการจัด ระเบียบข้อมูลรวมถึงจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทก่อนนำไปวิเคราะห์และตีความ

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำกริยาแยกส่วนในภาษาต่างๆ โดยผู้วิจัยได้ รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษากลุ่มคำกริยาแยกส่วน

1.1.1 การศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน และการจำแนกคำกริยาเหล่านี้ออกเป็นประเภทย่อยเชิงเฉพาะภาษา (Ameka & Essegbey, 2007; Bowerman, 2005; Brown, 2007; Chen, 2007; Enfield, 2007; Essegbey, 2007; Fillmore, 1970; Gaby, 2007; Gharib, 2011; Kroeger, 2010; Levin, 1993; Levinson, 2007; Lüpke, 2007; Næss, 2007; Narasimhan, 2007; O'Connor, 2007; Palancar, 2007; Pye, 1996; Van Staden, 2007)

1.1.2 การศึกษาการจำแนกคำกริยาแยกส่วนโดยพิจารณาจากคุณสมบัติทาง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในแนวแบบลักษณะภาษา (Bohnenmeyer et al., 2001; Guerssel et al., 1985; Majid et al., 2008; Majid et al., 2007; Premsrirat, 1989; Thepkanjana & Uehara, 2009)

1.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 แนวคิดสำคัญของภาษาศาสตร์ปริชาน

1.2.2 สกรรมสภาพ (transitivity)

1.2.3 ทฤษฎีหน้าต่างแห่งความใส่ใจ (windowing of attention)

1.2.4 ห่วงโซ่การีต (causal chain)

1.2.5 ทฤษฎีแรงพลวัต (force dynamics)

2. เก็บข้อมูลคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วนจาก 3 แหล่งข้อมูล

2.1 คำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวีดิทัศน์ (Bohnenmeyer et al., 2001)

2.2 คำกริยาที่อยู่ในหมวดคำแสดงความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วนความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวจากหนังสือคลังคำ (นววรรณ พันธุเมธา, 2555)

2.3 คำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989)

3. คัดเลือกคำกริยาแยกส่วนจากข้อมูลที่เก็บมา

4. รวบรวมข้อมูลประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนในข้อ 2 ปรากฏอยู่จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

5. วิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วนที่พบในประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

6. วิเคราะห์พฤติกรรมการสลับปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ของคำกริยา

7. วิเคราะห์องค์ประกอบหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (การสลับปรากฏ) ที่ใช้ในการจำแนกคำกริยาออกเป็นกลุ่ม

8. นำผลวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการสลับหน่วยสร้างที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนมาวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยา

9. วิเคราะห์หาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ร่วมของคำกริยาแต่ละกลุ่มตามการสลับปรากฏในหน่วยสร้างของคำกริยา

9. สรุปผลการวิจัย

10. เขียนรายงาน

3.2 การเก็บข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงปัญหาที่พบจากการเก็บข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งผู้วิจัยนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงเพื่อเก็บและคัดเลือกข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้

3.2.1 ปัญหาจากการคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยที่ผ่านมา

จากการทบทวนวรรณกรรม พบปัญหาจากการคัดเลือกคำกริยาที่นำมาใช้วิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะแบ่งการอภิปรายปัญหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ปัญหาที่เกิดจากการที่งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้นิยามทางความหมายดั้งเดิมของคำกริยาแยกส่วนโดยคีย์เซอร์และเฮล (Hale & Keyser, 1987) ในการเก็บและคัดเลือกข้อมูลคำกริยาที่จะนำมาวิเคราะห์ (Bohnenmeyer et al., 2001; Guerssel et al., 1985; Majid et al., 2008) ทำให้ในงานวิจัย ขอบเขตคำกริยาที่นำมาวิเคราะห์มีความกว้างมากกว่าขอบเขตมโนทัศน์การแยกส่วนในบางภาษา และในงานวิจัยคำกริยาที่นำมาวิเคราะห์มักจำกัดอยู่ที่คำกริยาแยกส่วนต้นแบบ และ 2) ปัญหาจากการใช้ข้อมูลคำกริยาที่ได้จากการพรรณาวีดิทัศน์แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนมาวิเคราะห์ซึ่งเป็นปัญหาที่พบจากงานวิจัยนำร่องที่ผ่านมาโดยตัวผู้วิจัยเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาแยกส่วนที่ผ่านมา งานวิจัยส่วนใหญ่อ้างอิงถึงนิยามของการแยกส่วนโดยคีย์เซอร์และเฮลที่ว่าเหตุการณ์การแยกส่วนคือเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยมีการแยกส่วนความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวของวัตถุ (separation of material integrity) อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกข้อมูลโดยใช้การอ้างอิงจากนิยามกว้างๆ ของคีย์เซอร์และเฮลโดยไม่มีทฤษฎีอื่นๆ รองรับเหตุผลในการคัดเลือกข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาต่อไปทำให้เกิดปัญหาจากการวิจัยที่ตามมา เช่น การนำคำกริยาบางคำที่อยู่นอกเหนือขอบเขตมโนทัศน์ของการแยกส่วนมาวิเคราะห์พร้อมกับคำกริยาแยกส่วน (Bohnenmeyer et al., 2001; Majid et al., 2008) ตัวอย่างเช่น คำกริยาที่อยู่ในกลุ่ม hit, pull, push หรือ smash ซึ่งไม่มีการแสดงนัยการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุผู้รับการกระทำเสมอไป แต่จะสามารถแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนของวัตถุผู้รับการกระทำก็ต่อเมื่อการกระทำโดยผู้กระทำนั้นมีการใช้แรงที่มากพอกระทำกับวัตถุที่มีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนแปลงสภาพได้

นอกจากนี้ ในบางงานวิจัยมีการคัดเลือกข้อมูลคำกริยาเพื่อนำมาศึกษาโดยใช้นิยามของ คีย์เซอร์และเฮลเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลเช่นกัน แต่พบว่า คำกริยาที่ถูกเลือกนำมาวิเคราะห์ นั้นเป็นเพียงคำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบเท่านั้น นั่นคือเหตุการณ์การแยกส่วนที่ ประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 3 หน่วย ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับการกระทำ และเครื่องมือที่ใช้ในการ กระทำ (Fillmore, 1970; Guerssel et al., 1985) ดังนั้น ขอบเขตของงานวิจัยเหล่านี้จึงจำกัด ขอบเขตอยู่แค่คำกริยาที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนต้นแบบโดยไม่รวมถึงขอบเขตเหตุการณ์อื่นที่ ห่างจากความเป็นต้นแบบแต่แสดงนัยของการแยกส่วนเช่นกัน เช่น เหตุการณ์การแยกส่วนโดยไม่ใช้ เครื่องมือ ได้แก่ เหตุการณ์การเปิด เหตุการณ์การควบคุมการแยกส่วนอวัยวะของร่างกาย เหตุการณ์ การทำให้วัตถุแยกออกจากกันบางส่วน เป็นต้น

ในงานวิจัยนำร่องของผู้วิจัยซึ่งศึกษาคูสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของคำกริยา แยกส่วนโดยการนำเครื่องมือวิดิทัศน์มาใช้ในการเก็บข้อมูลคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทย ใน การศึกษาดังกล่าวยังคงมีข้อด้อยที่ทำให้ไม่อาจนำมาใช้ศึกษาลักษณะของคำกริยาประเภทนี้อย่าง ละเอียดในภาษาไทยได้ เนื่องจากข้อมูลคำกริยาแยกส่วนที่ได้จากการใช้วิดิทัศน์สัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ไม่ใช่ข้อมูลคำกริยาแยกส่วนทั้งหมดในภาษา โดยจำนวนของเหตุการณ์ที่ใช้วิดิทัศน์จำกัดอยู่เพียงแค่ 61 เหตุการณ์ และเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนที่เกิดขึ้นในฉกมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่เป็น ภาษาต่างประเทศโดยเน้นที่ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ทำให้ข้อมูลการใช้คำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยที่ ได้จากงานวิจัยนี้เป็นเพียงข้อมูลคำกริยาแยกส่วนส่วนหนึ่งในภาษาไทยเท่านั้น อีกทั้งยังประกอบด้วย เหตุการณ์ที่ไม่เป็นธรรมชาติในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น เหตุการณ์การสูญเสียสภาพความสมบูรณ์ ด้วยตัวเองของวัตถุ (ผ้าขาดเอง เชือกขาดเอง กิ่งไม้หักเอง) และยังมีฉากเหตุการณ์การแยกส่วนอื่นๆ ในภาษาไทยที่เป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมอีกมากที่ไม่ถูกนำมาศึกษา ได้แก่ คำกริยาแยกส่วนที่ ใช้ในการคหกรรม หัตถกรรม และเกษตรกรรม นอกจากนี้ จากการพิจารณาข้อมูลคำกริยาที่ได้จาก การพรรณนาเหตุการณ์จำลองการแยกส่วนในวิดิทัศน์ พบว่าคำกริยาบางคำไม่ได้แสดงเหตุการณ์การ แยกส่วนเสมอไปเมื่อนำมาทดสอบการสลับปรากฏกับอาร์กิวเมนต์ที่มีหน้าที่ทางความหมายที่ต่างกัน เช่น คำกริยา *จิ้ม ดัน ดึง ทูบ ผลัก เลื่อน* ในประโยคดังต่อไปนี้

- (1) *เขาใช้นิ้วจิ้มที่ไหลของเธอ*
- (2) *เขาดึงแขนฉัน*

- (3) *เขาทุบโต๊ะ*
 (4) *เขาดัน/เลื่อน/ผลัก/ถอยเก้าอี้*

ในตัวอย่างประโยคที่ (1-4) เมื่อคำกริยาปรากฏกับอาร์กิวเมนต์กรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนออกจากกันเป็น 2 ส่วนได้ยาก และผู้กระทำไม่ปรากฏเจตนาในการทำให้วัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน เหตุการณ์ผลแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วนจึงไม่ปรากฏ และในตัวอย่างที่ (4) คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ของสิ่งต่างๆ จะไม่แสดงนัยของการแยกส่วนทางพื้นที่หากไม่ปรากฏร่วมกับจุดอ้างอิงที่เป็นสถานที่ต้นแหล่ง (source) ดังเช่นในประโยค *เขาดัน/เลื่อน/ผลัก/ถอยเก้าอี้* ออกจากโต๊ะ

ด้วยการพบปัญหาเหล่านี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งจะศึกษาถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนทั้งหมดในโมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยโดยละเอียด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลคำกริยาจากหลายแหล่งข้อมูลได้แก่ 1) คำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวิดีโอ 2) คำกริยาที่อยู่ในหมวดคำแสดงความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วนความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวจากหนังสือคลังคำ (นววรรณ พันธุมธธา, 2555) และ 3) คำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) โดยการคัดเลือกข้อมูลจากข้อมูลที่เก็บมานั้น ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์อย่างคร่าวๆ ขึ้นมาเพื่อใช้ในการคัดเลือกข้อมูลคำกริยาจากข้อมูลที่เก็บมาทั้งหมด เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ที่ผู้วิจัยใช้ในการคัดเลือกข้อมูลนั้นได้จากการศึกษาทฤษฎีขอบเขตทางความหมาย (scope of predication) ของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1987) เพื่อกำหนดขอบเขตทางความหมายของคำกริยาที่ใช้ในการแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุโดยการที่ความเป็นหนึ่งเดียวแยกออกจากกัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่กล่าวถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน (Keyser and Hale 1987; Guerssel et al., 1985; Pye, 1996; Pye et al., 1995; Fujii, 1999; Levin, 1993; Bowerman, 2005; Schaefer, 1979) ร่วมกับการสร้างเกณฑ์ทดสอบทางวากยสัมพันธ์เพื่อทดสอบคุณสมบัติการประกัน (entailment) ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนของคำกริยา ซึ่งกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนาและซาโตชิ อุเอะฮะระ (Thepkanjana and Uehara, 2009) กล่าวว่าคุณสมบัติการ

ประกันผลของคำกริยาเป็นคุณสมบัติที่แสดงความหมายในแง่ของการรับประกันว่าการแยกส่วนซึ่งเป็นเหตุการณ์ผลจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเมื่อการกระทำเหตุการณ์เหตุเกิดขึ้น

3.2.2 ข้อมูลคำกริยาที่ใช้ในงานวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดขอบเขตทางความหมายและการมีเกณฑ์ทดสอบคุณสมบัติการประกันผลการแยกส่วนของคำกริยา ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ทั้งสองนี้มาคัดเลือกคำกริยาที่ได้เก็บข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่งได้แก่ 1) คำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวีดิทัศน์ (Bohnmeyer et al., 2001) 2) คำกริยาที่อยู่ในหมวดคำแสดงความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วนความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวจากหนังสือคลังคำ (นววรรณ พันธุมธา, 2555) และ 3) คำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) โดยข้อมูลคำกริยาที่ผู้วิจัยต้องการจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ข้อมูลคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางความหมาย 2 ประการ ได้แก่ 1) คำกริยาต้องแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนและ 2) คำกริยาต้องมีการประกันผลการแยกส่วน โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ข้อมูลคำกริยาจากประโยคพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนด้วยวีดิทัศน์จำลองเหตุการณ์การแยกส่วน

ข้อมูลคำกริยาแยกส่วนในส่วนแรกเป็นข้อมูลภาษาพูดที่ได้จากการที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำกริยาจากประโยคที่ผู้ใช้ภาษาไทยจำนวน 48 คนใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ในวีดิทัศน์ซึ่งจำลองเหตุการณ์การแยกส่วนจำนวน 61 วีดิทัศน์ (ดูคำอธิบายแต่ละเหตุการณ์ได้จากที่ 1) ซึ่งผู้วิจัยได้เคยเก็บข้อมูลไว้ในงานวิจัยนำร่องของตัวเอง¹⁷ (ดังได้กล่าวถึงในหัวข้อที่ 2.2.4) โดยผู้บอกข้อมูลจำนวน 48 คนที่ผู้วิจัยสุ่มเลือกจากผู้ที่มีอายุ 20-50 ปีโดยคละกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิงจะได้วีดิทัศน์ที่เปิดตามลำดับเพียงเหตุการณ์ละหนึ่งรอบเท่านั้นและมีคำสั่งคือ “จงอธิบายเหตุการณ์ในวีดิทัศน์แต่ละวีดิทัศน์” เครื่องมือวีดิทัศน์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยนี้มาจากสถาบันทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาแม็กซ์

¹⁷ ผู้วิจัยไม่นำข้อมูลประโยคที่ได้จากการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจากวีดิทัศน์มาวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้

เพลง¹⁸ ผลคือ ผู้บอกข้อมูลมีการใช้คำกริยาที่แตกต่างกันเป็นจำนวนทั้งสิ้น 38 คำเพื่อพรรณนาเหตุการณ์จำลองจากชีวิตที่คนซึ่งเป็นเหตุการณ์การทำให้วัตถุและอวัยวะของร่างกายเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการทำให้ความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวแยกออกจากกันรวมไปถึงเหตุการณ์การที่วัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนด้วยตัวเองโดยทันทีโดยไม่ปรากฏผู้กระทำเหตุการณ์ คำกริยาดังกล่าวได้แก่ คำกริยา *แกะ กรีด กาง ขาด ง้าง เจาะ จาม จิ้ม ฉีก ดัน ดึง ตอก ตัด แดก ถอด ถอย ถ่าง แหวง ทิ่ม ทูบ แบ(มือ) บาด เปิด ปอก ปาด ผลัก ผ่า ฟัน แยก เลื่อน เลื้อย ลืม (ตา) ลับ แหก หัก หั่น และ อ้า*

โดยคำกริยาบางคำที่ผู้บอกข้อมูลใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจะแสดงความหมายการแยกส่วนก็ต่อเมื่อปรากฏในบริบทที่เฉพาะเจาะจง ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (5) *เขาเอาเหล็กแหลมจิ้ม/ทิ่มผ้าที่ซึ่งระหว่างโต๊ะอย่างแรงจนขาด*
- (6) *เขาใช้เหล็กตอกเชือกที่ซึ่งอยู่ระหว่างโต๊ะให้ขาด*
- (7) *เขาดึงด้ายอย่างแรงจนขาด*
- (8) *เขาเอาค้อนทุบจานแตก*
- (9) *เขาดัน/ถอย/เลื่อน/ผลักเก้าอี้ออกจากโต๊ะ*

จากตัวอย่างที่ (5-9) จะเห็นได้ว่าบริบทเป็นส่วนเสริมสำคัญที่ทำให้ความหมายของการกระทำที่นำไปสู่การแยกส่วนผู้รับการกระทำเป็นจริงได้มากขึ้น หากคำกริยาเหล่านี้ปรากฏในบริบทปกติที่ไม่มีการให้ข้อมูลเสริมจะพบว่าคำกริยาเหล่านี้ไม่มีการประกันผล (entailment) การแยกส่วนกล่าวคือ ไม่แสดงความหมายว่าการแยกส่วนเป็นเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

- (10) *เขาจิ้ม/ทิ่ม/ตอกผ้า*
- (11) *เขาตอกเชือก*
- (12) *เขาดึงด้าย*
- (13) *เขาทุบจาน*

¹⁸ สามารถดาวน์โหลดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้จาก fieldmanuals.mpi.nl/volumes/2001/cut-and-break-clips/ และศึกษาคำอธิบายการใช้งานเครื่องมือและระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้ออกแบบเครื่องมือแนะนำโดยละเอียดได้จากมาจิดและคณะผู้วิจัย (Majid et al., 2008)

จากตัวอย่างที่ (10-13) จะเห็นได้ว่าเมื่อคำกริยาปรากฏในบริบททั่วไปโดยไม่มีกริยาให้ข้อมูล ปัจจัยเสริมที่นำไปสู่การแยกส่วนของวัตถุ เช่น แรงแและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ คำกริยาไม่ได้แสดงการประกันผลการแยกส่วน กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำกระทำการกระทำดังกล่าวต่อผู้รับการกระทำ จุดจบของเหตุการณ์อาจไม่ได้จบลงด้วยการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นคือถูกแยกส่วนเสมอไปก็ได้ สิ่งนี้สามารถพิสูจน์ได้โดยการที่ประโยคดังกล่าวสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยคแสดงการปฏิเสธผลการแยกส่วนดังในตัวอย่างต่อไปนี้ได้

- (14) *เขาจิ้ม/ทิ่ม/ตอกผ้าแต่ผ้าไม่ขาด*
- (15) *เขาตอกเชือกแต่เชือกไม่ขาด*
- (16) *เขาดึงด้ายแต่ด้ายไม่ขาด*
- (17) *เขาทุบจานแต่จานไม่แตก*

นอกจากนี้ ในคำกริยาที่แสดงการแยกส่วนทางพื้นที่ดังเช่นในตัวอย่างที่ (9) จะไม่แสดงนัยของการแยกส่วนหากไม่ปรากฏในบริบทเฉพาะนั้นคือการปรากฏร่วมกับวัตถุอีกชิ้นหนึ่งหรือสถานที่ต้นแหล่งที่จะเป็นจุดอ้างอิงของการแยกส่วนทางพื้นที่ กล่าวคือ คำกริยา *ดัน* *ถอย* *เลื่อน* และ *ผลัก* เก้าอี้จะแสดงความหมายการเคลื่อนที่เท่านั้นหากไม่ปรากฏร่วมกับวัตถุอีกชิ้นหนึ่งหรือสถานที่ต้นแหล่งดังในตัวอย่างเช่น *เขาดัน/ถอย/เลื่อน/ผลักเก้าอี้* แต่เมื่อใดก็ตามที่ปรากฏร่วมกับวัตถุอีกชิ้นหนึ่งหรือสถานที่ต้นแหล่งที่สามารถเป็นจุดอ้างอิงทางพื้นที่ของการแยกส่วน คำกริยาดังกล่าวจะแสดงความหมายของการแยกส่วนในเหตุการณ์ นั่นคือการที่วัตถุหนึ่งถูกทำให้แยกจากวัตถุอีกชิ้นหนึ่งหรือแยกจากต้นแหล่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดข้อมูลคำกริยาที่ถูกเก็บมาจากการพรรณนาวิดิทัศน์จำลองเหตุการณ์การแยกส่วนออกจำนวน 9 คำ ได้แก่ *จิ้ม* *ดัน* *ดึง* *ตอก* *ถอย* *ทิ่ม* *ทุบ* *ผลัก* และ *เลื่อน* เนื่องจากไม่ได้แสดงการประกันผลการแยกส่วนในบริบทปกติ จึงเหลือข้อมูลคำกริยาแยกส่วนที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ต่อไปจำนวน 29 คำ ได้แก่ *แกะ* *กรีด* *กาง* *ขาด* *ง้าง* *เจาะ* *จาม* *ฉีก* *ฉีก* *ตัด* *แตก* *ถอด* *ถ่าง* *แทง* *แบ*(มือ) *บาด* *เปิด* *ปอก* *ปาด* *ผ่า* *ฟัน* *แยก* *เลื่อย* *ลืม*(ตา) *ลับ* *แหก* *หัก* *หัน* และ *อ้า*

3.2.2.2 ข้อมูลคำกริยาจากหนังสือคลังคำ

หนังสือคลังคำเป็นพจนานุกรมที่ผู้เขียนใช้วิชาอรรถวิเคราะห์เพื่อแบ่งหมวดคำและจัดเรียงคำที่มีการใช้อย่างแพร่หลายในภาษาไทยปัจจุบันออกเป็นหมวดหมู่ตามความหมาย โดยใช้วิธีรวมคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันไว้เป็นหมวดเดียวกัน แล้วนำคำหมวดต่างๆ มาเรียงกัน โดยหมวดคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันจะอยู่ใกล้กัน ในการเก็บข้อมูลคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหนังสือคลังคำ ผู้วิจัยเลือกคำกริยาที่ปรากฏในหมวดหมู่ที่นวรรณให้นิยามว่าแสดงความหมายการแยกส่วน โดยในการจัดหมวดหมู่ทางความหมาย นวรรณแบ่งหมวดคำออกเป็น 5 หมวดใหญ่ๆ ได้แก่ 1) มนุษย์ 2) มนุษย์กับมนุษย์ 3) สรรพสิ่ง 4) มนุษย์กับสรรพสิ่ง และ 5) เวลา กับ มนุษย์และสรรพสิ่ง จากนั้นจึงพิจารณาความหมายย่อยและแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ย่อยต่อไป โดยพบคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวอยู่ในหลากหลายหมวดคำดังนี้

- 1) หมวด ท๑๔๙ การแยกหรือเกือบแยกออกจากกัน
- 2) หมวด ท๑๕๐ การหลุดออก
- 3) หมวด ท๑๕๒ การที่ส่วนริมขาดหรือแตกหลุด
- 4) หมวด ท๑๕๓ การที่ส่วนผิวหลุดออก
- 5) หมวด ท๑๕๔ การที่ส่วนปลายขาดหายไป
- 6) หมวด ท๒๑๕ สภาพที่แยกกัน
- 7) หมวด ร๔๐ การทำให้เปลี่ยนขนาด
- 8) หมวด ร๔๒ การทำให้อยู่ในลักษณะแบนแผ่
- 9) หมวด ร๔๔ การทำให้ส่วนที่ติดกันแยกออก
- 10) หมวด ร๔๖ การทำให้บางส่วนแยกออกไป
- 11) หมวด ร๔๗ การทำให้ส่วนนอกหลุดออก
- 12) หมวด ร๔๘ การทำให้สิ่งภายในหลุดออกหรือกลับออกมา
- 13) หมวด ร๕๒ การทำให้เป็นรอย
- 14) หมวด ร๗๐ การทำให้เปิด
- 15) หมวด ร๑๐๖ การทำให้ไม่ติดกันแน่น

- 16) หมวด ร๑๐๗ การทำให้แยกออก
- 17) หมวด ร๑๐๘ การทำให้สิ่งที่ติดอยู่หลุดออก
- 18) หมวด ฉ๑๑๓ การทำให้ผมหรือขนหลุดไป
- 19) หมวด ฉ๑๑๔ การตัดผม

โดยผู้วิจัยพบข้อมูลคำกริยาจำนวน 105 คำ ปรากฏอยู่ในหมวดหมู่ต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมา ได้แก่ คำกริยา *กระจัดกระจาย กระจัดพลัดพราย กระจาย กระจุก กระจุกกระจาย กรีด กล้อน กะเทาะ กัด กั้น กาง กุด เกรียก เกี่ยว แก้ว แกะ โคน ขริบ ขอด ขาด คลาย คลี่ ควัก ควัน ควาน แคะ ง้าง แง้ม จัก จำแนก จำเวิญ เจียน ฉีก ฉะ ฉื่อน เชือด ซ้อม ซอย เซาะ แซะ ด่วน เด็ด ตะกุก ตัด แตก แตกแต่น ถลก ถลอก ถลึง ถอด ถอน ถาก ถ่าง แถก ทอน บั้ง บั่น บาก บาน บี บิ้น แบ แบ่ง แบ่งแยก แเบะ ปริ ปลด ปลี่ยน ปอก เปลื้อง เปิก เปิด ผ่า ผาย เหยอ แม่ ฝน แยก แยกแยะ แยม รอน ราน ลอก ล้อน ลิ ลิด เลเพลาดพาด เล็ม เลาะ แล่ วิน สกัด สยาย สอย สับ สำรอก ลิน ลี หลุด หัก หนั ห้า เหยียน แหก แหก แหวก แหว่ง และ อีหะละซะซะ (ดูการจัดหมวดหมู่คำของคำกริยาแต่ละคำพร้อมความหมายได้ในภาคผนวกที่ 2)*

จากข้อมูลคำกริยาที่ปรากฏในหมวดหมู่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนตามการนิยามของนวรรณ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลและตัดข้อมูลคำกริยาบางคำออกโดยมีเหตุผล 4 ประการได้แก่

- 1) ผู้วิจัยไม่พบคำกริยานั้นๆ ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ได้แก่ คำกริยา *กระจัดพลัดพราย กล้อน เกรียก จำเวิญ แตกแต่น ปลี่ยน เปิก เลเพลาดพาด ห้า อีหะละซะซะ*
- 2) ผู้วิจัยพบคำกริยานั้นๆ ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติแต่ไม่พบการใช้ในความหมายแสดงการแยกส่วน ได้แก่ *กั้น ซ้อม รอน ลิ สอย สำรอก ลิน ลี*
- 3) คำกริยานั้นๆ ไม่แสดงการประกันผลการแยกส่วน กล่าวคือ ไม่แสดงความหมายว่าการแยกส่วนเป็นเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนในปริบทปกติ คำกริยาที่ถูกคัดออก ได้แก่ *กะเทาะ กัด เกรียก แถก ตะกุก*
- 4) ลักษณะของเหตุการณ์การิตที่ถูกแสดงโดยคำกริยานั้นเป็นการิตชักนำ (Inducive causation) หรือเป็นการที่การกระทำเหตุการณ์นั้นเริ่มต้นมาจากสภาวะทางจิต หรือเจตนาของผู้ก่อเหตุเท่านั้นโดยไม่มีการสัมผัสทางกายภาพและโดยส่งผลต่อจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์นั้นคือเกิดการ

เปลี่ยนแปลงสภาพทางจิตเช่นกัน (Talmy, 1972, 1976 อ้างถึงใน Croft, 1991:167) ข้อมูลคำกริยาที่ถูกคัดออก ได้แก่ *แบ่งแยก จำแนก และ แยกแยะ*

3.2.2.3 ข้อมูลคำกริยาจากงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989)

งานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat, 1989) ศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการตัด (cutting verbs) ในภาษาไทยและภาษาขมุโดยใช้วิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ สำหรับวิธีในการเก็บข้อมูลคำกริยา ผู้วิจัยใช้การนิกรู้ (intuition) ในฐานะเจ้าของภาษาร่วมกับการที่ผู้วิจัยใช้การศึกษาความหมายของคำกริยาจากพจนานุกรมเฉพาะภาษาและพจนานุกรมสองภาษาและจากการอภิปรายกลุ่มระหว่างผู้พูดภาษานั้นๆ จำนวน 50 คนเกี่ยวกับคุณสมบัติทางความหมายของคำกริยาแต่ละคำ และขั้นตอนสุดท้ายจึงให้เขียนคำกริยาพร้อมกับคุณสมบัติของคำแต่ละคำลงในแบบสอบถาม จากงานวิจัยชิ้นนี้ มีคำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดในภาษาไทยจำนวน 54 คำที่ถูกนำไปศึกษาอรรถลักษณะต่อไป คำกริยาเหล่านั้นได้แก่ *กรีด เกี่ยว แคะ โกง ขริบ ขอด ขุด ขูด ครั่น ครว้น โคน จวก จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจียน เจียรไน ฉลุ เฉาะ ฉื่อน แฉลบ ชำแหละ เชือด เซาะ ดาย ตัด ถาก ถาง ถือ ทอน แหว บั่น บาก บาด ปอก ปาด ผ่า ผาน ฟัน ราน ลิด เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สกัด สับ สิ้น เลี่ยม สไล หั่น และ เหลา* (ดูข้อมูลคำกริยาพร้อมความหมายที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไลได้ในภาคผนวกที่ 3)

โดยจากคำกริยาจำนวน 54 คำ มีคำกริยาจำนวน 2 คำที่พบตัวอย่างการปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติไม่พบความหมายที่แสดงเหตุการณ์การแยก ได้แก่ *จวก* และ *สิ้น*

โดยสรุป เมื่อรวบรวมข้อมูลคำกริยาจากทั้ง 3 แหล่งข้อมูลมาคัดเลือกเอาเฉพาะคำกริยาที่พบการปรากฏและแสดงความหมายเกี่ยวกับการแยกส่วนในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ และเป็นคำกริยาที่แสดงนัยของการแยกส่วนไม่ว่าจะปรากฏในสถานการณ์ใด และคำกริยาที่พบปรากฏแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ คำกริยาแยกส่วนที่จะใช้เป็นข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 107 คำ ได้แก่ *กระจัดกระจาย กระจาย กระจุก กระจุกกระจาย กรีด กาง กุด เกี่ยว แก้ว แคะ โกง ขริบ ขอด ขาด ขุด ขูด คลาย คลี่ ครัก ครั่น ครว้น แคะ โคน ้ง่าง แจ้ม จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจียน เจียรไน ฉลุ ฉีก เฉาะ ฉื่อน แฉลบ ชำแหละ เชือด ซอย เซาะ แซะ ดาย เต็ด ตัด แแตก ถลก ถลอก ถลึง ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ถือ ทอน แหว บั้ง บั่น บาก บาด บาน บี บิ้น*

แบ แบ่ง แบะ ปริ ปลด ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า ผาย ผะยอ แม่ ผน ผาน ฟัน แยก แยม ราน ลอก ล่อน ลิด ลืม(ตา)ลืม เลาะ เลื่อย แล่ วิน สกัด สยาย สับ เลี่ยม ไส หลุด หัก หั่น เหลา เขี่ยน แหก แหลก แหวก แหว่ง และ อ้า

3.3 การคัดเลือกข้อมูลประโยคที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัย

ผู้วิจัยนำคำกริยาจำนวน 107 คำมาใช้สุ่มเก็บข้อมูลประโยคที่มีคำกริยาเหล่านี้ปรากฏอยู่จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 โดยคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติถูกพัฒนาโดยคณาจารย์จากภาควิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ และจากภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิจัยอิสระและนักวิจัยจากบริษัทเอกชน และสำนักพิมพ์จำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลภาษาไทยมาตรฐานจำนวนประมาณ 32 ล้านคำลงในคอมพิวเตอร์อย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของการใช้ภาษาไทยปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นภาษาเขียนประเภทต่างๆ ดังนี้

- 1) มนุษยศาสตร์ เช่น ปรัชญา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ ดนตรี
- 2) การแพทย์
- 3) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ
- 4) รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 5) กฎหมาย CHULALONGKORN UNIVERSITY
- 6) การศึกษา
- 7) สังคมศาสตร์ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์
- 8) เทคโนโลยีและวิศวกรรม
- 9) การบริหาร
- 10) โฆษณา
- 11) ชีวประวัติ
- 12) เศรษฐกิจการเงินการพาณิชย์
- 13) ศาสนา
- 14) เอกสารหน่วยงาน

- 15) คู่มือ ขั้นตอน
- 16) กฎระเบียบ กฎหมาย
- 17) เรียงความ
- 18) อีเมลล์/จดหมาย : ส่วนตัว ทางการ
- 19) บทบรรณาธิการ ทัศนะวิจารณ์
- 20) ข่าว ได้แก่ ข่าวเกษตรกรรม ข่าวอาชญากรรม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง ข่าวต่างประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวการเมือง ข่าววิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวราชสำนัก
- 21) บทละคร โคลงกลอน นิยาย เรื่องสั้น

ในการค้นหาประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏ ผู้วิจัยจำกัดจำนวนการปรากฏอยู่ที่คำละ 1 ถึง 1,000 การปรากฏ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลประโยคที่พบทั้งหมดมาคัดกรองเพื่อให้เป็นไปตามขอบเขตของงานวิจัยก่อนจะนำไปวิเคราะห์ โดยประโยคที่ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต้องเป็นประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏเป็นคำกริยาในประโยคที่แสดงเหตุการณ์หลักไม่ใช่คำกริยาที่ปรากฏในคุณานุกรประโยคหรือนามานุกรประโยค และหากคำกริยาเป็นคำหลายความหมายโดยที่มีความหมายอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแยกส่วน ผู้วิจัยจะไม่เก็บประโยคนั้นมาวิเคราะห์ ลักษณะของข้อมูลประโยคที่ถูกเก็บมาวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

- (18) ทุกคนเขียนเนื้อจากร่างทั้งสองไปกินสดๆ
- (19) หล่อนอยากเปลี่ยนเสื้อผ้าสองสามชิ้นออกจากกาย
- (20) เขาลงดาบเขียนเข้าที่ไหลของเธออย่างจัง
- (21) เมื่อช่างใช้ประคดตีส่วนปลายอีกด้านหนึ่ง จะทำให้ทองถูกแกะเป็นรูปดอกจัน
- (22) ตู้เสื้อผ้าเปิดแง้มไว้ให้เห็นถึงข้าวของข้างใน
- (23) ผมเองต้องแง้มประตูเผ้าคอยจังหวะว่างอยู่ร่วมครึ่งชั่วโมง
- (24) พ่อให้คนงานเหลาไม้เรียวโดยเจียกไม้ไผ่ออกจากปล้องยาวเคียงแขนรวมนั้น
- (25) เขาตัดหนามไผ่มาสะสมแทนรั้ว
- (26) หาผ้าพลาสติกมาตัดให้มีรูปร่างคล้ายๆ กับผ้ากันเปื้อนของเด็กเล็กๆ

- (27) ลูกเรือกลุ่มหนึ่งช่วยกันทิ้งอวนด้านที่ถ่วงตะกั่วให้จมลงไปถึงหน้าดิน แล้วดูล้ออวนให้แผ่เป็นวงออกไป
- (28) หากเป็นไม้ขนาดเล็กก็ให้ทอนเหลือ ๑ คอก
- (29) สหายเพียวจึงแสดงโดยใช้มือหักลำอ้อยออกเป็นท่อนๆ
- (30) แขนถูกบิดจนข้อมือหัก
- (31) ฉันทำมันหักหรือเปล่านั้น
- (32) ถึงลูกจะกระแทกประตุน้ำมันหักแม้จะไม่เปลี่ยนใจ
- (33) แซะแบ่งให้หลุดจากพิมพ์
- (34) บางที่ใจมืดไม่คมเถื่อไม่ค่อยจะเข้าด้วยซ้ำไป
- (35) มืดเล่มเล็กกรีดยาวรอบลำตัวจนเลือดสีแดงเข้มพุ่งขึ้นฉืดซ่านไปทั่วบริเวณ
- (36) หมอบรรจงกรีดมีดบนท้องของยศ

โดยประโยคที่ผู้วิจัยคัดออกและไม่นำมาวิเคราะห์มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) การปรากฏที่มาจากการสะกดผิด เช่น

- (37) เพราะสาเหตุของภาวะซึมเศร้าในเด็กแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน จิตแพทย์จะวิเคราะห์หาทางแก้ไขให้เฉพาะแต่ละรายไป (คำที่ถูกตัดคือ เฉพาะ)
- (38) ลำตัดเรื่องที่สนุกคือ อินากพระโขนง เจียนโดย พญาล (คำที่ถูกตัดคือ เจียน)
- (39) คนเดินผ่านแลเห็นไก่อเดี่ยวถูกขโมย ให้คุณวิชัยเอาเม็ดถั่วฝักยาวมาโรยไว้รอบกรง ด้านติด ถนน ให้ต้นถั่วขึ้นเลื้อยเกาะลวด จะได้บังตัวไก่อไม่ให้คนเห็น (คำที่ถูกตัดคือ เลื้อย)
- (40) เป็นใครก็ซุ่มหมอง และหากแจ่มใสไม่ว่าจะเป็นจิตของใครก็ตามก็ยอมแจ่มใส จิตจึงเป็นอาณาจักรที่อยู่เหนือคามผันแปรภายนอก แต่เลื้อยไหลไปตามเหตุปัจจัยของมัน (คำที่ถูกตัดคือ เลื่อน)
- (41) ถนนสองสายกลางตลาดเป็นที่ตั้งสถานที่ราชการ ธนาคาร โรงหนัง แบะร้านค้าใหญ่ น้อยเรียบรายไปตลอด (คำที่ถูกตัดคือ และ)

- 2) ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของนามวลีที่นำหน้าด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ- และ ความ- เช่น การตัด การลับ การขาด
- (42) อยู่กับแมงที่กำลังขอยไบมะกรูดเพื่อใช้แต่งหน้าหอมกวนนี่มีงานให้ทำมากมาย เหลือเกินไม่ว่าจะเป็นการช่วยขูดมะพร้าว คั้นกะทิ ล้างพิมพ์ขนมซึ่งทำจากไม้ แกะสลัก และการเขียนใบตองเป็นรูปทรงต่างๆเพื่อใช้ในการห่อห่อมกบ่าง รongตัวขนมเต่าบ้าง
- (43) หลังจากได้ Rough Cut แล้วคนตัดต่อจะกระทำการเล็กน้อยที่เกินความต้องการ ออกทิ้งเพื่อรักษาจังหวะของเรื่องตามต้องการ
- (44) การเปิดหน้าหนังสือโดยไม่ถูกขัดจังหวะนี้เป็นการพักผ่อนและทำให้สดชื่นสำหรับสมองที่เมื่อยล้าของผู้อ่าน
- (45) นอกจากความคิดต่างๆมากมายที่ได้จากเรื่องนี้แล้ว กฤษณาก็ยังสอดแทรกความรู้สึกที่มีต่อปัญหาสังคมอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาโสเภณี และปัญหายาเสพติด
- (46) การตัดย่อยมูลฝอยมีส่วนสำคัญมาก
- 3) ปรากฏในประโยคแสดงเหตุการณ์เชิงอุปลักษณ์
- (47) นี่ฉันโดนสายตาดูจิกต่อยลับเฉาะจนสมองกลวงไปหมดแล้วนะ
- (48) สรรหาคำมาด่าเฉาะหัวฉันได้ดีจริงๆ เลยนะ
- (49) เฮ้อ ฉันหิว ไปหาอะไรกินดีกว่านะ เมื่อกี้ไม่ได้กินอะไรเลย." ถ้อยคำเชือดเฉือนหัวใจจากปากหมอนี่แทบทำเอาฉันห้ามใจไม่ไหวไปกระโดดเตะอะไรไป
- (50) หงส์แดงบุกเฉือนชัยริล มาดริด 1-0 ที่เบอร์นาเบว
- (51) สายตาของเขาเฉาะเล็มจนหล่อนหน้าชา
- 4) ปรากฏในการใช้ภาษาเชิงวรรณศิลป์ (Poetic Licenses) เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ดังในตัวอย่างต่อไปนี้
- (52) จะเข้าจะสายจะป่วยจะเย็นก็เหล่านั้นก็เฉาะประสงประเสาะจะเฉาะจะชิมมีอิมมีหน้า มี ยีนมียมมีคงสนิดประจิตประจำจะเร่งจะร่ำจะย่ำจะยี่กระดึกระเดียม

- (53) บนแพใบไผ่ไยของ แสงทองส่องทาบฉาบมา ลีวเลื่อนเลื่อนฉิวฉิวน้ำ ระบายใบไผ่
ผวา นกน้อยจับจับลิบลดา
- (54) ฉันทชมแค้นชื่นใจแต่ทันใดได้ยินเสียง แปลกแปร่งแข่งเสียงสัตว์คนเลื้อยตัดไม้
ลำเสียง แสนอนาถในสำเนียงเหล่าอธรรมรุกล้ำไพร
- (55) เว้นดูข่าวละครหนึ่งจิตว่างดีแล เว้นเสพอาหารไซร์มอดม้วยหน้าสภา งามสารฤาห่อน
เหยียนหุดคีน
- (56) เจ้าลึมนอนซ่อนพุ่มกระทุ่มต่ำ เด็ดใบบอนซ้อนน้ำที่ไร้ฝ้าย พี่เคี้ยวหมากเจ้าอยากพี่
ยังคงคาย แขนช้านคอดแล้วเพราะหุนนอน

5) การปรากฏเป็นคำกริยาแสดงความหมายอื่นที่ไม่ใช่คำกริยาแยกส่วน หรือปรากฏเป็นคำ
ประเภทอื่นที่ไม่ใช่กริยา หรือปรากฏเป็นพยางค์ประกอบหรือคำประกอบของคำประสม
ที่ไม่ใช่คำกริยาแยกส่วน

- (57) เมื่อเขาเจอหมาในสี่ตัว กำลังล้อมกวางแม่ลูกอ่อนสองตัวกลางลำน้ำ กวางตัวแม่
พยายามใช้เขาขวิด ลูกับหมาในจนอ่อนล้าเจียนหมดแรง
- (58) ในสมองชี้เลื้อยของแกก็คิดได้แต่เรื่องต่างๆ แบบนี้เท่านั้นแหละ
- (59) บางคนตัดด้วยเลื้อยเหล็ก บางคนตัดโดยคาดลวดเป็นปลอกแน่นเขม็งแล้วเผาไฟ
- (60) บางคนก็รุ่มกอดรุ่มเการุ่มแกระรุ่มแทะและรุ่ม ‘แพะ’ แปะ ฉัน
- (61) ทั้งนี้ทั้งนั้นขอให้ดูตามเมนูของแต่ละร้าน เนื่องจากแต่ละร้านจะมีเมนูเด็ดที่เป็นยะกิ
โซบะแตกต่างกัน

6) การปรากฏของคำกริยาในอนุประโยคประเภทนามานูประโยค

คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในนามานูประโยคหรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่แทนคำนาม คือ
สามารถปรากฏเป็นได้ทั้งประธานและกรรมของประโยค เช่น เครื่องตัดหญ้า ที่ตัดเล็บ พริกชี้ฟ้าหั่นข้าว
ไก่สับ ดังในประโยคตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (62) แต่เมื่อมีจำนวนจุลินทรีย์ยีสต์เกาะแผ่นจานหมუნหนามากขึ้น จะทำให้มีตะกอน
จุลินทรีย์บางส่วน หลุดออกจากแผ่นจานเนื่องจากแรงเลื่อนของการหมუნ ซึ่งจะ
รักษาความหนาของแผ่นฟิล์มให้ค่อนข้างคงที่โดยอัตโนมัติ

- (63) ปรับเป็นสวิตช์เปิดปิดแบบแยกแฉว แยกดวง เป็นต้น 5 ติดสติ๊กเกอร์บอกตำแหน่งไว้ที่สวิตช์เปิดปิด
- (64) ให้บุคคลนั้นหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้นั้นโดยตรงเป็นผู้เปิดของ
- (65) ประตูใหญ่ ที่โรงเรียนเก่าของเขามีแต่ประตูแคบ ๆ บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีรอยแตกและฉีกไปบ้าง
- (66) โดยปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับผู้กำกับการแสดงและผู้ตัดต่อภาพยนตร์
- (67) ตอนสาว ๆ ยายเคยเรียนตัดเสื้อนี้

7) การปรากฏของคำกริยาในอนุประโยคประเภทคุณานุประโยค ตามหลังคำเชื่อม ที่ ซึ่ง อัน ผู้¹⁹

- (68) พวกคนแกที่นั่งจับพลูเจียนหมากอยู่ใกล้กันพากันหัวเราะด้วย (กริยาวลีแสดงเหตุการณ์หลักของประโยคคือ พากันหัวเราะ)
- (69) ผ้าสไบสีทับทิมที่สาวงามเจ้าของกัณฑ์มัทรีเปลื้องจากตัววางใส่พานถวายเป็นเครื่องติดกัณฑ์เทศน์นั้นมีพลังนักหนา (กริยาวลีแสดงเหตุการณ์หลักคือ มีพลังแรง)
- (70) เมื่อเขาลูบคลำมันด้วยอารมณ์รำพึงก็จะมองเห็นไอ้แขนข้างที่โดนสะเก็ดระเบิดเฉือนลอยวนอยู่อย่างชัดเจนเสมอ (กริยาวลีแสดงเหตุการณ์หลักของประโยคคือ มองเห็น)
- (71) ยุทธภรณ์มอรูปโปสการ์ดภาพวิวเทือกเขาอันเดสที่ฉีกครึ่งหนึ่งให้ผมมาเพื่อให้แกรีกริกโก้ (กริยาวลีแสดงเหตุการณ์หลักของประโยคคือ มอรูปโปสการ์ด)
- (72) ใส่ใส่กรอกลงในเบคอนที่ตัดออกครึ่งแผ่นแล้วม้วนให้ปลายใส่กรอกไหลออกมาครึ่งหนึ่ง (กริยาวลีแสดงเหตุการณ์หลักของประโยคคือ ใส่)

โดยสรุป จากการเก็บข้อมูลประโยคที่มีการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนที่ได้คัดเลือกไว้ทั้งหมด 107 คำ พบการปรากฏ 34,759 ครั้ง โดยถูกคัดกรองเหลือ 8,504 ประโยคที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์

¹⁹ ถึงแม้ในแง่ความหมาย คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในอนุประโยคประเภทคุณานุประโยคจะแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนเช่นเดียวกับคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นคำกริยาหลักของประโยค แต่ผู้วิจัยไม่นำการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในอนุประโยคประเภทคุณานุประโยคมาวิเคราะห์เนื่องจากเหตุผลเชิงโครงสร้าง โดยจะทำให้การวิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เกิดความคลาดเคลื่อน

3.4 เครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการจัดระเบียบข้อมูลในงานวิจัย: การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องมือทางสถิติที่จะช่วยในการจัดระเบียบข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้ โดยจะยกตัวอย่างการทำงานของเครื่องมือทางสถิติผ่านผลการวิจัยการจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนที่ได้จากประโยคพรรณนาเหตุการณ์จำลองการแยกส่วนซึ่งเป็นงานวิจัยนำร่องของผู้วิจัยเอง ซึ่งเครื่องมือทางสถิติที่ช่วยในการจัดกลุ่มข้อมูลและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกลุ่มข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS ในการทำงาน of เครื่องมือทางสถิติตัวนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบหรือที่ในบางงานวิจัยเรียกว่าการวิเคราะห์ตัวประกอบเป็นเครื่องมือทางสถิติเครื่องมือหนึ่งซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (multivariate statistical technique) ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยให้นักวิจัยได้ใช้แสวงหาความรู้ความจริงดังกล่าว เช่น นักวิจัยสามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis หรือ EFA)²⁰ ในการพัฒนาทฤษฎี หรือนักวิจัยสามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA)²¹ ในการทดสอบหรือยืนยันทฤษฎี (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2549)

นอกจากนี้ กัลยา วานิชย์บัญชา กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบจะช่วยแสดงการจับกลุ่มหรือการรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน เรียกว่าเป็นเทคนิคที่ใช้ในการลดจำนวนตัวแปรเทคนิคหนึ่งโดยการศึกษาถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร และสร้างตัวแปรใหม่เรียกว่า องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่สร้างขึ้นจะเป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความร่วมกันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มี ความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบจะแสดงให้เห็นถึงการจำแนกประเภทออกเป็นประเภทที่ต่างกันโดยละเอียด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

²⁰ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) จะใช้ในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่มีความรู้ หรือมีความรู้เล็กน้อยเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปร และลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกันได้

²¹ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จะใช้กรณีที่ผู้ศึกษาทราบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร และมีสมมติฐานไว้แล้วว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรควรจะเป็นรูปแบบใด หรือตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันมากและควรอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรใดบ้างที่ไม่มีความสัมพันธ์กันและควรจะอยู่ต่างองค์ประกอบกัน โดยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะถูกใช้เพื่อตรวจสอบหรือยืนยันความสัมพันธ์ว่าเป็นอย่างไรตามที่ตั้งสมมติฐานไว้หรือไม่

นอกจากนี้แมรี แอน เคอชลิน และวิลเลียม ไนท์ (Coughlin & Knight, 2007) ได้สรุปว่าเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลาย ๆ ตัว เพื่อค้นหาว่า ตัวแปรนี้สามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้หรือไม่

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์องค์ประกอบคือเทคนิควิธีทางสถิติวิธีหนึ่งที่จะจับกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์อาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ตัวแปรภายในองค์ประกอบเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์กันสูง ส่วนตัวแปรที่ต่างองค์ประกอบ จะมีความสัมพันธ์กันน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งเพื่อการพัฒนาทฤษฎีใหม่ หรือเพื่อทดสอบหรือยืนยันทฤษฎีเดิม โดยประโยชน์หนึ่งของการวิเคราะห์องค์ประกอบคือสามารถช่วยลดจำนวนตัวแปรในการวิเคราะห์การจัดกลุ่ม โดยการรวมตัวแปรหลายๆ ตัวให้อยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งองค์ประกอบที่ได้ถือเป็นตัวแปรใหม่ที่สามารถหาค่าข้อมูลขององค์ประกอบที่สร้างขึ้นได้ เรียกว่า Factor Score จึงสามารถนำองค์ประกอบดังกล่าวไปเป็นตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป เช่น การวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์ (Regression and Correlation Analysis) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) การทดสอบสมมติฐาน T – test หรือ Z – test และที่ผู้วิจัยจะนำไปใช้ คือ การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant Analysis) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีข้อตกลงเบื้องต้น (Stevens 1992, 1996; Tabachnick & Fidell 2001; Munro 2001 :309 อ้างถึงใน เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย 2549) ดังนี้

1) ตัวแปรที่คัดเลือกมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ต้องเป็นตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่อง หรือมีค่าในมาตราระดับช่วง (Interval scale) และมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) เนื่องจากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ตัวแปรที่คัดเลือกมาวิเคราะห์ควรมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

2) ตัวแปรที่คัดเลือกมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ควรมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับสูง ($r = 0.30 - 0.70$)²² รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและตัวแปรที่อยู่ในรูปเชิงเส้น (linear) เท่านั้น

3) จำนวนตัวแปรที่คัดเลือกมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ควรมีจำนวนมากกว่า 30 ตัวแปร

4) กลุ่มตัวอย่าง ควรมีขนาดใหญ่และควรมีมากกว่าจำนวนตัวแปร ซึ่งมักมีคำถามว่าควรมากกว่ากี่เท่า มีบางแนวคิดที่เสนอแนะให้ใช้จำนวนข้อมูลมากกว่าจำนวนตัวแปรอย่างน้อย 5 – 10 เท่า หรืออย่างน้อยที่สุด สัดส่วนจำนวนตัวอย่าง 3 ราย ต่อ 1 ตัวแปร

5) กรณีที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle component analysis) ตัวแปรแต่ละตัวหรือข้อมูล ไม่จำเป็นต้องมีการแจกแจงแบบปกติ แต่ถ้าตัวแปรบางตัวมีการแจกแจงเบ้ค่อนข้างมาก และมีค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดผิดปกติ (Outlier) ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างของการวิเคราะห์องค์ประกอบในงานวิจัยนำร่องของผู้วิจัยมาจากความต้องการในการจำแนกประเภทคำกริยาออกเป็นประเภทที่ต่างกันตามการใช้คำกริยาที่ปรากฏในประโยค พรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวิดีโอทัศน์ โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพราะไม่มีสมมติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร เนื่องจากตัวแปรที่ทำให้การจำแนกประเภทของคำกริยานั้นมีหลายหลายและไม่สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มที่มีขอบเขตที่ชัดเจนได้ ดังนั้นการใช้เครื่องมือทางสถิตินี้ช่วยจะช่วยให้สามารถแบ่งกลุ่มตัวแปรออกเป็นกลุ่ม (องค์ประกอบ)

²² ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of correlation (r)) หรือรู้จักในชื่อหนึ่งว่า Pearson's product moment ตามชื่อของ Karl Pearson ซึ่งเป็นผู้นิยามสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นค่าที่ใช้บ่งบอกระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นดังกล่าว โดยจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.0 ถึง +1.0 โดยที่ค่าที่อยู่ใกล้ -1.0 หรือ +1.0 ถือว่ามีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ส่วน 0 หมายความว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันแม้แต่น้อย ส่วนเครื่องหมาย + หรือ - บ่งบอกว่าความสัมพันธ์นั้น เป็นตามกันหรือตรงกันข้าม เช่น ตัวแปรหนึ่งเพิ่มค่าขึ้นอีกตัวแปรหนึ่งก็จะเพิ่มตาม แต่ถ้าลดก็ลดลงตาม ลักษณะเช่นนี้ ค่า r จะเป็นบวก แต่ในกรณีที่ตัวแปรหนึ่งเพิ่มค่า แต่อีกตัวแปรจะลดค่าลง แต่ตัวแปรหนึ่งลดลงอีกตัวแปรจะเพิ่มขึ้น ลักษณะเช่นนี้ค่า r จะมีเครื่องหมาย - โดยมีสูตรในการคำนวณคือ

$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \sum (y_i - \bar{y})^2}}$$

เมื่อ x_i, y_i คือค่าใดๆของแต่ละตัวแปร ที่เป็นคู่กัน และ $\bar{x}, \bar{y}$ คือค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปร

ได้อย่างชัดเจนมากขึ้นโดยการแสดงผลออกมาในรูปของค่าความแปรปรวน โดยมีขั้นตอนในการใช้งานเครื่องมือสถิติดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูล

ก่อนการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำกริยาจากประโยคที่ผู้บอกข้อมูลจำนวน 48 คนใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์จำลองการแยกส่วนจากวิดิทัศน์ จากนั้นข้อมูลคำกริยาที่ใช้ในประโยคพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนจำลองจากวิดิทัศน์ถูกเปลี่ยนให้เป็นข้อมูลตัวเลข โดยในการวิเคราะห์การจำแนกประเภทเหตุการณ์การแยกส่วน ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์จากความละเอียดของการปรากฏของคำกริยาที่ใช้ในการพรรณนาเหตุการณ์ อธิบายโดยง่ายคือ ในผู้บอกข้อมูลจำนวนทั้งหมด 48 คน ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบประโยคที่ผู้บอกข้อมูลใช้ในการพรรณนาวิดิทัศน์ทั้งหมด 61 วิดิทัศน์ไปที่ละคู่ โดยสรุป มีจำนวนวิดิทัศน์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาค่าความละเอียดจำนวน 1,830 คู่ หากวิดิทัศน์คู่ใดมีการใช้คำกริยาคำเดียวกันในการพรรณนาเหตุการณ์ ไม่ว่าจะจากผู้บอกข้อมูลคนใดก็ตาม จะมีการให้คะแนน 1 คะแนน ดังนั้น วิดิทัศน์คู่ใดที่ผู้บอกข้อมูลทุกคนมีการใช้คำกริยาเหมือนกันโดยเอกฉันท์จะถือว่าวิดิทัศน์คู่นั้นมีความละเอียดกันอย่างสูงสุด ส่วนวิดิทัศน์คู่ใดที่ไม่มีการใช้คำกริยาคำเดียวกันเลยจะถือว่าวิดิทัศน์คู่นั้นมีความแตกต่างกันอย่างสูงสุด ส่วนวิดิทัศน์ที่เหลือซึ่งมีการใช้คำกริยาคำเดียวกันอยู่บ้างก็จะถือว่ามีความละเอียดกันเล็กน้อย โดยในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกกันระหว่างคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์เหตุกับคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์ผล ผลจากการวิเคราะห์ความละเอียดของเหตุการณ์ผ่านการใช้คำกริยาที่ซ้ำกันหรือต่างกัน โดยผู้วิจัยจำนวน 48

ขั้นตอนที่ 2 การสกัดองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่สองในการวิเคราะห์องค์ประกอบคือการหาจำนวนองค์ประกอบที่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ โดยในโปรแกรม SPSS โปรแกรมจะเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Components Analysis) ให้โดยอัตโนมัติ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักเป็นหนึ่งในเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปรโดยไม่มีการแบ่งกลุ่มตัวแปรว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปรตามหรือตัวแปรอิสระ สนใจเพียงต้องการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ เหล่านั้น โดยจะสร้างตัวแปรใหม่ซึ่งประกอบขึ้นด้วยความแปรผันหรือความ

แปรปรวนของตัวแปรเดิมทำให้ได้เห็นถึงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)²³ ในการกำหนดจำนวนองค์ประกอบ ซึ่งกฎที่ดีที่สุดสำหรับการกำหนดจำนวนขององค์ประกอบคือ การกำหนดให้ค่าลักษณะเฉพาะ (Eigenvalue)²⁴ มีค่ามากกว่า 1 ผลที่ได้จากการสกัดองค์ประกอบสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

---

²³ น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เป็นค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.3 (วียะดา ตันวัฒนากุล, 2548 อ้างถึงใน ยุทธ โภยวรรณ, 2551) ตัวแปรใดมีน้ำหนักในองค์ประกอบใดมาก ควรจัดตัวแปรนั้นให้อยู่ในองค์ประกอบนั้น ในโปรแกรม SPSS น้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละองค์ประกอบดูได้จากตาราง Component Matrix ก่อนการหมุนแกนองค์ประกอบ หรือดูได้จากเส้นทแยงมุมของเมตริกซ์ของค่าลักษณะเฉพาะ

²⁴ ค่าลักษณะเฉพาะ (Eigenvalue) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสามารถของตัวแปรว่าจะอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้มากน้อยเพียงไร โดยปกติถ้าตัวแปรนั้นอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้น้อยกว่า 1 ค่าลักษณะเฉพาะ ก็ไม่ควรนำองค์ประกอบนั้นมาวิเคราะห์เนื่องจากถือว่าไม่ส่งผลต่อความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรทั้งหมดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ

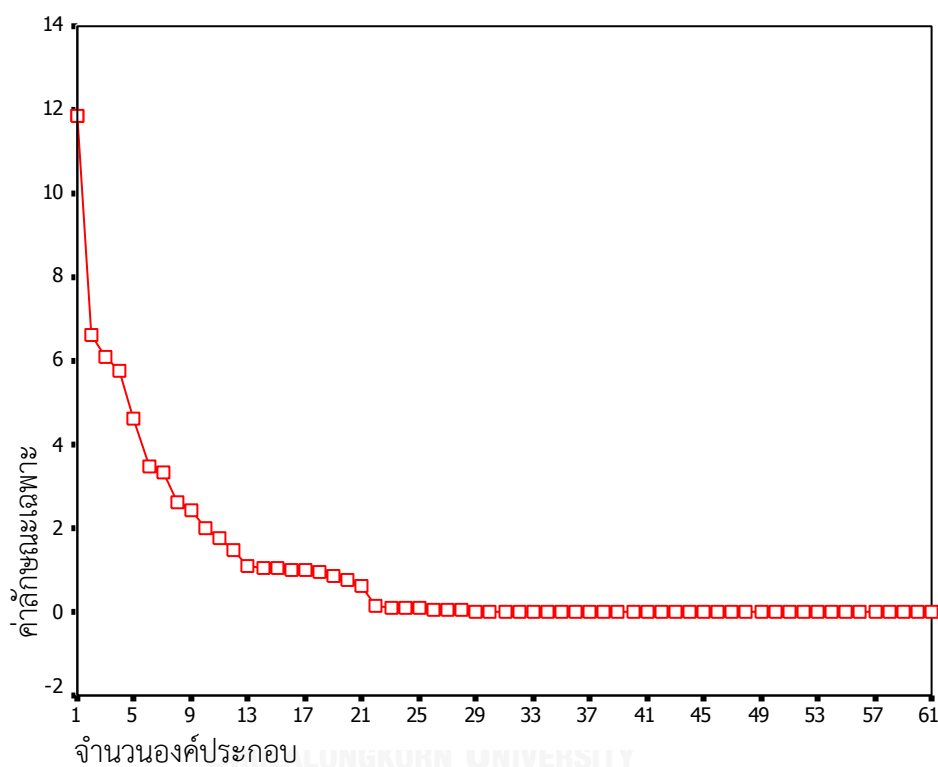
องค์ประกอบ	ค่าลักษณะเฉพาะ		
	ผลรวม	%ความแปรปรวน	%ความแปรปรวนสะสม
1	12.971	21.265	21.265
2	6.633	10.874	32.139
3	6.094	9.990	42.129
4	5.766	9.452	51.581
5	4.618	7.570	59.151
6	3.483	5.709	64.860
7	3.316	5.436	70.296
8	2.632	4.315	74.611
9	2.425	3.975	78.586
10	1.976	3.240	81.826
11	1.761	2.887	84.713
12	1.468	2.407	87.120
13	1.036	1.698	88.817
14	1.027	1.684	90.501
15	1.019	1.670	92.172
16	1.016	1.536	93.837
17	0.937	1.391	95.373
18	0.849	1.259	96.764
19	0.768	1.028	98.023
20	0.627	0.232	99.051
21	0.142	0.179	99.283
22	0.109	0.141	99.462
23	0.086	0.135	99.603
24	0.082	0.107	99.738
25	0.065	0.062	99.844
26	0.038	0.058	99.906
27	0.035	0.013	99.965

จำนวนองค์ประกอบที่แสดงการจำแนก
กลุ่มของตัวแปร

องค์ประกอบ	ค่าลักษณะเฉพาะ		
	ผลรวม	%ความแปรปรวน	%ความแปรปรวนสะสม
28	0.008	0.006	99.977
29	0.004	0.006	99.984
30	0.004	0.004	99.989
31	0.002	0.002	99.993
32	0.001	0.001	99.995
33	0.001	0.001	99.996
34	0.001	0.001	99.997
35	0.000	0.001	99.998
36	0.000	0.001	99.998
37	0.000	0.000	99.999
38	0.000	0.000	99.999
39	0.000	0.000	99.999
40	0.000	0.000	100.000
.	.	.	.
.	.	.	.
61	0.000	0.000	100.000

วิธีการสกัดองค์ประกอบ: การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก(Principal Component Analysis)

จากตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรทั้งหมดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบมีค่าลักษณะเฉพาะที่มากกว่า 1 อยู่ 16 องค์ประกอบ (ตั้งถูกล้อมรอบไว้ด้วยสี่เหลี่ยมในตาราง) รวมร้อยละของความแปรปรวนของทั้ง 16 องค์ประกอบได้ ร้อยละ 93.837 หมายความว่า 16 ตัวแปรนี้อธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 93.837 ส่วนค่าลักษณะเฉพาะของตัวแปรที่เหลือเรียงตัวในแนวเกือบลาดในตารางแสดงค่าลักษณะเฉพาะ (ดูรูปภาพที่ 3.1) แสดงให้เห็นถึงการกระจายอย่างไม่มีนัยสำคัญ

รูปภาพที่ 3.1 ค่าลักษณะเฉพาะของการวิเคราะห์องค์ประกอบของมิติที่คืนทั้งหมด (เรียงค่าความแปรปรวนมากไปน้อย)

ขั้นตอนที่ 3 การหมุนแกนองค์ประกอบ

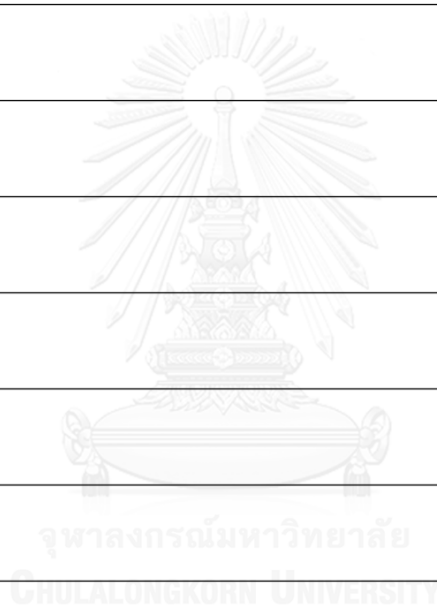
วัตถุประสงค์ของการหมุนแกนองค์ประกอบคือเพื่อให้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร (มิติที่คืนเหตุการณ์จำลอง) มีค่ามากขึ้นหรือลดลงจนกระทั่งทำให้ทราบว่าตัวแปรนั้นควรอยู่ในองค์ประกอบใด หรือไม่อยู่ในองค์ประกอบใด วิธีการหมุนแกนมี 2 วิธีคือ 1) แบบตั้งฉาก (Orthogonal) ใช้เมื่อตัวแปรเป็นอิสระต่อกัน และ 2) แบบเอียง (Oblique) ใช้เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน (วาสนา ประवालพุกษ์, 2535 อ้างถึงใน สายพิณ ศรีสุวรรณรัตน์, 2540:30) อย่างไรก็ตาม เมื่อใช้โปรแกรม SPSS ตัวโปรแกรมจะเลือกวิธี Varimax ให้โดยอัตโนมัติซึ่งเป็นเทคนิค

หนึ่งของการหมุนแกนแบบตั้งฉากที่นิยมมากที่สุดที่ทำให้มีจำนวนตัวแปรที่น้อยที่สุด และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากในแต่ละปัจจัย จากการหมุนแกนจะทำให้เห็นการจัดประเภทของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบได้ดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 การหมุนแกนองค์ประกอบแบบ Varimax เพื่อแสดงการจัดองค์ประกอบของตัวแปรเหตุการณ์การแยกส่วน

ลำดับ ที่	กลุ่มองค์ประกอบ																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
56	0.987																
27	0.986																
24	0.986																
49	0.985																
12	0.981																
13	0.905		0.389														
34	0.801		0.568														
4	0.792		0.479										-0.286				
61	0.704		0.673														
40		0.997															
31		0.997															
21		0.997															
39		0.997															
23		0.993															
50		0.985															
6			0.958														
48	0.259		0.924														
54			0.882			0.206							0.230				
51			0.799										0.487				-0.207

ขั้นตอนที่ 4 การแปลความหมายผลลัพธ์ที่ได้จากการหมุนแกนองค์ประกอบ

จากการหมุนแกนองค์ประกอบ ทำให้เห็นว่ามีตัวแปร (วิธีทัศนเหตุการณ์จำลอง) ใดบ้างที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มองค์ประกอบเดียวกันโดยดูความสัมพันธ์จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ทำให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในกลุ่มองค์ประกอบได้ง่าย ดังเห็นตัวอย่างได้จากผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ เช่น ในกลุ่มองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปร (วิธีทัศน) ที่ 56, 27, 24, 49, 12, 13, 34, 4, 61 เช่นนี้เป็นต้น จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการวิเคราะห์การจัดจำแนกกลุ่มองค์ประกอบไปวิเคราะห์หาคุณสมบัติร่วมของตัวแปรในแต่ละกลุ่มต่อไป

ตารางที่ 3.3 องค์ประกอบของเหตุการณ์การแยกส่วนและคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่ใช้ในการพรรณนาแต่ละเหตุการณ์

กลุ่มองค์ประกอบที่	ร้อยละความแปรปรวนของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ตัวแปรวิธีทัศน	คำกริยาที่มีการใช้ร่วมกันมากที่สุดภายในกลุ่ม (คำกริยาที่ปรากฏร่วม)	คุณสมบัติของทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่ใช้พรรณนาตัวแปร (เหตุการณ์จำลองการแยกส่วน)
1	21.265	56, 27, 24, 49, 12, 13, 34, 4, 61,	ตัด	ใช้เครื่องมือในการแยกส่วนวัตถุที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนสภาพได้ง่ายหากถูกกระทำการแยกส่วนโดยผู้กระทำ และผู้กระทำการแยกส่วนไม่จำเป็นต้องใช้แรงมากในการทำให้วัตถุแยกส่วน อีกทั้งผู้กระทำยังสามารถกำหนดหรือคาดเดาตำแหน่งของการแยกส่วนได้ง่าย
2	10.847	40, 31, 21, 39,	ทุบ	ใช้ค้อนเป็นเครื่องมือทำให้วัตถุแยกออกเป็นหลายส่วนอย่างคาดเดาตำแหน่ง

		23, 50		ไต่ยาก
3	9.990	6, 48, 54, 51, 42, 32, 3	สับ (ฟัน)	ใช้เครื่องมือมีลักษณะเป็นสันหรือคม ขนาดใหญ่ เช่น มีดขนาดใหญ่ ขวาน และสันมือ แยกส่วนวัตถุโดยแรง โดย ตำแหน่งของการแยกส่วนบนตัววัตถุที่ถูก กระทำสามารถคาดเดาตำแหน่งไต่ยาก
4	9.452	25, 19, 57, 5	หัก	แยกส่วนวัตถุที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว เช่น แครอท หรือกิ่งไม้ โดยไม่ใช่ เครื่องมือ
5	7.570	41, 44, 60, 55, 33, 22	เปิด (ถอด)	การแยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมา ประกอบกลับเป็นรูปเดิมได้ง่าย
6	5.709	10, 20, 26, 28	หั่น (ขาด)	ใช้เครื่องมือมีคมขนาดเล็ก นั่นคือ มีด ขนาดเล็ก แยกส่วนวัตถุออกเป็นชิ้นเล็กๆ โดยตำแหน่งของการแยกส่วนบนตัววัตถุ ที่ถูกกระทำสามารถคาดเดาตำแหน่งได้ ง่าย กล่าวคือ การแยกส่วนจะเกิดขึ้นใน ตำแหน่งที่เครื่องมือสัมผัสกับวัตถุที่ถูก แยกส่วน
7	5.436	38, 11, 35	ดึง	แยกส่วนวัตถุโดยการใช้แรงเพื่อเคลื่อน วัตถุออกจากเป้าหมายเดิม
8	4.315	1, 36	ฉีก	แยกส่วนวัตถุที่มี 2 มิติ เช่น ผ้าหรือ กระดาษด้วยมือ

9	3.975	43, 53, 45, 2	เจาะ ทิ่ม จิ้ม (ตอก ตัด)	ใช้เครื่องมือปลายแหลมเคลื่อนที่ลงใน แนวตั้งเข้าสู่ตัววัตถุที่ผู้กระทำตั้งใจให้เกิด การเปลี่ยนแปลงสภาพ
10	3.240	37, 14, 9	ผ่า (ตัด หั่น)	ใช้เครื่องมือมีคม เช่น มีด หรือ ขวาน ทำ ให้วัตถุแยกส่วนออกจากกันตามยาว
11	2.887	52, 59	อ้า (กาง ถ่าง จ้าง)	แยกส่วนวัตถุที่สามารถนำกลับมาประกอบ เป็นรูปเดิมได้ง่ายโดยยังมีบางส่วนที่ติดกัน อยู่
12	2.407	29, 30	ปอก (แกะ ฉีก)	แยกส่วนเปลือกนอกของผลไม้
13	1.698	7	เลื่อน ดัน ถอย	การแยกส่วนวัตถุโดยการทำให้วัตถุ เคลื่อนที่ออกจากอีกหนึ่งวัตถุทำให้เกิด การแยกส่วนในเชิงพื้นที่ แต่วัตถุที่ถูกทำให้ ออกห่างจากกันไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่อย่างใด
14	1.684	18	ขาด	แยกส่วนวัตถุบางส่วนโดยไม่เจตนา
15	1.670	15	เลื่อย	แยกส่วนโดยใช้เครื่องมือประเภทฟัน เลื่อย
16	1.536	58, 47	เปิด ลืม	แยกส่วนเปลือกตาบนและล่าง

บทที่ 4

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนจำนวน 107 คำที่ผู้วิจัยพบปรากฏอยู่ในประโยคที่ถูกคัดเลือกจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติจำนวน 8,504 ประโยค โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากการวิเคราะห์รูปแบบโดยทั่วไปของประโยคและภาคแสดงที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏ จากนั้นจึงวิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาแยกส่วน โดยพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ ได้แก่ หน่วยสร้างต่างๆ ที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏและตำแหน่งของการปรากฏในแต่ละหน่วยสร้าง และหน่วยทางภาษาที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแยกส่วนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสัณฐานภาพของคำกริยา โดยผู้วิจัยจะมุ่งวิเคราะห์เฉพาะภาคแสดงที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนภายในหน่วยสร้างต่างๆ เท่านั้น โดยไม่วิเคราะห์ภาคแสดงที่แสดงเหตุการณ์อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งเหตุการณ์ก่อนที่การกระทำการแยกส่วนจะเริ่มขึ้นและหลังการบรรลุผลการแยกส่วน

4.1 บทนำ

ก่อนเริ่มต้นการวิเคราะห์ในบทนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ ผู้วิจัยจะจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็น 2 ประเภท จากการพิจารณาข้อมูลคำกริยาที่ปรากฏในประโยคแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติโดยคร่าวๆ พบว่า คำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกโดยคร่าวๆ ออกได้เป็น 2 ประเภทตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ ได้แก่ “คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุ” และ “คำกริยาแสดงเหตุการณ์ผล” โดยผู้วิจัยจะใช้ชื่อเรียกประเภทของคำกริยาทั้งสองประเภทนี้ตลอดการอภิปรายผลพฤติกรรมการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างต่างๆ ในบทนี้ พิจารณาตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (1) ก. เขาตัดกระดาษ
- ข. กระดาษขาด
- ค. เขาตัดกระดาษขาด

จากตัวอย่างจะเห็นพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่หลากหลายของคำกริยาแยกส่วน โดยสามารถแบ่งพฤติกรรมของคำกริยาโดยคร่าวๆ ออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ คำกริยาแยกส่วน แสดงเหตุการณ์เหตุ เช่น คำกริยา *ตัด* จะปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวในหน่วยสร้างกรรมกริตั้งในตัวอย่างที่ (1ก) และจะปรากฏเป็นคำกริยาในภาคแสดงหลักหรือภาคแสดงก่อเหตุของหน่วยสร้างกรรมก่อผลตั้งในตัวอย่างที่ (1ค) โดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่มีพฤติกรรมการปรากฏในโครงสร้างประโยคเช่นนี้จะมีการเน้นความสนใจไปที่การแสดงผลเหตุการณ์เหตุของผู้กระทำ ได้แก่ วิธีการที่ผู้กระทำใช้ในการกระทำการแยกส่วนต่อผู้รับการกระทำ และอีกรูปแบบคือคำกริยาแยกส่วนแสดงผล เช่น คำกริยา *ขาด* ซึ่งจะปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวในหน่วยสร้างกรรมตั้งในตัวอย่างที่ (1ข) และจะปรากฏเป็นคำกริยาในภาคแสดงรองหรือภาคแสดงผลของหน่วยสร้างกรรมก่อผลตั้งในตัวอย่างที่ (1ค) โดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่มีพฤติกรรมการปรากฏในโครงสร้างประโยคเช่นนี้จะเน้นความสนใจไปที่การแสดงผลนั่นคือลักษณะการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำหรือแก่นของเหตุการณ์

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันของทั้งคำกริยาแยกส่วนแสดงผล เหตุการณ์เหตุและคำกริยาแยกส่วนแสดงผลสามารถเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นจากการศึกษาการปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันซึ่งแสดงถึงการมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ต่างกันของคำกริยาด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายข้อค้นพบในประเด็นดังกล่าวหลังจากนี้

4.2 ลักษณะของรูปประโยคและภาคแสดงที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่

ประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่สามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทใหญ่ตามจำนวนของอนุพากย์หรือจำนวนของภาคแสดง จากตัวอย่างที่ (1ก - 1ค) จะพบว่าตัวอย่างประโยคเหล่านี้มีความแตกต่างกันในแง่ของจำนวนของอนุพากย์และภาคแสดง ในตัวอย่างประโยคที่ (1ก) และ (1ข) ประโยคถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอนุพากย์เดี่ยว (monoclausal construction) ซึ่งประกอบด้วยภาคแสดง 1 ภาคแสดง แต่ในตัวอย่างที่ (1ก) ภาคแสดงของประโยคจะประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนแสดงผลเหตุการณ์เหตุและอาจเรียกภาคแสดงนี้ว่าภาคแสดงก่อเหตุ ในตัวอย่างประโยคที่ (1ข) ภาคแสดงของประโยคจะประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนแสดงผลและอาจเรียกภาคแสดงนี้ว่าภาคแสดงผล ส่วนในตัวอย่างประโยคที่ (1ค) ประโยคถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างแบบอนุพากย์คู่

(biclausal construction) ซึ่งประกอบด้วยภาคแสดง 2 ภาคแสดง ได้แก่ 1) ภาคแสดงแรกหรือภาคแสดงหลักจะเป็นภาคแสดงก่อเหตุซึ่งคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุสามารถปรากฏในภาคแสดงนี้ และ 2) ภาคแสดงที่สองหรือภาคแสดงรองจะเป็นภาคแสดงผลซึ่งคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลสามารถปรากฏในภาคแสดงนี้ อย่างไรก็ตามคำกริยาแยกส่วนสามารถปรากฏในภาคแสดงใดภาคแสดงหนึ่งของหน่วยสร้างอนุพจน์ก็ได้ โดยคำกริยาที่ปรากฏในอีกภาคแสดงหนึ่งจะเป็นคำกริยาอื่นๆ ที่ไม่ได้มีความหมายหลักเกี่ยวกับการกระทำการแยกส่วนหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วนก็ได้ ดังจะอภิปรายในหัวข้อที่ 4.3.1.2 เกี่ยวกับหน่วยสร้างก่อผล

4.2.1 การปรากฏในหน่วยสร้างอนุพจน์โดยมีคำเชื่อมคั่นระหว่างอนุพจน์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประโยคที่มีคำกริยาแยกส่วนจำนวน 107 คำปรากฏอยู่ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่าเหตุการณ์การแยกส่วนสามารถถูกแสดงผ่านประโยคที่มีโครงสร้างภายในแบบ 2 อนุพจน์หรือเรียกว่าหน่วยสร้างอนุพจน์คู่ ซึ่งคำกริยาในอนุพจน์แรกแสดงเหตุการณ์เหตุ และคำกริยาในอนุพจน์ถัดมาแสดงเหตุการณ์ผล โดยมีคำเชื่อม *จน กระทั่ง* และ *จนกระทั่ง* คั่นระหว่างอนุพจน์เพื่อเพิ่มความหมายเชิงการณลักษณะได้แก่การกินระยะเวลาานระหว่างเหตุการณ์ย่อย (durative aspect) การกระทำซ้ำๆ (iterative aspect) การกระทำโดยเจตนาและการใช้แรงที่มากกว่าปกติในการกระทำเหตุการณ์

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบคำกริยาแยกส่วนปรากฏในหน่วยสร้างอนุพจน์คู่ที่มีคำเชื่อม *จน* คั่นระหว่างอนุพจน์จำนวน 122 ประโยค โดยแบ่งออกเป็นคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏเป็นกรรมกริยาในอนุพจน์แรกของหน่วยสร้างอนุพจน์คู่มีจำนวนทั้งสิ้น 19 คำ ได้แก่ *แกะ โกง ฉีก ฉีดยา เชือด ซอย แซะ เต็ด ตัด ถอน แบ ปลด ปาด ฟัน รื้อ ลืม แล่ ลับ และ อ้า* และคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏเป็นกรรมกริยาของอนุพจน์หลังเพื่อแสดงเหตุการณ์ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพจำนวน 22 คำ ได้แก่ คำกริยา *กระจุย กาง กุด ขาด คลาย ฉีก แตก ถ่าง บาน บิน แบ ปริ แผ่ แยก ล่อน วิน สาย หลุด หัก แหก แหว่ง และ อ้า*

คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในอนุพจน์แรกจะแสดงเหตุการณ์ย่อยเหตุของการแยกส่วนผู้รับ การกระทำหรืออวัยวะของร่างกายโดยวิธีที่แตกต่างกัน ซึ่งอนุพจน์ถัดมาจะแสดงเหตุการณ์ย่อยผลซึ่งได้บรรลุหลังจากการผ่านช่วงระยะหนึ่งหรือผ่านการกระทำซ้ำๆ มาแล้ว โดยคำกริยาที่ปรากฏใน

อนุพากย์ที่สองคู่กับคำกริยาแยกส่วนในอนุพากย์แรกสามารถเป็นได้ทั้งคำกริยาแยกส่วนแสดงการบรรลุผลการแยกส่วนและแสดงลักษณะของการแยกส่วน (ตั้งในตัวอย่างที่ 2) คำกริยา *สำเร็จ เสร็จ* และ *เรียบร้อย* แสดงการสิ้นสุดการกระทำ (ตั้งในตัวอย่างที่ 3) คำแสดงลักษณะทางกายภาพของวัตถุหลังการแยกส่วน เช่น *กว้าง ล้น ป่าน ละเอียด* (ตั้งในตัวอย่างที่ 4) คำกริยาเป็นหรือกลายเป็นร่วมกับลักษณะทางกายภาพและจำนวนของวัตถุหลังการแยกส่วน (ตั้งในตัวอย่างที่ 5) และคำกริยาแสดงการหมดสิ้นไปของผู้รับการกระทำ เช่น *หมด เกลี้ยง ล้น ราพณาสุร* (ตั้งในตัวอย่างที่ 6)

- (2) ก. เอแต่ทำไมเอื่อนจนหลอดลมขาดแล้วมันยังไม่ตาย
 ข. นอกจากนี่ยังใช้ยาพิษกรอกปากกับใช้มีดเขือดคอมารดาของเด็กจนหลอดเสียงขาดเพื่อให้ตาย
 ค. เด็กคนนั้นก็แบมือจนนิ้วกางตีน้ำดั่งแปะ ๆ
 ง. ฉันทอดเสื้อโค้ตของตัวเองแล้วรีบฉีกชุดนักเรียนของตัวเองจนขาดไปเสี้ยวหนึ่ง
 จ. เรโอรินทำเป็นชะโงกมองสระน้ำแล้วแกล้งปลดตะขอสร้อยคอจนขาดตกลงไป
 ฉ. นายแดง อายุประมาณ 30 ปี ลูกเรือประมง สัญชาติมอญ สภามีบาดแผลถูกอาวุธมีดอีโต้ ปาดต้นคอจนหลอดลมหวิดขาด
 ช. เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีอิตาบ้าอะไรคนหนึ่งซึ่งไม่ใช่คนอิตาเลียน ได้ออบเอาหวานเข้ามา พันหัวแม่พระและแขนพระเยซูเสียนปิ่นกระจุย
 ซ. เมื่อวันที่ 25 ก.พ.ที่ผ่านมา ถูกส.ต.ต.นิรุต ธรรมทรัพย์ ผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม สภ.อ.บ้านหม้อ จ.สระบุรี พร้อมด้วยนายนิรัตน์ กองธรรม อายุ 23 ปี และนายประสาน บุญตก อายุ 25 ปี รวม 3 คน ทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธมีดฟันจนแขนขวาขาด
 ฅ. อีสองคนมันป็นต้นไม้เอาเชือกผูกต้นไม้วางหนึ่งเอาเปลญวนมาให้นั่ง ค้อยพัน เถาว์ลัยจนขาด
- (3) ก. แต่ในที่สุดเมื่อลืมหาดจนสำเร็จและเห็นชื่อของคนที่เรียกเข้ามา เขาก็กดปุ่มรับสายและกรอกเสียงลงไปด้วยความงัวเงีย
- (4) ก. ด้านหนึ่งของไม้จะถูกเอื่อนออกจนป่านวันริมไว้และเจาะริมให้เป็นรูกว้าง

- ข. ตามปกติคนที่จะคลอดลูกนั้นต้องโกนจนที่ ".." เรียบร้อยก่อนคลอด
- ค. ยิ่งโกนจนจนสั้นไป โอกาสเกิดการคุดองของชนก็มากขึ้นตามนั้น
- ง. ผมที่เคยยาวจนถึงกลางหลังซึ่งเธอมักจะรวมนไว้เป็นหางม้า บัดนี้ถูกขอยจนสั้น รัยท้ายทอยเท่านั้น
- จ. พ่อจึงเอาปลาทะเลที่ซื้อมาจากตลาด ลับจนละเอียดใส่กะละมัง
- ฉ. พอมาถึงตอนนี่พ่อเริ่มเปลี่ยนอาหารอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้เนื้อปลาเอาออกมาไม่ให้ มีก้างแล้วลับจนละเอียด
- ช. เวลาทาปากด้วยพู่กันไม่ต้องอัปปากจนกว้างไปถึงไหน ๆ
- (5) ก. เขาสลักเสลาเกลาแกะแซะจนไซจนหยกกลายเป็นภูเขาสวย
- ข. เลื่อที่ขาดแล่งอยู่แล้วถูกฉีกเข้าจนกลายเป็นเพียงเศษผ้าที่ไม่อาจปกปิดอะไรได้
- ค. ต่อมาไปแอบในกองดินที่เขาขุดมากองสุ่มไว้ รื้อดินออกจนเป็นโพรง
- (6) ก. พวกลูกหาบตีใจมาก กรูกันเข้าไปแล้หมิงจนหมดตัว
- ข. สำหรับคนที่มีคิ้วดำหนาตามธรรมชาติ ไม่ต้องริบโกนออกจนหมดเกลี้ยงเพื่อวิ่งตามลม
- ค. ถอนทำลายต้นไม้ป่าจนแทบจะราพณาสุร
- ง. นอกจากนี้ ยังพบซากกระดูกกลายเป็นหินอีกจำนวนหนึ่งเป็นมนุษย์หรือสัตว์โบราณยังต้องพิสูจน ซึ่งจะต้องรื้อออกจนหมด
- จ. เสานอกนั้นอะลังก็ได้จึงจัดการคูรื้อปรากรเวียงอันพระญาเมงรายต้นวงศ์เมงราย เคยก่อสร้างไว้นั้นออกจนสิ้น
- ฉ. เด็กหญิงนวลก็เหนียวถึงจำปีเข้ามาเด็ดดอกแย้มบานหลายดอกที่กิ่งนั้นจนหมด เรียบร้อยดีแล้วจึงค่อยๆ ถอยหลังกลับขึ้นบนโคก

โดยหากประธานของประโยคมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน อนุพากย์ที่สองสามารถแสดงเหตุการณ์ผลอื่นๆ เพิ่มเติมได้จากเหตุการณ์ผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นั่นคือ การแสดงเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของเครื่องมือโดยมีการอ้างอิงทิศทางสัมพันธ์กับผู้รับการกระทำ ดังในตัวอย่างที่ (7)

- (7) ดาบยาวขนาดสามฟุตตัดเอ็นร่างกายลึกลงถึงกระดูก
 (เครื่องมือ) (ผู้รับการกระทำ)

อย่างไรก็ตาม คำกริยาแยกส่วนที่แสดงการบรรลุผลและลักษณะของการแยกส่วนในอนุพากย์ที่สอง สามารถปรากฏคู่กับคำกริยาในอนุพากย์แรกซึ่งแสดงการกระทำของผู้กระทำที่ไม่ได้มีการแสดงนัยผลของการแยกส่วนอยู่ในคำกริยานั้นได้เช่นกัน โดยประโยคดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้กระทำกระทำเหตุการณ์โดยอาจไม่ได้มีเจตนาให้เกิดผลการแยกส่วน แต่เมื่อการกระทำนั้นกินระยะเวลาหนึ่งหรือเป็นการกระทำซ้ำๆ ก็สามารถทำให้ผลการแยกส่วนเกิดขึ้นได้ หรือแสดงการที่เหตุการณ์เหตุเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือมีการใช้แรงในการกระทำมากกว่าปกติ จึงทำให้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ได้มีการแสดงนัยผลของการแยกส่วนสามารถปรากฏในการบรรยายเหตุการณ์การแยกส่วนได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (8) ก. แต่ไอ้จิบไม่ยอมให้เขาหนีง่าย ๆ ทรอกคะ มันตามยี่ตามยุตและฉุดกระชากจนเสื่อของเขาขาดแควงหลุดติดมือของมันออกมาเลย
 ข. แล้วจึงเอาปลายปากทั้งสองคาบเนื้อหอยข้างใน สับตจนกระทั่งเนื้อหอยหลุดจากเปลือกหอย
 ค. เธอจำได้ว่าโรมัสเคยดึงเสื่อไหมพรมของผู้หญิงสูงอายุคนหนึ่งที่นั่งหลับอยู่ที่เก้าอี้ด้านหน้าจนหลุดเป็นรอยโหว่
 ง. บางครั้งดึงผมกระชากจนขาดหลุดติดมือออกมาเป็นกระจุก
 จ. แว่ววันสวมรองเท้าแตะธรรมดา ผุ่นจับจนเท้าดำบางที่ขึ้นรถเมล์ถูกเหยียบเท้าจนเท้าแตะหลุด
 ฉ. หมอเองก็ถูกกดดันมากมายเพราะถูกคุณพ่อตีจนเนื้อแตกเลือดออก
 ช. กำปั้นหนักกระแทกเข้าที่เสื่อเรือไม้ข้างศิริระเครสจนเนื้อไม้แตกกระจาย
 ซ. ยังบ่นไม่ทันจบอุ้งบรรจุของเหลวสีม่วงก็กระทบเข้าที่หน้าผากเกรงาเต็มแรงจนแตกออก
 ฌ. แต่ยังมีได้เข้ายึดถือสายสร้อยนั้น หรือกระชากสร้อยคอจนขาดจากกัน
 ญ. หลายคนอาจจะพยายามไขจนลูกกุญแจงอหรือหัก ทั้งๆ ที่รู้ว่าลูกกุญแจนี้ไม่ได้ใช้

นอกจากนี้ คำกริยาแยกส่วนที่แสดงลักษณะของการแยกส่วนในอนุพากย์ที่สอง สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยากรรมแสดงกระบวนการในอนุพากย์แรกได้เช่นกัน โดยแสดงการที่ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นแก่นความ (theme) ของประโยคเกิดกระบวนการบางอย่างขึ้นจากปัจจัยภายใน (ไม่ปรากฏผู้กระทำ) โดยผ่านช่วงเวลาหนึ่งจนกระทั่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (9) *และอุจจาระของมันยังฝังตัวอยู่ในผิวหนัง ต้องรอให้ผิวหนังงอกตัวเลื่อนขึ้นมาจน
เศษซากเหล่านี้หลุดออกไปทั้งหมดก่อน*

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีคำเชื่อม จน มาคั่นระหว่างเหตุการณ์ ทำให้ช่วงห่างระหว่างเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลมีความกว้างมากขึ้น ทำให้เกิดการแสดงเหตุการณ์ในเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลได้มากกว่าการกระทำโดยตรงโดยผู้ก่อเหตุที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ โดย จน สามารถเพิ่มการแสดงความหมายในเชิงต่างๆ ได้ 3 ความหมาย ได้แก่ 1) การกระทำ 1 การกระทำเป็นระยะเวลาานาน 2) การกระทำซ้ำๆ มากกว่า 1 ครั้ง (ความหมายเชิง iterative) 3) การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยอ้อมอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพ

- (10) *ก่อนลงมือฆ่าโหด ทั้งใช้ไม้เบสบอลตีจนไม้หัก*
 (11) *และใช้ไม้เบสบอลที่อยู่ในรถตีจนไม้เบสบอลหัก*
 (12) *ไอ้หัวแดงก็เลยคว้าขวดเบียร์เปล่ามาตีลงไปกลางหัวของเขาเสียงดังมากจนขวดแตก
กระจาย*

จาก 3 ตัวอย่างข้างต้น เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่ผู้รับการกระทำไม่เปลี่ยนแปลงสภาพ เนื่องจาก เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ไม้เบสบอลและขวดเบียร์เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพ (potential) ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพหรือเกิดการแยกส่วนได้มากกว่าหากมีการกระทบกับผู้รับการกระทำ หรืออธิบายในเชิงแรงพลวัตได้ว่า ฝ่ายที่เป็นเครื่องมือมีแรงน้อยกว่าฝ่ายที่เป็นผู้รับการกระทำ ดังนั้นจึงไม่สามารถส่งแรงไปกระทำฝ่ายผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพได้ และการเปลี่ยนแปลงสภาพของเครื่องมือเป็นผลมาจากการสะท้อนกลับแรงนั้น

- (13) *นายซีลลี้ถูกจับขณะวิ่งหนีตำรวจจนข้อเท้าหัก*

จากตัวอย่างนี้ ริง ไม่ได้เป็นการกระทำโดยตรงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหัก แต่สามารถอนุมานได้ว่า ประธานของประโยคทำกริยาวิงมากๆ ทำให้เกิดแรงกระแทกที่ข้อเท้า จนทำให้เกิดการหัก

(14) *ตักน้ำงานศพจนบ่าจะหักอย่างคำหอม*

จากตัวอย่างนี้ การตักน้ำไม่ได้เป็นการกระทำโดยตรงที่ทำให้เกิดการหัก แต่เมื่อมีคำเชื่อม จนปรากฏในประโยค ทำให้การกระทำนั้นเป็นการกระทำซ้ำๆ ที่มากกว่าครั้งเดียว คือ ต้องตักน้ำหลายครั้งและทำให้บ่ารับน้ำหนักมาก

4.2.2 การปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบฉวยและคำกริยาแสดงทิศทาง

การปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาแยกส่วนกับคำกริยาแสดงการหยิบฉวยและคำกริยาแสดงทิศทางจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของประโยคได้ เช่น ดังในประโยคกรรมกริธา *เขาตัดกระดาษ* เมื่อเปรียบเทียบกับประโยคที่แสดงด้วยหน่วยสร้างกริยาเรียง *เขาเอากะดาษมาตัด* ตำแหน่งการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำถูกเปลี่ยนจากกรรมของคำกริยาแยกส่วนเป็นกรรมของกริยาหยิบฉวย และมีตำแหน่งอยู่หน้ากริยาแยกส่วน เนื่องจากในภาษาไทยเป็นภาษาที่ลำดับการเรียงของคำกริยาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญหรือจุดสนใจของเหตุการณ์ การเปลี่ยนตำแหน่งผู้รับการกระทำมาอยู่หน้ากริยาทำให้เห็นว่าการเน้นความสนใจถูกแสดงอยู่ที่เหตุการณ์ที่เกิดกับผู้รับการกระทำ

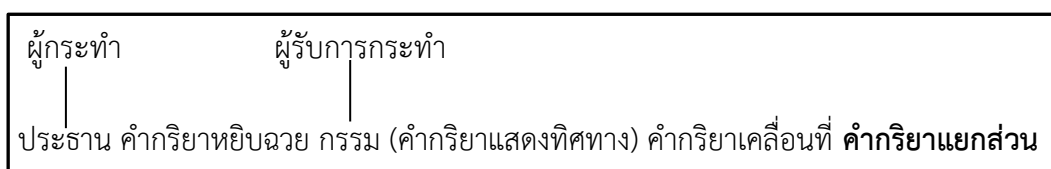
จากข้อมูลประโยคที่พบจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบรูปแบบการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบฉวยวัตถุเพื่อบรรยายเหตุการณ์แยกส่วน 2 ลักษณะ 1) การปรากฏร่วมกับคำกริยาหยิบฉวยแสดงการหยิบฉวยวัตถุที่เป็นผู้รับการกระทำ และ 2) การปรากฏร่วมกับคำกริยาหยิบฉวยแสดงการหยิบฉวยวัตถุที่เป็นเครื่องมือ

ก. การปรากฏร่วมกับคำกริยาหยิบฉวยแสดงการหยิบฉวยวัตถุที่เป็นผู้รับการกระทำ

การที่วัตถุผู้รับการกระทำสามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบฉวยและคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* และ *มา* ได้แสดงให้เห็นว่าผู้รับการกระทำนั้นเป็นวัตถุที่สามารถเคลื่อนย้าย

ตำแหน่งได้และแสดงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการมีความเป็นเอกเทศระหว่างวัตถุผู้รับการกระทำกับตัวผู้กระทำ โดยพบในกระบวนโครงสร้างที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

กระบวนที่ 1

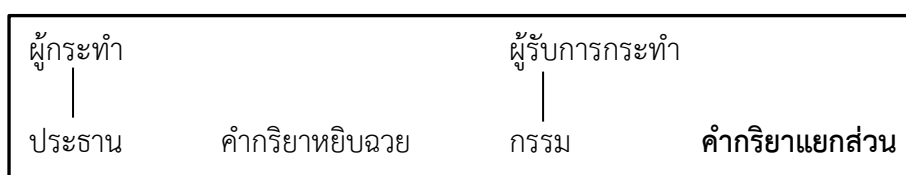
รูปภาพที่ 4.1 โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบวัตถุผู้รับการกระทำ กระบวนที่ 1

โดยตัวอย่างประโยคสามารถถูกแสดงได้ดังต่อไปนี้

- (15) *หยิบเศษกระดาษจากกระเป๋าเสื้อเข้ตาสก๊อตสีกรมท่าสลับขาวขึ้นมาคลี*
- (16) *เอาโน้ตบุ๊กออกมาวางเล่นอินเตอร์เน็ต*
- (17) *เมื่อเด็กๆ เคยจับเขี่ยตมมาหักขา*

การปรากฏร่วมของคำกริยาแยกส่วนกับคำกริยาแสดงการหยิบในกระบวนนี้แสดงการหยิบวัตถุเพื่อใช้ในการกระทำการแยกส่วนโดยปรากฏทิศทางในการเคลื่อนที่ของวัตถุผู้รับการกระทำนั้นเข้าหาหรือออกจากจุดอ้างอิง

กระบวนที่ 2

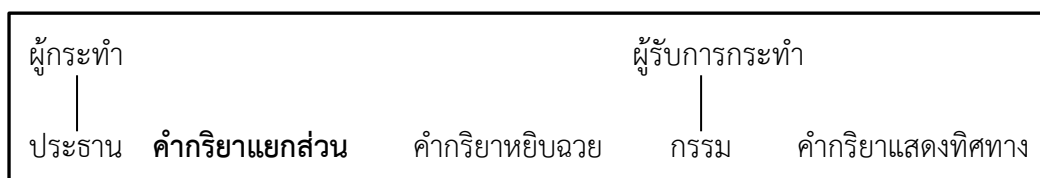

รูปภาพที่ 4.2 โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหยิบวัตถุผู้รับการกระทำ กระบวนที่ 2

- (18) *ก็เอาซี่มั้งนั้นเด็ดขึ้นเล็กๆ ทำลัยัดใส่เข้าไปประกบปากขนมติดกัน*
- (19) *เอาหนังสือพิมพ์วาง*
- (20) *ก็เอาซี่มั้งนั้นเด็ดขึ้นเล็กๆ ทำลัยัดใส่เข้าไปประกบปากขนมติดกัน*

การปรากฏร่วมของคำกริยาแยกส่วนกับคำกริยาแสดงการหิบบวในกระบวนนี้แสดงการหิบบววัตถุเพื่อใช้ในการกระทำการแยกส่วนโดยไม่ปรากฏทิศทางในการเคลื่อนที่

กระบวนที่ 3

รูปภาพที่ 4.3 โครงสร้างประโยคของการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิบบววัตถุผู้รับการกระทำกระบวนที่ 3

- (21) *แม่นวมต้องมานั่งเลาะตัดเอาดาวทองออกจนหมด*
- (22) *ต้องไปให้คัลยแพทย์ตกแต่งผ้าตัดเลาะเอาซิลิโคนออก*
- (23) *ตัดใบมะพร้าวมา 1 ทาง มาเลาะออกเป็นใบๆ แล้วเลื่อยเอาใบเขียวออก*
- (24) *ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสหัดปอกมะพร้าวบ้างบ่อยๆเหมือนกัน ปอกเสียเร็วเร็วคิดว่าเอาแม่ตัดออก*

การปรากฏร่วมของคำกริยาแยกส่วนกับคำกริยาแสดงการหิบบวในกระบวนนี้แสดงความหมายการหิบบววัตถุมาไว้กับตัว (จิรัชย์ หิรัญรัฐศ, 2550) โดยความหมายการหิบบวปรากฏหลังการที่ผู้รับการกระทำบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ อย่างไรก็ตามคำกริยา *เอา* ที่ปรากฏในประโยคตัวอย่างอาจไม่ได้แสดงการหิบบวที่เป็นรูปธรรมแต่เป็นการแสดงการครอบครองที่เป็นความหมายเชิงนามธรรมก็ได้

ข. แสดงการหิบบวเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ

คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในเหตุการณ์การแยกส่วนโดยมีการใช้เครื่องมือส่วนใหญ่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิบบวได้ โดยจากข้อมูล พบว่า จากจำนวนคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยมีการใช้เครื่องมือ 59 คำ พบว่ามีคำกริยาแยกส่วนจำนวน 57 คำที่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการหิบบวและคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ แสดงให้เห็นว่า ในวัฒนธรรมไทย การแยกส่วนวัตถุส่วนใหญ่กระทำได้โดยการใช้เครื่องมือเคลื่อนเข้าหาวัตถุ ไม่ใช่ใช้วัตถุ

เคลื่อนเข้าหาเครื่องมือ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ใช้ภาษาปัญญาในแถบชนบทของประเทศปากีสถานและอินเดียซึ่งนิยมนำผักมาเคลื่อนเข้าหาอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับที่ซึ่งมีลักษณะเป็นใบมีดโค้งเพื่อให้ผักแยกส่วนออกจากกัน (Majid A. et al., 2008)

(25) นางเอามีดยับหรือตะไกรพื้นเมืองมาเล็มเศษด้ายออกจากผืนผ้าทอเสร็จใหม่ ๆ

4.2.3 การเน้นกรรมขึ้นมาเป็นหัวข้อ (Topicalization)

เนื่องจากลักษณะของภาษาไทยที่เป็นภาษาคำโดด คำในภาษาไทยจะไม่มี การเปลี่ยนแปลง รูปไม่ว่าจะอยู่ในกาล (tense) การก (case) มาลา (mood) หรือวาก (voice) ใดก็ตาม นอกจากนั้น คำในภาษาไทยไม่มีลิงก์ (gender) พจน์ (number) และไม่มีวิภัติปัจจัย แม้จะเป็นคำที่รับมาจาก ภาษาที่มีการผันคำ (ภาษาที่มีวิภัติปัจจัย) เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยก็ไม่มี การเปลี่ยนแปลงรูปอยู่ดี ดังนั้นคำในภาษาไทยหลายคำจึงไม่สามารถกำหนดหน้าที่ที่ตายตัวของคำได้ และต้องอาศัยบริบทเข้าช่วยในการพิจารณา และลำดับของคำในประโยคจึงสำคัญที่สุดในการ พิจารณาหน้าที่ของคำ โดยประโยคในภาษาไทยมีโครงสร้างแบบแตกกิ่งไปทางขวา (right branching) คำคุณศัพท์จะวางไว้หลังคำนาม และลักษณะทางวากยสัมพันธ์เป็นแบบ ประธาน-กริยา- กรรม

ดังนั้น ภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่การเรียงของคำกริยาแสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญในการ เลื่อนเน้นการเพ่งเหตุการณ์ การเปลี่ยนตำแหน่งผู้รับการกระทำมาอยู่หน้ากริยาทำให้เห็นว่าเน้นความ สนใจไปยังเหตุการณ์ที่เกิดกับผู้รับการกระทำมากกว่าผู้กระทำ ตัวอย่างเช่น ในบางกรณีที่มีการเน้น ความหมายของกรรม (topicalization) ซึ่งความสนใจของผู้พูดภาษาถูกเน้นไปที่วัตถุผู้รับการกระทำ สามารถเรียงประโยคเป็น กรรม-ประธาน-กริยา ได้ โดยเมื่อผู้กระทำถูกย้ายตำแหน่งมาอยู่ในตำแหน่ง ประธานมักปรากฏร่วมกับคำชี้เฉพาะ เช่น นี้ นั้น โน้น หรือวลีที่ทำหน้าที่เป็นคุณานุประโยคขยาย ความชี้เฉพาะเต็มหลังกรรมนั้น ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(26) หมากที่ไม่งามนักก็เฉาะเอาเปลือกออก

(27) หัวข้างใว้วิธีทำโมเดลด้วยโฟมแล้วมาเหือนออกเป็นท่อน ๆ

(28) ไถ่เนี่ยก็เชือดชะลิ

(29) ไม้บางชิ้นต้องเลื่อยให้เข้าพอดีกับมุมเก่า

- (30) ใบอ่อนที่ติดมาก็เด็ดทิ้งไป
- (31) ประตูมันเปิดไม่ออก
- (32) ขนมครกสมัยนี้ควักขึ้นมาจากเตา
- (33) ดอกกุหลาบในแจกันที่คอน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ตัดมาจากที่นี้รีเปล่าคะ
- (34) พวกเราต้องหาว่าดอกกุหลาบดอกนี้ตัดมาจากที่ไหน
- (35) เนื้อในผ้าออกมากล้ายกับลูกชิตที่เต๋กๆ ชอบกิน

ดังนั้นการเน้นกรรมขึ้นมาเป็นหัวเรื่องสามารถทำให้ประโยคมีคุณสมบัติสรรณสภาพในแง่ระดับการรับผลกระทบของกรรมที่เพิ่มขึ้น

4.3 หน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏ

จากข้อมูลการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนจำนวน 107 คำในประโยคที่เก็บจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์หลักในหน่วยสร้างที่ต่างกันดังนี้

- 1) หน่วยสร้างการิตแบบศัพท์การิต
- 2) หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ
- 3) หน่วยสร้างการิตก่อนผล
- 4) หน่วยสร้างอกรรมที่ประกอบด้วยกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์
- 5) หน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ
- 6) ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้กรรมมาจากในหน่วยสร้างกรรมมาจาก
- 7) หน่วยสร้างมีขณิกรรมแสดงคุณสมบัติของแก่นของเหตุการณ์ (theme) และคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเหตุการณ์ (instrument)
- 8) ปรากฏเป็นคำกริยาแสดงกระบวนการและสภาพในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ

4.3.1 หน่วยสร้างการริต (causative constructions)

ตามที่ได้กล่าวถึงไปในบทที่ 2 หน่วยสร้างการริตคือรูปแสดงทางภาษาประเภทหนึ่งที่ใช้แสดงเหตุการณ์ซับซ้อนประเภทเหตุการณ์การริตซึ่งก็คือเหตุการณ์ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการที่หน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ก่อเหตุทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับเหตุทำกริยาอะไรบางอย่างหรือทำให้ตกอยู่ในสภาพบางอย่างโดยเหตุการณ์นั้นจะประกอบไปด้วยเหตุการณ์ย่อยสองเหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์เหตุซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ก่อเหตุเริ่มกระทำเหตุการณ์อะไรบางอย่าง และเหตุการณ์ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุกระทำกริยาบางอย่างหรือมีการเปลี่ยนแปลงสภาพอันเป็นผลมาจากการกระทำโดยผู้ก่อเหตุ (Comrie, 1981:165-166; Song, 2001:256-259)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำกริยาการริตในภาษาไทย (Iwasaki & Ingkapirom, 2005; Vichit-Vadakan, 1976; วิภา วงศ์สันตวินิช, 2526; วิภาส โพธิแพทย์, 2542) พบว่า หน่วยสร้างที่ใช้แสดงเหตุการณ์การริตในภาษาไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ศัพท์การริต (lexical causative) และ 2) การริตกลุ่มคำ (periphrastic causative)²⁵ สังเกตตัวอย่างประโยคที่แสดงเหตุการณ์การริตต่อไปนี้

(36) เขาตัดเชือก

(37) เขาตัดเชือกขาด

(38) เขาทำเชือกขาด

จากประโยคตัวอย่างที่ (36-38) ประโยคทั้งหมดแสดงเหตุการณ์พลวัต (dynamic situation) หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยในประโยคที่ (36) เป็นตัวอย่างของประโยคที่แสดงเหตุการณ์ย่อย 2 เหตุการณ์ ได้แก่ 1) เหตุการณ์เหตุ นั่นคือการที่ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำ *เขา* กระทำเหตุการณ์การตัดโดยอาจมีการใช้เครื่องมือที่ไม่ปรากฏการ แสดงรูปในประโยคต่อกรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ *เชือก* และ 2) เหตุการณ์ผล นั่นคือการที่ผู้รับการกระทำได้รับผลจากการกระทำของผู้กระทำและตกอยู่ในสภาพ

²⁵ หรือเรียกว่าการริตวิเคราะห์ (analytic causative) (Comrie, 1981; วิภาส โพธิแพทย์, 2542) และการริตวากยสัมพันธ์ (Syntactic Causative) (Thepkanjana, 2000) ซึ่งมีนิยามทางความหมายตรงกันกับ Analytic Causative ของคอมรี่

บางอย่างนั้นคือการขาด โดยเหตุการณ์ย่อยทั้ง 2 เหตุการณ์ถูกแสดงผ่านคำกริยา *ตัด* เพียงคำเดียว สกรรมกริยาที่ปรากฏเดี่ยวในหน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์การิตเช่นนี้เรียกว่าศัพท์การิต (lexical causative)

ส่วนในประโยคที่ (37) และ (38) เป็นตัวอย่างของประโยคแสดงเหตุการณ์การิตที่เหตุการณ์ เหตุและเหตุการณ์ผลถูกแสดงแยกกันผ่านภาคแสดงสองภาคแสดง โดยในภาคแสดงแรกหรือเรียกว่า ภาคแสดงก่อเหตุ คำกริยา *ตัด* และ *ทำ* ปรากฏหลังอาร์กิวเมนต์ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมาย เป็นผู้ก่อเหตุของภาคแสดงเพื่อแสดงเหตุการณ์เหตุที่ประธานกระทำกริยาบางอย่างต่อกรรมที่มีหน้าที่ ทางความหมายเป็นผู้รับเหตุที่อยู่หลังคำกริยานั้นอันเป็นเหตุให้กรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ และ ในภาคแสดงที่สองซึ่งเป็นภาคแสดงผล คำกริยา *ขาด* ปรากฏหลังหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับเหตุซึ่งเป็น ทั้งกรรมของภาคแสดงแรกและในขณะเดียวกันเป็นประธานของภาคแสดงที่สองเพื่อแสดงเหตุการณ์ ผลหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับเหตุนั้น การที่กรรมของ ภาคแสดงแรกเป็นสิ่งเดียวกับประธานของภาคแสดงที่สองเรียกว่าเป็นจุดหมุน (pivot) ระหว่าง เหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผล โดยเรียกหน่วยสร้างประเภทนี้ว่าหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ (periphrastic causative)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในประโยคตัวอย่างที่ (37) และ (38) จะถูกแสดงผ่านหน่วยสร้างการิต กลุ่มคำเหมือนกัน แต่มีข้อสังเกตว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงแรกของทั้งสองประโยคมี ความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในประโยคที่ (37) คำกริยา *ตัด* ที่อยู่ในภาคแสดงแรกจะแสดงเหตุการณ์ เหตุซึ่งมีการระบุวิธีการในการกระทำที่เป็นสาเหตุนำไปสู่ผลที่ชัดเจนนั้นคือการตัด ขณะที่ในประโยคที่ (38) คำกริยา *ทำ* เป็นคำกริยาที่ไม่ได้ระบุวิธีการในการกระทำที่ชัดเจนว่าประธานกระทำกริยากระทำ อย่างไรต่อกรรมที่เป็นสาเหตุนำไปสู่ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของกรรม (การขาด) เพียงแต่สื่อ ความหมายว่าประธานเป็นสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดเหตุการณ์ผล

โดยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถแยกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างการิต กลุ่มคำที่คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุระบุวิธีการในการกระทำกับหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำที่คำกริยา แสดงเหตุการณ์เหตุไม่ระบุวิธีการในการกระทำได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจะเรียกหน่วยสร้างการิต กลุ่มคำที่คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุมีการระบุวิธีการในการกระทำที่ชัดเจน (ดังเช่นในประโยค ตัวอย่างที่ (37)) ว่า “หน่วยสร้างก่อผล” และเรียกหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำที่คำกริยาแสดงเหตุการณ์

เหตุไม่ได้ระบุวิธีการในการกระทำที่ชัดเจน (ดังเช่นในประโยคตัวอย่างที่ (38)) ว่า “หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ”

จากผลการวิเคราะห์ประโยคที่ถูกคัดเลือกจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบคำกริยาแยกส่วนปรากฏอยู่ในประโยคที่แสดงเหตุการณ์การิตมากที่สุด โดยพบทั้งหมด 4,124 ประโยคจาก 8,504 ประโยค หรือประมาณร้อยละ 48 โดยแบ่งออกเป็นประโยคที่แสดงเหตุการณ์การิตผ่านศัพท์การิตจำนวน 1,826 ประโยค ประโยคแสดงเหตุการณ์การิตผ่านหน่วยสร้างการิตก่อนผลจำนวน 2,101 ประโยค และประโยคที่แสดงเหตุการณ์การิตผ่านหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำจำนวน 197 ประโยค ดังในตารางแสดงการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างการิตต่อไปนี้

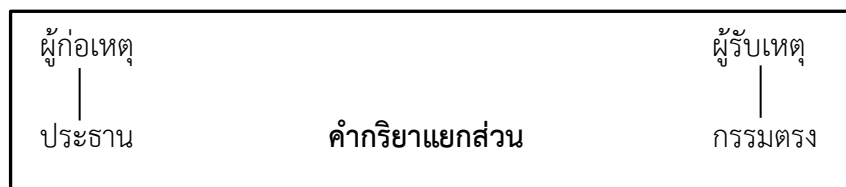
ตารางที่ 4.1 การปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างการิต (n=4,124)

ตำแหน่งการปรากฏของคำกริยา	ปรากฏในหน่วยสร้างศัพท์การิต	ปรากฏในหน่วยสร้างการิตก่อนผล	ปรากฏในหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ
ความถี่ (ครั้ง)	1,826 (ร้อยละ 44.28)	2,101 (ร้อยละ 50.95)	197 (ร้อยละ 4.78)

4.3.1.1 หน่วยสร้างศัพท์การิต (lexical causative construction)

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบประโยคที่มีการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างการิตประเภทศัพท์การิตเท่านั้นจำนวน 1,826 ประโยค ผ่านคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุจำนวน 76 คำ ได้แก่ กรีด กาง แก้ แกะ โกง ขริบ ขอด คลาย คลี ควัก ควัน ควาน แคะ จ้าง แจ้ม จัก จาม เจียน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย แซะ ดาย เค็ด ตัด ถลก ถลุง ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บาก บาด บาน บี แบ แบ่ง แบะ ปลด ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า ผะยอ ผ่น ผาน ฟัน แยก แย้ม ราน ลอก ล่อน ลิด ลืม เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สกัด สยาย สับ หัก หนั หนัก แหก แหวก และ อ้า

โดยสามารถแสดงโครงสร้างประโยคได้ดังนี้

รูปภาพที่ 4.4 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างศัพท์การิต

ในหน่วยสร้างนี้ คำกริยาแยกส่วนจะปรากฏเดี่ยวในฐานะกรรมกริยาของประโยคโดยมีตำแหน่งอยู่หลังประธานของประโยคซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ก่อเหตุที่กระทำการแยกส่วนต่อกรรมของประโยคซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับเหตุที่มีตำแหน่งอยู่หลังกริยานั้น โดยความหมายประจำคำจะบอกถึงวิธีการที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วนรวมไปถึงเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบตัวอย่างประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างสรรณการิตโดยเหตุการณ์การิตการิตถูกแสดงด้วยคำกริยาแยกส่วนในฐานะศัพท์การิตเพียงคำเดียวเท่านั้นดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (39) ก. ท่านลงมาเจียนใบตองในซามเครื่องเงินท่านพระองค์ชายใหญ่
 ข. พ่อช่วยเอะหมากเหมือนกัน
 ค. เข้ามืดตี 5 ออกจากบ้านเข้ามาทำงานในวัง ไม่มีเสารมีอาทิตย์กับใคร มานั่งอยู่หน้าเชิงใหญ่ประจำ หั่นฉีปาละ หั่นหมู เนื้อ กุ้ง เป็ด ไก่ ปลา หั่นผักต่างๆทั้งวัน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่าง ประโยคแสดงเหตุการณ์การิตการิตที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างศัพท์การิตจะมีคุณสมบัติทางความหมายของหน่วยสร้างคือการที่เหตุการณ์การิตทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลถูกแสดงผ่านศัพท์การิตเพียงคำเดียว เช่น ในตัวอย่างที่ (39ก.) ประโยคนี้แสดงทั้งเหตุการณ์เหตุได้แก่การที่ *ท่าน* ซึ่งเป็นผู้กระทำลงมือกระทำการแยกส่วนต่อ *ใบตอง* ซึ่งเป็นผู้รับการกระทำโดยวิธีการเจียน (การแยกส่วนวัตถุบริเวณริมให้เรียบหรือให้ได้รูปตามต้องการ) และเหตุการณ์ผลได้แก่การที่ *ใบตอง* ได้รับผลจากการกระทำของคุณนายและเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพจากการเป็นเนื้อเดียวกัน (ไม่

แยก) กลายเป็นแยกออกจากกันเป็นสองส่วน นั่นคือส่วนริมของหมากที่ถูกแยกออกไปและส่วนใหญ่ของหมากที่คงเหลือ เช่นเดียวกับตัวอย่างอื่นๆ ในประโยคตัวอย่างที่ (39ข.) เหตุการณ์แยกส่วนถูกแสดงผ่านศัพท์การิต *เฉาะ* โดยแสดงทั้งเหตุการณ์เหตุได้แก่เหตุการณ์ที่ผู้กระทำ *พ่อ* กระทำการ *เฉาะ* อันเป็นเหตุให้ผู้รับการกระทำ *หมาก* การเกิดเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน ในตัวอย่างที่ (39ค.) เหตุการณ์การแยกส่วนถูกแสดงผ่านศัพท์การิต *หั่น* โดยแสดงทั้งเหตุการณ์เหตุเหตุการณ์ได้แก่การที่ผู้กระทำที่ถูกละในประโยคกระทำ *หั่น* อันเป็นเหตุให้ผู้รับการกระทำได้แก่ *หมู เนื้อ กุ้ง เป็ด ไก่ ปลา* และ *ผักต่างๆ* การเกิดเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นศัพท์การิตในหน่วยสร้างการิตจะแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผล เพียงแต่ต่างกันที่วิธีการที่ใช้ในการแยกส่วนซึ่งถูกแสดงโดยความหมายประจำคำกริยาแต่ละคำ

ในหน่วยสร้างสรรกรมการิต นอกจากประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำที่เป็นมนุษย์ ผู้ก่อเหตุของประโยคแสดงเหตุการณ์การิตสามารถเป็นเครื่องมือได้ ดังในตัวอย่างที่ (40) หรือสามารถเป็นแรงโดยธรรมชาติ (natural force) ได้ ดังในตัวอย่างที่ (41)

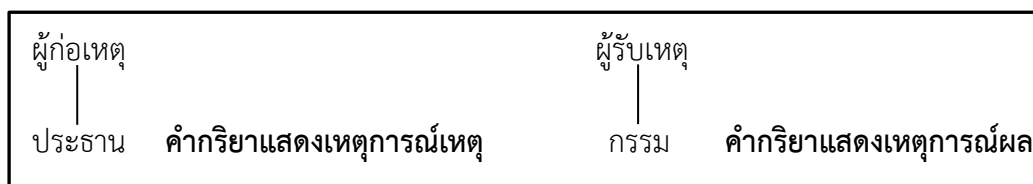
- (40) ก. *ดาบยาวขนาดสามฟุตตัดเนื้อในร่างกายถึงกระดูก*
 ข. *มือหนาฉีกถุงขนมปังของตนเองยื่นให้คนข้างกาย*
 ค. *มือหนาถอดผ้ากันเปื้อนของตัวเองพาดไว้กับขอบโต๊ะ*
 ง. *เบ้พยายามวางหน้าหนังเฉยขณะที่มือก็ปอกแอปเปิ้ลไปเรื่อยๆ*
- (41) ก. *เกลียน้ำก็จะบีและกวนบดขยี้ก้อนขี้ของเขา*
 ข. *น้ำฝนจะเซาะพาสารอาหารส่งลงสู่ชั้นดินเบื้องล่าง*
 ค. *มีน้ำไหลเซาะแก่งหินอยู่เบื้องล่างไกลลิบ*

อย่างไรก็ตาม จากประโยคที่พบในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นศัพท์การิตมักไม่ปรากฏเป็นคำกริยาเดียวในประโยค โดยพบว่าคำกริยาแยกส่วนมักปรากฏร่วมกับคำกริยาคำอื่นในภาคแสดงถัดไปในลักษณะหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยคำกริยาที่มักปรากฏในภาคแสดงหลังจากภาคแสดงที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏเป็นศัพท์การิตอยู่จะเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลการแยกส่วนในรูปแบบหน่วยสร้างก่อผลซึ่งจะอภิปรายผลในหัวข้อที่

คำกริยาแสดงสภาพที่เป็นเหตุการณ์คงที่ โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างก่อนผลสามารถแสดงได้ด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 4.5 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างก่อนผล

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบประโยคที่ปรากฏคำกริยาแยกส่วนปรากฏในหน่วยสร้างก่อนผลจำนวน 2,101 ประโยค โดยพบคำกริยาแยกส่วนจำนวน 63 คำปรากฏในภาคแสดงเหตุของประโยคจำนวน 1,707 ประโยค คำกริยาเหล่านั้นได้แก่ กรีด กาง แก้ แกะ โกงน ขอด คลาย คลี ควัก คว้น คว้น แคะ ง้าง แจ้ม จัก เจียก เจียน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย แซะ เต็ด ตัด ถลก ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บี แบ่ง แบะ ปลด ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า แผ่ ผาน ฟัน แยก ลอก ลิด ลืม เลาะ เลื่อย เล่ สกัด ลับ หัก หั่น แหก แหวก และ อ้า และพบคำกริยาแยกส่วนจำนวน 33 คำปรากฏในภาคแสดงก่อนผลของประโยคจำนวน 394 ประโยค คำกริยาเหล่านั้นได้แก่ กระจาย กระจุก กระจุกกระจาย กาง กุด ขาด คลาย คลี โค่น แจ้ม ฉีก แฉลบ ด่วน แดก ถลอก ถ่าง บาน บั่น แบ แบะ ปรี เปิด แผ่ แยก ล่อน วิน สยาย หลุด หัก เทียน แหก แหว่ง และ อ้า

การปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างก่อนผลในประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ภาระส่วน ได้แก่ 1) ปรากฏในทั้งภาคแสดงก่อนเหตุและภาคแสดงผล 2) ปรากฏเฉพาะในภาคแสดงก่อนเหตุ 3) ปรากฏเฉพาะในภาคแสดงผล

ตัวอย่างประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างก่อนผลที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏในทั้ง 2 ภาคแสดงได้แก่ทั้งในภาคแสดงก่อนเหตุและและภาคแสดงผลในรูปแบบของกริยาเรียง มีดังนี้

- (49) คนร้ายใช้กรรไกรตัดสร้อยคอของผู้เสียหายขาดจากกัน
- (50) ดาบนีเคยฟันเขาขาดสองท่อนมาแล้ว
- (51) สมเด็จพระนเรศวรฯ ก็จ้วงฟันพระมหาอุปราชาด้วยพระแสงของ้าวที่ไหล่ขวาขาด

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

1) รูปแบบของการแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงหลักเมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏในภาคแสดงผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบว่าเมื่อมีคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏในภาคแสดงผลของประโยคที่มีโครงสร้างแบบอนุพจน์คู่ประเภทต่างๆ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่อยู่ในภาคแสดงหลักอาจเป็นคำกริยาแยกส่วน หรือคำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* โดยไม่ระบุวิธีการในการกระทำการแยกส่วนที่เฉพาะเจาะจง หรือคำกริยาแสดงเหตุการณ์อื่นที่ไม่ได้แสดงนัยของการแยกส่วนแต่สามารถนำไปสู่ผลการแยกส่วนเมื่อปรากฏในบริบทเฉพาะได้

ก. คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุ

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงหลักของหน่วยสร้างอนุพจน์คู่แบบต่างๆ ร่วมกับคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลได้ ดังในตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

- (52) *ใช้กรรไกรตัดสร้อยคอของผู้เสียหายขาดจากกัน*
- (53) *นอกจากผลุบๆ โผล่ๆ แล้ว นี้อย่างกะตืบๆ ใครถูกเข้าแล้วเย็นเย็นเย็นเยือกจนลุกไม่หาย ฟันนี้ อี้นักขาดกระเด็น*
- (54) *เดิมทีมันเขียนไว้ที่หน้าสุดท้ายของคัมภีร์ แต่ตอนนี้มันหายไปและมีร่องรอยเหมือน ถูกฉีกขาด*
- (55) *พอแข่งสนุกใช้ไม้ปลายแหลม แซะ แบ่งให้หลุดจากพิมพ์*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ข. คำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* แสดงเหตุการณ์เหตุที่ไม่ระบุวิธีการในการกระทำ

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่าเมื่อมีคำกริยาแยกส่วนปรากฏในภาคแสดงผล คำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* สามารถปรากฏในภาคแสดงก่อนเหตุเพื่อแสดงเหตุการณ์เหตุโดยไม่ระบุวิธีการที่ผู้กระทำใช้ในการกระทำการแยกส่วนที่ชัดเจนได้ โดยหน่วยสร้างนี้เรียกว่าหน่วยสร้างการีตกลุ่มคำ (ดังจะอภิปรายรายละเอียดต่อไปในส่วนที่ 4.3.1.3) ตัวอย่างของการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* ในภาคแสดงก่อนเหตุร่วมกับคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลมีดังต่อไปนี้

- (56) พี่ทำรายงานเรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีชีวิตในน้ำ ที่บ้านที่ไม่มีเวลาและที่ว่าง
 ตู้อีกแล้วใครจะมาทำแตกเหมือนคราวก่อนเสียอีก
- (57) ดูลิเนี่ย เพราะเธอทำให้กระจกห้องฉันแตก เธอต้องรับผิดชอบเลยนะ
- (58) มีใครคนหนึ่งเผลอทำแผ่นโฟมชื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวหักตั้งเป๊าะ
- (59) แรงในแนวตั้ง $P40 \text{ kN}$ ทำให้รอยต่อถาวรนี้หลุดออกจากกัน
- (60) คนเซิดเผลอนิดเดียวทำตะเกียบหลุดจากการบังคับ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

**ค. คำกริยาแสดงเหตุการณ์อื่นๆ ที่ไม่แสดงนัยของการแยกส่วนแต่สามารถนำไปสู่ผลการ
 แยกส่วนเมื่อปรากฏในบริบทเฉพาะได้**

เมื่อคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างแบบอนุพากย์
 คู่ประเภทต่างๆ รวมถึงหน่วยสร้างก่อนผล คำกริยาที่ปรากฏในภาคแสดงก่อนเหตุสามารถเป็นคำกริยา
 แสดงเหตุการณ์อื่นๆ ที่ไม่ได้แสดงนัยของการแยกส่วนเมื่อปรากฏเดี่ยวแต่สามารถนำไปสู่ผลการแยก
 ส่วนเมื่อปรากฏในบริบทเฉพาะได้ดังในตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

- (61) หนูก็เลยพยายามหาไฟฉาย แต่ดันไปเหยียบมันแตก
- (62) สายเบ็ดดึงวูบกระตุกคันเบ็ดหลุดจากมือ
- (63) นักประดาน้ำของกองทัพเรือถูกฉลามกัดแขนขาด
- (64) บุรุษในชุดโม่งดำรวบรวมกำลังใช้มือทั้งสองผลักประตูทั้งสองบานเปิดออก
- (65) แต่เด็กชายคนนี้ก็รักพ่อ ไมโกรธแค้นเลยที่พ่อทุบกระปุกอมสินแตก
- (66) เขาโยนแก้วแตก
- (67) ร่างต้อยน้ยนขนาด ๖๐ กิโลกรัมกว่า ๆ ของปวิณที่ปะทะผิวน้ำแตกกระจาย
- (68) พุดเสียวอีกเจอตบปากแหกแน่

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า เมื่อคำกริยาทั้งสองปรากฏร่วมกันในหน่วยสร้างก่อนผลจึงจะแสดง
 เหตุการณ์การแยกส่วนที่มีการให้ข้อมูลว่าผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วนนั้นได้มีการ
 บรรลุผลเรียบร้อยแล้วหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ความหมายของการแยกส่วนนั้นถูกแสดงผ่านคำกริยา

แสดงเหตุการณ์ผลเท่านั้น โดยจะเห็นได้ว่าเมื่อคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในตัวอย่างข้างต้นปรากฏเดี่ยวโดยไม่มีปรากฏร่วมของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผล จะไม่สามารถบอกได้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดผลการเปลี่ยนแปลงสภาพเช่นไร เนื่องจากคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุไม่ได้แสดงนัยของการกระทำที่นำไปสู่ผลการแยกส่วนดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (69) หนูก็เลยพยายามหาไฟฉาย แต่ดันไปเหยียบมัน
- (70) สายเบ็ดดึงวูบกระตุกคันเบ็ด
- (71) นักประดาน้ำของกองทัพเรือถูกฉลามกัดแขน
- (72) เขาโยนแก้ว
- (73) พุดเสี่ยวอีกเจอตบปาก

โดยการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาแยกส่วนในภาคแสดงผลกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุที่พบจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากในภาคผนวกที่ 4

2) รูปแบบของการแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงรองเมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏในภาคแสดงก่อนเหตุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบว่าเมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏในภาคแสดงก่อนเหตุของหน่วยสร้างต่างๆ ที่มีโครงสร้างแบบอนุพากย์คู่รวมถึงหน่วยสร้างก่อนผลการแสดงเหตุการณ์ผลสามารถปรากฏในภาคแสดงรองของหน่วยสร้างประเภทต่างๆ ได้หลายรูปแบบ โดยผู้วิจัยพบรูปแบบของการแสดงเหตุการณ์ผลที่แตกต่างกันดังสามารถจำแนกออกเป็นประเภทตามลักษณะการบรรยายเหตุการณ์ผลได้ดังต่อไปนี้

ก. คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลประเภทแสดงการบรรลุผล

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาแยกส่วนสามารถปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงรองของหน่วยสร้างต่างๆ ได้ โดยเมื่อคำกริยาแยกส่วนเหล่านั้นปรากฏในภาคแสดงผล คำกริยาอาจจะแสดงกระบวนการการเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นพลวัตหรือเป็นคำกริยาแสดงสภาพหรือคุณสมบัติซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คงที่ก็ได้ ความกำกวมนี้ส่วนหนึ่งสามารถทำให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้นโดยการพิจารณาบริบทร่วม อย่างไรก็ตาม กระบวนการหรือสภาพที่

แสดงโดยคำกริยาแยกส่วนในภาคแสดงผลอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของความหมายของคำกริยาในภาคแสดงก่อเหตุหรือไม่ก็ได้ พิจารณาตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติดังต่อไปนี้

- (74) คนร้ายใช้กรรไกรตัดสร้อยคอของผู้เสียหายขาดจากกัน
- (75) ดาบนีเคยฟันเขาขาดสองท่อนมาแล้ว
- (76) สมเด็จพระนเรศวรฯ ก็จ้วงฟันพระมหาอุปราชาด้วยพระแสงของง้าวที่ไหลเขาขาด
- (77) หญิงสาวผลึกประตูเปิดออก
- (78) แต่เด็กชายคนนี้ก็รักพ่อ ไม่โกรธแค้นเลยที่พ่อทุบกระปุกอมสินแตก
- (79) ร่างต้อยน้ําขนาด ๖๐ กิโลกรัมกว่า ๆ ของปวินท์ปะทะผิวน้ำแตกกระจาย
- (80) เขาก็คงต่อปากแตกกันไปแล้ว
- (81) พ่อเจ้าประคุณนุ้ยยกเอาหางฟาด(ขอบอ่าง)แตกหักเสียหายตกลงไปในลอยในอ่างบัวขาว มันเอาหางฟาดน้ำแตกกระจาย
- (82) เตาดินใหญ่นี้เขาเพิ่งซื้อมาเมื่อเช้านี้เอง ยังไม่ได้ยกไปใช้มาเหยียบของเขาแตกหมด
- (83) คือหนูจะทำอะไรกินแล้วไฟเกิดดับ หนูก็เลยพยายามหาไฟฉาย แต่ดับไปเหยียบมันแตก

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่างประโยคที่ (74 - 76) จะเห็นได้ว่าคำกริยาแยกส่วน ขาด แสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงผลโดยมีการแสดงความหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุ ตัด และ ฟัน ตามลำดับ กล่าวคือ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุ ตัด และ ฟัน มีการแสดงนัยทางความหมายว่าผู้รับการกระทำจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนคือการที่มีส่วนหนึ่งขาดหรือขาดออกจากกันทั้งหมด และการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงผลจึงเป็นการปรากฏเพื่อยืนยันการบรรลุผลการแยกส่วน ส่วนตัวอย่างประโยคที่ (77 - 83) คำกริยาแยกส่วน เปิด แตก กระจาย และ หัก แสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงผลโดยไม่มีการแสดงความหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของคำกริยาที่ปรากฏในภาคแสดงก่อนหน้า นั่นคือ คำกริยา ผลึก ทุบ ปะทะ ต่อย ฟาด และ เหยียบ กล่าวคือ คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุเหล่านี้ไม่ได้มีคุณสมบัติภายในซึ่งแสดงนัยทางความหมายว่าผู้รับการกระทำจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนหากปรากฏเดี่ยวในประโยค

ข. คำกริยาแสดงทิศทาง

คำกริยาแสดงทิศทาง ออก เข้า ขึ้น ลง สามารถปรากฏเพื่อการแสดงการบรรลุผลการแยกส่วนได้เช่นกัน โดยสังเกตได้จากการที่สามารถปรากฏตามหลังภาคแสดงก่อเหตุได้ทันทีโดยไม่ต้องมีคำกริยาแยกส่วนแสดงการบรรลุผล โดยนอกจากการแสดงการบรรลุผลแล้ว คำกริยาแสดงทิศทางยังให้ข้อมูลเพิ่มเติม นั่นคือทิศทางเคลื่อนที่ของการแยกส่วนอ้างอิงจากสถานที่ต้นแหล่ง นั่นคือตัวผู้รับการกระทำ ตัวอย่างการปรากฏของคำกริยาแสดงทิศทางในฐานะการแสดงเหตุการณ์ผลในประโยคอยู่ในตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

- (84) ด้านหนึ่งของไม้จะถูกเข็นออกจนบ้าน
- (85) เพราะขนาดใส่เสื้อโค้ตหน้าหนาวยังได้กลิ่นอรอวล แล้วถ้าเปลื้องผ้าออกปล่อยให้กลิ่นฉม ระเหยไยออกมาจากตรอกซอกซอยลับต่างๆที่หมักหมมของร่างกายตรงนี้แหละที่เขาถือกันว่ากลิ่นเหม็นเค็มๆยังกับปลาสดดิเน่า
- (86) ครั้นตัดสินใจได้ดังนี้จึงเปลื้องผ้าห่มออกวางไว้แทบพระบาทของพระพุทธเจ้า
- (87) เจ้าชายตะโดโมเียงเดินมายังสนามฝึก ถอดเสื้อและเปลื้องโจงออกคงไว้แต่สนับเพลา ผูกผ้าเกี้ยว
- (88) หันกลับไปตลบชายมุ้งขึ้นไว้กับหลังคา แล้วถอดเสื้อคอกระตุ้หลวมออกพาดไว้กับพนักเก้าอี้ เปลื้องผ้าขึ้นออกพาดทับไว้ที่เดียวกัน
- (89) เวลาเย็นลงมากแล้ว เมขลาคิดว่าจะต้องอาบน้ำจึงเปลื้องสไบแดงออก
- (90) จึงลุกขึ้นเดินไปดิ่งตีนมุ้งลง เก็บตีนมุ้งเข้าใต้ฟูกโดยเว้นไว้ส่วนหนึ่งทางด้านข้างทางขึ้นเปลื้องผ้าระจิมออกออกเปลือยร่างอาบแสงนวลนึ่งของตะเกียง
- (91) อาจารย์สุรินทรก็ผ่าแล้วก็เลาะฟุ้งผีออก
- (92) ฉันทโยนมันทิ้งแล้วก็โดดเข้าไปเลาะพินแหม่นออกเดี๋ยวนี้เลย
- (93) มึงไปตัดไม้รวกมา ขึ้นไปเลาะฟากลงก่อน
- (94) ทราบดีตกใจล้มตาขึ้นเพราะเสียงอุทานนั้น
- (95) เขาถอดเสื้อนอกโยนไว้บนเตียงปลดผ้าใบที่ยังเขียนรูปเก่าค้างอยู่ออก แล้วเอากรอบใหม่ขึ้นมาตั้งบนขาหยั่งถลกแขนเสื้อเช็ดขึ้น

(96) ตัวเองพร้อมเมียและลูกช่วยกันโค่นไม้ลง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

นอกจากนี้คำกริยาแสดงทิศทางยังสามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verbs) เช่น มา ได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(97) ฉันอยากฆ่าหมอนี้แล้วเลาะฟันกับลักยิ้มสายนั่นออกมาแก้หงุดหงิดจริงๆ

(98) หรือถ้ามันคิดไม่ออกก็เลาะสมองออกมาให้เบ็ดกินซะให้รู้แล้วรู้รอด!"

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

นอกจากนี้ยังสามารถปรากฏร่วมกับการให้ข้อมูลสถานที่ต้นแหล่งหรือจุดอ้างอิงของการแยกส่วนโดยปรากฏร่วมกับบุพบทวลีที่มีคำบุพบทหลักคือ จาก ตามด้วยจุดอ้างอิงสถานที่ต้นแหล่ง แสดงทิศทางการแยกส่วนออกจากจุดอ้างอิง หรือปรากฏร่วมกับบุพบทวลี จากกัน แสดงทิศทางการแยกส่วนออกจากกันระหว่างส่วนที่ถูกแยก ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(99) ดังนั้นเมื่อเราพยายามหาเข้าไปด้านมืดสี่ให้ผิวขาวขึ้น ก็เท่ากับว่าเรากำลังเปลี่ยนเสื้อผ้าออกจากตัวแล้วเร่งให้แสงยูวีมาทำลายร่างกายให้แก่ให้เป็นโรคเร็วขึ้น

(100) หล่อนอยากเปลี่ยนเสื้อผ้าสองสามชิ้นออกจากกาย แล้วชำระล้างฝุ่นโคลนางเอาเม็ดยับหรือตะไกรพื้นเมืองมาเล็มเศษตัดออกจากพื้นผ้าทอเสร็จใหม่ๆ

(101) แล้วเนื้อออกจากกระดูกขาแล้วตรวจสอบดูรูที่กระดูกขาไก่

(102) เขาพูดพลางยื่นมือมาถอดหมวกออกจากศีรษะเธอ

(103) เมื่อหลายวันก่อน พระวิมาดาเธอทรงเรียกช่างทองมาแกะเพชรแกะทองออกจากเครื่องชุดโกนจุกของเจ้านายเล็กๆที่เลิกใช้แล้ว

(104) ปล่อยให้ฝายนั่นคลี่มออกจากจุก

(105) นั่นคือเทคนิคการเพิ่มความเข้มข้นของเม็ดเลือดหรือสารอาหารในกระเพาะ แล้วสกัดน้ำออกจากตัวมันเอง

(106) ให้เก็บอากาศผ่านแผ่นกรองในเครื่องเก็บตัวอย่างอากาศชนิดไฮโวลุ่ม High Volume Air Sampler สกัดตะกั่วออกจากแผ่นกรองโดยใช้กรดดินประสิวและกรดเกลือ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ค. คำกริยา เป็น และ กลายเป็น แสดงการกลายไปสู่สภาพใหม่

คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ เป็น และ กลายเป็น สามารถปรากฏในภาคแสดงผลได้โดยตามด้วยส่วนเติมเต็มแสดงสภาพเชิงกายภาพ รูปร่างและจำนวนของผู้รับการกระทำหลังการแยกส่วน โดยส่วนเติมเต็มของคำกริยา เป็น สามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทตามลักษณะของส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยา

1) แสดงสภาพทางกายภาพ รูปร่าง และจำนวนของวัตถุหลังการแยกส่วน

- (107) หัวข้างใช้วิธีทำโมเดลด้วยโฟมแล้วมาเนียนออกเป็นท่อน ๆ
- (108) พอมาถึงที่ราบก็จัดแจงเสียบซุงออกเป็นท่อน ๆ เพื่อขายให้แก่ชาวที่ราบ
- (109) เขามีดคมๆเจียนออกให้เป็นลูกรีๆแบบลูกกลางสาด
- (110) ทำเพียงก้มหน้าก้มตาใช้ช้อนกับล้อมเขี่ยชอยมะเขือเทศออกเป็นชิ้นเล็กๆ
- (111) ตัดใบมะพร้าวมา 1 ทาง มาเลาะออกเป็นใบๆ แล้วเสียบเอาใบเขียวออก
- (112) พอตัดไม้เสร็จก็ส่งเข้าเสียบออกเป็นแผ่นลากลอบออกมาขาย
- (113) เย็นนี้ แม่จะทำสายบัวต้มกะทิกับปลาทุและใส่มะดันจากต้นหลังบ้าน น้องชายลงห้องร้องถอนสายบัว วินคาร์รับเอามาเค็ดเป็นท่อนสั้น ๆ พอดีคำ
- (114) ดาบของวิษณุ(instru)กรีดแขนเสื้อของเมธินขาดเป็นทางยาว
- (115) ตัดเป็นก้อนขนาดลูกเต๋า
- (116) แต่เขาตัดต้นอ้อยเป็นท่อนๆยาวประมาณแขน เอาฟิงไว้กับราวเหล็กฝังไฟ
- (117) แต่ถ้าปอกเปลือกมะเขือเทศเป็นดอกกุหลาบ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

2) แสดงวัตถุประสงค์การนำส่วนที่ถูกแยกไปใช้งานต่อไป

- (118) ป้าฉิมเอา(ใบกระท่อม)ไปเจียกเป็นไม้เชื้อไฟสำหรับก่อเตาถ่านหุงข้าวต้มแกง
- (119) จะเอามาชำแหละเป็นอาหารอย่างนั้นหรือ
- (120) ตัดอย่างนั้นต้องใช้ผ้าหลายเมตรซึ่งจะนำมาตัดเป็นกระโปรงธรรมดาได้อีกตั้งหลายตัว
- (121) อาจเอาแก่นปอมาตากเป็นดาบให้ลูกไปเล่น
- (122) ทุกชิ้นไม้แกะลายจำหลักถูกลับเป็นพื้นเผา

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

3) แสดงสภาพของพื้นที่ระหว่างสิ่งที่ถูกแยกส่วน โดยส่วนเดิมเต็มที่อยู่หลังคำกริยา *เป็น* และ *กลายเป็น* ไม่ได้แสดงสภาพของตัววัตถุ แต่ปรากฏกับคำกริยาแสดงการแยกส่วนเชิงปริภูมิเพื่อแสดงสภาพเชิงพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นหลังเกิดเหตุการณ์การแยกส่วน ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(123) เราขอแคว่ว่าท่านช่วยแถมประตูเป็นช่องเล็ก ๆ ให้อากาศบริสุทธิ์ได้ผ่านเข้ามาให้เรา
ได้ชื่นใจบ้างได้หรือไม่

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ง. คำแสดงสภาพผลอื่นๆ ในฐานะหน่วยเติมเต็มของภาคแสดงก่อกผล (adjunct resultative)

คำกริยาแสดงเหตุการณ์ก่อเหตุบางคำมักไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงผลประเภทการบรรลุผลเนื่องจากมีคุณสมบัติการประกันผลการแยกส่วนอยู่ในตัวคำกริยาอยู่แล้ว เช่น *เขาสับหมูขาด* แต่อาจปรากฏร่วมกับการแสดงผลประเภทอื่นเช่น ประเภทแสดงสภาพและลักษณะของวัตถุหลังการแยกส่วนซึ่งเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติม ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (124) *เขาสับหมูละเอียด*
- (125) *แล้วตัดด้วยลวดให้อ่อนเหมือนมือละครกำลังรำ นำไปตากแดดจนแห้งแข็งคงรูปดีแล้ว*
- (126) *หักกิ่งไม้ให้เกิดปลายแหลมแล้ว*
- (127) *กับหาผ้าพลาสติกมาตัดให้มีรูปร่างคล้ายๆ กับผ้ากันเปื้อนของเด็กเล็กๆ*
- (128) *ประตูเปิดแง้ม*

ในตัวอย่างที่ (130) *เขาสับหมูละเอียด* ส่วนเติมเต็มแสดงสภาพของวัตถุหลังการแยกส่วนมีการแสดงความหมายว่าผู้รับการกระทำ *หมู* การเกิดแยกส่วนหลายครั้ง ดังนั้นจึงเป็นการบ่งชี้คุณสมบัติของคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุได้ส่วนหนึ่งว่าคำกริยา *สับ* สามารถใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่มีการณ์ลักษณะแบบเกิดขึ้นฉับพลันซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ได้ (iterative meaning)

จ. คำนามแสดงสภาพและจำนวนของวัตถุหลังจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบการแสดงผลการแยกส่วนเป็นส่วนเติมเต็ม (adjunct) โดยไม่ผ่านการใช้คำกริยาได้เช่นกัน โดยผู้ใช้ภาษาสามารถใช้คำนามหรือนามวลีแสดงสภาพของวัตถุ ผู้รับการกระทำตามหลังภาคแสดงก่อเหตุได้ทันทีเนื่องจากคุณสมบัติการประกันผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของคำกริยาทำให้ผู้ใช้ภาษารับรู้ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพได้บรรลุแล้วโดยไม่จำเป็นต้องบรรยายด้วยคำกริยาแสดงการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่การปรากฏของนามวลีโดยไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาเป็นเพียงการให้ข้อมูลเสริมเท่านั้น ตัวอย่างของการใช้คำนามแสดงสภาพตามหลังภาคแสดงก่อเหตุที่มีดังนี้

- (129) หั่นปลาแซลมอนขนาดพอดีคำ
- (130) สับปลาสามส่วน
- (131) ผ่านดงกล้วยป่ามีเครือสุกเหลือง แต่มีเมล็ดมาก กินไม่ได้ ทว่าก็ได้กินหัวปลีกล้วยถึง ๒ มื้อ โดยนำมาหั่นฝอยผสมแป้งมันและกุ้งแห้งจากพม่า ทอดแบบเต้าหู้แผ่นหรือเผือกทอดแล้วทำน้ำจิ้ม
- (132) กะหรี่ปั๊บนี่แหละที่เขาเก็บมาตากแห้งหั่นฝอยเก็บไว้สุบ
- (133) ส่วนขนมแข่งผมตาก ๒ แดด แล้วหั่นบางๆ ซุบไข่ทอดกิน
- (134) หมู กุ้งสด ต้มให้สุก แล้วเอามาหั่นเส้น
- (135) ต้องขัดแกงโดยเมื่อดข้าวสุกจะไม่หัก 2 ท่อน
- (136) เครื่องบินหัก 3 ท่อน
- (137) แคมคว่ำพลั่วที่อ่านูทิ้งไว้ขึ้นมา หักครึ่งมันด้วยเข่า
- (138) ฉันทก็เลยไม่สนใจพลาตังดึงเอาไส้กรอกที่ซื้อมาถุ๊งแบ่งครึ่งแล้วโยนให้เจ้าหมาตางสองแม่ลูกที่ละนิดทีละหน่อย

อย่างไรก็ตาม ดังจะเห็นได้ว่าในภาคแสดงรองจะปรากฏคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลหรือคำกริยาประเภทอื่นๆ เช่น คำกริยาแสดงทิศทาง เข้า ออก ขึ้น ลง แสดงผลในเชิงทิศทางการเคลื่อนที่ของการแยกส่วน หรือคำกริยา เป็น ตามด้วยส่วนเติมเต็มแสดงสภาพทางกายภาพของผู้รับการกระทำ รูปร่าง หรือจำนวนของวัตถุหลังการแยกส่วน คำกริยาแสดงการแยกส่วนทางพื้นที่ หรืออาจตามด้วยนามวลีแสดงสภาพของวัตถุหลังการแยกส่วนก็ได้ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาและนามวลีเหล่านี้

อาจปรากฏร่วมกันในฐานะส่วนเติมเต็ม แต่ลำดับการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนตามด้วยส่วนเติมเต็มไม่อาจสลับตำแหน่งการปรากฏได้ โดยสามารถแสดงลำดับได้ดังต่อไปนี้

1) คำกริยาแยกส่วนแสดงการบรรลุผล 2) คำกริยาแสดงทิศทาง 3) คำกริยา เป็น หรือ กลายเป็น แสดงการเปลี่ยนแปลงสู่สภาพใหม่+ส่วนเติมเต็มแสดงสภาพทางกายภาพของผู้รับการกระทำ รูปร่างหรือจำนวนของวัตถุหลังการแยกส่วน

ตัวอย่างประโยคที่มีการปรากฏของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลร่วมกันในภาคแสดงรองสามารถแสดงได้ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (139) หัวข้างใช้วิธีทำโมเดลด้วยโฟมแล้วมาเข็นออกเป็นท่อน ๆ
- (140) พอมาถึงที่ราบก็จัดแจงเลื่อยซุงออกเป็นท่อน ๆ เพื่อขายให้แก่ชาวที่ราบ
- (141) เอมืดคมๆเจียนออกเป็นลูกรีๆแบบลูกกลางสาด
- (142) จี๊ก็ฝึกใบรายการออกเป็นสองส่วนให้เราแยกกันไปซื้อ
- (143) การรับประทานขนมปัง ควรบิออกเป็นคำเล็กๆพอเหมาะ
- (144) อูรวสามองภาพถ่ายในมือที่ถ่ายคู่กับกานต์เป็นครั้งสุดท้ายด้วยนัยน์ตาที่มีน้ำตาคลอทั้งสองข้าง ก่อนที่จะตัดสินใจฉีกมันออกเป็นชิ้นๆ อย่างไม่โยติ
- (145) ผ้าไซตัม 5 ฟอง ออกเป็น 2 ซีก
- (146) เมื่อผ่าออกเป็นสี่ซีกแล้ว ก็อาจจะใช้ล้อมได้ ถือล้อมไว้ในมือซ้ายแล้วใช้มีดปอกเปลือกออกได้
- (147) หั่นเนื้อหมูออกเป็นชิ้นขนาดพอรับประทาน
- (148) เสื้อผ้าของชูยกก็ถูกพันขาดออกจากกันเป็นชิ้นไม่เหลือกระทั่งชุดชั้นใน
- (149) เลือกลงไม้ใหญ่ๆ แล้วกระทุ้งเนื้อไม้ตรงข้อให้แตกออก

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

4.3.1.3 หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ (periphrastic causative construction)

จากข้อมูลประโยคที่ผู้วิจัยคัดเลือกจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำซึ่งเป็นหน่วยสร้างที่มีลักษณะแบบอนุพหุภาคี โดยในภาค

แสดงแรกจะปรากฏคำกริยาการีตแสดงเหตุการณ์เหตุแบบไม่ระบุวิธีการในการกระทำเหตุการณ์ 3 รูปแบบโดยจะแสดงผ่านคำกริยาการีต 3 คำ ได้แก่ *ทำ ให้* และ *ทำให้* ตามด้วยคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงหลัง โดยผู้วิจัยพบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในฐานะคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงหลัง โดยคำกริยาแยกส่วนที่พบปรากฏในภาคแสดงหลังจะแสดงเหตุการณ์ผลในแง่ของการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนและจะพบปรากฏร่วมกับคำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* โดยไม่พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลร่วมกับคำกริยาการีต *ให้* โดยตรง โดยมีโครงสร้างประโยคดังนี้

รูปภาพที่ 4.6 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างการีตกลุ่มคำ

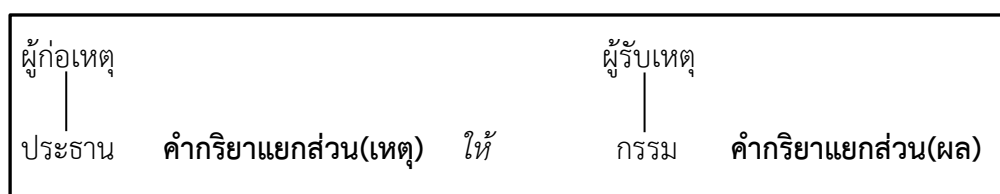
จากนิยามของอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki & Ingkapirom, 2005) คำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* มีความแตกต่างกันที่ระดับของการควบคุมเหตุการณ์ของผู้ก่อเหตุ กล่าวคือ คำกริยา *ทำ* แสดงระดับการควบคุมเหตุการณ์โดยผู้ก่อเหตุแบบสูง โดยผู้ก่อเหตุกระทำต่อผู้รับการกระทำโดยตรง (direct causation) ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม ในขณะที่คำกริยา *ทำให้* แสดงระดับการควบคุมเหตุการณ์โดยผู้ก่อเหตุแบบปานกลาง โดยหากเปรียบเทียบระหว่างคำกริยาการีตทั้งสองคำแล้ว คำกริยาการีต *ทำให้* มีการแสดงการีตแบบอ้อม (indirect causation) มากกว่า กล่าวคือการกระทำโดยผู้ก่อเหตุ นั้นเป็นเหตุโดยอ้อมให้เกิดเหตุการณ์การีตขึ้นแม้ว่าจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่า เมื่อคำกริยาการีต *ทำ* และ *ทำให้* ปรากฏในการใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วน คำกริยาการีต *ทำ* มักแสดงเหตุการณ์การีตแบบโดยตรง โดยที่ผู้ก่อเหตุไม่มีเจตนาในการทำให้เกิดผล ในขณะที่คำกริยาการีต *ทำให้* มักแสดงเหตุการณ์การีตแบบอ้อมโดยที่ผู้ก่อเหตุมีเจตนาหรือไม่มีเจตนาในการทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงขึ้นก็ได้ สังเกตตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (150) ก. ไม่ใช่ว่ากลัวซึ่กลากขึ้นนะ แต่ไอ้ที่กลัวนะ คือกลัวทำเสื่อผ้าเขาขาดแล้วไร้ปัญหา
ชดใช้ต่างหากล่ะ

- ข. ก็มีใครคนหนึ่งผลอทำแผ่นโพนซื้อเจ้าบ่าวเจ้าสาวหัดตั้งเป่าะ
- ค. ฉันทำมันหัดหรือเปล่าคะ
- ง. ถ้าพลาดก็คงทำคนคอหัดตาย
- จ. และหากคนเซิดผลอนนิดเดียวทำตะเกียบหลุดจากการบงคับ มือหุ่นอันเทอะทะ
และหนักก็จะลูบลงไปตามน้ำหนักมือหุ่น
- (151) ก. แรงเข่าทำให้ดวงตาเรียวที่ปิดสนิทผยอขึ้นเล็กน้อย
- ข. เพราะลมมันเ้าไปจุ่นจ้านจนทำให้กระปองพองบาน
- ค. มนต์สะกดของรสัมผัสรากทำให้หึงสาวผยอริมฝีปากชั้นอย่างไม่รู้สีกตัว
- ง. ตอนเล่นๆ กันอยู่แล้วพลาด ทำให้กระดูกแขนไ้อยาวหัก

อย่างไรก็ตามกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Thepkanjana, 1986) มีข้อสังเกตว่าหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำโดยมีคำกริยา ทำให้ เป็นคำกริยาการิต อาจไม่ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในหน่วยสร้างการิตแบบวิเคราะห์ในภาษาไทยเนื่องจาก ทำให้ มีรูปโครงสร้างที่มาจากการประกอบกันของคำกริยากรรม 2 คำ คือ ทำ และ ให้ สังเกตได้จากการที่ประโยคที่มีคำกริยาปรากฏและตามด้วยคำกริยา ให้ ทันทีนั้นสามารถจะแทนที่คำกริยากรรมนั้นด้วยคำกริยา ทำ ได้โดยที่ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปมากนัก อีกทั้งจากหลักฐานประการที่สองนั้นคือการที่สามารถแทรกคำปฏิเสธ ไม่ ระหว่างคำกริยา ทำ และ ให้ ได้ แสดงว่าคำกริยา ทำให้ ในหน่วยสร้างไม่ใช่คำกริยาเดี่ยว

จากข้อสรุปนี้ ผู้วิจัยจึงคิดว่าควรจัดให้หน่วยสร้างที่มีการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุร่วมกับคำกริยาการิต ให้ ในภาคแสดงแรกโดยมีตัวอย่างเช่น เขาตัดให้กระดาษขาด เป็นหนึ่งในหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำเช่นกัน โดยมีโครงสร้างประโยคดังนี้

รูปภาพที่ 4.7 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างการิตกลุ่มคำโดยมีการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงแรก

โดยหน่วยสร้างการตีกลุ่มคำประเพณีนี้เป็นหน่วยสร้างการตีกลุ่มคำที่มีการระบุวิธีการในการกระทำเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงแรก ส่วนคำกริยาการตี *ให้* จะเพิ่มความหมายในเชิงการมีเจตนา (volition) ของผู้กระทำในการแยกส่วน ในภาคแสดงหลัง จะแสดงผลจากการกระทำที่ถูกแสดงโดยกริยาแยกส่วนซึ่งอาจจะเป็นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการกระทำที่ผู้กระทำได้วางแผนไว้และมีเจตนาให้เกิดผลดังกล่าวขึ้น โดยคำกริยาแยกส่วนและคำกริยา *ให้* สามารถถูกแทรกกลางได้โดยคำปฏิเสธ *ไม่* คำบุพบท *เพื่อ* และคำนามซึ่งเป็นผู้รับการกระทำของเหตุการณ์ หรือคำกริยาแสดงแสดงทิศทาง อย่างไรก็ตาม การปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำกริยา *ให้* ไม่ได้แสดงว่าการบรรลุผลเกิดขึ้นหรือไม่ เพียงแต่เน้นแสดงเจตนาของผู้กระทำเหตุการณ์ ผู้วิจัยพบประโยคที่ปรากฏในรูปแบบดังกล่าวจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติจำนวน 197 ประโยค โดยคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาการตี *ให้* มีทั้งสิ้น คำ ได้แก่ คำกริยา *เจียน เล็ม เลื่อย แกะ แฉก แยก แล่ โกง กรีด ขอด คลาย คลี่ คั่วกั คั่ววัน ฉีก ตัด ถลก ถอน ถาก ถ่าง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บาก ปลด ปาด ผ่า ผาน ฟัน ลอก ลิด ลืม ลับ หั่น และ หัก* ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (152) *จำเลยเพียงแต่ฟันให้มะพร้าวหล่นลงมาเฉยๆ*
- (153) *มีงรีจะฟันกุให้ขาด 2 ท่อน เก่งจริงเข้ามาซิวะ*
- (154) *เอามีดคมๆเจียนออกให้เป็นลูกรี่ๆแบบลูกกลางสาด*
- (155) *อาจใช้มีดกรีดเฉพาะกันถุงให้ขาดออกจากกันโดยรอบก็ได้*
- (156) *กระบอกไม้ไผ่ที่เอามาทำบั้งโบก มักจะเป็นตอนโคน เนื้อหนา แข็ง เขาจะเลื่อยให้เป็นกระบอกขนาดเท่ากับถ้วยกาแฟ*
- (157) *แนวมะขามปลูกถี่ๆชิดๆ ไม่ยอมให้มันโต หมั่นตัดหมั่นเล็มให้มันแตกยอดอ่อนอยู่เสมอ*
- (158) *รอยแผลตามแนวตั้งยาวประมาณ ๑๐ ซม. ถูกถ่างให้อ้าออก*
- (159) *ไม้บางชิ้นต้องเลื่อยให้เข้าพอดีกับมุมเก่า*
- (160) *ปลาชะโม่เป็นปลาที่มีเนื้อหวานอร่อยแต่มีก้างแทรกอยู่มาก เวลารับประทานจึงนิยมบั้งปลาให้ก้างขาด*
- (161) *שמריםไปที่ต้นไม้อ่างทางหักกิ่งไม่ให้เกิดปลายแหลม*

(162) เด็กสาวกำลังหันแต่งกวางผลยาวให้มีขนาดเท่าๆ กันอย่างตั้งใจ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

4.3.2 หน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมปรากฏในบุพบทวลีในฐานะเป้าหมาย

ในงานวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างในภาษาอังกฤษ เมื่อคำกริยาแสดงการกระทำที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพปรากฏหน้าบุพบทวลีที่มีคำบุพบทหลัก เช่น *on* หรือ *at* ตามด้วยกรรมของบุพบทนั้นในฐานะสิ่งที่มีความสามารถในการรับการกระทำของเหตุการณ์ หน่วยสร้างดังกล่าวเรียกว่าหน่วยสร้าง conative (Levin, 1993) (รายละเอียดของหน่วยสร้าง conative ในภาษาอังกฤษได้ถูกอธิบายไว้ในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.4.2) หน่วยสร้างที่มีลักษณะเช่นนี้จะแสดงความพยายามของผู้กระทำในการกระทำเหตุการณ์ แต่การกระทำนั้นอาจยังไม่ถูกส่งแรงจากผู้กระทำไปยังเป้าหมาย ดังนั้นผลการเปลี่ยนแปลงสภาพจึงยังไม่ปรากฏต่อเป้าหมายของเหตุการณ์ซึ่งปรากฏตำแหน่งอยู่หลังคำบุพบทสังเกตตัวอย่างดังต่อไปนี้

(163) a. *The silversmith pounded the metal flat.*

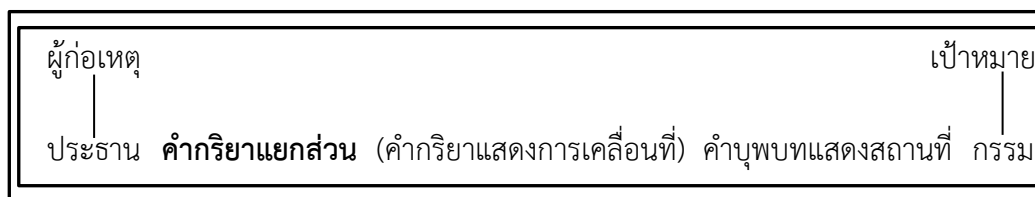
b. **The silversmith pounded on the metal flat.*

(Levin, 1993:101)

จากตัวอย่าง เบธ เลวินได้ใช้เป็นข้อสนับสนุนที่ว่าหน่วยสร้าง conative ใช้แสดงเหตุการณ์การกระทำที่ผู้กระทำเพียงแค่ออกแสดงเหตุการณ์การพยายามกระทำต่อเป้าหมายแต่กรรมของบุพบทที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายนั้นยังไม่บรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ ด้วยเหตุนี้ ประโยคที่ถูกบรรยายโดยหน่วยสร้าง conative จะไม่สามารถปรากฏกับส่วนขยายแสดงเหตุการณ์ก่อนผลได้ ดังในตัวอย่างที่ (163b.)

ในภาษาไทย พบการปรากฏของรูปแบบประโยคที่มีความคล้ายคลึงกับหน่วยสร้าง conative ของภาษาอังกฤษ โดยปรากฏคำกริยาแยกส่วนระหว่างประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ก่อเหตุ

กับบุพบทวลีที่มีคำบุพบทหลักแสดงสถานที่ เช่น คำกริยา *ที่ ตรง บน ใน* เป็นต้น ตามด้วยกรรมของบุพบทที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ ในหน่วยสร้างนี้คำกริยาแยกส่วนอาจปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น *ลง เข้า ไป* ได้ตั้งในโครงสร้างประโยคต่อไปนี้

รูปภาพที่ 4.8 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมของบุพบทวลีเป็นเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม ในทางอรรถศาสตร์ หน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมของบุพบทวลีเป็นเป้าหมาย ในภาษาไทยมีความแตกต่างจากหน่วยสร้าง conative ในภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่าตัวของคำกริยา ภาษาอังกฤษนั้นอาจมีความหมายประจำคำที่เกี่ยวกับการเคลื่อนที่และการสัมผัส แต่เมื่อปรากฏใน หน่วยสร้าง conative ในภาษาอังกฤษจะแสดงการพยายามกระทำเหตุการณ์ของผู้กระทำโดยที่ไม่มีการประกันว่าแรงที่ส่งมาจากการกระทำนั้นได้ถูกส่งไปยังผู้รับการกระทำหรือไม่ หรือกล่าวได้ว่า ผู้กระทำหรือเครื่องมือในการกระทำอาจจะยังไม่สัมผัสกับผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทย พบว่า เมื่อคำกริยาแยกส่วนสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างที่กรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็น เป้าหมายของเหตุการณ์มีตำแหน่งอยู่ภายในบุพบทวลี สิ่งที่เหมือนกับหน่วยสร้าง conative ใน ภาษาอังกฤษคือประโยคจะแสดงความพยายามในการกระทำเหตุการณ์ของผู้กระทำ ความหมายในแง่ ของการเคลื่อนที่ของผู้กระทำหรือเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเข้าหาเป้าหมาย และแสดงความไม่ สมบูรณ์ของเหตุการณ์ดังเช่นในหน่วยสร้าง conative ในภาษาอังกฤษในแง่ของการที่เป้าหมายที่ ปรากฏในเหตุการณ์นั้นยังไม่บรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพตามที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ สังเกตจาก ตัวอย่างประโยคที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมของบุพบทวลีเป็นเป้าหมายจากคลังข้อมูล ภาษาไทยแห่งชาติดังต่อไปนี้

- (164) จังหวะนั้นคาร์ลาก็เขื่อนที่ข้อมือเจสันอย่างจัง
- (165) เอาละตอนนี้ข้าจะเขียดตรงหลอดเลือดเอ็งจะได้ไม่ทุกข์ทรมาน
- (166) แป๊ะเบ๊งยอมให้พวกฮกลกฟันที่ท้อง ๓ ครั้ง
- (167) เธอฟันลงกลางตัวมัน
- (168) ท่านครูเกลียดผู้ที่ใส่เสื้อแขนยาวแล้วมันพับแขนเสื้อขึ้นไปอย่างมาก หากเห็นจะตัด ตรงแขนเสื้อที่มันทิ้งทันที

จากตัวอย่างประโยคแสดงการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมภายในบุพบทวลีเป็นเป้าหมายของการแยกส่วนและมีผู้กระทำเป็นประธานของประโยค สามารถอนุมานได้ว่าเครื่องมือที่ปรากฏในเหตุการณ์แต่ไม่ปรากฏในรูปประโยคได้มีการสัมผัสกับเป้าหมายเรียบร้อยแล้วอย่างน้อยครั้งหนึ่งโดยฉับพลัน (semelfactive) หรืออาจจะหลายครั้ง (iterative) และคำบุพบทปรากฏในประโยคเพื่อแสดงสถานที่ที่ผู้กระทำหรือเครื่องมือมีการสัมผัสกับผู้รับการกระทำเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการกระทำและการสัมผัสเกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำหรือเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำกับเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว แต่ผลการเปลี่ยนแปลงที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ (intended result) ยังคงไม่มีการบรรลุหากไม่มีการปรากฏของคำกริยาแสดงผลร่วมด้วย

นอกจากนี้ จากตัวอย่างประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่ามีข้อมูลประโยคจำนวนมากที่คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมที่มีกรรมของบุพบทวลีเป็นเป้าหมายมีการปรากฏร่วมกับประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือและผลการปรากฏของผู้กระทำ เหตุการณ์ในประโยคดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(169) *คมีดของก๊โยตินบ่นลงไปที่คอกของนักโทษ*

(170) *มาริสาเอี้ยวตัวหลบ คมีดจึงปาดเข้าที่ไหล่*

(171) *เล็บมันปาดเข้าที่แขนฉันทันอย่างจัง*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

การสลับหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือมาปรากฏเป็นประธานของประโยคที่มีหน่วยสร้างแบบอกรรมโดยมีกรรมของบุพบทวลีเป็นเป้าหมายแสดงให้เห็นว่าความสนใจของเหตุการณ์ถูกเน้นไปที่เหตุการณ์การกระทำของเครื่องมือ ซึ่งเหตุการณ์ที่ถูกเน้นเป็นพิเศษได้แก่การสัมผัสระหว่างเครื่องมือกับผู้รับการกระทำ ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้กระทำสามารถถูกละจากการให้ข้อมูลและมีการเลื่อนเครื่องมือมาอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคได้

อย่างไรก็ตาม สังเกตตัวอย่างจากประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติที่พบคำกริยาแยกส่วนภาษาไทยปรากฏอยู่ดังต่อไปนี้

(172) แต่เพราะมันหันหน้าหลบหันทำให้คมดาบเฉือนที่ปลายจุมุกแหวง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเมื่อกรรมมาสลับปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของบุพบทวลีโดยตามหลังคำบุพบทแสดงสถานที่ เช่น *ที่ ตรง บน* หรือแสดงตำแหน่งสถานที่ต่างๆ ดังในตัวอย่างที่ (172) ยังคงมีคำกริยาแสดงการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพผ่านคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลซึ่งสามารถปรากฏอยู่ในประโยคร่วมด้วยได้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างนี้มีความแตกต่างจากหน่วยสร้าง *conative* ที่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงผลได้ดังในตัวอย่าง **The silversmith pounded on the metal flat.* ดังนั้นการที่คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุในภาษาไทยที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงผลได้ หมายความว่ากรรมที่อยู่หลังบุพบทวลีไม่ได้มีการถูกลดระดับการรับผลกระทบ เพียงแต่เป็นการให้ข้อมูลเชิงสถานที่ที่ถูกกระทำการแยกส่วนเท่านั้น และประโยคเหล่านี้ยังคงแสดงเหตุการณ์การีตอยู่

นอกจากความแตกต่างในแง่ของการแสดงการบรรลุผล หน่วยสร้างที่มีกรรมของประโยคมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายยังมีการแสดงคุณสมบัติทางความหมายที่หลากหลายกว่าหน่วยสร้าง *conative* ในอีกหลายแง่มุม สังเกตตัวอย่างดังต่อไปนี้

(173) *เขาตัดที่กระดาด/เขาตัดตรงกระดาด*

(174) *เขาสับที่เนื้อหมู/เขาตัดตรงเนื้อหมู*

(175) *เขาเฉือนที่ข้อมือ/เขาเฉือนตรงข้อมือ*

ในแง่มุมของการเลือกสถานที่ในการแยกส่วนผู้รับการกระทำ คำบุพบทแสดงสถานที่อาจแสดงความหมายที่หลากหลายในการเลือกสถานที่ที่จะกระทำการแยกส่วนวัตถุ โดยอาจแสดงได้ทั้งความหมายการคาดคะเน ดังในตัวอย่างที่ (173) และ (174) หากเป้าหมายของเหตุการณ์ถูกแสดงด้วยคำนามที่มีลักษณะกว้างๆ ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุตำแหน่งที่ชัดเจนของการแยกส่วนได้แต่สามารถคาดคะเนได้ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้รับการกระทำ เช่น ส่วนใดส่วนหนึ่งของกระดาดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหมูถูกกระทำ แต่หากเป้าหมายของเหตุการณ์ถูกแสดงด้วยคำนามที่มีลักษณะแคบลงมา เหตุการณ์ก็จะแสดงการมีเจตนาของผู้กระทำที่มากขึ้นในการกำหนดตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นในการแยกส่วนเป้าหมายดังในตัวอย่างที่ (175)

นอกจากนี้คำกริยาแยกส่วนยังมีความเด่นในการแสดงความหมายในแง่ของการเคลื่อนที่ (motion) และการสัมผัส (contact) มากขึ้นเมื่อปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมซึ่งประกอบด้วยกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมาย โดยพบว่าคำกริยามักปรากฏในหน่วยสร้างนี้ร่วมกับ คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่เข้าสู่เป้าหมายเช่นคำกริยา *ลง ไป เข้า* ดังในตัวอย่างประโยคที่มีการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยร่วมหรือ 3 หน่วยร่วมโดยมีการให้ข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเพิ่มเติมจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติต่อไปนี้

- (176) *เขากกรีดลงบนต้นขาของเขาเอง*
 (177) *เขากลายร่างเป็นแวมไพร์แล้วใช้เล็บกรีดลงบนฝ่ามือ*
 (178) *แค่เขาตวาดใส่เธอเมื่อมีหวังสั้นมือของเธอคงลับเข้าที่ต้นคอเขาไปแล้วละ*
 (179) *เขาลงดาบเฉือนเข้าที่ไหล่ของเธออย่างจัง*
 (180) *มันนันทะสูระวังตัวอยู่เอียงตัวหลบตัววัดดาบเฉือนเข้าที่พระอุทรเสียงดังพลั้ว*

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากคำกริยาแยกส่วนจำนวน 107 คำ พบคำกริยาจำนวน 24 คำ ที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมเป็นเป้าหมายในบุพบทวลีได้ ได้แก่ *กรีด ขอด ขุด ขูด ควั่น คว้าน แคะ เจียรระไน เฉือน เชือด เซาะ ตัด ถอน ถาก แทง บั่น บาก บาด ปอก ปาด ฟัน ลับ เหลา และ แหวก* โดยพบในประโยคจำนวน 95 ประโยค

4.3.3 หน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมของบุพบทเป็นเป้าหมายร่วมกับกรรมตรงเครื่องมือ

นอกจากนี้ จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยพบประโยคจำนวนหนึ่งซึ่งกรรมของคำกริยาแยกส่วนมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเหตุการณ์ โดยกรรมที่เป็นผู้รับเหตุจะปรากฏในบุพบทวลีมีตำแหน่งอยู่หลังคำบุพบทแสดงสถานที่ เช่นคำว่า *ที่ ตรง บน ใน* ซึ่งคำกริยาแยกส่วนอาจปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น *ลง เข้า ไป ได้* โดยมีโครงสร้างประโยคดังนี้

ผู้กระทำ	เครื่องมือ	เป้าหมาย
ประธาน	คำกริยาแยกส่วน	กรรมตรง
	(คำกริยาเคลื่อนที่)	คำบุพบทแสดงสถานที่
		กรรมของบุพบท

รูปภาพที่ 4.9 โครงสร้างประโยคของหน่วยสร้างสรรกรมการีโตโดยอาร์กิวเมนต์กรรมตรงมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือ

ดังในตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (181) *เคียว* *วิจัย* *คงไม่สนใจกับสิ่งที่* *ลูฟฟุด* *เขายังคง* *ฟันดาบ* *ลงบน* *หุ่นฟาง* *ต่อไปอย่าง* *สงบ* *เสียง*
- (182) *เอจ* *ฟันดาบ* *ไปที่* *หน้าอก* *ของ* *อีกตัว* *จนเกิด* *รอยแผล* *ขนาดใหญ่*
- (183) *เอจ* *ฟันดาบ* *เข้าที่* *หัว* *ของ* *จอมบีสองตัว* *หลายครั้ง* *จนมัน* *ตายลง* *ในที่สุด*
- (184) *พอเทพ* *ที่วิ่งอยู่* *หน้า* *ผม* *วิ่งไปถึง* *เป้าหมาย* *นั้น* *แหละ* *เบ็ก* *ฟันมีด* *เข้าที่* *ไหล* *ทันที*
- (185) *เธอ* *เอ่ย* *ชม* *และ* *ลับมีด* *ลงบน* *ศพ*
- (186) *ปัง* *ปัง* *ปัง* *มะลุสิ* *ลับมีด* *ลงบน* *เชียง* *ด้วยความ* *เจ็บใจ*
- (187) *นอร์แมน* *รีบ* *วาง* *ถุงผ้า* *ลง* *ก่อน* *จะ* *วิ่ง* *เข้าไป* *ช่วย* *ลับมีด* *เข้าที่* *หัว* *ของ* *จอมกัศ* *ตัวที่* *วิ่ง* *มา* *หา* *แอน* *โตนิโอ* *ได้* *ทัน* *ท่วง* *ที่*
- (188) *เมื่อ* *พุด* *จบ* *อีก* *ฝ่าย* *ก็* *เนียน* *มีด* *ลงบน* *เชือก* *ที่* *มัด* *มือ* *ศิโย* *ทันที*
- (189) *วันนี้* *ข้า* *จะ* *เนียน* *มีด* *ลงบน* *คอ* *ระหงส์* *ของ* *เจ้า* *ด้วย* *มือ* *ของ* *ข้า* *เอง*
- (190) *หลังจาก* *ที่* *ตัด* *ส่วน* *บน* *ของ* *ลูก* *ลับ* *ประ* *รด* *ไป* *แล้ว* *ตาม* *รูป* *ภาพ* *ข้าง* *บน* *แล้ว* *ก็* *ต้อง* *ใช้* *มีด* *ปลาย* *แหลม* *ด้าม* *เล็กๆ* *แล้ว* *ก็* *ค่อย* *ๆ* *เลาะ* *มีด* *ไป* *ตาม* *ขอบ* *ของ* *ลูก*
- (191) *ผม* *ไม่* *กล้า* *แม้* *แต่* *จะ* *คิด* *คว่าน* *มีด* *ลง* *ไป* *ใน* *ตา* *ตัวเอง*
- (192) *หมอบ* *ป็น* *กล่าว* *ขณะ* *เงาะ* *มีด* *อย่าง* *แผ่ว* *เบา* *ไป* *บน* *หน้า* *อก* *คน* *ใช้*
- (193) *เจ้า* *ของ* *มีด* *คง* *จะ* *เงาะ* *มีด* *เข้า* *ไป* *ใน* *เนื้อ* *ไม้* *แล้ว* *พยายาม* *ผ่า* *ด้วย* *การ* *กระ* *แทก* *ไม้* *อีก* *ด้าน* *หนึ่ง* *ลง* *บน* *พื้น*
- (194) *แม่* *ค้า* *เงาะ* *มีด* *ลง* *บน* *มะ* *ละ* *กอ* *เพื่อ* *ทำ* *ส้ม* *ตำ*
- (195) *พอ* *สุ* *ติ* *แพทย์* *ก็* *รีด* *มีด* *เข้าสู่* *โพรง* *มด* *ลูก* *ก็* *สบาย* *ใจ* *ได้* *เพราะ* *น้ำ* *คร่ำ* *ไม่มี* *ซี่* *ไท่*

- (196) ร่างเปลือยเปล่าเดินไปด้านหน้าเขา ทрудตัวลงนั่งบนตักแข็งแรงก่อนจะกรีดเล็บที่เคลือบสีแดงสดบนหน้าอก
- (197) บางครั้งขริบกรรไกรลงไปที่ตัดไม้ขาด
- (198) เขาจามขวานเข้าที่ข้อมือของเหยื่อจนมันหลุดออกทั้งสองข้าง
- (199) มันแยกเขี้ยวคำรามพร้อมกับขอยมิดเข้าใส่ทหารเวียดนามเหนือ
- (200) เต้าขยับมือที่กุมข้อมือผมอยู่ช้าๆ ให้ขอยมิดลงบนต้นหอมสีเขียวสด
- (201) ไอ้พิภักซ์หมุนตัวกลับไปจะคว่ำแขนไอ้คนดีแต่ดูเหมือนไอ้ตัวเล็กจะไวกว่าเลยถากมิดลงมาที่แขนไอ้พิภักซ์ซะเป็นแผลยาว
- (202) บันดาบในมือท่านลงบนคอข้าเสียเถอะ
- (203) ผมบากมิดลงบนใบหน้าเธอ เป็นรูปเลข 4
- (204) เด็กสาวบาดมิดลงบนข้อแขน
- (205) นายสุรินทร์กระหน่ำฟัน และปาดมิดไปมาอีกหลายครั้ง จนลูกสาวจมกองเลือด
- (206) มันพลิกมือวูบ ในมือเพิ่มมีดปลายแหลมเล่มหนึ่ง ตัวด้ามมีปาดมิดใส่คอหอยตัวเอง
- (207) ใช้มือหนึ่งจับผักหรือผลไม้ เช่น แครอท หัวไชเท้า อีกมือจับมีดปาดมิดลงบนผลผักหรือผลไม้
- (208) ในการดิงเปลือกไม้กลับผมผ่ามิดลงไปและกดออกข้างนอก
- (209) ฮีโรริบอกว่า แม้แต่หัวหอมก็จะถูกหั่นแบบเดียวกับที่เซฟใน Shiseido Parlour ผ่ามิดลงไป
- (210) คาซึชิสะคัง ร้องโอดเมื่อต้นหั่นมิดลงปลายนิ้วชี้ของตัวเอง

โดยคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้จะแสดงการแยกส่วนที่เน้นการกระทำเหตุการณ์เหตุ และลักษณะการใช้เครื่องมือเพื่อกระทำเหตุการณ์ คำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างนี้ได้แก่ กรีด ขริบ ขุด ขูด คว้าน จาม เฉาะ เฉือน ขอย แซะ ตัด ถาก บั่น บาก ปาด ผ่า ผาน ฟัน เลาะ ลับ และหั่น

4.3.4 หน่วยสร้างกรรมวาจก

หน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) หมายถึงหน่วยสร้างประเภทหนึ่งที่ประธานของประโยคแปลงมาจากกรรมตรงของกรรตุวาจก (active voice) และประธานของประโยคกรรตุวาจกกลายเป็นเพียงส่วนขยายผู้กระทำ (agentive adjunct) โดยถูกละจากการบรรยายหรือเปลี่ยนตำแหน่งไปอยู่ในตำแหน่งอื่นที่ไม่ใช่ประธานในกรรมวาจก โดยมีคำกริยาหลักที่แปลงมาจากกรรมกริยาและมีตัวบ่งชี้กรรมวาจกเสมอ (Siewierska, 1984:2 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549:174-175) โดยคำช่วยกริยาบ่งชี้กรรมวาจกในภาษาไทยได้แก่คำบ่งชี้ *ถูก* และ *โดน*

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา กล่าวว่า หน่วยสร้างกรรมวาจกเป็นหน่วยสร้างที่ลดระดับของการถ่ายผ่านหรือความเป็นกรรมชนิดหนึ่ง (de-transitive voice) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นวาจกที่มีการปรากฏของกรรมกริยาแต่มีการลดการเน้นคุณสมบัติของกรรมกริยานั้นลง โดยการละการบรรยายหน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยร่วมหนึ่งซึ่งก็คือผู้กระทำกริยานั้น โดยสิ่งที่ถูกเน้นแทนได้แก่การรับผลกระทบของผู้รับการกระทำซึ่งถูกเลื่อนระดับมาอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค อย่างไรก็ตามวิธีการและลักษณะของการกระทำยังคงถูกบรรยายอยู่ในประโยค (อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2556)

จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมวาจกจำนวน 264 ประโยค ผ่านการใช้คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงเหตุการณ์เหตุเป็นพื้นฐานจำนวน 47 คำ ได้แก่ *กรีด กาง เกี้ยว แกะ โกงน ขุด ขุด คลี่ คั่วก แคะ โคน แก้ม เจาะ เจียรไน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย เซาะ เต็ด ตัด ถลก ถอด ถาง ถ่าง ถือ แหว บั่น บาด แบ่ง ปลด ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า ฟัน แยก ราน เล็ม แล่ ลับ หัก หั่น เหลา และ แหวก*

โดยคำบ่งชี้กรรมวาจกสามารถปรากฏได้กับหน่วยสร้างหลายรูปแบบ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบความถี่ของการปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.2 ความถี่ของการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำกริยาช่วยบ่งชี้กรรมวาจกในหน่วยสร้างต่างๆ

หน่วยสร้างที่พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำบ่งชี้กรรมวาจก	ความถี่ของการปรากฏ (ครั้ง)	ตัวอย่างประโยค
หน่วยสร้างกรรมกริิต (คำกริยาเหตุ)	149	หกเขยถูกพระสังข์ตัดจุมก
หน่วยสร้างก่อนผล (คำกริยาเหตุ)	107	มือข้างหนึ่งของเขาถูกกริตด้วยของมีคมเป็นแผลยาว
หน่วยสร้างกริิตกลุ่มคำ (คำกริยาผล)	8	ผิวหนังถูกทำให้ฉีกขาดด้วยวัตถุที่ปนเปื้อน

ตัวอย่างประโยคที่พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนร่วมกับคำกริยาช่วยบ่งชี้กรรมวาจกมีดังต่อไปนี้

คำกริยาแยกส่วนเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในหน่วยสร้างกรรมกริิต (ศัพท์กริิต)

(211) ก. หกเขยถูกพระสังข์ตัดจุมก

ข. โหน่งกับไอน์นัยจึงโดนแม่พันมือคนละที

ค. ท่านขุนพลบุกเข้าไปช่วย แต่ตกอยู่ในวงล้อม ญกรุมพันแทง

ง. เลยถูกตำรวจลากเข้าไปซังเตเสี่ยหาไม่แล้วคงถูกคนอิตาเลียนฉีกเนื้อเอาเกลือทา

จ. กระทั่งเพศผู้ถูกสตั้วล่าเนื้อฉีกกินเป็นอาหาร

ฉ. รูปถ่ายถูกฉีกทิ้งอย่างไม่ปราณี

ช. ชินงานถูกนำมาตัดเศษแก้วส่วนเกินทิ้ง

ซ. ป้ายแบบนี้ถ้าติดค้างไว้ตั้งแต่แรกก็คงถูกอาจารย์ฉีกทิ้งไปแล้ว

ณ. เต็นท์สีฟ้าหลังขนาดนอน 3-4 คนถูกวางเรียงราย

ญ. เต็นท์สีเขียวซึ่ม้าหลังเล็กถูกวางเสร็จเรียบริ้อย

ฎ. แผ่นภาพพยัญชนะอักษรไทยถูกวางด้วยกรอบไม้ไผ่แขวนไว้

คำกริยาแยกส่วนเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในหน่วยสร้างก่อนผล

- (212) ก. มือข้างหนึ่งของเขาถูกกรีดด้วยของมีคมเป็นแผลยาว
 ข. ถูงุ้มหัวใจถูกมีดผ่าตัดกรีดเปิดออก
 ค. หลอดเลือดแดงใหญ่เอออร์ตาและหลอดเลือดดำใหญ่ทั้งเส้นบนล่างบริเวณเหนือ
 แคลมป์หนีบถูกกรีดไม่ถึงกับขาดจากกัน
 ง. ขาซ้ายถูกตัดออก
 จ. มันถูกสับละเอียดลอยอยู่ในคลองนั้นแหละ
 ฉ. ลำคอถูกสับด้วยมีดจนห้อยร่องแรงเกือบขาด
 ช. ทุกชิ้นไม้แกะลายจำหลักถูกสับเป็นฟืน
 ซ. พยัคฆเดชอกรบซึ่งก็ถูกฟันคอขาด
 ฌ. ศีรษะด้านหลังถูกฟันด้วยของมีคมเป็นบาดแผลลึก
 ญ. เด็กตัวนิดเดียวยังถูกฟันคอขาด
 ฎ. แต่มันถูกฉีกขาดเหลือเพียงครึ่งเดียวนะสิครับ
 ฏ. ข้อความบางอย่างถูกกางขึ้นบนโต๊ะไม้

คำกริยาแยกส่วนเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในหน่วยสร้างการติดกลุ่มคำ

- (213) ก. สารอาจเข้าสู่ร่างกายได้ถ้าผิวหนังถูกแทงหรือทำให้ฉีกขาดด้วยวัตถุที่ปนเปื้อน
 ข. วัตถุอื่นที่เข้ามาอยู่ภายในบริเวณนี้จะถูกแรงโน้มถ่วงแตกต่างของดาวเสาร์ดึงฉีก
 ให้แตกสลายเป็นชิ้นน้อย
 ค. ดวงจันทร์เทียมถูกปล่อยให้กางออก

ในแง่อรรถศาสตร์ แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991a:229) ได้แสดงความแตกต่างระหว่าง วาจก (voice) 2 ประเภท ได้แก่ กรรตุวาจก (active voice) และกรรมวาจก (passive voice) ในแง่ของการมีความสัมพันธ์กันแบบไม่สมมาตร (asymmetrical) ใน 2 กรณีนี้นั้น กรณีนี้อันดับความเด่นเชิงอัตวิสัย (subjective prominence) ของหน่วยร่วมเหตุการณ์และกรณีที่สองคือทิศทางของการเคลื่อนที่ของพลังงานในเชิงวัตถุวิสัย ในกรรตุวาจกซึ่งประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วย หน่วยร่วมเหตุการณ์หน่วยหนึ่งจะเป็นหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีการปลดปล่อยพลังงานไปสู่อีกหน่วยร่วมเหตุการณ์ ส่วนหน่วยร่วมเหตุการณ์อีกหน่วยหนึ่งไม่มีการปล่อยพลังงานแต่จะรับพลังงานจากอีก

หน่วยหนึ่งมาโดยไม่มี การสะท้อนกลับคืนหรือสะท้อนพลังงานกลับน้อยกว่าพลังงานที่ได้รับ ดังนั้น ประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมวาจกจะแสดงความไม่สมมาตรของเหตุการณ์ใน 2 กรณี กรณีแรกหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีการปลดปล่อยพลังงานจะมีความเด่นเชิงอัตวิสัยมากกว่าอีกหน่วยร่วมเหตุการณ์ทำให้หน่วยร่วมเหตุการณ์นั้นมีหน้าที่เป็นผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์ (instigator) ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งผู้กระทำ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ และแรงตามธรรมชาติ หรือหน่วยร่วมเหตุการณ์นี้อาจเป็นต้นแหล่งของพลังงาน (source of energy) ที่ถูกปลดปล่อยออกมาก็ได้ ส่วนในกรณีที่สอง ในแง่ของทิศทางการเคลื่อนที่ของพลังงานในเชิงอัตวิสัย พลังงานถูกมองว่าเคลื่อนที่ออกจากตัวหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีความเด่น ส่วนในประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมวาจกจะแสดงความไม่สมมาตรของเหตุการณ์ใน 2 กรณีเช่นกัน แต่เป็นความไม่สมมาตรที่ตรงข้ามกับประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมวาจก ในกรณีแรกหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีความเด่นมากกว่าในเชิงอัตวิสัยคือหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่รับพลังงานทำให้อีกหน่วยร่วมเหตุการณ์หนึ่งสามารถถูกแกะจากการให้ข้อมูลได้ โดยหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่รับพลังงานจะถือว่าเป็นปลายทาง (terminus) ของพลังงาน ส่วนในแง่ของทิศทางการเคลื่อนที่ของพลังงานในเชิงอัตวิสัย ในเหตุการณ์ที่ถูกแสดงโดยกรรมวาจก พลังงานจะถูกมองว่าเคลื่อนที่เข้าสู่ตัวหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีความเด่น

นอกจากนี้ เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างกรรมวาจก เหตุการณ์ที่ปรากฏจะมีความกำกวมระหว่างเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพและเหตุการณ์สภาพผล โดยความหมายในเชิงการณลักษณะของเหตุการณ์จะมีความเป็นกลางระหว่างการณกำลังดำเนินอยู่และการณบรรลุผล พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

(214) *กระดาษถูกตัด*

ประโยคนี้ไม่สามารถระบุชัดได้ว่าแสดงการณลักษณะประเภทใดระหว่างการณกำลังดำเนินและการณบรรลุผลจนกว่าจะปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* หรือ *แล้ว* ดังในประโยคตัวอย่างต่อไปนี้ซึ่งแสดงการณลักษณะประเภทกำลังดำเนินและการณบรรลุผลตามลำดับ

(215) *กระดาษกำลังถูกตัด*

(216) *กระดาษถูกตัดแล้ว*

ในแง่ของการปรากฏของผู้รับการกระทำในประโยคที่พบการแสดงเหตุการณ์การแยกส่วน โดยหน่วยสร้างกรรมวาจก พบตำแหน่งการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การปรากฏผู้รับการกระทำซึ่งถูกกระทำโดยตรงเป็นประธานของประโยค (ดังในตัวอย่างที่ 217) และ 2) การปรากฏผู้รับการกระทำซึ่งถูกกระทำโดยตรงอยู่หลังคำกริยาแยกส่วน โดยผู้รับการกระทำเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่อาจถูกแสดงอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค (ดังในตัวอย่างที่ 218)

- (217) ก. เมียจะถามถ้าของเงินถูกแกะก่อนมาถึงมือเธอ
 ข. แผ่นปูนสีขาวยที่ฉาบผนังห้องก็ถูกแกะด้วย
 ค. ดอกบัวฝักบัวถูกเด็ดมาเป็นกำ
 ง. ลูกหมากจะถูกคมมีดที่สอดไว้เนียนเป็นแว่นๆ
- (218) ก. วิวเกือบร้อยตัวถูกปลดต่างบนหลังออก
 ข. พี่เนืองเธออย่าไปท่องให้ท่านยาไต้ยินเซียนนะ ไม่งั้นเธอจะต้องถูกหักนิ้วตีนอีก 10 นิ้ว
 ค. สาวนักผจญภัยเคยไปถูกกรีดกระเป๋าทิ้งใต้ในวันสุดท้ายของการท่องเที่ยว
 ง. เพราะกว่าจะผลิตุ้มออกมาได้ 1 เม็ดนี่ ก็ต้องโดนกรีดเนื้อ ยัดแกนเข้าไปข้างใน ให้ระคายผิว
 จ. และสุนัขเฝ้าบ้านสองถูกกรีดคอหอยตาย

โดยจากข้อมูล พบว่าคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุสามารถปรากฏร่วมกับ คำกริยา บ่งชี้กรรมวาจกและคำกริยาเหตุการณ์ผลประเภทต่างๆ ได้เช่นกัน เช่น คำกริยาแสดงการบรรลุผล คำกริยาที่เป็นส่วนเติมเต็มแสดงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงสภาพ และการกลายเป็นสภาพใหม่ โดยประโยคที่ถูกแสดงโดยหน่วยสร้างนี้จะแสดงการเน้นทั้งวิธีการในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำรวมถึงสภาพผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นโดยไม่เน้นการปรากฏของผู้กระทำ เหตุการณ์ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (219) ยังกี้ที่มันไม่ถูกฉีกขาดเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ฉันทำรูปทั้งสองส่วนไว้ในมือ แค้นใจนัก

- (220) คนที่เคยผูกพันในชาติก่อนก็จะทำให้มองเห็นและสื่อสารกันได้เดิมที่มันเขียนไว้ที่หน้าสุดท้ายของคัมภีร์ แต่ตอนนี้มันหายไปและมีร่องรอยเหมือนถูกฉีกขาด
- (221) เมื่อตำรวจรอดไปยังที่เกิดเหตุก็พบศพชายนิรนามในสภาพแขนขาและอวัยวะภายในถูกฉีกกระจายไปทั่วบริเวณบ้าน
- (222) ลูกหมากจะถูกคมมีดที่สอดไว้เนียนเป็นแฉ่งๆ
- (223) ด้านหนึ่งของไม้จะถูกเนียนออกจนป้าน
- (224) ต้นหอมสองสามต้นก็ถูกหั่นเป็นชิ้นยาวราวนิ้วก้อย
- (225) กว๊ายเตี้ยผัดไทยหน้าปากซอยถูกวางออกบนโต๊ะ
- (226) ผ้าพระบรมผืนมหาม้าซึ่งแสดงภาพพระปทุมสมภพ หรือ *คุรุ รินโปเช* พระพุทธเจ้าของชาวพุทธนิกายวัชรยานต้นตระกูล ถูกวางออกให้ผู้แสวงบุญได้กราบไหว้บูชา

4.3.5 หน่วยสร้างอรรถภวะบวณการ

หน่วยสร้างอรรถภวะบวณการเป็นหน่วยสร้างหนึ่งในภาษาไทยที่คำกริยาที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างนี้ได้ต้องเป็นอรรถภวะกริยาซึ่งแสดงกระบวนการการเปลี่ยนแปลงของผู้รับการกระทำโดยไม่ปรากฏสาเหตุ โดยการไม่ปรากฏผู้กระทำในเหตุการณ์นั้นทำให้ผู้รับการกระทำถูกลดหน้าที่ทางความหมายเหลือเพียงแก่นความ (theme) ของประโยค อย่างไรก็ตาม เมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏเป็นอรรถภวะกริยาของหน่วยสร้างโดยไม่มีคำและบริบทอื่นปรากฏร่วมนอกจากแก่นความของประโยค ประโยคนี้ไม่สามารถระบุชัดได้ว่าแสดงกระบวนการหรือแสดงสภาพผล พิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้

(227) *ประตูเปิด*

จากตัวอย่าง เราไม่สามารถระบุชัดได้ว่าประโยคแสดงกระบวนการนั้นคือการที่แก่นความกำลังผ่านกระบวนการการเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือแสดงสภาพผลนั้นคือการที่แก่นความผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อมีหน่วยอื่นมาปรากฏร่วม เช่น คำกริยาแสดงการบรรลุผลการแยกส่วน (ดังในตัวอย่างที่ 228ก.) คำบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง (ดังในตัวอย่างที่ 228ข.) หรือคำบ่งชี้การณลักษณะ แล้ว (ดังในตัวอย่างที่ 228ค.) คำวิเศษณ์แสดงระดับการควบคุมการกระทำ (ดังในตัวอย่างที่ 228ง.) จะทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถรับรู้เหตุการณ์ได้ชัดเจนขึ้นและสามารถแยกแยะระหว่างการแสดงกระบวนการกับสภาพผลได้

(228) ก. ประตูห้องของผมหากำลังเปิด

ข. ประตูห้องของผมห้อยๆ เปิด

ค. ประตูห้องของผมหเปิดออก

ง. ประตูห้องของผมหเปิดแล้ว

โดยในตัวอย่างที่ (228ก.) เมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง ซึ่งแสดงความหมายเชิงการณลักษณะว่า เหตุการณ์ที่อ้างถึงกำลังเกิดขึ้น ณ เวลาอ้างอิง (คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554) และปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ ค่อยๆ แสดงการดำเนินไปข้างหน้าของกระบวนการผ่านระยะเวลาหนึ่งดังในตัวอย่างที่ (228ข.) ทำให้ประโยคนี้แสดงกระบวนการ โดยคำกริยาที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการได้จะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการแสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของหน่วยร่วมเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นโดยมีระยะห่างของเวลาระหว่างการเกิดกระบวนการและการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพที่สามารถสังเกตได้ และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการคือการแสดงเหตุการณ์ย่อย ช่วงกลางและช่วงท้ายในห่วงโซ่การิต นั่นคือการแสดงเหตุการณ์ที่หน่วยร่วมเหตุการณ์ไม่ใช่ผู้กระทำ แสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ (culmination point) นั่นคือการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ

อย่างไรก็ตาม ในตัวอย่างที่ (228ค.) เมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการบรรลุผลประเภทแสดงทิศทางของการแยกส่วน หรือปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะประเภทแสดงการบรรลุผล ดังในตัวอย่างที่ (228ง.) ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถรับรู้ได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้บรรลุผลเรียบร้อยแล้ว และภาพการแสดงเหตุการณ์ใน 2 ประโยคนี้เป็นารแสดงสภาพผลซึ่งเป็นการแสดงเหตุการณ์ย่อยในช่วงสิ้นสุดของเหตุการณ์ในห่วงโซ่การิตเท่านั้น

เพื่อให้เข้าใจตรงกัน การแสดงเหตุการณ์เชิงกระบวนการหรือสภาพ ผู้วิจัยจะใช้นิยามหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการโดยหมายรวมถึงทั้งหน่วยสร้างอกรรมที่แสดงเหตุการณ์แบบกระบวนการและหน่วยสร้างอกรรมที่แสดงเหตุการณ์สภาพผลตลอดงานวิจัยฉบับนี้

จากข้อมูลการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนจำนวน 107 คำในประโยคที่เก็บจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบคำกริยาแยกส่วนจำนวน 33 คำ ได้แก่ กระจุย กระจุยกระจาย กางกุด ขาด

คล้าย คลี่ โคน ้ง่าง แง้ม ฉีก แดก ถ่าง บาน บั่น แบ แบะ ปรี เปิด เผยอ แม่ แยก แยม ลอก ล่อน ลืม
วิน สยาย หลุด หัก แหก แหว่ง และ อ้า ที่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ

ตัวอย่างของประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการจากคลังข้อมูลภาษาไทย
แห่งชาติมีดังนี้

- (229) เธอกดกริ่ง บานประตูไม้แง้ม เธอยกมือไหว้ ได้ยินเสียงเหมือนถอดโซ่ตรวน
(230) แต่เมื่อตัดสินใจว่าจะเคาะ ประตูนั้นกลับเปิดผางออกราวกับคนที่อยู่ข้างในจะรู้
(231) เขาขยับปากจะพูดต่อ แต่ประตูก็เปิดผล็วออกมาเสียก่อน
(232) ผมเห็นปากสวย ๆ ของพี่เขาเผยขึ้น
(233) เพื่่อมองเข้ามาในหน้าต่าง เตาทานน้ำหนักตัวไม่ไหว ก็แตกแยะออกเป็น 2 ซีก
(234) หากริมฝีปากอิมสวยก็แยมออกกว้างกับภาพที่ดูขัดแย้งเบื้องหน้า

โดยจะเห็นได้ว่าคำกริยาอกรรมสามารถปรากฏร่วมกับส่วนเติมเต็มแสดงสภาพผล ได้ใน
หลายลักษณะ ได้แก่ คำกริยาแสดงทิศทาง ออก และ ขึ้น คำแสดงพื้นที่ เช่น กว้าง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า ในโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงของ
แก่นความของเหตุการณ์อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในนั้นมักไม่ค่อยพบปรากฏ โดยการพบประโยค
ที่ถูกบรรยายด้วยการใช้หน่วยสร้างอกรรมกระบวนการนั้นมักเป็นการให้ข้อมูลการที่ผู้รับการกระทำ
ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกซึ่งมีการละการบรรยายมากกว่า คำกล่าวของผู้วิจัยนี้มีหลักฐาน
จากงานวิจัยนำร่องของตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งจากการให้ผู้ที่ใช้ภาษาไทยดูคลิปวิดีโอแสดงการแยกส่วนวัตถุ
แล้วให้พรรณนาเหตุการณ์ ผู้ให้ข้อมูลมักพรรณนาเหตุการณ์การแยกส่วนที่ไม่ปรากฏผู้กระทำของ
เหตุการณ์ เช่น การขาดเองของเชือกและผ้า การหักเองของกิ่งไม้และแครอท โดยใช้หน่วยสร้างกรรม
วาก สิ่งนี้เป็นหลักฐานยืนยันว่าผู้ใช้ภาษามองว่าเหตุการณ์การแยกส่วนของตัววัตถุเองโดยไม่ปรากฏ
ผู้กระทำเป็นเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นไม่บ่อยและไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง
เนื่องจากในหน่วยสร้างกรรมวาก ประธานที่อยู่หน้าตัวบ่งชี้กรรมวากจะมีหน้าที่ทางความหมายเป็น
ผู้รับการกระทำและมีผู้กระทำที่ถูกละการบรรยายอยู่ในเหตุการณ์ นั่นหมายความว่า ผู้ใช้ภาษามองว่า
มีผู้กระทำอยู่ในเหตุการณ์เพียงแต่ไม่ปรากฏเท่านั้น

ข้อค้นพบนี้ยังสามารถถูกสนับสนุนได้โดยหลักฐานจากภาษาอื่น ในบางภาษาที่มีการแสดงเหตุการณ์ผ่านการใช้คำกริยาสองคำ (bipolar verbs) เช่น ภาษาอายุ (Næss, 2011) ไม่อนุญาตให้คำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏเป็นอิสระได้โดยไม่มีคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุร่วมด้วย โดยหากผู้พรรณนาเหตุการณ์ไม่สามารถระบุรายละเอียดของเหตุการณ์เหตุได้ก็จะใช้หน่วยคำเติมหน้า *bo-* ซึ่งแสดงว่าวัตถุที่ถูกกระทำนั้นมีการเปลี่ยนแปลงสภาพอะไรบางอย่างแต่ไม่ระบุชี้ว่าเหตุภายนอกที่มากระทำให้วัตถุเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นคืออะไร ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(235) ก. *Nyena* *bo-ki*

Tree INCH-break.rigid.obj

‘The stick is broken.’

ข. *Nuwotaa=nâ lâ to bo-ki-la*

Head.3MIN=DEIC:DIST then INCH-break.rigid.obj-go.out

wagi=kâ

once=DEIC:DIST

‘His head broke right off.’

(Næss, 2011:414)

จากตัวอย่างที่ (235) ซึ่งมีการใช้หน่วยคำเติมหน้าในการแสดงสภาพผล (235ก) และการแสดงกระบวนการ (235ข) ซึ่งตรงข้ามกับภาษาไทยที่อนุญาตให้มีการละการไม่พรรณนาเหตุการณ์เหตุได้ในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ และมักมีการใช้หน่วยสร้างอกรรมในการแสดงสภาพผลมากกว่า

4.3.6 หน่วยสร้างมีขมิกรม

หน่วยสร้างมีขมิกรมเป็นรูปแปรหนึ่งของหน่วยสร้างอกรรม โดยการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างมีขมิกรมมีความแตกต่างจากการปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ ในหน่วยสร้างมีขมิกรมซึ่งเป็นรูปแปรหนึ่งของหน่วยสร้างอกรรมนี้จะมีคุณลักษณะเฉพาะคือการแสดงสภาพ การแสดงทัศนภาวะ และการแสดงผล โดยคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างมีขมิกรมมักปรากฏร่วมกับหน่วยวิเศษณ์ (adverbial) แสดงความยากง่ายของการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการ

นำไปสู่ผล หรือปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้แสดงทัศนภาวะ (modal) แสดงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือการนำไปสู่ผล โดยตัวอย่างของการสลับปรากฏของคำกริยาระหว่างหน่วยสร้างสรรณการิตกับหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมสามารถแสดงได้ดังนี้

(236) *หมูล้างง่าย*

ในแง่อรรถศาสตร์ มาสซัม (Massam, 1992) กล่าวว่าคุณสมบัติที่สำคัญของมีชฌิมกรรมคือการแสดงคุณสมบัติโดยทั่วไป (genericity) บางประการของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ผู้ใช้ภาษามักรับรู้ว่าเป็นผู้รับการกระทำ โดยผู้กระทำจะไม่ปรากฏอยู่ในรูปประโยคแต่สามารถถูกเข้าใจได้ว่าปรากฏอยู่ในเหตุการณ์

ดังที่ได้กล่าวถึงไปในบทที่ 2 เลวิน (Levin, 1993) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ในภาษาอังกฤษ คำกริยาที่ปรากฏสลับการิตกับกระบวนการทุกคำจะสามารถปรากฏสลับปรากฏในหน่วยสร้างมีชฌิมกรรมเช่นกัน เนื่องจากสมาชิกของคำกริยาที่สามารถปรากฏสลับการิตกับกระบวนการในภาษาอังกฤษทุกคำแสดงนัยการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ แต่ไม่ใช่ว่าคำกริยาที่สามารถปรากฏสลับมีชฌิมกรรมทุกคำจะสามารถปรากฏสลับการิตได้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบจากภาษาไทยที่เป็นที่ยืนยันข้อสรุปของเลวิน ดังแสดงได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏกับหน่วยสร้างมีชฌิมกรรม

- (237) *ชาวขอนแก่นเลือกในการนำหินทรายมาใช้ เพราะมันตัดง่าย และแซะออกมาจากเนินเขาก็ง่าย*
- (238) *ประตูนี้เปิดได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น*
- (239) *ประตูนี้เปิดไม่ได้*
- (240) *อย่างน้อยที่ประตูควรติดโซ่เล็กๆ ขวางทางเข้าออก ไว้ป้องกันการเข้ามาอย่างรวดเร็วชนิดที่ไม่ได้ตั้งตัว และสามารถแง้มดูได้*
- (241) *สำหรับจำปาตะนั้น มีมากที่ปักซีได้ แต่ผลเล็ก ยาวเรียวและเปลือกบางกว่าขนุน เวลาสุกก็เปลือกง่าย*

นอกจากนี้หน่วยสร้างมีขณิกรรมยังสามารถปรากฏในหน่วยสร้างการีตกลุ่มคำ ร่วมกับ คำกริยาการีต *ทำให้* โดยนามวลีหรืออนุพากย์ที่อยู่ข้างหน้าคำกริยาการีต *ทำให้* เป็นสาเหตุของการที่ หน่วยร่วมเหตุการณ์แก่นของประโยคมีคุณสมบัติของการแยกส่วนดังกล่าว

- (242) ควรโกนหลังอาบน้ำ เพราะผิวหนังจะชุ่มชื้นและเส้นขนอ่อนตัวทำให้โกนง่าย
- (243) กระจกเสื่อผู้หญิงกลับด้านทำให้แยะยาก
- (244) มันเป็นประตู่รั้วเหล็กหนาประมาณสองนิ้วเห็นจะได้ ประตู่ถูกทำให้เปิดปิดได้ทั้ง สองด้าน ตรงกลางบานประตู่ทั้งสองมีโซ่เส้นใหญ่คล้องอยู่ และมีแม่กุญแจสีเหลืองทองอันใหญ่ลือคติดกับโซ่อีก

นอกจากนี้คำกริยายังปรากฏในหน่วยสร้างมีขณิกรรมเพื่อแสดงคุณสมบัติของเครื่องมือได้ดังใน ตัวอย่างต่อไปนี้

- (245) *รู้ใหม่* *คะ* ว่า *มี* *ด* ที่ *คุณ* *ถือ* *อยู่* *นั่น* *พิน* *อ้อย* *ได้* *ขาด* *เป็น* *ลิบ* *ลำ* *ด้วย* *การ* *ฟัน* *เพียง* *ครั้ง* *เดียว*

โดยจากคำกริยาจำนวน 107 คำ มีคำกริยาจำนวน 37 คำ สามารถปรากฏในหน่วยสร้าง มีขณิกรรมได้ทั้งเพื่อแสดงคุณสมบัติของแก่นความและคุณสมบัติของเครื่องมือ คำกริยาเหล่านั้น ได้แก่ *เกี่ยว แทะ โกง ขุด ขูด แคะ โคน ก้าง แก้ม ฉีก ฉေး ฉือน ชำแหละ แซะ เด็ด ตัด ถลก ถอด ถือ บาด บี ปลอดภัย เปิด ผ่า ฟัน แยก ลอก ลืม(ตา) เลื่อย แล่ สกัด หลุด หัก หั่น เหลา และ อ้า*

4.4 ความแตกต่างของหน้าที่ทางความหมายของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อกรรมสภาพของ คำกริยา

อย่างไรก็ตาม ในหน่วยสร้างการีตประเภทต่างๆ เช่นดังที่ได้อธิบายไว้ว่าคำกริยาแยกส่วนจะ ปรากฏในฐานะกรรมกริยาของประโยคร่วมกับประธานของประโยคซึ่งเป็นผู้ก่อเหตุที่กระทำกริยา บางอย่างต่อกรรมซึ่งเป็นผู้รับเหตุ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่า ในทางอรรถศาสตร์ ศัพท์การีตที่ใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในหน่วยสร้างการีตอาจมีการแสดง เหตุการณ์ที่ต่างกันโดยสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทย่อยตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ของกรรมที่ต่างกัน นั่นคือ ก.) คำกริยาการีตที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ผู้กระทำกระทำกริยาแยก ส่วนต่อกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายผู้รับการกระทำ และ ข.) คำกริยาการีตที่แสดงเหตุการณ์การ

แยกส่วนที่ผู้ควบคุมกระทำการแยกส่วนต่อกรรมที่เป็นอวัยวะของตนเอง ค.) คำกริยากริที่แสดง เหตุการณ์การแยกส่วนตนเองจากปัจจัยภายใน โดยการแสดงเหตุการณ์ที่แตกต่าง 3 ประเภทนี้มีความแตกต่างกันในแง่ของสกรมสภาพด้วย

ก. คำกริยากริที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ผู้กระทำกระทำการแยกส่วนผู้รับการกระทำ

คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์ประเภทแรกจะปรากฏร่วมกับประธานผู้ก่อเหตุซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำที่เป็นมนุษย์หรือมีลักษณะเหมือนมนุษย์ซึ่งกระทำ เหตุการณ์การแยกส่วนต่อกรรมผู้รับเหตุซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำซึ่งเป็นวัตถุ สิ่งของโดยมักอาศัยเครื่องมือช่วยกระทำในการแยกส่วนวัตถุนั้น เหตุการณ์กริประเภทนี้จะสามารถเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุทางกายภาพ (physical causation) นั่นคือการที่ผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์ทาง กายภาพกระทำต่อจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ร่วมกับ สาเหตุจาก เจตนา (volitional causation) คือการที่ผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์กระทำเหตุการณ์โดยเจตนาต่อ จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Talmy, 1972, 1976 อ้างถึงใน Croft, 1991:167) โดยเหตุการณ์การแยกส่วนประเภทนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีสกรมสภาพสูงและเป็น เหตุการณ์กริที่ต้นแบบ โดยจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็น ศัพท์กริจะปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์แยกส่วนประเภทนี้มากที่สุด คำกริยาเหล่านั้น ได้แก่ คำกริยา กริด กุด โกง ขริบ ขอด ค้วน ค้วน แคะ จัก เจียก เจียน ฉีก เฉาะ เฉือน ขำแหละ เชือด ซอย แชะ ดาย เด็ด ตัด ถลุง ถาก ทอน บั้ง บั่น บาก บาด บี ปอก ปาด ผ่า ผน ผ่าน ฟัน ราน ลิด เล็ม เลาะ เลื่อย สกัด และ หัก

ตัวอย่างการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในประโยคซึ่งแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ ผู้กระทำกระทำต่อผู้กระทำสามารถแสดงได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

- (246) พระมารดาของเสด็จกรมพระวงศ์ตะวันตกวันบัญชา ซึ่งเป็นหญิงสามัญกำลังนั่งเจียน หมากจิบพลูอยู่
- (247) ตอนเย็นแหววันช่วยเฉาะหมากเตรียมไว้
- (248) หลังจากที่เขาวิชาว่าเฉือนปลายจุมกเจ้าแรวร์วูล์ฟได้ก็ตีตัวออกห่างมาตั้งหลัก

- (249) ก็เราเล่นเชือดหลอดลมของมัน ก็เหมือนทำ tracheostomy เปิดหลอดลมให้คนไข้ คอตีบนะ
- (250) คนแก้วตาแจ่มใสชัดเจนรับคำคนขึ้นไปเลาะแผ่นฟากบนห้าง
- (251) ลูก ๆ ช่วยกันไปเลียไม้ในป่ามาช่วยกันสร้าง เอาแรงกับเพื่อนบ้าน
- (252) คุณจะให้ผมถือมีดไปแฉะเนื้อม้าในฟาร์มมาให้คุณทานหรือ
- (253) ไม่มีอะไรมาแล้วยังขโมยเด็ดดอกไม้ของเขาอีก
- (254) ขอให้ฉันได้จัดการเบะหัวหน้าด้วยท่อนเหล็กนี้สักทีเถอะ
- (255) นั่งคิดจนหน้ามัน ไม่รู้จะเอาอย่างไรกับมันเครื่องคอมพิวเตอร์ เปิดสมุดโทรศัพท์ ใช้หมาที่บ้าน หมุนโทรศัพท์ให้ มันนั่งกระดิกหางไม่ยอมช่วยกันเลย
- (256) เลยเป็นหัวโจกชวนเพื่อนแกะกระดานดำไปซ่อนครู
- (257) และก็เป็นที่นั่นเมื่อเขาก็้มมองเล็บบนปลายนิ้วที่ชูขึ้นอย่างสนใจ พลางใช้เล็บหัวแม่มือแคะปลายเล็บของนิ้วชี้ที่เริ่มยาวแล้วในมือข้างเดียวกัน
- (258) เด็กหนุ่มแง้มประตูห้องพักอาจารย์
- (259) ในท่ามกลางแดดจ้า คนงานราว ๔๐ คนกระจายกันออกไปชะหินชนวนในบ่อหินสามสี่บ่อ
- (260) พี่ชายกำลังแผ่เต็นท์อยู่
- (261) เขานั่งแยกใบและกิ่งทิ้งใส่ถังดำ
- (262) คุณจะให้ผมถือมีดไปแฉะเนื้อม้าในฟาร์มมาให้คุณทานหรือ
- (263) ไม่มีใครสังเกตเห็นเพราะมัวแต่คิดว่าประเดี๋ยวแม่นากคงจะแผลงฤทธิ์แหกผ้ายันต์ฟุ้งทะลุขึ้นมาได้แน่ๆ
- (264) คุณผู้หญิงหลายคนโกนขนหน้าแข็ง
- (265) ผู้ร้ายกรีดเอาไปเฉพาะรูป
- (266) ทิปกฤตาทหิบสมุดออร์แกนไนเซอร์ของตัวเองออกมาจากกระเป๋าสะพายสีดำทรงเรียบ กางบนเตียงแล้วเปิดหน้าที่ต้องการ
- (267) ขริบปีกพวกมันทิ้งฝูงเลยตีใหม่
- (268) ผมอยากขอดเกล็ดแล้วชุบน้ำมันโคลกปั้นลูกชิ้นแกงเขียวหวาน
- (269) นางเม้ยคลี่หอมหาศิราภรณ์ให้เศรษฐีข้างทอง

- (270) ฉันก็ไปนั่งดูแม่เว้เฝ้าท่อนอ้อยแล้วถามเขาว่า อ้อยใคร เขาปอกแล้วก็ควั่นกินทันที
- (271) ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสดูปอกมะพร้าวอย่างเร็วบ่อยๆเหมือนกัน ปอกเสียเร็วฉะฉานควั่นเอา
เม็ดออก
- (272) ครั้นถึงกำแพงรั้วเสาไม้ ก็วิ่งสายคันธนู
- (273) และบนแคร่นี้พ่อเขาเคยนั่งเย็บสวิงและจักตอก
- (274) ในที่สุดเขาก็จวมเรือทิ้ง
- (275) ลุงคำมีหยุดเล่า คvikยาเส้น ฉีกกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ห่อเอามามวนแล้วจุดสูบ
- (276) ควายล้มแล้วจึงแทงไปเรื่อยๆ จนกว่าจะตาย จึงตัดหัว ชำแหละเนื้อ แจกจ่ายกันไป
ในหมู่บ้าน
- (277) ฉันช่วยขอยหอมหัวใหญ่ที่จีทำค่างไว้บนเตียง
- (278) โตมาสวยช่วยวางไร่นาหญ้าผ่าฟืนหุงข้าวเก็บผัก
- (279) คุณครูชาคราวนี้เจ้าบอมของคุณครูซึกจะไปไกลแล้วนะคะ พอเขาไม่มีอะไรจะ
ตัด เขาก็ตัดผม ตัดขายเสื้อของเขาเองแล้วคะ
- (280) ตัดคอมัน ถลกหนังแล้วนาบด้วยคาไม้ไผ่
- (281) ฉันถอดแว่นทั้งใส่คอนแทคเลนส์แทน
- (282) กลับจากทุ่ง พบคนปลูกผักคนหนึ่งกำลังถอนหญ้าซึ่งแซมอยู่ใกล้ต้นผัก แต่แทนที่จะ
ถอนหญ้าแล้วโยนทิ้ง กลับถอนหญ้าใส่กระเปาะเพื่อเอาไปตากแดดให้แห้งเป็น
เชื้อเพลิงหุงข้าว
- (283) เยื่อหรือใยที่ใช้แทนเชือกได้มากมายหลายอย่าง พันต้นลงมา ถากเปลือกทิ้ง
- (284) หากใครมีอาการเจ็บหน้าอกรุนแรงดังกล่าว ควรรีบไปโรงพยาบาลทันที แพทย์จะได้
รักษา ไม่ว่าจะให้ยาละลายลิ่มเลือด หรือถ่างหลอดเลือดให้
- (285) หากเป็นไม้ขนาดเล็กก็ให้ถอนเหลือ ๑ คอก
- (286) ปลานี้ขอดเกล็ดบั้งแล้วล้างน้ำ
- (287) แม่เฒ่าอาจต้มข้าวหมู บั่นฟืน หรืออาจถ่ายทอดคิลปะผ้าฝ้ายแก่ลูกแก่หลาน
- (288) เทคนิคการตกแต่งให้หินมีสภาพเหมาะแก่การใช้งาน เช่น นำหินกะเทาะไปบาก
ด้านข้างแล้วผูกกับกิ่งไม้กลายเป็นชวานหิน
- (289) ผู้ชายคนนั้นสงสัยจะใช้ขอบคมนาฬิกาบาดข้อมือของรุ่นพี่แน่เลย

- (290) เจ้าตัวตักข้าวใส่ปากคำ หันมาบิข้าวโปรยให้สัตว์เลี้ยงที่
- (291) คนร้ายปลดสร้อยคอทองคำหนัก 4 บาท จากคอคนตาย
- (292) หนูนางปอกหอม ปอกกระเทียม ฉีกใบตอง ปอกเปลือกกุ้ง
- (293) เลือกปลาเอามาทำความสะอาด ปาดท้องเอาชื้ออก
- (294) ขาวิ่งไปที่ซากงู ผ่าท้องหาตับ
- (295) แกช่วยฉันทฝนหมึกหน่อยสิ
- (296) หญิงสาวบรรจงฝานมะเขือเทศไปได้เพียงสองลูก ฝ่ายนั้นก็ล้างหน้าด้วยการสับกระเทียมเข้ากับพริกชี้หนูทุบทุบได้กลิ่นหอมฉุนได้ใจมาแต่จะจุมูก
- (297) ทั้งนายฮวดและนายลินก็เดินตรงไปใช้มีดช่วยกันตัดฟันใบยออย่างรู้หน้าที่
- (298) จำเลยหักกิ่งลำไยมาใส่แข่งแล้ว

ข. คำกริยากริที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ผู้ควบคุมกระทำการแยกส่วนอวัยวะของตนเอง

คำกริยาที่ปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์ประเภทนี้จะปรากฏร่วมกับผู้ก่อเหตุซึ่งมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ซึ่งควบคุมการแยกส่วนผู้รับเหตุซึ่งเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของอวัยวะของร่างกายของผู้ควบคุมเหตุการณ์เอง สิ่งที่ถูกแยกส่วนนั้นไม่ได้ถูกกระทำเพียงแต่ถูกควบคุมโดยเจตนาของผู้ควบคุมเท่านั้น (volitional causation) โดยเหตุการณ์ผลการแยกส่วนที่ปรากฏเมื่อผู้ควบคุมใช้เจตนาในการทำให้อวัยวะตนเองแยกส่วนคือการที่การแยกส่วนนั้นไม่ได้เป็นการแยกออกจากกันเป็นสองชิ้นโดยอิสระ เพียงแต่เป็นการที่บางส่วนมีการขยายออกไปเพื่อให้จุดอ้างอิงทางพื้นที่มีการแยกออกจากกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (299) เธอเดิมรอยยิ้มลงในแววตาแบะริมฝีปาก
- (300) หากอีกฝ่ายเพียงแต่เปิดเปลือกตา พร้อมพึมพำภาษาเขมรในลำคอ
- (301) มนทิกราเผยเปลือกตามองลูกสาว
- (302) แต่ฝ่ายทินกฤตนั้นแยมริมฝีปากอย่างอารมณ์ดี
- (303) เขาพุดพलगางมือออกไปให้แสงที่ลอดจากต้นมะม่วงถูกมือ
- (304) ฉันทก็เลยต้องถ่างลูกตาที่โตอยู่แล้วให้โตขึ้นกว่าเดิม เพื่อเพ่งพิจารณาดูสูตรไก่อเขี่ยรวมกันจากลายมือตัวเอง

- (305) เจ้าตัวชยักไว้ไม่บอก กลับผายมือไปทางเก้าอี้ตรงหน้าทิพภฤตาแทน
- (306) หญิงสาวก็ต้องตาโตปากค้างเมื่ออยู่ๆ คนที่ยืนอยู่ข้างนอกนั้นก็เปิดประตูและก้าวพรวดมากอดคุณเทียนของเธอไว้
- (307) จียอนลื้มตามองพระอาทิตย์ที่ค่อยๆ ลับขอบฟ้า
- (308) พอถึงคิว ก็ลุกไปนั่งเก้าอี้ตรงข้ามกับหมอ แบมือทั้ง ๒ ข้างวางทาบไปบนกระดาศขาวแผ่นใหญ่ตรงหน้า

นอกจากประธานผู้ควบคุมเหตุการณ์การแยกส่วนจะเป็นมนุษย์แล้ว ยังสามารถเป็นสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ ดังในตัวอย่างที่ (309) พืช ดังในตัวอย่างที่ (310) รวมไปถึงสิ่งของโดยเปรียบเทียบว่าสิ่งของซึ่งไม่มีชีวิตนั้นเป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นผู้ควบคุมการแยกส่วนอวัยวะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตนเอง (ดังในตัวอย่างที่ (311))

- (309) ก. หอยมุกพวกนี้จะอ้าเปลือกเล็กน้อย ดูดให้น้ำไหลเข้าไป
 ข. เมื่อแสงส่องไฟพบ ร่างนั้นก็ขยับเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ยกหัวขึ้นแม่แม่เบียเมื่อแกขยับถลันจะเข้าไปหา
 ค. แมงกะพรุน ขยายพันธุ์ได้ทั้งโดยการแตกหน่อและแบบอาศัยเพศ โดยบางชนิดเซลล์สืบพันธุ์เพศผู้และเพศเมียจะผสมกันภายนอกตัวแม่ แล้วล่องลอยไปติดกับหินหรือพื้นทะเล จากนั้นจะเริ่มพัฒนาตัวเป็นท่อ แตกกิ่งก้านขึ้นมา
 ง. มันโฉบลงหน้าดิน กางปีกกว้างตีพื้นให้ตะกอนและสรรพสัตว์ขนาดจิ๋วฟุ้งกระจายขึ้นมา ก่อนจะสะบดตัวเชิดหัวขึ้นอย่างรวดเร็ว คลี่รีบปากแล้วอ้าปากกว้างปล่อยให้น้ำที่อุดมไปด้วยอาหารผ่านเข้าไป
- (310) ก. พอเลยค่อนคืนไปแล้วสายบัวมันบานดอกแทบจะชนกัน
 ข. ได้ห้องใบมีขนยิบๆสูงตรงขึ้นไปในอากาศ แม่กิ้งก้านออกข้างๆเพียงพอให้ร่มเงา
 ค. ย่างเข้าฤดูฝน ต้นอะไรก็พากันงอก แตกใบอ่อนๆ ออกมาจนดินไม่มีที่ว่าง
- (311) เรือสำเภากางใบแล่นตัดลำน้ำไปเรื่อย ๆ จนเริ่มเข้าใกล้เกาะแห่งหนึ่ง

เมื่อคู่คำกริยาและผู้รับเหตุเหล่านี้ปรากฏในเหตุการณ์การกระทำโดยมีผู้ก่อเหตุเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวผู้ควบคุมอวัยวะเอง จะแสดงเหตุการณ์ที่ผู้กระทำกระทำการแยกส่วนต่อผู้รับการกระทำโดยใช้แรง ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

(312) เขาอ้วเปลือกหอยออก

(313) หมอใช้เครื่องมือเปิดตาเขาออก

อย่างไรก็ตาม คำกริยาบางคำไม่สามารถใช้แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่กระทำโดยผู้ก่อเหตุที่ไม่ใช่เจ้าของอวัยวะนั้นได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(314) ก. เขาลืมตา

ข. *ฉันทลืมตาเขา

(315) ก. เขาอ้วปาก

ข. *ฉันทอ้วปากเขา

ค. คำกริยากริยาที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนจากปัจจัยภายใน

ในประโยคแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยใช้ศัพท์กริยาบางประโยค พบการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์กรรมในประโยค ได้แก่ คำนาม ตัว ตามหลังคำกริยาแยกส่วน แสดงเหตุการณ์ที่ตัวหน่วยร่วมเหตุการณ์ประธานนั้นทำให้ความเป็นองค์รวมของตนเองแยกออกเป็น 2 ส่วนโดยอิสระ ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

(316) และแล้วไขก็เริ่มปริตัวแตกออก

(317) เซลล์แตกตัวออกมากลายเป็นเอ็มบริโอ

(318) แผ่นเปลือกโลกแยกตัวออกมาในช่วงอายุไม่พ้องกัน

(319) ผมสีน้ำตาลแดงซึ่งถูกตัดเป็นลอนคลื่นขนาดใหญ่สลายตัวยาวจนเกือบจะถึงกลางหลัง

(320) ทั้งสองนี้จะช่วยให้ผิวหนังดูเรียบและสดใสขึ้น เพราะมันช่วยให้ผิวหนังลอกตัว

(321) กล้ามเนื้อหัวใจบีบและคลายตัวตลอด ๒๔ ชั่วโมงไม่หยุดหย่อน

(322) เชื้อประเภทหวัดโอกาสบางชนิดอาจแฝงอยู่ในร่างกายและ กระจายตัวก่อให้เกิดโรคติดต่อ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในทางวากยสัมพันธ์ คำกริยาจะปรากฏเป็นสกรรมกริยาของหน่วยสร้างการิต แต่ในทางอรรถศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงไม่ใช่การกระทำที่ผู้กระทำกระทำการแยกส่วนต่อผู้รับการกระทำ โดยหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่แท้จริงมีเพียงหน่วยเดียว และถือหน่วยร่วมเหตุการณ์นั้นว่ามีหน้าที่ทางความหมายเป็นเพียงแก่นความ (theme) ไม่ใช่ผู้รับการกระทำ สังเกตได้จากการที่คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างการิตแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนจากปัจจัยภายในมักเป็นคำที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการเป็นพื้นฐาน เช่น คำกริยา *ปริ แยก แยก สยาย ลอก คลาย* กระจาย นอกจากนี้ หากละกรรมของประโยคและทำให้ประโยคอยู่ในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ ประโยคก็ยังคงแสดงเหตุการณ์เดียวกันกับประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างสกรรมการิต ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (323) ก. *ไขก็เริ่มปริตัวแตกออก*
 ข. *ไขก็เริ่มปริแตกออก*
- (324) ก. *เซลล์แตกตัวออกมากลายเป็นเอ็มบริโอ*
 ข. *เซลล์แตกออกมากลายเป็นเอ็มบริโอ*
- (325) ก. *แผ่นเปลือกโลกแยกตัวออกมาในช่วงอายุไม่พ้องกัน*
 ข. *แผ่นเปลือกโลกแยกออกมาในช่วงอายุไม่พ้องกัน*
- (326) ก. *ผมสยายตัวยาวจนเกือบจะถึงกลางหลัง*
 ข. *ผมสยายยาวจนเกือบจะถึงกลางหลัง*
- (327) ก. *มันช่วยให้ผิวหนังลอกตัว*
 ข. *มันช่วยให้ผิวหนังลอก*
- (328) ก. *กล้ามเนื้อหัวใจคลายตัว*
 ข. *กล้ามเนื้อหัวใจคลาย*

4.5 สรุปลักษณะทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน

จากผลการวิจัย สามารถสรุปตารางแสดงพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วนได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน

หน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนปรากฏ	คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์	คำกริยา
หน่วยสร้างศัพท์การีต	แสดงเหตุการณ์การีต โดยมีการเน้นความสนใจ ที่เหตุการณ์เหตุ	กรีด กาง แก้ แกะ โกง ขริบ ขอด คลาย คลี่ ควัก ควั่น คว้าน แคะ ง้าง แจ้ม จัก จาม เจียน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย แซะ ดาย เต็ด ตัด ถลก ถลึง ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บาก บาด บาน บี แบ แบ่ง แบะ ปลด ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า เมื่อย ผ่น ผาน ฟัน แยก แย้ม ราน ลอก ล่อน ลิด ลืม เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สกัด สยาย สับ หัก หั่น แหก แหวก อ้า
หน่วยสร้างก่อผล	แสดงเหตุการณ์การีต โดยมีการเน้นความสนใจ ทั้งเหตุการณ์เหตุและ เหตุการณ์ผล	คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในภาคแสดงก่อ เหตุ: กรีด กาง แก้ แกะ โกง ขอด คลาย คลี่ ควัก ควั่น คว้าน แคะ ง้าง แจ้ม จัก เจียน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย แซะ เต็ด ตัด ถลก ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บี แบ่ง แบะ ปลด ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า แม่ ผาน ฟัน แยก ลอก ลิด ลืม เลาะ เลื่อย แล่ สกัด สับ หัก หั่น แหก แหวก อ้า คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในภาคแสดงผล: กระจาย กระจาย กระจายกระจาย กาง กุด ขาด คลาย คลี่ โคน แจ้ม ฉีก แฉลบ ด่วน แตก ถลอก ถ่าง บาน บิน แบ แบะ ปรี เปิด แม่ แยก ล่อน วิน สยาย หลุด หัก หั่น แหก แห้ว และ อ้า

<p>หน่วยสร้างการรีด กลุ่มคำ</p>		<p>คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา การรีดให้: เจียน เล็ม เลื่อย แกะ แจ้ม แซะ แยก แล่ โกง กรีด ขอด คลาย คลี ควัก คว้าน ฉีก ตัด ถลก ถอน ถาก ถาง ถ่าง ทอน บั้ง บั่น บาก ปลด ปาด ผ่า ฟาน ฟัน ลอก ลิด ลืม ลับ หั่น หัก</p>
<p>หน่วยสร้างอกรรมโดย มีกรรมปรากฏในบุพ บทวลีในฐานะ เป้าหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการแสดง เหตุการณ์ย่อยเหตุ - แสดงความหมายในแง่ ของการเคลื่อนที่ของ เครื่องมือ - แสดงความพยายาม ของผู้กระทำในการ กระทำเหตุการณ์การ แยกส่วน - แสดงความไม่สมบูรณ์ ของเหตุการณ์ในการที่ เป้าหมายที่ปรากฏใน เหตุการณ์นั้นยังไม่ บรรลุผลการ เปลี่ยนแปลงสภาพ ตามที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ 	<p>กรีด ขอด ชุด ชูด คว้าน คว้าน แคะ เจียรระไน เฉือน เชือด เซาะ ตัด ถอน ถาก แทง บั่น บาก บาด ปอก ปาด ฟัน ลับ เหลา และ แหวก</p>
<p>หน่วยสร้างอกรรมโดย มีกรรมของบุพบทวลี เป็นเป้าหมายร่วมกับ กรรมตรงเครื่องมือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นแสดงเหตุการณ์ ย่อยเหตุ - แสดงลักษณะของ เครื่องมือและวิธีการใช้ เครื่องมือเพื่อกระทำ เหตุการณ์ 	<p>กรีด ขริบ ชุด ชูด คว้าน จาม ฉะ เฉือน ซอย แซะ ตัด ถาก บั่น บาก ปาด ผ่า ฟาน ฟัน เลาะ ลับ หั่น</p>

หน่วยสร้างกรรมวาจก	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นแสดงเหตุการณ์ เหตุในแง่วิธีการและ ลักษณะของการกระทำ - แสดงการแยกส่วนที่ปรากฏต่อผู้รับการกระทำของเหตุการณ์ - ผู้กระทำถูกลดระดับ ความสำคัญในเหตุการณ์ 	<p>กรีด กาง เกี้ยว แกะ โกงน ชุด ชูด คลี่ คั่วก แคะ โคน แก้ม เจาะ เจียรระไน ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ เชือด ซอย เซาะ เค็ด ตัด ถลก ถอด ถาง ถ่าง ถือ ถาง บั่น บาด แบ่ง ปลด ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า ฟัน แยก ราน เล็ม แล่ ลับ หัก หั่น เหลา และ แหวก</p>
หน่วยสร้างอกรรม กระบวนการ	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นแสดงเหตุการณ์ผล การเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยการแยกส่วนของ แก่นความโดยไม่ปรากฏ ผู้กระทำ 	<p>กระจุก กระจุกกระจาย กางกุด ขาด คลาย คลี่ โคน ง้าง แก้ม ฉีก แตก ถ่าง บาน บิน แบ แปะ ปริ เปิด ผ่าย ผั่ว แยก แยม ลอก ล่อน ลืม วิน สยาย หลุด หัก แหก แหว่ง อ้า</p>
หน่วยสร้างมัชฌิม กรรม	<p>แสดงคุณสมบัติทาง กายภาพและความหมาย ในเชิงทัศนภาวะในการ เปลี่ยนแปลงสภาพของ หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ มักถูกรับรู้ว่าเป็นผู้รับ การกระทำ หรือ เครื่องมือที่ใช้ในการ กระทำ</p>	<p>เกี้ยว แกะ โกงน ชุด ชูด แคะ โคน ง้าง แก้ม ฉีก ฉေး ฉื่อน ชำแหละ แชะ เค็ด ตัด ถลก ถอด ถือ บาด บี ปลด ปอก เปิด ผ่า ฟัน แยก ลอก ลืม(ตา) เลื่อย แล่ สกัด หลุด หัก หั่น เหลา และ อ้า</p>

โดยตารางสรุปความถี่ของการปรากฏในหน่วยสร้างของคำกริยาสามารถดูได้ในภาคผนวกที่ 5

บทที่ 5

โครงสร้างประโยคและการแสดงเหตุการณ์ของการสลับแต่ละประเภท

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำหน่วยสร้างที่พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนจากบทที่ 4 มาจับคู่การสลับหน่วยสร้างและอธิบายความแตกต่างของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ ตำแหน่งการปรากฏในโครงสร้างประโยคที่แตกต่างกัน และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ ความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ในการสลับแต่ละประเภทซึ่งเป็นเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์หลักที่ผู้วิจัยจะใช้ในการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทในบทต่อไป โดยผู้วิจัยจะอธิบายความแตกต่างของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภทด้วยภาพร่างห่วงโซ่การืดเพื่อให้เห็นว่าเมื่อคำกริยาปรากฏในการสลับต่างประเภทกันจะมีการแสดงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แตกต่างกันด้วย และเพื่อให้เห็นว่าการสลับปรากฏประเภทใดบ้างที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความแตกต่างของคำกริยาออกเป็นประเภทได้

5.1 การสลับกรรมสภาพ

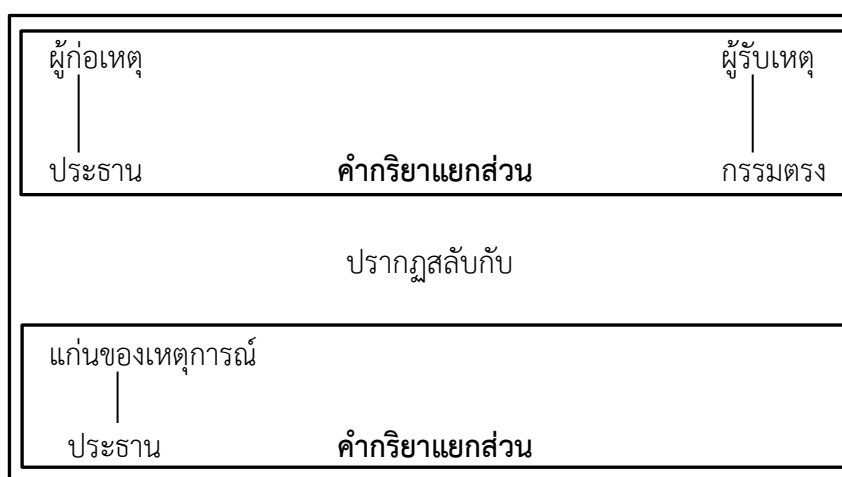
การสลับของคำกริยา (verbs alternation) หรือที่เบธ เลวิน (Levin, 1993) เรียกว่า diathesis alternation คือการที่คำกริยาสามารถปรากฏสลับระหว่าง 2 หน่วยสร้างที่เป็นคู่เปรียบเทียบได้โดยคำกริยาที่ปรากฏในการสลับแบบเดียวกันจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์บางประการร่วมกัน การสลับของคำกริยาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ การสลับหน่วยสร้างโดยมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้างหรือเรียกว่าการสลับกรรมสภาพ (transitivity alternation) และการสลับหน่วยสร้างโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง (แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงอรรถศาสตร์)

การสลับกรรมสภาพคือการสลับปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันของคำกริยาโดยหน่วยสร้างที่คำกริยาสลับปรากฏมีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง นั่นคือการเปลี่ยนจากโครงสร้างประโยคจากแบบกรรมเป็นแบบกรรม หรือจากโครงสร้างแบบกรรมเป็นแบบกรรม กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงวาเลนซ์หรือจำนวนของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา โดยจากหน่วยสร้างที่มีการปรากฏของคำกริยาในบทที่ 4 สามารถจำแนกการสลับกรรมสภาพออกได้เป็น 6 ประเภทได้แก่

- 1) การสลับการีตกับกระบวนการ (Causative/Inchoative Alternation)
- 2) การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย (Patient/Goal Alternation)
- 3) การสลับกรรมวาจก (Passive Alternation)
- 4) การสลับกระบวนการกับผล (Resultative Alternation)
- 5) การสลับสะท้อนผล (Reflexive Alternation)
- 6) การสลับมีชฌิมกรรม (Middle Alternation)

5.1.1 การสลับการีตกับกระบวนการ

การสลับกรรมสภาพประเภทแรกเป็นการสลับปรากฏของคำกริยาระหว่างหน่วยสร้างกรรมที่แสดงเหตุการณ์การีตกับหน่วยสร้างกรรม ซึ่งคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมการีตจะแสดงเหตุการณ์ที่ประกอบไปด้วยเหตุการณ์ย่อยสองเหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์เหตุ (causing event) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ก่อเหตุเริ่มกระทำเหตุการณ์การแยกส่วนวัตถุสิ่งของหรืออวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย และเหตุการณ์ผล (caused event) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับเหตุมีการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนอันเป็นผลมาจากการกระทำการแยกส่วนโดยผู้ก่อเหตุ เมื่อคำกริยาสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างกรรม กรรมตรงของประโยคกรรมการีตจะมีการสลับมาปรากฏอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคกรรม กล่าวคือกรรมตรงของประโยคกรรมการีตกับประธานของประโยคกรรมสามารถอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน (co-referential) โดยในภาษาไทย การปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในประโยคที่มีโครงสร้างแบบกรรมจะแสดงเหตุการณ์ที่มีความกำกวมระหว่างเหตุการณ์กระบวนการ (inchoative) หรือการเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพของแก่นของเหตุการณ์ (theme) ด้วยตัวเองโดยไม่ปรากฏผู้กระทำกับเหตุการณ์สภาพผล (stative) หรือเหตุการณ์ทรงสภาพของแก่นของเหตุการณ์หลังจากผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนมาแล้ว อย่างไรก็ตามเพื่อความกระชับ ในงานวิจัยชิ้นนี้จะเรียกการสลับระหว่างหน่วยสร้างกรรมการีตและหน่วยสร้างกรรมที่อาจจะแสดงกระบวนการหรือสภาพผลว่า “การสลับการีตกับกระบวนการ” ตามชื่อเรียก Causative/Inchoative Alternation โดยงานวิจัยทั่วไปที่ศึกษาปรากฏการณ์นี้ โดยโครงสร้างประโยคของการสลับการีตกับกระบวนการสามารถแสดงได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.1 โครงสร้างประโยคของการสลับการติดกับกระบวนการ

โดยตัวอย่างประโยคที่คำกริยาแยกส่วนแสดงการสลับการติดกับกระบวนการมีดังนี้

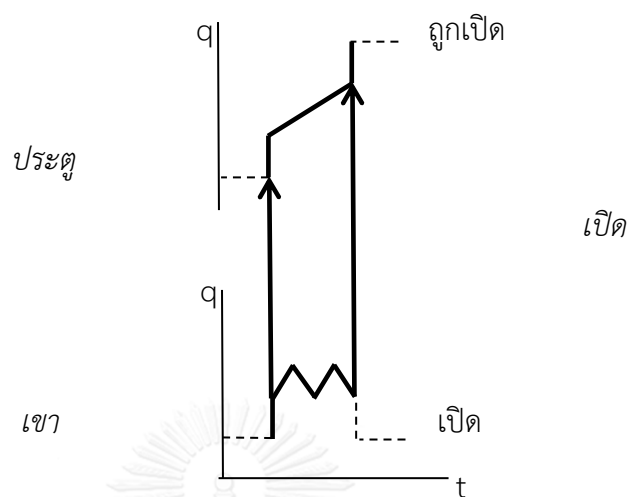
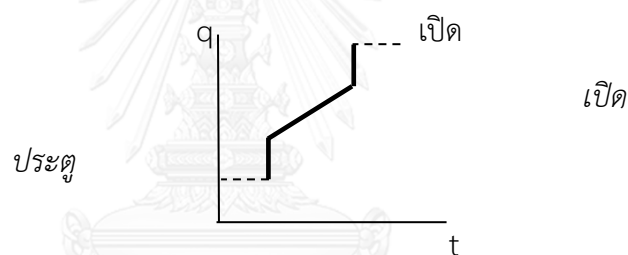
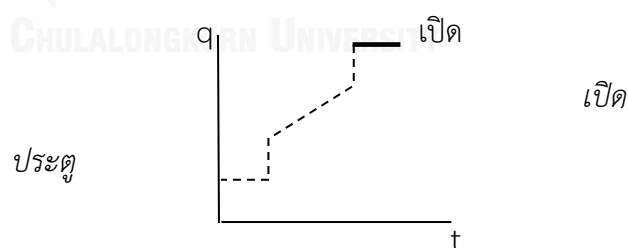
- (1) ก. เขา หัก กิ่งไม้
ข. กิ่งไม้ หัก
- (2) ก. เขา เปิด ประตู
ข. ประตู เปิด
- (3) ก. เขา ฉีก กระดาษ
ข. กระดาษ ฉีก
- (4) ก. เขา แบ มือ
ข. มือ แบ
- (5) ก. เขา กว้าง ขา
ข. ขา กว้าง
- (6) ก. เขา คลาย เชือก
ข. เชือก คลาย

อย่างไรก็ตาม กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Thepkanjana, 2000) ได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำกริยาที่แสดงการสลับ 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาประเภทที่แสดงการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการติดกับหน่วยสร้างอกรรมที่แสดงทั้งกระบวนการ

และสภาพผล และ 2) คำกริยาประเภทที่แสดงการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการิตกับหน่วยสร้างสรรกรมที่แสดงสภาพผลเท่านั้น

1) คำกริยาแสดงการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการิตกับหน่วยสร้างสรรกรมกระบวนการและสภาพผล

กึ่งกาญจน์กล่าวว่า คำกริยาที่สามารถปรากฏสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการิตกับหน่วยสร้างสรรกรมที่แสดงทั้งกระบวนการและสภาพผลนั้นจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญคือการมีช่วงระยะห่างของเวลาระหว่างการเริ่มต้นกระทำก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพกับการสิ้นสุดการเปลี่ยนแปลงสภาพหลังจากถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ (culmination point) ที่สามารถสังเกตเห็นได้ (noticeable) หรือการแสดงผลเหตุการณ์โดยกินระยะเวลา (durative) กล่าวอีกแง่หนึ่งคือ เหตุการณ์จะมีการแสดงการณลักษณะแบบการณก่อผล (accomplishment) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะแบบพลวัต (dynamic) คือมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตัวผู้รับการกระทำตลอดระยะเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนจะถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ โดยเมื่อคำกริยาที่แสดงลักษณะทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์กระบวนการจะมีการเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์ย่อย 2 เหตุการณ์ในห่วงโซ่การิต ได้แก่ เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยรวมเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ผู้กระทำเหตุการณ์ (non-agentive) แต่เป็นแก่นของเหตุการณ์ และเหตุการณ์ทรงสภาพหลังจากการเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นไปถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ แต่หากคำกริยาปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพ การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ในห่วงโซ่การิตจะมีการเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์ย่อยการทรงสภาพเท่านั้น ส่วนในเหตุการณ์การิต เมื่อคำกริยาที่แสดงลักษณะทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการิต จะมีการเน้นจุดสนใจไปยังทั้งเหตุการณ์เหตุการณ์กระทำแยกส่วนโดยผู้กระทำและเหตุการณ์ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ เหตุการณ์ทั้ง 3 เหตุการณ์สามารถถูกแสดงผ่านห่วงโซ่การิตตั้งในตัวอย่างประโยคที่ (7) ซึ่งแสดงการแยกส่วนแบบมีช่วงระยะห่างของเวลาระหว่างการเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพกับการสิ้นสุดการเปลี่ยนแปลงสภาพหลังจากถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ที่สามารถสังเกตเห็นได้ดังต่อไปนี้

(7) ก. เขาเปิดประตูข. ประตูเปิด (กระบวนการ)ค. ประตูเปิด (ทรงสภาพ)

จากภาพร่างห่วงโซ่การិតของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยค (7ก) ปรากฏเหตุการณ์ย่อย 2 เหตุการณ์โดยแต่ละเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ของหน่วยร่วมเหตุการณ์แต่ละหน่วย ในช่วงเวลาก่อนเกิดการกระทำแยกส่วน ทั้งผู้กระทำ *เขา* และผู้รับการกระทำ *ประตู* อยู่ในสภาพนิ่ง (rest) ดังถูกแสดงภาพแทนโดยเส้นประในแนวนอน เมื่อผู้กระทำเหตุการณ์ *เขา* ได้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์การเปิดต่อผู้รับกระทำ ผู้รับการกระทำ *ประตู* จึงเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพดังเห็นได้จากการแสดงภาพโดยเส้นตรงในแนวตั้งของทั้งเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อผู้กระทำและเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อผู้รับการ

กระทำซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพในเชิงคุณภาพ (qualitative) ต่อทั้งตัวผู้กระทำเหตุการณ์และตัวผู้รับการกระทำนั้นคือการที่ผู้กระทำเปลี่ยนแปลงสภาพจากการไม่ทำการกระทำ (การอยู่นิ่ง) เป็นเริ่มต้นการกระทำ และการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพจากการติดกันเป็นเริ่มแยกออกจากกัน เมื่อผู้กระทำกระทำการเปิดไปเรื่อยๆ ผู้รับการกระทำก็จะมีสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามเวลาที่ผ่านไปดังสามารถเห็นได้จากเส้นตรงที่อยู่ในแนวลาดเอียงขึ้น อย่างไรก็ตาม การกระทำของผู้กระทำนั้นไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพไปเรื่อยๆ ของตัวผู้กระทำ จึงถูกแสดงโดยเส้นรูปพื้นปลา และเมื่อถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ นั่นคือการที่ประตูถูกเปิดออกจนสุด การกระทำโดยผู้กระทำจึงไม่สามารถดำเนินต่อไปได้และผู้กระทำจึงกลับคืนสู่สภาพเดิมดังเช่นก่อนเริ่มต้นกระทำการกระทำดังแสดงโดยเส้นประในแนวตั้งลงสู่ระนาบเดียวกันกับก่อนการเริ่มกระทำเหตุการณ์ โดยการถึงจุดสิ้นสุดของการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำถูกแสดงด้วยเส้นตรงในแนวตั้งขึ้นไปตามแนวตั้งฉากของภาพร่างเหตุการณ์แสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของผู้รับการกระทำ และสภาพใหม่หรือสภาพผลของผู้รับการกระทำนั้นคือการที่ประตูถูกเปิดเรียบร้อยแล้วแสดงด้วยเส้นตรงในแนวระนาบ โดยเส้นตรงในแนวระนาบที่ไม่มีหัวลูกศรหมายความว่าสภาพผลนี้สามารถย้อนกลับได้ (reversible) หมายความว่าสภาพที่ประตูเปิดนั้นสามารถทำให้กลับคืนเป็นสภาพก่อนเกิดการกระทำนั้นคือการที่ประตูปิดอยู่ได้

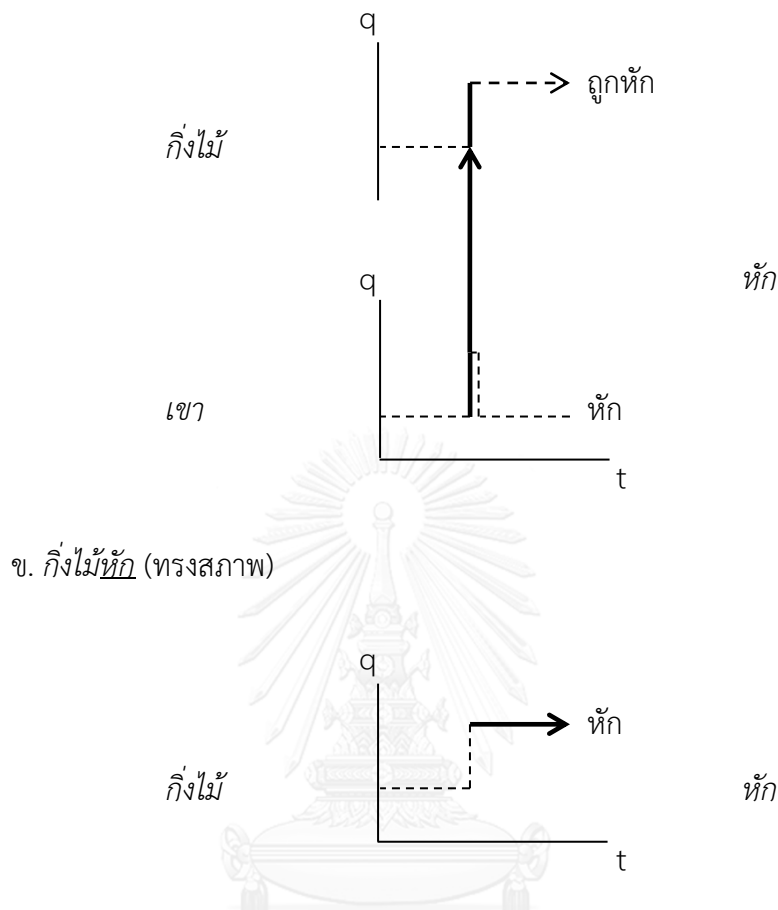
ในภาพร่างห่วงโซ่การิตของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยค (7ข) และ (7ค) ปรากฏเหตุการณ์ย่อยเพียงเหตุการณ์เดียวเท่านั้น นั่นคือเหตุการณ์ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ปรากฏต่อหน่วยร่วมเหตุการณ์ ประตู การปรากฏการแสดงของเหตุการณ์ย่อยเพียงเหตุการณ์เดียวนี้เนื่องมาจากการไม่ปรากฏของผู้กระทำในเหตุการณ์ อย่างไรก็ตาม ห่วงโซ่การิตของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยค (7ข) และ (7ค) มีความแตกต่างกันในแง่ของการเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ กล่าวคือ ในเหตุการณ์แสดงกระบวนการ จุดสนใจของเหตุการณ์จะถูกเน้นไปที่การเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพไปเรื่อยๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งไปจนถึงจุดสิ้นสุดของการเปลี่ยนแปลงสภาพ ในขณะที่ในเหตุการณ์แสดงสภาพผล จุดสนใจของเหตุการณ์จะถูกเน้นไปที่การแสดงผลสภาพผลใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงสภาพได้มาถึงจุดสิ้นสุด

2) คำกริยาแสดงการสลับระหว่างหน่วยสร้างกรรมกริตกับหน่วยสร้างกรรมสภาพผล

ส่วนคำกริยาประเภทที่แสดงการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการีตกับหน่วยสร้างอกรรมที่แสดงเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้นจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการไม่มีช่วงระยะห่างของเวลาระหว่างการเริ่มต้นกระทำกรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยผู้กระทำกับการสิ้นสุดการเปลี่ยนแปลงสภาพหลังจากถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ที่สามารถสังเกตได้ หรือเป็นการแสดงเหตุการณ์ผลแบบเกิดขึ้นฉับพลัน (punctual) หากพิจารณาในแง่ของการณ์ลักษณะ คำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์เช่นนี้จะแสดงเหตุการณ์แบบการณสัมฤทธิ์ผล (achievement) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะพลวัตและมีจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์เช่นเดียวกับการณก่อผล แต่เป็นเหตุการณ์ที่ไม่กินเวลาโดยเกิดขึ้นและสิ้นสุดลงภายในระยะเวลาที่สั้นมาก ดังนั้น กิ่งกาญจน์กล่าวว่าการเกิดขึ้นของเหตุการณ์โดยฉับพลันทำให้คำกริยาไม่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงกระบวนการได้อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงสภาพเพียงเกิดขึ้นโดยเร็วมากโดยอาจจะเกิดขึ้นกับผู้รับการกระทำโดยทันทีหรือเพียงไม่นานหลังจากการกระทำโดยผู้กระทำสิ้นสุดลง ดังนั้น เมื่อคำกริยาที่แสดงลักษณะทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรม การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ในห่วงโซ่การีตจะมีการเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์ย่อยการทรงสภาพเท่านั้น และเมื่อคำกริยาที่แสดงลักษณะทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีต จะมีการเน้นจุดสนใจไปยังทั้งเหตุการณ์เหตุการณ์กระทำกรแยกส่วนโดยผู้กระทำโดยฉับพลันและเหตุการณ์ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำโดยฉับพลันเช่นกัน เหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์สามารถถูกแสดงผ่านห่วงโซ่การีตดังในตัวอย่างประโยคที่ (8) ซึ่งแสดงการแยกส่วนแบบไม่มีช่วงระยะห่างของเวลาระหว่างการเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพกับการสิ้นสุดการเปลี่ยนแปลงสภาพหลังจากถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ที่สามารถสังเกตได้ดังต่อไปนี้

(8) ก. เขาหักกิ่งไม้

จากภาพร่างห่วงโซ่การเกิดของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยค (8ก) ปรากฏเหตุการณ์ย่อย 2 เหตุการณ์โดยแต่ละเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ของหน่วยร่วมเหตุการณ์แต่ละหน่วย ในช่วงเวลาก่อนเกิดการกระทำแยกส่วน ทั้งผู้กระทำ *เขา* และผู้รับการกระทำ *กิ่งไม้* อยู่ในสภาพนิ่ง (rest) ดังถูกแสดงภาพแทนโดยเส้นประในแนวนอน เมื่อผู้กระทำเหตุการณ์ *เขา* ได้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์การหักต่อผู้รับการกระทำ ผู้รับการกระทำ *กิ่งไม้* จึงเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพดังเห็นได้จากการแสดงภาพโดยเส้นตรงในแนวตั้งของทั้งเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อผู้กระทำและเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อผู้รับการกระทำซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพในเชิงคุณภาพ (qualitative) ต่อทั้งตัวผู้กระทำเหตุการณ์และตัวผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม เมื่อการกระทำนั้นเริ่มต้นขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำจะถึงจุดสิ้นสุดภายในระยะเวลาไม่นานหรือสั้นมากจนไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย และหลังการเปลี่ยนแปลงสภาพมาถึงจุดสิ้นสุด ผู้กระทำจึงกลับสู่สภาพเดิมก่อนการกระทำเหตุการณ์ดังแสดงโดยเส้นประในแนวตั้งลงสู่ระนาบเดียวกันกับก่อนการเริ่มกระทำเหตุการณ์ ส่วนผู้รับการกระทำมีการ

เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่โดยที่สภาพผลใหม่หรือการที่กิ่งไม้ถูกหักออกจากกันถูกแสดงโดยเส้นตรงในแนวนอนที่อยู่คนละระนาบกับสภาพของผู้รับการกระทำก่อนที่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพจะเริ่มต้นขึ้น โดยเส้นตรงในแนวระนาบที่มีหัวลูกศรหมายความว่าสภาพผลนี้ไม่สามารถย้อนกลับได้ (irreversible) หมายความว่าสภาพที่กิ่งไม้หักนั้นไม่สามารถทำให้กลับคืนเป็นสภาพก่อนเกิดการกระทำนั้นคือการที่กิ่งไม้ไม่หักได้

ผู้รับการกระทำก็จะมีสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามเวลาที่ผ่านไปดังสามารถเห็นได้จากเส้นตรงที่อยู่ในแนวลาดเอียงขึ้น อย่างไรก็ตาม การกระทำของผู้กระทำนั้นไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพไปเรื่อยๆ ของตัวผู้กระทำ จึงถูกแสดงโดยเส้นรูปฟันปลา และเมื่อถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ นั่นคือการที่ประตูถูกเปิดออกจนสุด การกระทำโดยผู้กระทำจึงไม่สามารถดำเนินต่อไปได้และผู้กระทำจึงกลับคืนสู่สภาพเดิมดังเช่นก่อนเริ่มต้นกระทำ การกระทำดังแสดงโดยเส้นประในแนวตั้งลงสู่ระนาบเดียวกันกับก่อนการเริ่มกระทำเหตุการณ์ โดยการถึงจุดสิ้นสุดของการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำถูกแสดงด้วยเส้นตรงในแนวตั้งขึ้นไปตามแนวตั้งฉากของภาพร่างเหตุการณ์แสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของผู้รับการกระทำ และสภาพใหม่หรือสภาพผลของผู้รับการกระทำนั้นคือการที่ประตูถูกเปิดเรียบร้อยถูกแสดงด้วยเส้นตรงในแนวระนาบ โดยเส้นตรงในแนวระนาบที่ไม่มีหัวลูกศรหมายความว่าสภาพผลนี้สามารถย้อนกลับได้ (reversible) หมายความว่าสภาพที่ประตูเปิดนั้นสามารถทำให้กลับคืนเป็นสภาพก่อนเกิดการกระทำนั้นคือการที่ประตูปิดอยู่ได้

ส่วนในภาพร่างห่วงโซ่การิตของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยค (8ข) ปรากฏเหตุการณ์ย่อยเพียงเหตุการณ์เดียวเท่านั้น นั่นคือเหตุการณ์สภาพผลการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ปรากฏต่อหน่วยร่วมเหตุการณ์ *กิ่งไม้* การปรากฏการแสดงของเหตุการณ์ย่อยเพียงเหตุการณ์เดียวนี้เนื่องมาจากการไม่ปรากฏของผู้กระทำในเหตุการณ์ และมีการเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ไปที่การแสดงผลใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงสภาพได้มาถึงจุดสิ้นสุด

5.1.2 การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย

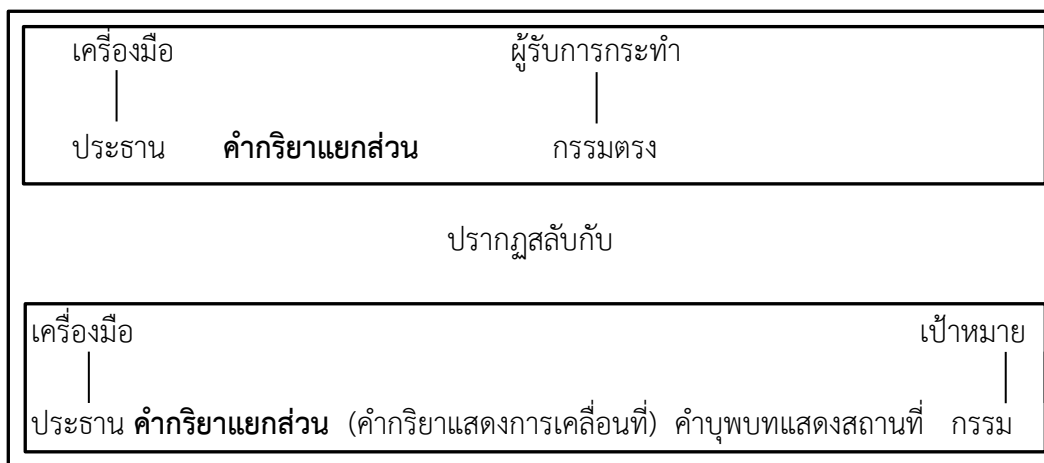
ในการสลับหน่วยสร้างประเภทนี้ คำกริยาแยกส่วนจะสลับปรากฏระหว่างสองหน่วยสร้างที่มีความแตกต่างกันในแง่ของกรรมสภาพเชิงโครงสร้างประโยค กล่าวคือ ในหน่วยสร้างหนึ่งที่เป็น

หน่วยสร้างสรรกรรม คำกริยาจะปรากฏร่วมกับอาร์กิวเมนต์กรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำซึ่งปรากฏหลังคำกริยาทันที ส่วนในอีกหน่วยสร้างหนึ่งคำกริยาจะปรากฏร่วมกับกรรมที่ปรากฏหลังคำบุพบทแสดงสถานที่ เช่น *ที่ ตรง บน ใน* โดยกรรมนั้นมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมาย (goal/target) ของเหตุการณ์ การเป็นกรรมของบุพบทไม่ใช่กรรมตรงของคำกริยาทำให้ประโยคนั้นมีหน่วยสร้างแบบกรรม โดยคำบุพบทนั้นอาจปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ลง *ไป เข้า* ได้

โดยการสลับผู้รับการกระทำไปเป็นเป้าหมายสามารถปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ที่มีความหลากหลายในแง่ของจำนวนของหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยสามารถปรากฏได้ทั้งกับหน่วยสร้างที่มีหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยได้แก่ ผู้กระทำและผู้รับการกระทำ หรือ เครื่องมือกับผู้รับการกระทำก็ได้ หรือปรากฏได้กับหน่วยสร้างที่มีหน่วยร่วม 3 หน่วยได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ และผู้รับการกระทำก็ได้ โดยในประโยคที่มีการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์ 3 หน่วยร่วม เครื่องมือจะปรากฏในประโยคในฐานะกรรมของคำกริยาหยาบฉวยหรือกรรมของคำกริยา ใช้ แสดงการนำเครื่องมือมาครอบครองและนำมาใช้ในการกระทำการแยกส่วนตามลำดับ โดยโครงสร้างประโยคของการสลับผู้รับการกระทำในประโยคกรรมกับเป้าหมายในประโยคกรรมสามารถถูกแสดงได้ดังนี้

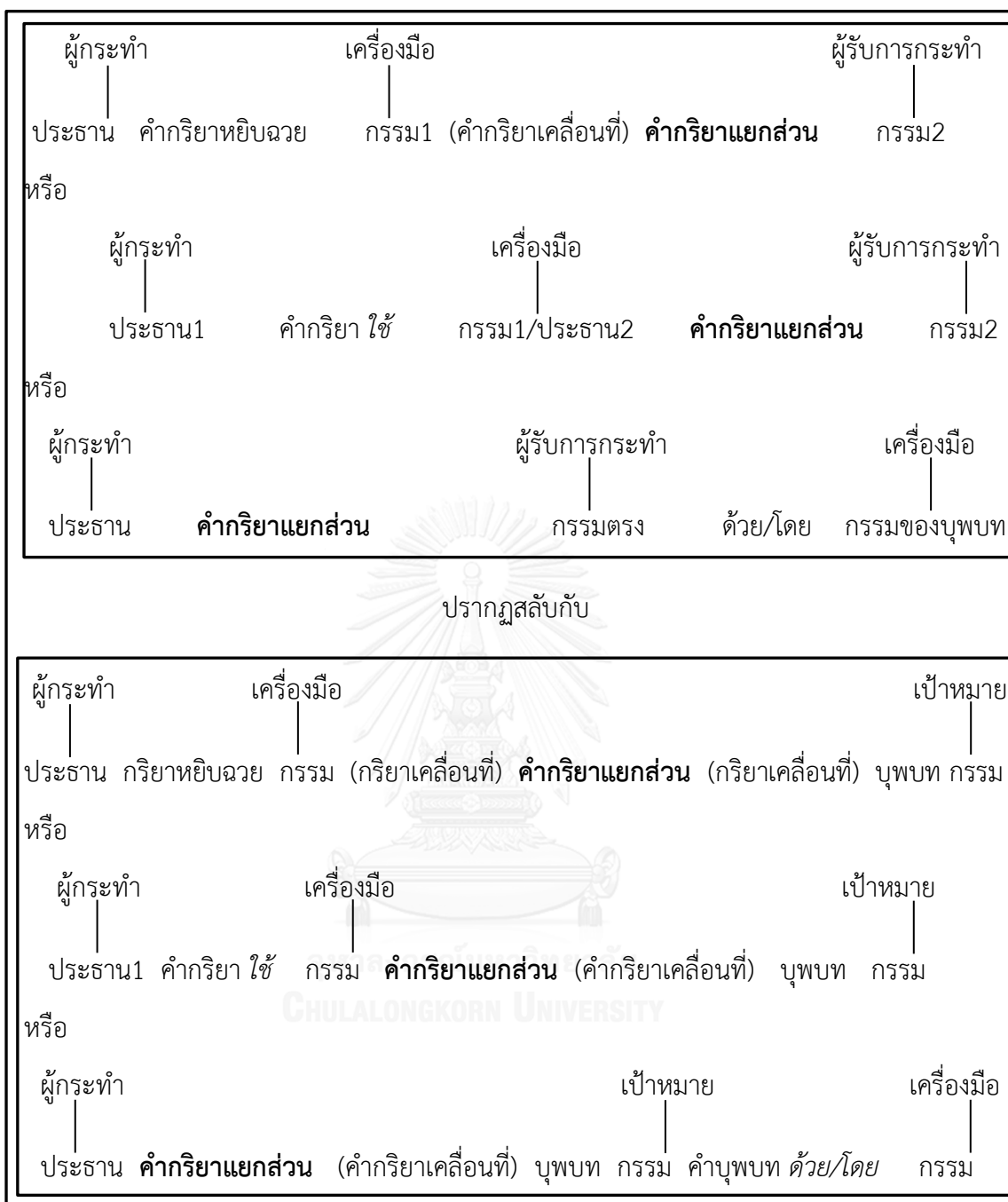

รูปภาพที่ 5.2 โครงสร้างประโยคของการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์โดยมีผู้กระทำเป็นประธานของประโยค

รูปภาพที่ 5.3 โครงสร้างประโยคของการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์โดยมีเครื่องมือเป็นประธานของประโยค

*บุพบทในที่นี้หมายถึง คำบุพบทแสดงสถานที่ เช่น คำว่า ที่ ตรง บน ใน

รูปภาพที่ 5.4 โครงสร้างประโยคของการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายในหน่วยสร้างที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมโดยมีกรรมของบุพบทเป็นเป้าหมายส่วนหนึ่งได้ถูกอภิปรายไว้ในหัวข้อที่ 4.3.2 การที่คำกริยาสลับปรากฏในหน่วยสร้าง

กิจกรรมที่ประกอบด้วยกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายทำให้เหตุการณ์ถูกเปลี่ยนการเน้นจุดสนใจ จากเหตุการณ์ที่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์ผล (result-oriented) เป็นเหตุการณ์ที่เน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การกระทำ (action-oriented) นั่นคือเน้นที่เจตนาของผู้กระทำ วิธีการ (manner) ในการแยกส่วน วิธีการในการใช้เครื่องมือต่อเป้าหมายในแง่ของลักษณะของการเคลื่อนที่และทิศทางของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือดังที่ถูกระบุโดยคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่แต่ละคำ และการแสดงการกระทำซ้ำๆ โดยต่อเนื่อง (iterative) เนื่องจากผลเหตุการณ์การแยกส่วนที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ยังไม่บรรลุ

นอกจากนี้ การปรากฏในหน่วยสร้างกรรมที่มีกรรมของประโยคมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายยังแสดงการเปลี่ยนแปลงการณลักษณะในแง่ของการมีจุดจบหรือไม่มีจุดจบ (change in boundedness) ดังแสดงตัวอย่างดังต่อไปนี้

- (9) ก. เขาตัดกระดาษ
 ข. เขาตัดที่กระดาษ/เขาตัดตรงกระดาษ
- (10) ก. เขาลับเนื้อหมู
 ข. เขาลับที่เนื้อหมู/เขาลับตรงเนื้อหมู
- (11) ก. เขากรีดนิ้ว
 ข. เขากรีดที่นิ้ว/เขากรีดตรงนิ้ว
- (12) ก. เขาเขียนข้อมือ
 ข. เขาเขียนที่ข้อมือ/เขาเขียนตรงข้อมือ

โดยหากเปรียบเทียบระหว่างประโยค (9-12ก) และ (9-12ข) พบว่าประโยค (ก) ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกริยาซึ่งประกอบด้วยกรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำจะแสดงการณลักษณะแบบมีจุดจบ (telic) คือสามารถกล่าวได้ว่าการกระทำการแยกส่วนนั้นได้บรรลุผลแล้วและไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ส่วนในประโยค (ข) ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมซึ่งประกอบด้วยกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายจะแสดงการณลักษณะแบบไม่มีจุดจบ (atelic) เนื่องจากประโยคที่แสดงด้วยหน่วยสร้างนี้จะแสดงความไม่สมบูรณ์ของเหตุการณ์โดยเหตุการณ์ผลที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ยังไม่บรรลุ ดังนั้นจึงสามารถดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ได้ สิ่งนี้สามารถ

ทดสอบได้โดยการเติมส่วนขยายแสดงการดำเนินต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่หยุดได้กับหน่วยสร้างอกรรมซึ่งประกอบด้วยกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายได้แต่ไม่สามารถเติมส่วนขยายนี้ในหน่วยสร้างกรรมกริตซึ่งประกอบด้วยกรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำได้ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

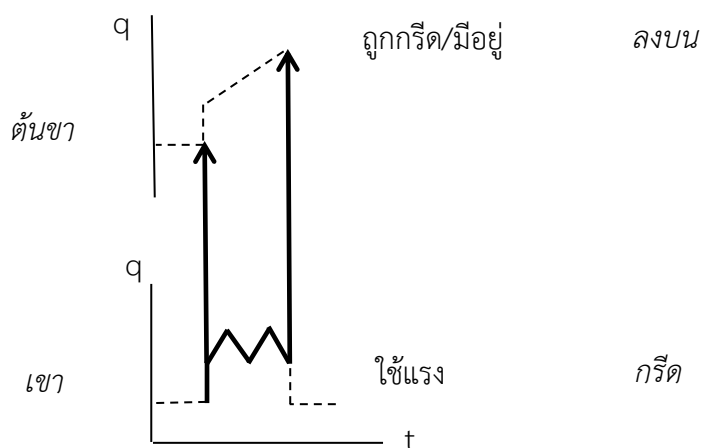
(13) ก. *เขาตัดกระดาษไปเรื่อยๆ

ข. เขาตัดที่กระดาษไปเรื่อยๆ/เขาตัดตรงกระดาษไปเรื่อยๆ

จากประโยคในตัวอย่างที่ (13ก) ซึ่งถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกริต เขาตัดกระดาษ เราไม่สามารถพูดว่า เขาตัดกระดาษไปเรื่อยๆ ได้เนื่องจากเหตุการณ์การตัดกระดาษมีจุดสิ้นสุดเมื่อผู้รับการกระทำ กระดาษ เกิดการแยกส่วน ในทางตรงกันข้าม เราสามารถพูดได้ว่า เขาตัดที่กระดาษไปเรื่อยๆ เนื่องจากการปรากฏร่วมกับบุพบทลีแสดงสถานที่แสดงว่าการกระทำการตัดยังคงดำเนินอยู่และยังไม่บรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ

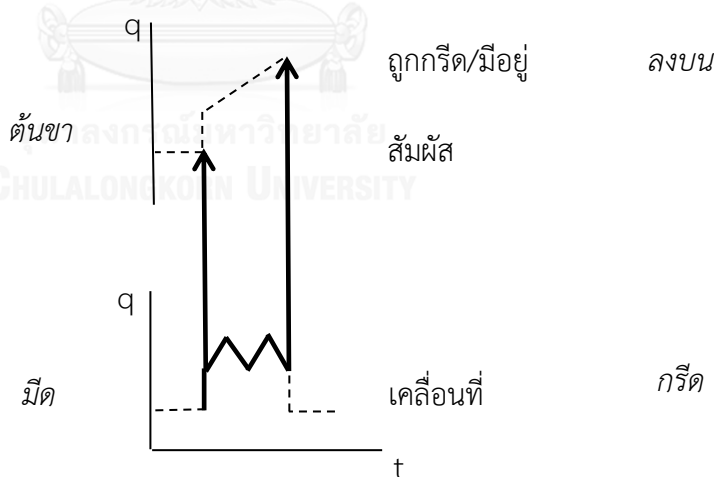
ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด หน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมในบุพบทลีเป็นเป้าหมายจะมีการปรากฏเด่นของเหตุการณ์เหตุมากกว่าเหตุการณ์ผล โดยการเน้นเหตุการณ์ที่เหตุการณ์เหตุนั่นคือการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ปรากฏอยู่ในเหตุการณ์แต่อาจไม่ปรากฏรูปในประโยคเข้าหาเป้าหมาย และเหตุการณ์ยังไม่บรรลุผลตามที่ผู้กระทำตั้งใจไว้จึงปรากฏในการณ์ลักษณะแบบกำลังดำเนินอยู่ (progressive) ห่วงโซ่กริตของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอกรรมซึ่งประกอบด้วยกรรมในบุพบทลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายสามารถถูกแสดงได้ดังนี้

(14) เขากรีดลงบนต้นขาของเขาเอง

จากห่วงโซ่การรีดแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในประโยคที่ (14) ซึ่งเป็นประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอรรถกรรที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่ผู้กระทำที่เป็นประธานของประโยคและกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ สามารถอธิบายได้ว่า ผู้กระทำ *เขา* มีการใช้แรงต่อเครื่องมือที่ปรากฏในเหตุการณ์แต่ไม่ปรากฏในรูปประโยคทำให้เครื่องมือนั้นเคลื่อนที่เข้าสู่เป้าหมายของเหตุการณ์นั่นคือ *ต้นขา* โดยที่ผู้กระทำไม่ได้สัมผัสกับเป้าหมายโดยตรง อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของเหตุการณ์มีการแสดงหน้าที่ในประโยค 2 ลักษณะ นั่นคือ 1) แสดงการรับการกระทำ และ 2) แสดงจุดอ้างอิงของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ โดยที่การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์อยู่ที่เหตุการณ์เหตุนี้คือการที่ผู้กระทำพยายามกระทำให้เกิดผลดังที่ตั้งใจไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ผลของเหตุการณ์นี้ยังไม่มีการบรรลุจึงถูกแสดงด้วยเส้นประ (แสดงการไม่เน้นจุดสนใจของเหตุการณ์) ที่อยู่ในแนวลาดเอียงขึ้น แสดงว่าเหตุการณ์นี้ยังดำเนินไปไม่ถึงจุดจบนั่นคือผลที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ หรือกล่าวได้ว่า เหตุการณ์นี้แสดงการณลักษณะประเภทไม่สมบูรณ์ (imperfective aspect) นั่นเอง

(15) *มีดกรีดลงบนต้นขาของเขาเอง*

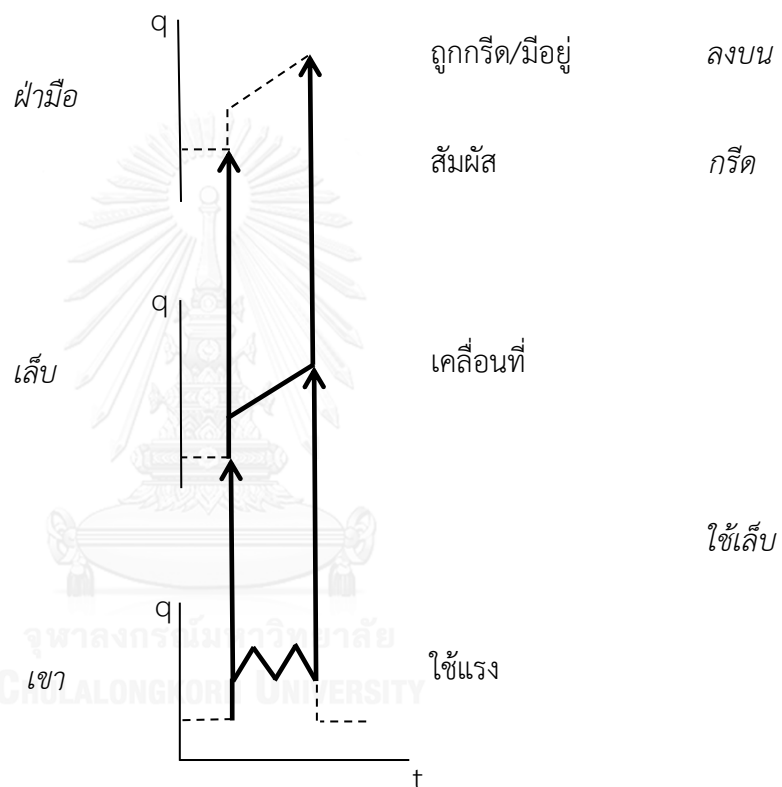

จากห่วงโซ่การรีดแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในประโยคที่ (15) ซึ่งเป็นประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอรรถกรรที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่เครื่องมือที่เป็นประธานของประโยคและกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ สามารถอธิบายได้ว่า เครื่องมือ *มีด* มีการเคลื่อนที่เข้าสู่เป้าหมายของเหตุการณ์นั่นคือ *ต้นขา* และมีการสัมผัสกับตัวเป้าหมายโดยตรง โดยสาเหตุของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือนี้ไม่ปรากฏว่ามาจากการใช้แรงกระทำ

โดยผู้กระทำซึ่งอาจจะปรากฏในเหตุการณ์แต่ไม่ปรากฏในรูปประโยคหรืออาจเป็นการเคลื่อนที่ของเครื่องมือจากสาเหตุอื่น เช่น แรงโดยธรรมชาติ และเป้าหมายของเหตุการณ์มีการแสดงหน้าที่ในประโยค 2 ลักษณะเช่นกัน นั่นคือ 1) แสดงการรับการกระทำ และ 2) แสดงจุดอ้างอิงของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ โดยที่การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์อยู่ที่เหตุการณ์เหตุการณ์นั้นคือการที่เครื่องมือเคลื่อนที่เข้าหาเป้าหมาย

(16) เขาใช้เล็บกรีดลงบนฝ่ามือ

จากห่วงโซ่การีตแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในประโยคที่ (16) ซึ่งเป็นประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอกรรมที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ และผู้รับการกระทำ เหตุการณ์จะถูกแบ่งออกเป็น 3 เหตุการณ์ย่อยตามจำนวนของหน่วยร่วมเหตุการณ์ โดยจุดสนใจของเหตุการณ์จะถูกเน้นไปที่เหตุการณ์การใช้แรงส่งผ่านเครื่องมือของผู้กระทำ และเหตุการณ์การเคลื่อนที่เข้าหาเป้าหมายของเครื่องมือ โดยการที่เครื่องมือปรากฏเป็นกรรมของกริยา ใช้ ทำให้เครื่องมือตกเป็นผู้รับการกระทำเช่นกัน ดังนั้นการแสดงเหตุการณ์ย่อยในห่วงโซ่การีตของหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือจึงเป็นเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพดังถูกแสดงด้วยเส้นลาดเอียงขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพของเครื่องมือในที่นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานที่ ส่วนการปรากฏ

ของเป้าหมายของเหตุการณ์ *ฝ่ามือ* แสดงหน้าที่ในเหตุการณ์สองลักษณะ นั่นคือแสดงการรับผลกระทบจากการกระทำโดยผู้รับการกระทำและการสัมผัสกับเครื่องมือและแสดงจุดอ้างอิงของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ

5.1.3 การสลับกรรมวาจก

คำกริยาแยกส่วนสามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างประโยคได้หลายรูปแบบ โดยหน่วยสร้างต่างๆ จะมีลักษณะวากยสัมพันธ์แบบกรรมวาจกและคำกริยาจะปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วยบ่งชี้กรรมวาจก เช่น หน่วยสร้างสรรกรมการิตโดยมีคำกริยาแยกส่วนปรากฏเป็นศัพท์การิต (ดังในตัวอย่างที่ 17) หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ ดังในตัวอย่างที่ (18) หรือหน่วยสร้างก่อผล (ดังในตัวอย่างที่ 19) ในประโยคที่มีลักษณะของวากยสัมพันธ์แบบกรรมวาจกเหล่านี้ คำกริยาแยกส่วนจะปรากฏอยู่ในตำแหน่งหลังคำบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* หรือ *โดน* โดยอาจปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

- (17) ก. หัวปลาถูกลับ
 ข. หัวปลาถูกสมชายลับ/หัวปลาถูกลับโดยสมชาย
 ค. หัวปลาถูกมีดอีโต้ลับ/หัวปลาถูกลับด้วยมีดอีโต้
 ง. ประตูกถูกลมที่พัดมาเปิด/ประตูกถูกเปิดโดยลมที่พัดมา
- (18) ก. หัวปลาถูกลับให้ขาด/หัวปลาถูกทำให้ขาด
 ข. หัวปลาถูกสมชายลับให้ขาด/หัวปลาถูกลับให้ขาดโดยสมชาย/หัวปลาถูกสมชายทำให้ขาด/หัวปลาถูกทำให้ขาดโดยสมชาย
 ค. หัวปลาถูกมีดอีโต้ลับให้ขาด/หัวปลาถูกลับให้ขาดด้วยมีดอีโต้/หัวปลาถูกมีดอีโต้ทำให้ขาด/หัวปลาถูกทำให้ขาดด้วยมีดอีโต้
 ง. ประตูกถูกลมพัดให้เปิด/ประตูกถูกพัดให้เปิดด้วยลม/ประตูกถูกลมทำให้เปิด/ประตูกถูกทำให้เปิดออกด้วยลม
- (19) ก. หัวปลาถูกลับขาด
 ข. หัวปลาถูกสมชายลับขาด/หัวปลาถูกลับขาดโดยสมชาย
 ค. หัวปลาถูกมีดอีโต้ลับขาด/หัวปลาถูกลับขาดด้วยมีดอีโต้

ง. ถอนนถูกกระแสน้ำเซาะขาด/ถอนนถูกเซาะขาดโดยกระแสน้ำ

หรืออาจปรากฏหน่วยร่วมเหตุการณ์ได้มากกว่า 2 หน่วยร่วมจากผลของการปรากฏในรูปแบบของกริยาเรียงดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (20) ก. หัวปลาถูกเขาใช้มีดลับ
 ข. หัวปลาถูกเขาใช้มีดอีโต้ลับให้ขาด/หัวปลาถูกเขาใช้มีดอีโต้ทำให้ขาด
 ค. หัวปลาถูกเขาใช้มีดอีโต้ลับขาด

โดยโครงสร้างประโยคของการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการีตแบบกรรตุวากกับกรรมวากแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์สามารถถูกแสดงได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.5 โครงสร้างประโยคของการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการีตแบบกรรตุวากกับกรรมวากแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์

ส่วนโครงสร้างประโยคของการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการีตแบบกรรตุวากกับกรรมวากแบบปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์สามารถถูกแสดงได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.6 โครงสร้างประโยคของการสลับระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการิตแบบกรรมตรงจากกับกรรมจากแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์

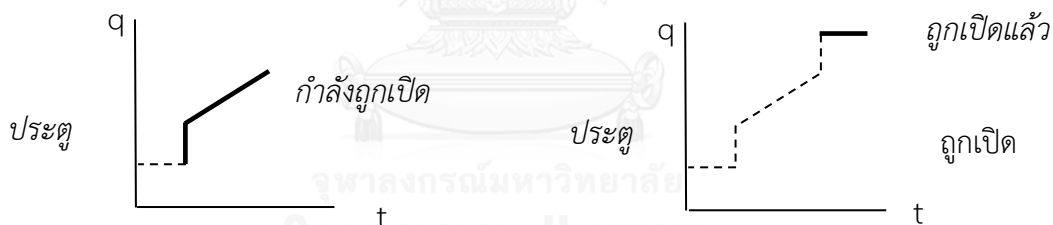
ในแง่บรรณศาสตร์ ดังที่แลงแอกเคอร์ (Langacker, 1991a:229) ได้แสดงความแตกต่างระหว่างประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมตรงจากกับประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมจากในแง่ของการมีความสัมพันธ์กันแบบไม่สมมาตรไว้ว่าในประโยคที่ถูกแสดงด้วยกรรมจาก หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เป็นผู้รับการกระทำในโลกแห่งความเป็นจริงจะมีความเด่นเชิงอัติวิสัยมากกว่าอีกหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์ (instigator) ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งผู้กระทำ เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ และแรงตามธรรมชาติ หรือต้นแหล่งของพลังงาน (source of energy) ที่ถูกปลดปล่อยมายังผู้รับการกระทำ และทิศทางการเคลื่อนที่ของพลังงานในเชิงวัตถุวิสัยถูกมองว่าเคลื่อนที่จากต้นแหล่งซึ่งไม่มีความเด่นเข้าหาตัวผู้รับการกระทำที่มีความเด่นมากกว่า ดังนั้นความไม่สมมาตรในเชิงความเด่นของหน่วยร่วมเหตุการณ์และการเคลื่อนที่ของพลังงานเป็นผลให้การปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ไม่มีความเด่นสามารถถูกละจากการให้ข้อมูลได้ ดังนั้นประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมจากแบบไม่มีการปรากฏของผู้กระทำในประโยคจะมีความเหมือนกันกับเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกระบวนกรในแง่ของการแสดงการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์ย่อยผลหรือ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการกระทำ แต่การแสดงเหตุการณ์ด้วยหน่วยสร้างกรรมวาจกจะแตกต่างจากการแสดงเหตุการณ์ด้วยหน่วยสร้างกรรมกระบวนการตรงที่เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเริ่มขึ้นได้ด้วยตัวเองโดยต้องมีหน่วยร่วมเหตุการณ์อื่นที่อาจจะไม่แสดงอยู่ในรูปประโยคปรากฏร่วมด้วยเสมอ

นอกจากนี้ความเหมือนกันอีกประการกับเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกระบวนการคือการที่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพแบบกิ้นระยะเวลาที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมวาจกแบบไม่ปรากฏผู้เริ่มกระทำเหตุการณ์สามารถแสดงได้ทั้งเหตุการณ์ที่การเปลี่ยนแปลงสภาพกำลังเกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีการณ์ลักษณะแบบการณ์กำลังดำเนิน (progressive) และเหตุการณ์ทรงสภาพที่การกระทำได้สิ้นสุดลงและสภาพใหม่ได้เกิดขึ้นเรียบร้อยแล้วซึ่งแสดงการณ์ลักษณะแบบการณ์สมบูรณ์ (perfective) ตัวอย่างของห่วงโซ่การีตแสดงเหตุการณ์การถูกแยกส่วนแบบกิ้นระยะเวลาที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมวาจกโดยไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์มีดังนี้

(21) ก. *ประตูกำลังถูกเปิด*

ข. *ประตูถูกเปิดแล้ว*

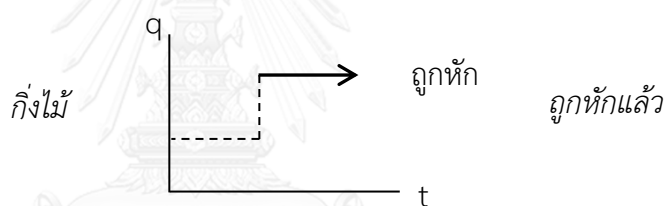

จากตัวอย่างที่ (21) ประโยค *ประตูถูกเปิด* สามารถตีความได้ 2 ความหมาย ความหมายแรกเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับการกระทำ *ประตู* กำลังถูกผู้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในประโยคทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพโดยการเปิดซึ่งเหตุการณ์นี้แสดงการณ์ลักษณะแบบกำลังดำเนินอยู่ดังถูกแสดงให้เห็นชัดเจนด้วยตัวอย่างประโยคที่ (21ก) ซึ่งคำกริยามีการปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณ์ลักษณะ *กำลัง* ส่วนความหมายที่สองเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับการกระทำ *ประตู* ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพกลายเป็นสภาพใหม่นั้นคือการเปิดออกหลังจากที่การกระทำเหตุการณ์เหตุที่นำไปสู่ผลการเปิดของ *ประตู* โดยผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในประโยคได้มาถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์เรียบร้อยแล้วและแสดงการณ์

ลักษณะแบบสมบูรณดังถูกแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นด้วยตัวอย่างประโยคที่ (21ข) ซึ่งคำกริยามีการปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ แล้ว

ส่วนคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนแบบฉับพลัน เช่นคำกริยา *หัก* เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างกรรมวาจกก็มีการแสดงเหตุการณ์เหมือนกับเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกระบวนการเช่นกันในแง่ของการที่เหตุการณ์นั้นจะแสดงได้เฉพาะเหตุการณ์การทรงสภาพของผู้รับการกระทำซึ่งมีการณลักษณะแบบสมบูรณเท่านั้น การที่คำกริยาไม่สามารถแสดงการณลักษณะแบบกำลังดำเนินได้เป็นผลมาจากการที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีช่วงห่างของระยะเวลาที่สังเกตได้ระหว่างเหตุการณ์ย่อยเหตุและเหตุการณ์ย่อยผล ตัวอย่างของห่วงโซ่การิตแสดงเหตุการณ์การถูกแยกส่วนแบบฉับพลันที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมวาจกโดยไม่ปรากฏผู้เริ่มต้นเหตุการณ์มีดังนี้

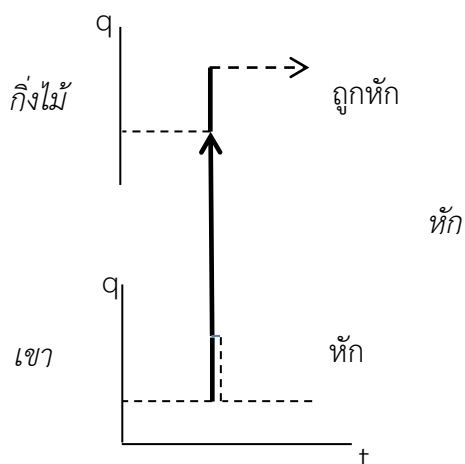
(22) *กิ่งไม้ถูกหักแล้ว*

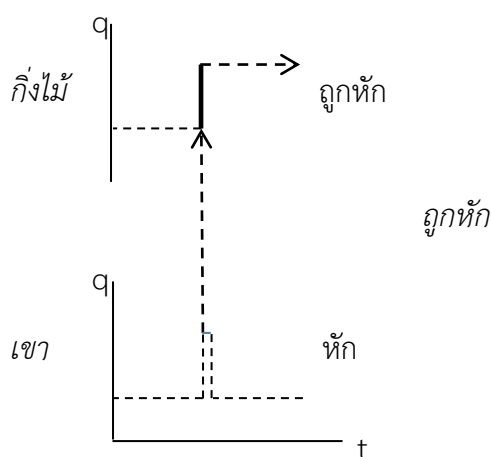
จากตัวอย่างที่ (22) ประโยค *กิ่งไม้ถูกหัก* จะถูกตีความได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้นนั่นคือการแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพดังถูกแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นด้วยตัวอย่างประโยคที่ (21ข) ซึ่งคำกริยามีการปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ แล้ว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้รับการกระทำ *กิ่งไม้* ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพกลายเป็นสภาพใหม่นั้นคือการหักออกจากกันหลังจากที่การกระทำเหตุการณ์เหตุที่นำไปสู่ผลการหักของ *กิ่งไม้* โดยผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในประโยคได้มาถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ โดยจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์นี้แทบจะเกิดขึ้นทันทีหลังจากที่การกระทำเหตุการณ์เหตุได้เริ่มต้นขึ้น จึงเป็นผลให้เหตุการณ์ไม่สามารถแสดงการณลักษณะแบบกำลังดำเนินได้ดังในตัวอย่างที่ (21ก) *ประตูกำลังถูกเปิด* หากคำกริยาที่แสดงการแยกส่วนแบบฉับพลันปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* เช่นในตัวอย่างประโยค *กิ่งไม้กำลังถูกหัก* สามารถตีความได้ว่าเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพยังไม่ปรากฏขึ้นเพียงแต่มีการแสดงความพยายามในการกระทำเหตุการณ์โดยผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ที่ปรากฏในเหตุการณ์จริงแต่ไม่ปรากฏในรูปประโยคเท่านั้น

(24) ก. เขาหักกิ่งไม้

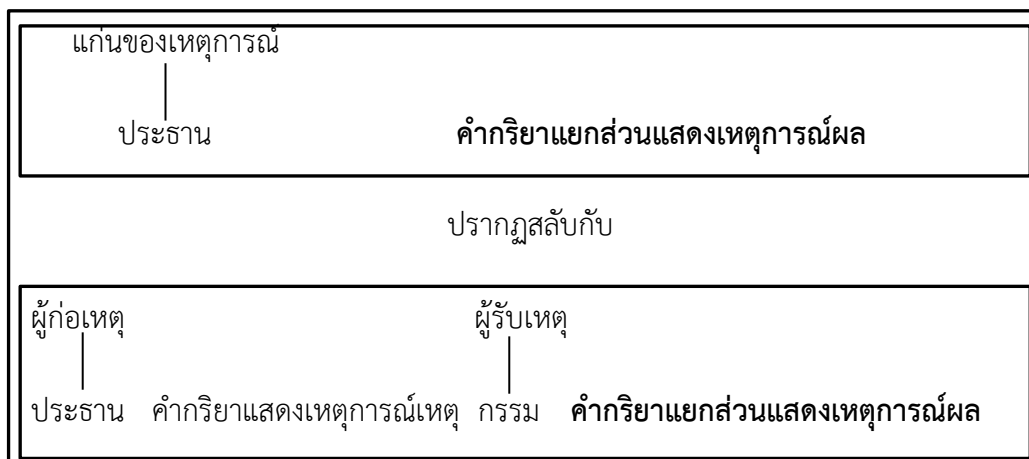
ข. กิ่งไม้ถูกเขาหัก/กิ่งไม้ถูกหักโดยเขา

5.1.4 การสลับกระบวนการกับผล

การสลับกระบวนการกับผลเป็นพฤติกรรมการสลับหน่วยสร้างของคำกริยาแสดงผลซึ่งเป็นคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน โดยคำกริยาจะมีการสลับจากหน่วยสร้างกรรมกระบวนการซึ่งประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นแก่นของเหตุการณ์มาปรากฏเป็นคำกริยาในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างก่อนผลซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของหน่วยสร้างกรรมที่อยู่ในรูปแบบของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ประกอบด้วยคำกริยาสองคำ คำกริยาคำแรกเป็นคำกริยาแสดงผลเหตุการณ์เหตุซึ่งอาจไม่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนแต่สามารถนำไปสู่ผลของการแยกส่วนได้ และคำกริยาที่สองเป็นคำกริยาแยกส่วนแสดงผลเหตุการณ์ผลที่สลับปรากฏ โดยในหน่วยสร้างก่อนผลจะประกอบด้วยหน่วยร่วมเหตุการณ์ 2 หน่วยขึ้นไปโดยมีอาร์กิวเมนต์บังคับได้แก่ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้ก่อเหตุและกรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับเหตุ โดยกรรมจะปรากฏในตำแหน่งระหว่างกริยาเรียงทั้งสองคำในฐานะจุดเชื่อมต่อของเหตุการณ์ ดังสามารถแสดงโครงสร้างของการสลับได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.7 โครงสร้างประโยคของการสลับกระบวนการกับผล

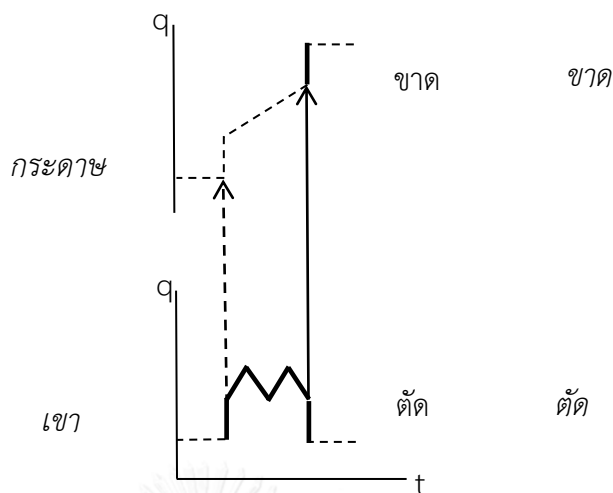
โดยตัวอย่างประโยคแสดงพฤติกรรมการสลับระหว่างกระบวนการกับผลมีดังต่อไปนี้

- (25) ก. กระดาชขาด
 ข. เขาตัดกระดาชขาด
- (26) ก. เชือกขาด
 ข. เขาลับเชือกขาด
- (27) ก. ไม้หัก
 ข. เขากระแทกไม้หัก
- (28) ก. เลื้อยหลุด
 ข. เขาสะบัดเลื้อยหลุด
- (29) ก. ประตูเปิด
 ข. เขาดึงประตูเปิด

ในประโยคที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ ดังที่ได้เสนอผลการวิเคราะห์การ
 แสดงของเหตุการณ์ด้วยห่วงโซ่การิตในหัวข้อที่ 5.1.1 ว่าหน่วยสร้างนี้มีความกำกวม โดยหากไม่มี
 บริบทร่วมถูกแสดงอยู่ในประโยค เหตุการณ์นั้นสามารถตีความเป็นเหตุการณ์ที่แสดงกระบวนการ
 หรือสภาพผลก็ได้ โดยการเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ระหว่างกระบวนการและสภาพผลก็มีความ
 แตกต่างกันและสามารถใช้แสดงได้ทั้งเหตุการณ์การแยกส่วนที่ปรากฏขึ้นโดยฉับพลันหรือแบบกิน
 ระยะเวลา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานของกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนาและซาโตชิ อุเอะฮาระ

(Thepkanjana & Uehara, 2005) พบว่าการปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเน้นของเหตุการณ์ในแง่ของการณ์ลักษณะ จากนิยามของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ว่าเป็นการเรียงต่อกันของคำกริยาซึ่งทำหน้าที่เป็นเหมือนภาคแสดงเพียงภาคแสดงเดียวของประโยคโดยไม่มีกริยาของคำเชื่อมมาแทรกระหว่างคำกริยา การปรากฏในลักษณะนี้ทำให้หน่วยสร้างกริยาสามารถใช้เพื่อบ่งชี้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นลำดับต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีช่วงห่างของระยะเวลาที่สังเกตได้ระหว่างเหตุการณ์ย่อยเหตุและเหตุการณ์ย่อยผล และถึงแม้ว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์จะเป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติของการประกันผล เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างก่อนแล้วจะถูกบังคับด้วยตัวหน่วยสร้างให้แสดงลำดับของเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลโดยไม่มีช่วงห่างของระยะเวลาที่สังเกตได้ ทำให้คุณสมบัติการประกันผลที่เคยมีอยู่ในคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุค่านั้นหายไปและถูกรับรู้ใหม่ (reconceptualized) จากคำกริยาที่แสดงการณีก่อผล (accomplishment) เป็นคำกริยาที่แสดงการณีกะทำ (activity) เท่านั้น เนื่องจากคุณสมบัติการแสดงจุดจบของเหตุการณ์ที่เคยมีอยู่ในคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุเปลี่ยนไปเป็นการแสดงด้วยคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลซึ่งเป็นคำกริยาที่แสดงการณีสัมฤทธิ์ผล (achievement) แทน และการยืนยันหรือปฏิเสธผลจะถูกแสดงโดยภาคแสดงผลนี้เอง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากข้อค้นพบของกิงกาญจน์ และอุเอะฮะระ เมื่อมีการสลับมาปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงก่อน การปรากฏของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลจะทำให้เหตุการณ์ถูกเน้นความสนใจไปที่จุดจบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันและไม่มีช่วงห่างของเวลาที่สามารถสังเกตได้เท่านั้น โดยการเน้นเหตุการณ์ในห่วงโซ่การิตของการปรากฏในหน่วยสร้างก่อนสามารถถูกแสดงได้ดังนี้

(30) เขาตัดกระดาศขาด

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ผลถูกเน้นไปที่จุดจบของเหตุการณ์ไม่ใช่การเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงสภาพหรือสภาพผลดังในการเน้นเหตุการณ์ของหน่วยสร้างอรรถมกระบวนกร จากตัวอย่าง เขาตัดกระดาศขาด จุดสนใจของเหตุการณ์ถูกเน้นไปที่จุดจบของเหตุการณ์นั้นคือการที่สภาพขาดนั้นจะปรากฏขึ้นหรือไม่

5.1.5 การสลับสะท้อนผล

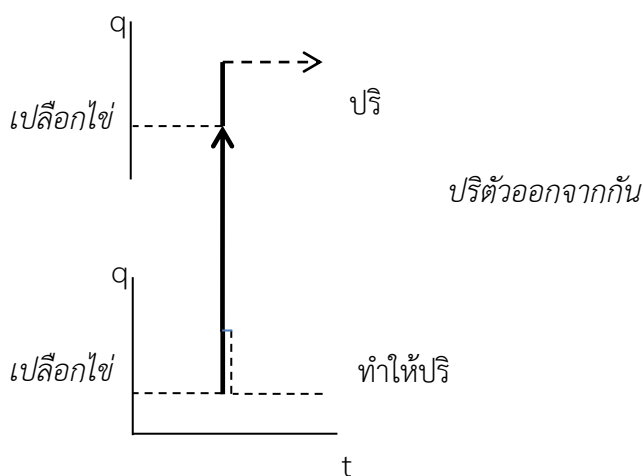
การสลับสะท้อนเป็นคุณสมบัติการปรากฏสลับของคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลซึ่งปรากฏในหน่วยสร้างอรรถมกระบวนกรเป็นพื้นฐาน ในการสลับประเภทนี้ คำกริยาจะสลับปรากฏระหว่างหน่วยสร้างอรรถมกระบวนกรกับหน่วยสร้างสกรรมกิริตโดยมีกรรมของคำกริยาอ้างอิงถึงตัวประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำนั้น หรือกล่าวคือประธานเป็นทั้งผู้กระทำและผู้รับการกระทำในตัวเอง การปรากฏสลับเช่นนี้จะแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้เปลี่ยนแปลงสภาพเอง โดยโครงสร้างประโยคของการสลับสะท้อนผลสามารถแสดงได้ดังนี้

รูปภาพที่ 5.8 โครงสร้างการสลับสะท้อนผล

โดยในการสลับหน่วยสร้างประเภทนี้ เหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกริยาคงจะมีการแสดงเหตุการณ์ในโลกแห่งความจริงเช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยหน่วยสร้างกรรมกริยาระบวนกร แต่ผู้ใช้ภาษาใช้หน่วยสร้างกรรมในการบรรยายเหตุการณ์เนื่องจากการรับรู้ใหม่ (reconceptualization) ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยตัวเองของแก่นของเหตุการณ์นั้นเป็นผลมาจากเจตนาภายในของตัวผู้เปลี่ยนแปลงสภาพเอง ดังนั้นจึงสามารถปรากฏในรูปประโยคที่มีโครงสร้างแบบกรรมได้โดยแสดงความหมายการก่อเหตุให้ตัวเองได้รับผลการเปลี่ยนแปลงสภาพทางใดทางหนึ่ง โดยมีการแสดงเหตุการณ์ในห่วงโซ่การคิดดังนี้

(31) *เปลือกไข่ปริตัวออกจากกัน*

5.1.6 การสลับมัชฌิมกรรม

การสลับมัชฌิมกรรมเป็นการสลับระหว่างหน่วยสร้างสกรรมการิตและหน่วยสร้างอกรรมโดยมีส่วนเติมเต็มแสดงคุณสมบัติของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้กระทำหรือเครื่องมือที่อยู่ในตำแหน่งประธาน โดยมีโครงสร้างของการสลับดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 5.9 โครงสร้างการสลับมัชฌิมกรรม

โดยคำกริยาแยกส่วนจะสลับปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมมัชฌิมกรรมโดยมีหน้าที่ 2 อย่าง ได้แก่ 1) แสดงคุณสมบัติและความสามารถของผู้รับการกระทำในการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน และ 2) แสดงความสามารถของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน เนื่องจากการสลับมัชฌิมกรรมเป็นการสลับโดยแสดงคุณสมบัติไม่ใช่แสดงเหตุการณ์ เหตุการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงจึงยังไม่ปรากฏขึ้นโดยไม่สามารถแสดงด้วยห่วงโซ่การิตได้

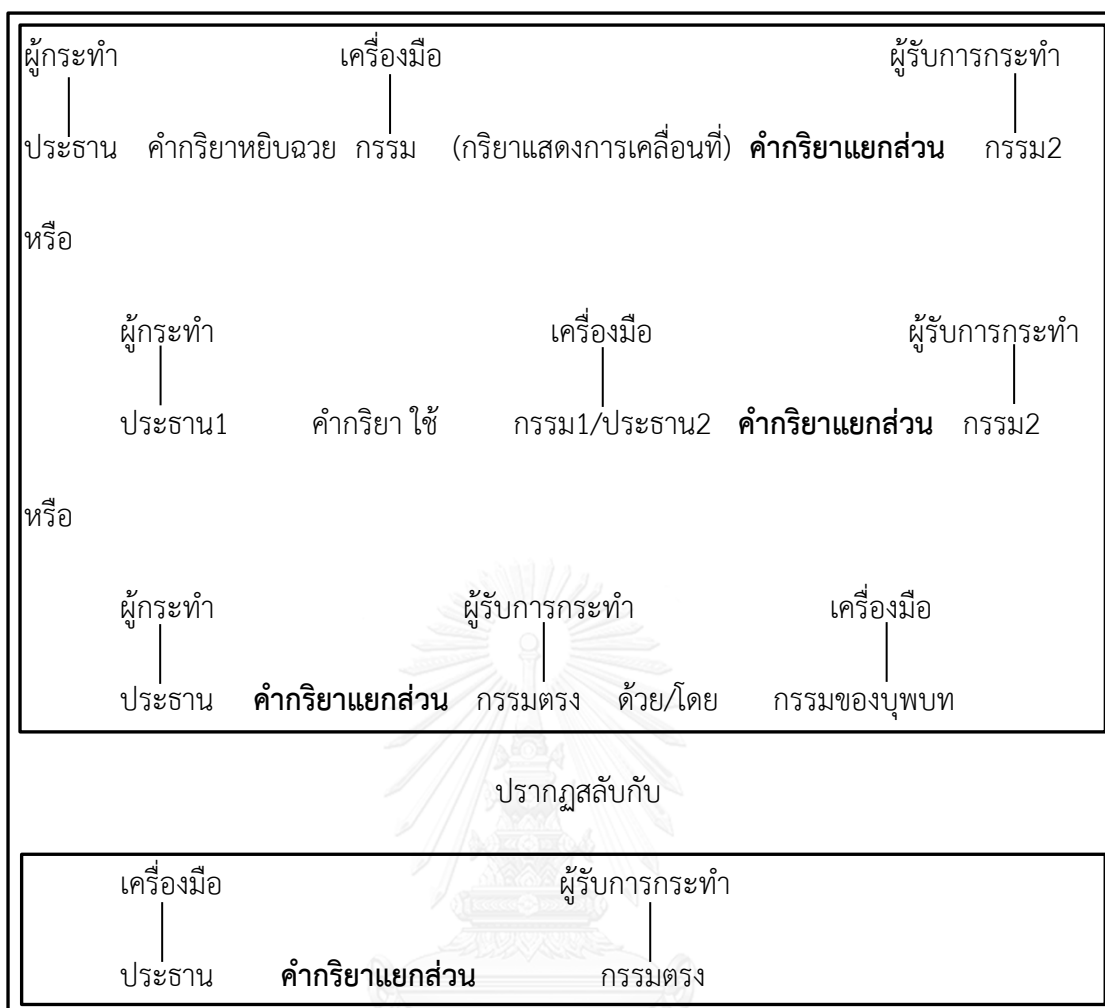
5.2 การสลับหน่วยสร้างโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสกรรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง

การสลับหน่วยสร้างโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสกรรรมสภาพในเชิงโครงสร้างหมายความว่าเมื่อ คำกริยานั้นสลับปรากฏระหว่าง 2 หน่วยสร้าง หน่วยสร้างคู่เปรียบเทียบที่คำกริยาสลับปรากฏนั้นจะมีโครงสร้างประโยคเหมือนกันในแง่ของความเป็นสกรรรมหรืออกรรรม การสลับหน่วยสร้างโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสกรรรมสภาพในเชิงโครงสร้างประกอบด้วย

- 1) การสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือ (Instrument Subject Alternation)
- 2) การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับกรรมเครื่องมือ (Instrument Object Alternation)

5.2.1 การสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือ (Instrument Subject Alternation)

การสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือเป็นการสลับโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของประโยคในแง่ของความเป็นสกรรรมหรืออกรรรมแต่เป็นการสลับที่มีการเปลี่ยนแปลง วาเลนซ์หรือจำนวนของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา กล่าวคือ คำกริยาแยกส่วนจะสามารถ สลับปรากฏระหว่างประโยคแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้กระทำการแยกส่วน เครื่องมือที่ถูกใช้ในการกระทำการแยกส่วน และผู้รับการกระทำ กับ ประโยคแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่ประกอบด้วย 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่ เครื่องมือและผู้รับ การกระทำเท่านั้นโดยมีการละผู้กระทำที่เคยอยู่ในตำแหน่งประธาน โดยการละประธานในประโยคที่ ประกอบด้วย 3 ร่วมเหตุการณ์จะทำให้เครื่องมือถูกเลื่อนมาเป็นประธานของประโยค โดยการสลับ ประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือสามารถแสดงได้โดยโครงสร้างประโยคดังนี้

รูปภาพที่ 5.10 โครงสร้างประโยคของการสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือ

โดยในประโยคที่ประกอบด้วย 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ เครื่องมือที่ประธานผู้กระทำใช้ในการกระทำการแยกส่วนสามารถปรากฏได้หลายลักษณะเนื่องจากลักษณะของภาษาไทยที่เป็นภาษาที่มีหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยเครื่องมือที่ประธานผู้กระทำใช้มักจะปรากฏเป็นกรรมของคำกริยา ใช้ (ดังในตัวอย่างประโยคที่ 32-34ก) หรือปรากฏเป็นกรรมของคำกริยาแสดงการหยาบฉวย (อาจร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่) (ดังในตัวอย่างที่ประโยคที่ 35ก) หรือปรากฏหลังคำบุพบท ด้วย หรือ โดย (ดังในตัวอย่างประโยคที่ 36ก) ตัวอย่างประโยคที่แสดงการสลับประธานผู้กระทำกับประธานเครื่องมือมีดังนี้

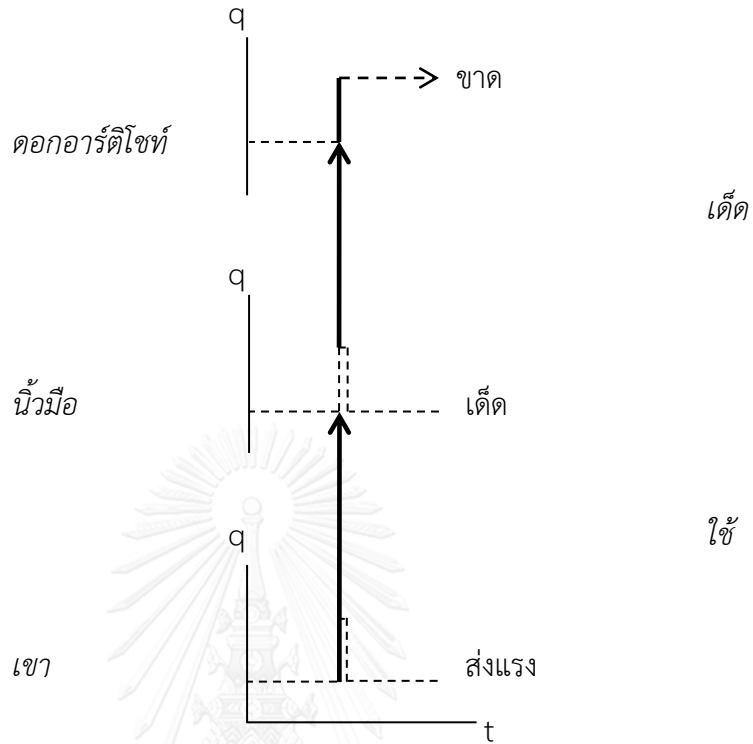
- (32) ก. เขาใช้นิ้วมือเด็ดดอกอาร์ติโชซ์ทีละกลีบ
 ข. นิ้วมือเด็ดดอกอาร์ติโชซ์ทีละกลีบ

- (33) ก. คนร้ายใช้มีดเชือดคอมารดาของเด็กจนลือดเสียชีวิต
 ข. มีดเชือดคอมารดาของเด็กจนลือดเสียชีวิต
- (34) ก. ฉันทันไปใช้ส้อมมือเฆาะกะโหลกเพื่อนรักที่มีสีผิวออกคล้ำ
 ข. ส้อมมือเฆาะกะโหลกเพื่อนรักที่มีสีผิวออกคล้ำ
- (35) ก. เขาเอามีดคมๆเจียนต่ออ้อยออกให้เป็นลูกรึๆแบบลูกกลางสาต
 ข. มีดคมๆเจียนต่ออ้อยออกเป็นลูกรึๆแบบลูกกลางสาต
- (36) ก. เขาตัดศีรษะสุกรด้วยดาบอันคม
 ข. ดาบอันคมตัดศีรษะสุกร

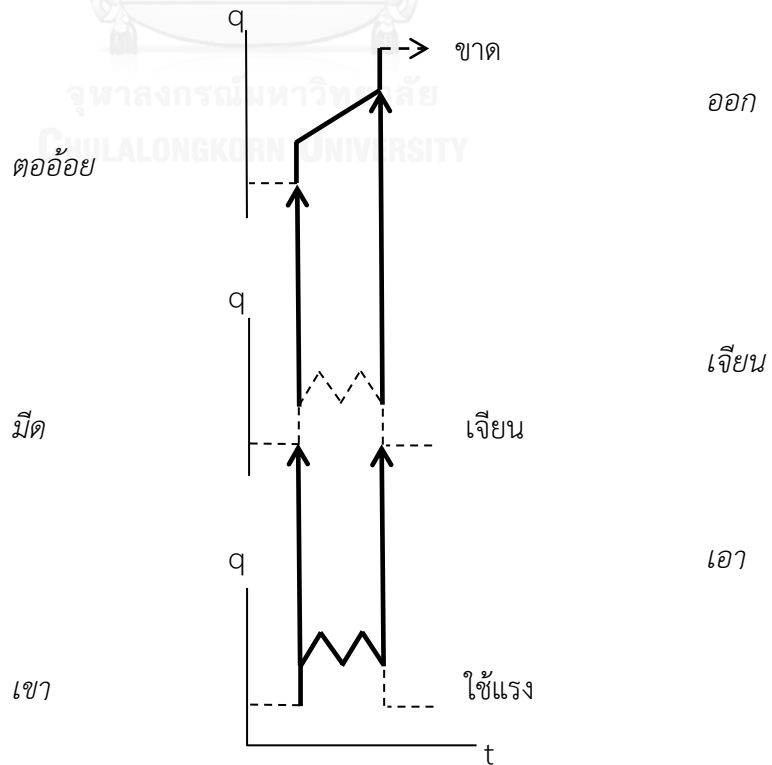
ตัวอย่างทั้งหมดแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่มีการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 3 หน่วยร่วม ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือ และผู้รับการกระทำ โดยเครื่องมือที่ปรากฏในเหตุการณ์ปรากฏในฐานะตัวกลางในการกระทำเหตุการณ์ (intermediary instrument) ซึ่งมีการสัมผัสกับทั้งตัวผู้กระทำเหตุการณ์และตัวผู้รับการกระทำและรับผิดชอบต่อผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม ในประโยค (32-36ก) ซึ่งมีการปรากฏของ 3 หน่วยร่วมเหตุการณ์ในรูปประโยค ห่วงโซ่การีตของเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยประโยคเหล่านี้จะปรากฏเหตุการณ์ย่อยทั้ง 3 เหตุการณ์โดยแต่ละเหตุการณ์ย่อยเป็นเหตุการณ์ของหน่วยร่วมเหตุการณ์แต่ละหน่วย แต่ความสนใจยังคงถูกเน้นไปที่การกระทำเหตุการณ์เหตุโดยผู้กระทำและการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ โดยการปรากฏของเครื่องมือในฐานะตัวกลางเป็นเพียงการให้ข้อมูลเสริมว่าแรงที่ผู้กระทำใช้ในการกระทำการแยกส่วนนั้นถูกส่งผ่านเครื่องมือไปยังผู้รับการกระทำโดยที่ผู้กระทำไม่ได้มีการสัมผัสกับผู้รับการกระทำโดยตรง เหตุการณ์ดังกล่าวสามารถถูกแสดงผ่านห่วงโซ่การีตดังในตัวอย่างประโยค แสดงการแยกส่วนแบบฉับพลัน (ตัวอย่างที่ 38) และแบบค่อยเป็นค่อยไป (ตัวอย่างที่ 39) ดังต่อไปนี้

(37) เขาใช้นิ้วมือเด็ดดอกอาร์ติโชกทีละกลีบ

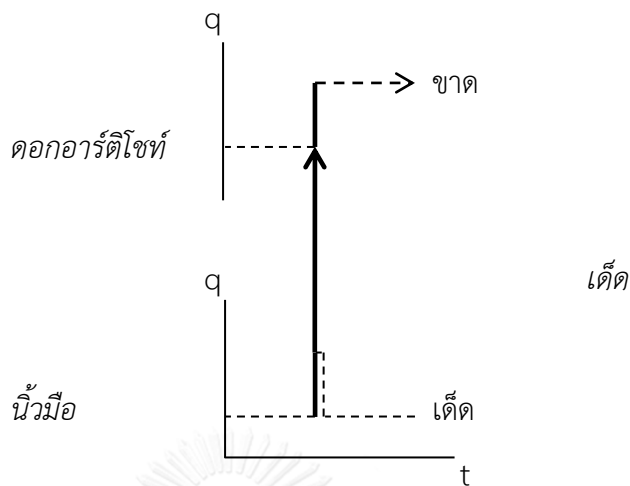

(38) เขาเอามือตมๆ เจียนตอ้อยออกเป็นลูกรี่ๆ แบบลูกกลางสาด

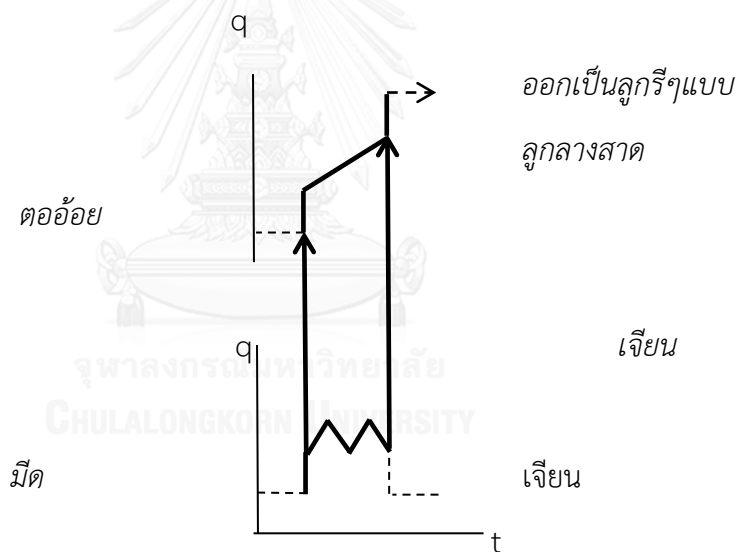

แต่เมื่อคำกริยาคำเดียวกันนี้ถูกใช้ในประโยคที่มีการสลับเครื่องมือขึ้นมาเป็นประธานของประโยค จะมีการเปลี่ยนแปลงวาเลนซ์โดยจำนวนอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในประโยคจะลดลงเหลือ 2 อาร์กิวเมนต์ได้แก่ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ในการกระทำการแยกส่วน และกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ โดยผู้กระทำของเหตุการณ์จะถูกละจากการให้ข้อมูลถึงแม้ว่าในโลกแห่งความเป็นจริงแล้วมีผู้กระทำที่เป็นผู้ควบคุมการเคลื่อนที่ของเครื่องมือและเป็นผู้ใช้แรงกระทำส่งผ่านเครื่องมือผู้นั้นอยู่ แสดงให้เห็นว่าความสนใจในตัวประธานเครื่องมือถูกทำให้เด่นขึ้น (foreground) ในทางตรงกันข้าม ความสนใจในตัวผู้กระทำถูกทำให้หายไป (background) โดยในประโยค (33-37) ซึ่งมีการปรากฏของ 2 หน่วยร่วมเหตุการณ์ได้แก่เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำและผู้รับการกระทำ การแสดงเหตุการณ์ย่อยภายในห่วงโซ่การิตจะเหลือเพียงแค่ 2 เหตุการณ์ย่อยเท่านั้นตามจำนวนของหน่วยร่วมเหตุการณ์ที่ปรากฏในรูปประโยค โดยการที่เครื่องมือที่ผู้กระทำใช้ในการกระทำการแยกส่วนนั้นมีฐานะเป็นตัวกลางและมีส่วนรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของกรรมผู้รับการกระทำส่งผลให้เครื่องมือผู้นั้นสามารถสลับมาปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคแทนที่ผู้กระทำเหตุการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม ประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือยังคงถือว่าเป็นประธานอ้อม (oblique subject) เนื่องจากตัวเครื่องมือเองไม่ได้เป็นผู้เริ่มต้นเหตุการณ์ (instigator) ด้วยตัวเองแต่เป็นเพียงตัวกลางในการกระทำเหตุการณ์ระหว่างผู้กระทำที่เป็นผู้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์ที่แท้จริงที่ไม่ปรากฏในประโยคกับผู้รับการกระทำเท่านั้น โดยการสลับมาปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคของเครื่องมือผู้นั้นทำให้ความสนใจถูกย้ายจากเหตุการณ์ย่อยการกระทำของผู้กระทำมาปรากฏเด่นอยู่ที่เหตุการณ์ย่อยเหตุหรือเหตุการณ์สัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือกับผู้รับการกระทำและการส่งแรงจากเครื่องมือไปยังผู้รับการกระทำที่ส่งผลให้ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถถูกแสดงผ่านห่วงโซ่การิตตั้งในตัวอย่างประโยคแสดงการแยกส่วนแบบฉับพลัน (ตัวอย่างที่ 39) และแบบค่อยเป็นค่อยไป (ตัวอย่างที่ 40) ดังต่อไปนี้

(39) นิ้วมือเด็ดดอกอาร์ติโช้ท์

(40) มีดคมๆ เจียนต่ออ้อยออกเป็นลูกรี่ๆ แบบลูกกลางสาด

5.2.2 การสลับกรรมตรงเครื่องมือ (Instrument Object Alternation)

ในคำกริยาแยกส่วนที่สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือบางคำเครื่องมือจะสลับตำแหน่งมาปรากฏเป็นกรรมตรงหลังคำกริยาแทนที่ผู้รับการกระทำ โดยสิ่งที่มีศักยภาพที่จะถูกกระทำกริยาแยกส่วนจะสลับไปปรากฏเป็นกรรมของบุพบทแสดงสถานที่เช่น *ที่ ตรง บน ใน* โดยมีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ โดยเหตุการณ์จะเน้นจุดสนใจไปยังการแสดงวิธีการ (manner) ในการใช้เครื่องมือต่อเป้าหมายได้แก่ลักษณะและทิศทางของการเคลื่อนที่ของ

เครื่องมือ โดยเครื่องมืออาจมีการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่เข้าหาตัวเป้าหมายเช่น คำกริยา ลง ไป เข้า โดยการที่สิ่งที่ได้รับการกระทำมักปรากฏอยู่ในตำแหน่งหลังบุพบทแสดงให้เห็นว่า ไม่มีการประกันผลว่าการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งที่เป็นเป้าหมายนั้นจะสมบูรณ์หรือไม่ การสลับเครื่องมือให้มาปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงของประโยคเป็นการสลับโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประโยคในแง่ของความเป็นกรรมหรือกรรมและเป็นการสลับที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงวาเลนซ์ของคำกริยา โดยการสลับกรรมตรงเครื่องมือสามารถแสดงได้โดยโครงสร้างประโยคดังนี้

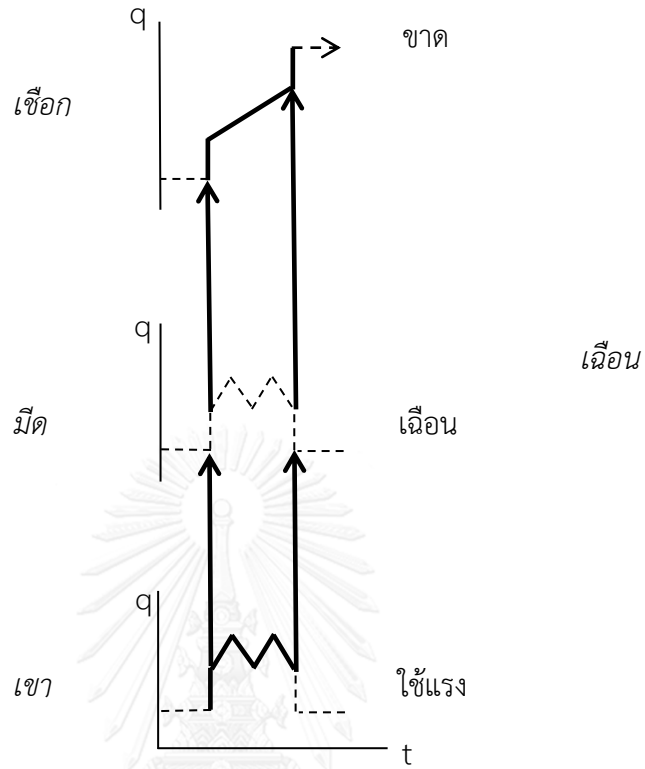
รูปภาพที่ 5.11 โครงสร้างประโยคของการสลับกรรมตรงเครื่องมือ

ตัวอย่างประโยคที่แสดงการสลับเครื่องมือมาปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงมีดังนี้

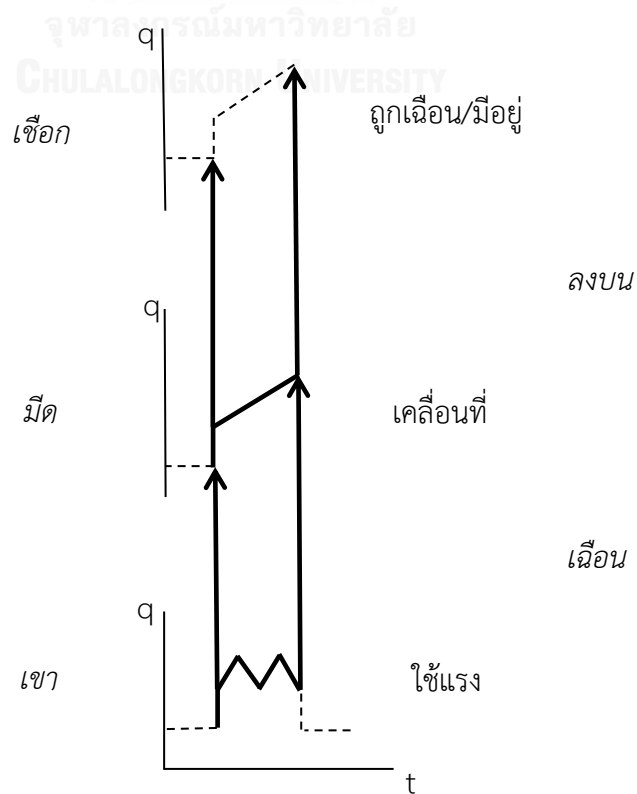
- (41) ก. เขาเอื่อนเชือกที่มัดมือคิโยะด้วยมีด
ข. เขาเอื่อนมีดลงบนเชือกที่มัดมือคิโยะ
- (42) ก. เขาพันหุ่นฟางด้วยดาบ
ข. เขาพันดาบลงบนหุ่นฟาง
- (43) ก. เธอลับศพด้วยมีด
ข. เธอลับมีดลงบนศพ
- (44) ก. ผมคว้านตาตัวเองด้วยมีด
ข. ผมคว้านมีดลงไปในตาตัวเอง
- (45) ก. หมอบนเอะหน้าอกคนไข้ด้วยมีด
ข. หมอบนเอะมีดอย่างแผ่วเบาไปบนหน้าอกคนไข้
- (46) ก. สูติแพทย์กรีดโพรงมดลูกด้วยมีด
ข. สูติแพทย์กรีดมีดเข้าที่โพรงมดลูก

โดยในประโยค (41-46ก) เครื่องมือจะปรากฏในประโยคโดยปรากฏร่วมกับคำกริยา ใช้ หรือ ปรากฏเป็นกรรมของคำกริยาแสดงการหยิบฉวย (อาจร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่) หรือปรากฏหลังคำบุพบท ด้วย หรือ โดย ซึ่งในประโยคเหล่านี้กรรมตรงของคำกริยาแยกส่วนมีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วน อย่างไรก็ตาม เมื่อเครื่องมือถูกสลับมาปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงของคำกริยาแยกส่วนแทนที่ผู้รับการกระทำ ดังในตัวอย่างที่ (41-46ข) หน่วยร่วมเหตุการณ์ที่เคยปรากฏเป็นผู้รับการกระทำจึงต้องปรากฏเป็นเป้าหมายและมีตำแหน่งอยู่หลังคำบุพบทลีแสดงสถานที่เท่านั้น โดยการปรากฏเป็นเป้าหมายของการแยกส่วนแสดงการไม่ประกันผลว่าการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งที่เป็นเป้าหมายนั้นจะสมบูรณ์หรือไม่ เหตุการณ์ดังกล่าวสามารถถูกแสดงผ่านห่วงโซ่การิตดังในตัวอย่างประโยคแสดงการแยกส่วน ดังต่อไปนี้

(47) ก. เขา เขื่อน เขือก ที่ มัด มือ คิโยะ ด้วย มัด

ค. เขา เขื่อน มัด ลง บน เขือก ที่ มัด มือ คิโยะ

จากภาพร่างห่วงโซ่การีตของเหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์ เมื่อคำกริยาแยกส่วนปรากฏสลับเครื่องมือมาเป็นกรรมตรงของประโยคแทนที่ผู้รับการกระทำ จุดสนใจของเหตุการณ์จะเปลี่ยนจากการเน้นที่เหตุการณ์การกระทำของผู้กระทำและเหตุการณ์ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำเป็นการเน้นไปที่เหตุการณ์เหตุวิธีการใช้เครื่องมือของผู้กระทำและเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้นกับเครื่องมือ ได้แก่ ลักษณะและทิศทางของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือ *มีด* เข้าหาเป้าหมายที่ผู้กระทำเจตนาจะกระทำให้เกิดการแยกส่วน ส่วนการปรากฏของเป้าหมายของเหตุการณ์ *เชือก* แสดงหน้าที่ในเหตุการณ์สองลักษณะดังเช่นในการปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมซึ่งประกอบด้วยกรรมในบุพบทวลีที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ (ในหัวข้อที่ 5.1.2) นั่นคือแสดงการรับผลกระทบจากการกระทำโดยผู้รับการกระทำและการสัมผัสกับเครื่องมือและแสดงจุดอ้างอิงของการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ

5.3 สรุปความแตกต่างของการสลับหน่วยสร้าง

จากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปความแตกต่างของการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภทในแง่ของจำนวนเหตุการณ์ย่อยที่ปรากฏและการเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ได้ดังตารางที่ 5.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ความแตกต่างของการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภท

ประเภทของการสลับ	หน่วยสร้างที่คำกริยาสลับปรากฏ	จำนวนเหตุการณ์ย่อยที่ถูกแสดง	การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์
การสลับการีตกับ กระบวนกร	หน่วยสร้างกรรม การีต	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยก ส่วนของผู้กระทำ 2) การเปลี่ยนแปลง สภาพของผู้รับการ กระทำ
	หน่วยสร้างอกรรม กระบวนกร	1 เหตุการณ์ย่อย เท่านั้น	เน้นเหตุการณ์ผล (กระบวนกร, ทรง สภาพ)
การสลับผู้รับการ กระทำกับเป้าหมาย	หน่วยสร้างกรรม การีต	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยก ส่วนของผู้กระทำ 2) การเปลี่ยนแปลง

			สภาพของผู้รับการกระทำ
	หน่วยสร้างองค์กรโดยมีกรรมของบุพพทเป็นเป้าหมาย	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยกส่วน 2) การมีอยู่ของเป้าหมายในฐานะจุดอ้างอิง
การสลับกรรมวาท	หน่วยสร้างกรรมการีต	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยกส่วนของผู้กระทำ 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ
	หน่วยสร้างกรรมวาท	1 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	เน้นเหตุการณ์ผล
การสลับกระบวนการกับผล	หน่วยสร้างกรรมกระบวนการ	1 เหตุการณ์ย่อยเท่านั้น	เน้นเหตุการณ์ผล (กระบวนการ, ทรงสภาพ)
	หน่วยสร้างก่อผล	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	เน้นที่เหตุการณ์ผล (การเปลี่ยนแปลงสภาพ)
การสลับสะท้อนผล	หน่วยสร้างกรรมกระบวนการ	1 เหตุการณ์ย่อยเท่านั้น	เน้นเหตุการณ์ผล (กระบวนการ, ทรงสภาพ)
	หน่วยสร้างกรรมการีต	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยกส่วนต่อตนเอง 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพของตนเอง

การสลับประธาน ผู้กระทำกับเครื่องมือ	หน่วยสร้างสรรกรม การรีต (ประธาน= ผู้กระทำ)	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยก ส่วนของผู้กระทำ 2) การเปลี่ยนแปลง สภาพของผู้รับการ กระทำ
	หน่วยสร้างสรรกรม การรีต (ประธาน= เครื่องมือ)	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำของ เครื่องมือ 2) การเปลี่ยนแปลง สภาพของผู้รับการ กระทำ
การสลับกรรมตรงผู้รับ การกระทำกับ เครื่องมือ	หน่วยสร้างสรรกรม การรีต (กรรมตรง=ผู้รับการ กระทำ)	2 เหตุการณ์ย่อยขึ้นไป	1) การกระทำการแยก ส่วนของผู้กระทำ 2) การเปลี่ยนแปลง สภาพของผู้รับการ กระทำ
	หน่วยสร้างสรรกรม การรีต (กรรมตรง=เครื่องมือ)	3 เหตุการณ์ย่อย	1) การใช้เครื่องมือ เหตุการณ์ผล 2) การเคลื่อนที่ของ เครื่องมือ 3) การมีอยู่ของ เป้าหมายในฐานะ จุดอ้างอิง

บทที่ 6

การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่ามีผลต่อการจำแนกนั้นคือเกณฑ์การสลับปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกัน โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบในการช่วยพิจารณาว่าเกณฑ์การสลับหน่วยสร้างที่มีเลือกมามีความสัมพันธ์กับการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนมากน้อยต่างกันอย่างไร หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่ต่างกันโดยวิเคราะห์จากการมีคุณสมบัติการสลับปรากฏที่ต่างกันของคำกริยา

6.1 การใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบช่วยในการวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน

เพื่อศึกษาว่าคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยมีการถูกจำแนกออกเป็นประเภทอย่างไรในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ช่วยในการทำให้การวิเคราะห์ง่ายขึ้น โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อศึกษาว่าตัวแปร (การสลับหน่วยสร้าง) ประเภทใดที่มีผลต่อการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทที่ต่างกัน และตัวแปรที่มีผลต่อการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ดังที่ได้กล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบจะสามารถช่วยลดจำนวนตัวแปรลงโดยการศึกษาคงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และสร้างตัวแปรใหม่หรือองค์ประกอบขึ้นมา โดยองค์ประกอบที่สร้างขึ้นจะเป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความร่วมกันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อย ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบจะแสดงให้เห็นว่าการสลับประเภทใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันในแง่ของการจำแนกคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภท โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทางสถิติดังนี้

1) การทดสอบความสามารถในการปรากฏสลับของคำกริยา

จากข้อมูลที่พบการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันในประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบว่าการสลับหน่วยสร้างที่มีผลต่อกรรมสภาพและการแสดงเหตุการณ์ที่แตกต่างกันของคำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยมีอยู่ 8 ประเภท อย่างไรก็ตาม เพียงแค่ข้อมูลการปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ของคำกริยาแยกส่วนจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติอาจยังไม่เพียงพอต่อการระบุชุดว่าคำกริยาแต่ละคำนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร โดยบางครั้งพฤติกรรมการปรากฏสลับของคำกริยาอาจไม่พบตัวอย่างจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ แต่สามารถปรากฏสลับได้ในสถานการณ์การใช้ภาษาจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบการสลับปรากฏในหน่วยสร้างรูปแบบต่างๆ ของคำกริยาทั้ง 107 คำ อีกครั้ง โดยมีเกณฑ์การตัดสินแบ่งเป็น 2 แบบคือ 1) สามารถปรากฏในการสลับประเภทนั้นๆ ได้ และ 2) ไม่สามารถปรากฏในการสลับประเภทนั้นๆ ได้ โดยในการตัดสินผู้วิจัยใช้การนี้รู้ในฐานะเจ้าของภาษาเอง และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความเป็นกลาง ผู้วิจัยให้เจ้าของภาษาอีก 1 คนวิเคราะห์ซ้ำโดยการสัมภาษณ์ด้วยประโยคทดสอบซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยหากพบกรณีการวิเคราะห์มีความเห็นต่างกัน จะมีการหารือกันเกี่ยวกับตัวอย่างนั้นๆ จนได้ข้อตกลงที่ร่วมกัน

2) การแปลงค่าข้อมูล

เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ผลการปรากฏได้หรือไม่ในการสลับหน่วยสร้างรูปแบบต่างๆ ของคำกริยาจำเป็นต้องถูกแปลงค่าให้เป็นมาตรวัด โดยผู้วิจัยแปลงค่าผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในมาตรนามบัญญัติ (Nominal Scales)²⁶ โดยผู้วิจัยให้คะแนนคำกริยาที่มีความสามารถในการสลับปรากฏประเภทนั้นๆ เป็น 1 และให้คะแนนคำกริยาที่ไม่มีความสามารถในการสลับปรากฏประเภทนั้นๆ เป็น 0 (ดูผลการวิจัยการสลับปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแต่ละคำได้ในภาคผนวกที่ 6)

3) การแทนตัวแปรด้วยสัญลักษณ์

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบครั้งนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาคือลักษณะการจัดกลุ่มและความสัมพันธ์ของการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภทที่มีผลต่อการจัดประเภทของคำกริยาแยกส่วนใน

²⁶ มาตรนามบัญญัติ (nominal scales) เป็นมาตรวัดที่ใช้กับข้อมูลที่มีลักษณะหยาบหรือต่ำที่สุด โดยกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขเพื่อจำแนกประเภทสิ่งของหรือคุณลักษณะต่างๆ เท่านั้น ไม่สามารถแสดงให้เห็นปริมาณมากน้อยหรือสูงต่ำแต่อย่างใด เช่น เพศ ที่แบ่งออกได้เป็นแค่ 2 ประเภท เท่านั้น คือ ชายและหญิง

ภาษาไทย โดยจากการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาแยกส่วน ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าคุณสมบัติที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการจำแนกประเภทของคำกริยาได้คือพฤติกรรม การสลับหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยา ดังนั้นตัวแปรที่ทำให้เหตุการณ์การแยกส่วนมีความแตกต่างกันจากสมมติฐานในที่นี้คือประเภทของการสลับหน่วยสร้างทั้งหมด ดังที่ผู้วิจัยจะแสดงชื่อของตัวแปรแต่ละตัวด้วยตัวอักษร X ตามด้วยตัวเลขแทนประเภทของการสลับปรากฏในเครื่องมือ สถิติดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 ตัวแปรที่จะใช้ทดสอบการจัดประเภทด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตัวแปร	ชื่อของตัวแปร
X1	การสลับการติดกับกระบวนการ
X2	การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย
X3	การสลับกรรมวาจก
X4	การสลับกระบวนการกับผล
X5	การสลับสะท้อนผล
X6	การสลับมีชฌิมกรรม
X7	การสลับประธานเครื่องมือ
X8	การสลับกรรมตรงเครื่องมือ

4) การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง (คำกริยาทั้ง 107 คำ) ว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์หรือไม่ โดยในการตรวจสอบ ใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation matrix) ประเภท KMO test และ Bartlett's test of sphericity โดย KMO (Kaiser – Meyer-Olkin) เป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล ตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ²⁷ โดยหากค่า KMO น้อย (เข้าสู่ 0) หมายความว่า ข้อมูลที่มีอยู่ไม่เหมาะสมจะนำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ แต่ถ้าหากค่า

²⁷ KMO test มีสูตรในการหาค่าความเหมาะสมคือ
$$KMO = \frac{\sum r_i^2}{\sum r_i^2 + \sum (\text{Partial correlation})^2}$$
 โดยที่ r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งทำให้ค่า $0 \leq KMO \leq 1$

KMO มาก (เข้าสู่หนึ่ง) หมายความว่าข้อมูลที่มีอยู่เหมาะสมจะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ²⁸ ส่วนค่า Bartlett's test of sphericity เป็นค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ว่าเป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หรือไม่²⁹ หากเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรเป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์ (มีค่าเข้าใกล้ศูนย์) หมายความว่า ตัวแปรแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันและเป็นอิสระจากกันยังสมบูรณ์ ดังนั้นการจัดกลุ่มของตัวแปรเพื่อให้เกิดองค์ประกอบจึงไม่เกิดขึ้นและไม่ควรใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบกับข้อมูลชุดนี้ ดังนั้น ค่า Bartlett's test ควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 (Sig < 0.05) ซึ่งหมายความว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์

ดังนั้น จากการนำเข้าข้อมูลการปรากฏสลับของคำกริยาแยกส่วนโดยสัมพันธ์กับตัวแปร 8 ตัวแปรซึ่งแสดงการสลับแต่ละประเภท ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลถูกแสดงโดยตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6.2 การพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลด้วยการทดสอบ KMO และ Bartlett's test of sphericity

การวัดความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)	.694
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square 581.447
	df 28
	Sig. .000

จากตารางการทดสอบ KMO และ Bartlett's test of sphericity จะเห็นได้ว่าค่า KMO มีค่า 0.694 ซึ่งมากกว่า 0.5 และ ค่า Bartlett's Test มีค่านัยสำคัญ (Sig) อยู่ที่ 0.000 ซึ่งแสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมมากที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

²⁸ โดยทั่วไปแล้วค่า KMO ควรจะมากกว่า 0.5 จึงจะถือว่าข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมในการนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ

²⁹ เมตริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) คือเมตริกซ์ที่แนวทแยงมีค่าเป็น 1 และเหนือและต่ำกว่าแนวทแยงมีค่าเป็น 0

5) การวิเคราะห์องค์ประกอบ

หลังจากตรวจสอบแล้วว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ตรงที่ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องมีสมมติฐานมาก่อนว่าตัวแปรจะมีการจำแนกออกเป็นกี่กลุ่ม แต่ตัวสถิติจะเป็นสิ่งที่ตอบคำถามในข้อนี้ให้เอง อีกทั้งยังสามารถช่วยวิเคราะห์ได้ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรใดที่ไม่มีผลต่อการจำแนกประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าเมื่อพิจารณาจากค่าลักษณะเฉพาะ (eigenvalue) จะพบว่ามีอยู่เพียง 2 องค์ประกอบเท่านั้นที่มีค่าลักษณะเฉพาะมากกว่า 1 (ดังที่ผู้วิจัยเน้นให้เห็นด้วยกรอบสี่เหลี่ยม) หมายความว่าตัวแปรที่มีผลต่อการจัดกลุ่มข้อมูลหรือจำแนกคำกริยาออกเป็นประเภทแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังค่าที่ถูกระบุในตารางดังต่อไปนี้

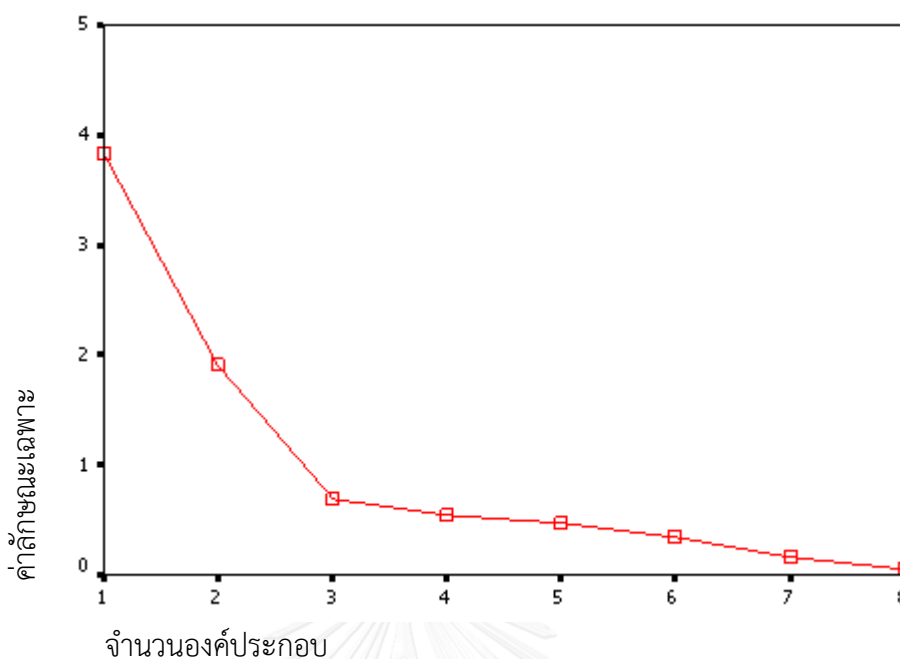
ตารางที่ 6.3 การแบ่งองค์ประกอบของตัวแปรการสลับหน่วยสร้าง

องค์ประกอบ	ค่าลักษณะเฉพาะเริ่มต้น			การสกัดผลรวมของค่าน้ำหนักของตาราง ³⁰		
	ผลรวม	% ของความแปรปรวน	% ของความแปรปรวนสะสม	ผลรวม	% ของความแปรปรวน	% ของความแปรปรวนสะสม
1	3.828	47.846	47.846	3.828	47.846	47.846
2	1.913	23.907	71.753	1.913	23.907	71.753
3	.695	8.687	80.440			
4	.539	6.741	87.181			
5	.471	5.890	93.071			
6	.347	4.333	97.404			
7	.160	1.995	99.399			
8	.048	.601	100.000			

วิธีการสกัดองค์ประกอบ: การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis)

ผลจากค่าลักษณะเฉพาะแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 8 ตัวทำให้ตัวแปรถูกแบ่งออกได้เป็น 2 องค์ประกอบ และองค์ประกอบทั้ง 2 นั้นเพียงพอต่อการอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจทั้งหมด โดยองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้ร้อยละ 47.85 และองค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้ร้อยละ 23.91 รวมทั้ง 2 องค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้ถึงร้อยละ 71.75 ของความแปรปรวนทั้งหมด นอกจากนี้ความแปรปรวนยังสามารถถูกแสดงได้โดยแผนผังแสดงความแปรปรวนขององค์ประกอบดังนี้

³⁰ การสกัดผลรวมของค่าน้ำหนักของตาราง (Extraction of sums of squared loading) เป็นค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบยกกำลัง 2 เมื่อมีการสกัดองค์ประกอบจะให้ค่า ผลรวม ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสมซึ่งมีวิธีการในการคำนวณเช่นเดียวกับค่าลักษณะเฉพาะเริ่มต้นแต่จะแสดงเฉพาะองค์ประกอบที่มีค่าลักษณะเฉพาะที่มากกว่า 1 เท่านั้นซึ่งในที่นี่มีจำนวน 2 องค์ประกอบ

รูปภาพที่ 6.1 ความแปรปรวนขององค์ประกอบ

จากแผนภาพแสดงการพล็อตค่าลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์ประกอบเรียงจากมากไปหาน้อย จะเห็นว่ามี 2 องค์ประกอบที่วางตัวอยู่ในแนวเกือบตั้งชัน ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีค่าลักษณะเฉพาะเกินกว่า 1 ทั้งคู่ โดยหลังจากองค์ประกอบที่ 2 เป็นต้นไปจะเห็นว่าค่าลักษณะเฉพาะมีการลดลงอย่างรวดเร็วทำให้เส้นกราฟวางตัวอยู่ในระนาบเกือบจะเป็นแนวนอนหลังจากองค์ประกอบที่ 3 เป็นต้นไป

6) การหมุนแกนองค์ประกอบ

หลังจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่าตัวแปรต่างๆ ถูกจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มองค์ประกอบ อย่างไรก็ตาม ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในกลุ่มยังคงมีความกระจัดกระจายอยู่ ดังนั้นการหมุนแกนของการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบ Varimax จะเป็นการนำตัวแปรภายในองค์ประกอบที่มีค่าใกล้เคียงกันมาจัดกลุ่มอยู่ใกล้กัน และทำให้เห็นว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันภายในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีตัวแปรอะไรบ้าง

ตารางที่ 6.4 การหมุนแกนองค์ประกอบแบบ Varimax เพื่อแสดงการจัดองค์ประกอบของตัวแปรการสลับหน่วยสร้าง

ตัวแปร	องค์ประกอบ	
	1	2
X5 สะท้อนผล	.904	
X1 การிட/กระบวนการ	.888	
X4 กระบวนการ/ผล	.841	-.399
X2 ผู้รับการกระทำ/เป้าหมาย	-.664	.430
X8 กรรมตรง-เครื่องมือ	-.646	.309
X3 กรรมวาท		.895
X6 มัชฌิมกรรม		.766
X7 ประธาน-เครื่องมือ	-.380	.730

วิธีการสกัดองค์ประกอบ: การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis)

วิธีการหมุนแกนองค์ประกอบ: Varimax with Kaiser Normalization.

จำนวนรอบของการหมุนที่ทำให้ข้อมูลจัดกลุ่ม: 3 ครั้ง

หลังจากการหมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธี Varimax ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการใช้เครื่องมือทางสถิติก่อนการตีความ จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันภายในองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ถูกจัดให้อยู่ใกล้กันตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกันดังที่ได้แสดงการเน้นไว้ในตาราง

7) การตีความผลการวิเคราะห์

จากผลการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า การสลับหน่วยสร้างที่มีผลต่อจำแนกประเภทของคำกริยาสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยในกลุ่มแรกประกอบด้วยการสลับสะท้อนสรรพนาม การสลับการิตกับกระบวนการ และการสลับกระบวนการกับผล ส่วนกลุ่มที่สองประกอบด้วยการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับกรรมตรงเครื่องมือ การสลับกรรมวาท การสลับมัชฌิมกรรม และการสลับประธานเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากความใกล้เคียงกันของค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรภายในองค์ประกอบที่ 2 จะเห็นว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรการ

สลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมายและการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือที่มีความต่างกับอีก 3 ตัวแปรที่เหลือในองค์ประกอบนี้ หมายความว่าถึงแม้การสลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมายและการสลับกรรมตรงกับเครื่องมืออาจถูกจัดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกันกับการสลัอีก 3 ประเภทที่เหลือ แต่อาจไม่ได้มีความสัมพันธ์กันมากเท่ากับความสัมพันธ์ของอีก 3 ตัวแปรในองค์ประกอบนี้ได้แก่การสลับกรรมวาก การสลัมัชฌิมกรรม และการสลัประธานเครื่องมือ

จากการพิจารณาคุณสมบัติร่วมของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติร่วมของการสลัหน่วยสร้างที่อยู่ในกลุ่มแรกคือการที่คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลหรือคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกระบวนกรทุกคำสามารถปรากฏสลัหน่วยสร้างในกลุ่มนี้ได้ทุกประเภทการสลั และคุณสมบัติร่วมของการสลัหน่วยสร้างที่อยู่ในกลุ่มที่สองคือการที่คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุหรือคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมการิตทุกคำสามารถปรากฏสลัหน่วยสร้างในกลุ่มนี้ได้ทุกประเภทการสลั ดังสามารถสรุปออกมาเป็นตารางที่ 6.5 ได้ดังนี้

ตารางที่ 6.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการสลัหน่วยสร้างของคำกริยา

ชื่อองค์ประกอบ	กลุ่มองค์ประกอบที่	
	1	2
การสลัหน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลปรากฏ		
การสลัสะท้อนผล	.904	
การสลัการีตกับกระบวนกร	.888	
การสลักระบวนกรกับผล	.841	
การสลัหน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุปรากฏ		
การสลัผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย		.430
การสลักรรมตรงเครื่องมือ		.309
การสลักรรมวาก		.895
การสลัมัชฌิมกรรม		.766
การสลัประธานเครื่องมือ		.730

6.2 ประเภทของคำกริยาแยกส่วน

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนตามคุณสมบัติการมีความสามารถในการสลับหน่วยสร้างแต่ละประเภทโดยจะใช้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสลับแต่ละประเภทจากหัวข้อที่ผ่านมาเป็นหลักฐานช่วยในการวิเคราะห์

6.2.1 คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุและปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกริตเป็นพื้นฐาน

สังเกตเห็นได้ตลอดงานวิจัยฉบับ คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาไทยได้แก่กรรมสภาพ ดังนั้น หากพิจารณาเพียงแค่ว่าจากรูปแสดง หรือความเป็นกรรม-กรรมในเชิงโครงสร้างประโยค คำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยสามารถถูกจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) คำกริยาที่ปรากฏได้เฉพาะในหน่วยสร้างกรรมกริตเท่านั้นโดยไม่อาจปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกระบวนกริตได้ 2) คำกริยาที่ปรากฏได้เฉพาะในหน่วยสร้างกรรมกระบวนกริตเท่านั้นโดยไม่สามารถปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกริตได้ และ 3) คำกริยาที่สามารถสลับปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างกรรม (กริต) และในหน่วยสร้างกรรม (กระบวนกริตและสภาพผล)

จากผลการวิจัย คำกริยาที่สามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างกรรมกริตมีจำนวนทั้งสิ้น 63 คำจาก 107 คำ ได้แก่ กริต เกี่ยว แก้ว แกะ โคน ขริบ ขอด ขุด ขุด ควัก คว้าน คัด แคะ จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจียน เจียรไน ฉลุ ฉေး ฉื่อน ฉลบ ชำแหละ เชือด ซอย เซาะ แซะ ดาย เด็ด ถลก ถลุ ถอด ถาก ถาง ถือ ถ่าง บั้ง บั่น บาก บาด บี ปลด ปอก ปาด เปลื้อง ผ่า ฟน ฟาน ฟัน ราน ลิด เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สกัด สับ เลี่ยม ไส่ หั่น และ เหลา

โดยคำกริยาเหล่านี้มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คือสามารถปรากฏเป็นศัพท์กริตของประโยคที่มีหน่วยสร้างแบบกรรมกริต และสามารถปรากฏเป็นคำกริยาในภาคแสดงก่อเหตุของหน่วยสร้างอนุพากย์คู่ประเภทต่างๆ เช่น หน่วยสร้างกริตก่อผล หน่วยสร้างกริตกลุ่มคำโดยปรากฏร่วมกับคำกริยากริต ให้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) สมชายกริตถุ/สมชายกริตถุขาด
- (2) สมชายแก้วเชือก/สมชายแก้วเชือกออก

- (3) สมชายเลื้อยไม้/สมชายเลื้อยไม้ขาด
- (4) สมชายขอดเกล็ดปลา/สมชายขอดเกล็ดปลาออก
- (5) สมชายคว้านเมล็ดตองุ่น/สมชายคว้านเมล็ดตองุ่นออก

จากผลทางสถิติ พบว่าสมาชิกคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีตเป็นพื้นฐานจะมีพฤติกรรมการสลับปรากฏตามการสลับปรากฏที่อยู่ในองค์ประกอบที่ 2 ตามตารางที่ 6.5 ได้แก่ การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับกรรมตรงเครื่องมือ การสลับกรรมวาจก การสลับมีชฌิมกรรม และการสลับประธานเครื่องมือ

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่สมาชิกคำกริยาทุกคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีตเป็นพื้นฐานจะมีคุณสมบัติการสลับปรากฏทุกประเภท สำหรับคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างที่คำกริยาแยกส่วนส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีตเป็นพื้นฐานมีส่วนร่วมกันได้แก่การสลับกรรมวาจก และการสลับมีชฌิมกรรม

ในการสลับกรรมวาจกคำกริยาจะสลับปรากฏระหว่างหน่วยสร้างสรรกรมการีตกับหน่วยสร้างสรรกรมที่มีลักษณะวาจกแบบกรรมวาจกโดยอาจไม่ปรากฏการให้ข้อมูลผู้กระทำในประโยคกรรมวาจกก็ได้ อีกทั้งหากคำกริยานั้นเป็นคำกริยาแยกส่วนโดยมีการใช้เครื่องมือ เครื่องมือนั้นสามารถปรากฏเป็นผู้เริ่มต้นกระทำเหตุการณ์ในหน่วยสร้างสรรกรมวาจกได้โดยจะแสดงการเน้นเหตุการณ์ที่การสัมผัสระหว่างหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำกับเครื่องมือ พฤติกรรมการสลับหน่วยสร้างของคำกริยาในกลุ่มทางวากยสัมพันธ์นี้สามารถแสดงได้ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- (6) ก. สุดาจักตอกไม้ไม้
ข. ตอกไม้ไม้ถูกจัก(โดยสุดา)
- (7) ก. สุดาเอาขวานจามเรือ
ข. เรือถูกขวานจาม/เรือถูกสุดาใช้ขวานจาม

ในการสลับมีชฌิมกรรม คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีตเป็นพื้นฐานส่วนใหญ่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมมีชฌิมกรรมกรรมได้ทั้งเพื่อบรรยายคุณสมบัติการเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำและความสามารถของเครื่องมือในการทำให้ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- (8) *แดงโมลูกนี้ปอกง่าย/มีดนี้ปอกแดงโมดี*
 (9) *กึ่งไม้กึ่งนี้ลิดง่าย/มีดนี้ลิดกึ่งไม้ง่าย*

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาจากความแตกต่างของการปรากฏสลับของคำกริยาแต่ละคำตามองค์ประกอบที่ 2 ที่วิเคราะห์ได้จากการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบจะเห็นว่าคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรณเป็นพื้นฐานซึ่งเป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ร่วมกันคือการเน้นจุดสนใจที่วิธีการในการกระทำการแยกส่วนและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำนั้น สามารถถูกแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ตามรูปแบบการปรากฏสลับหน่วยสร้าง ได้แก่ 1) คำกริยาที่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การใช้เครื่องมือ และ 2) คำกริยาที่เน้นจุดสนใจที่การเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำ

6.2.1.1 คำกริยาแยกส่วนที่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การใช้เครื่องมือ

จากผลการวิเคราะห์ คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรณการิตเป็นพื้นฐานจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างของคำกริยา โดยคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างของคำกริยาในกลุ่มนี้ได้แก่ 1) การปรากฏสลับประธานเครื่องมือ 2) การปรากฏสลับกรรมวาจก 3) การปรากฏสลับมีขมิ้มกรรม 4) การปรากฏสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย และ 5) การปรากฏสลับเครื่องมือกรรมตรง โดยมีสมาชิกคำกริยาจำนวน 35 คำ ได้แก่ *กรีด เกี่ยว ขริบ ขุด ขุด ควัก ควั่น ควั่น แคะ จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจาะ ฉือน แฉลบ ซอย เซาะ แซะ ตัด ถาก ถือ บั้ง บั่น ปาด ผ่า ผาน เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สับ ไส และ หั่น*

โดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่ทำให้คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรณการิตเป็นพื้นฐานกลุ่มนี้มีความแตกต่างจากคำกริยาในกลุ่มอื่นได้แก่การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ไปยังเหตุการณ์เหตุ ซึ่งจุดสนใจที่มีการเน้นนั้นอยู่ที่วิธีการใช้เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์ ดังนั้น จึงส่งผลให้คำกริยาในกลุ่มนี้นอกจากจะสามารถปรากฏสลับระหว่างประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้กระทำกับประธานที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทำการแยกส่วน และปรากฏสลับระหว่างกรรมที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำกับกรรมของบุพบทในหน่วยสร้างสรรณที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์แล้วยังสามารถปรากฏสลับระหว่างกรรม

ตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นผู้รับการกระทำกับกรรมตรงที่มีหน้าที่ทางความหมายเป็นเครื่องมือ
อีกด้วย ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (10) ก. เขากรีดดอกไม้ด้วยมีด
 ข. มีดกรีดลงบนดอกไม้
 ค. เขากรีดมีดลงบนดอกไม้
- (11) ก. เขาขริบปอยผมด้วยกรรไกร
 ข. กรรไกรขริบที่ปอยผม
 ค. เขาขริบกรรไกรที่ปอยผม
- (13) ก. เขาเอาพริ้วมาเฉาะลูกมะพร้าว
 ข. พริ้วเฉาะที่ลูกมะพร้าว
 ค. เขาเฉาะพริ้วลงบนลูกมะพร้าว
- (14) ก. เขาเลื่อยสายไฟด้วยมีด
 ข. มีดเลื่อยไปบนสายไฟ
 ค. เขาเลื่อยมีดไปบนสายไฟ
- (15) ก. เขาหั่นแครอทด้วยมีด
 ข. มีดหั่นลงไปบนแครอท
 ค. เขาหั่นมีดลงไปบนแครอท

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการที่คำกริยาสามารถปรากฏสลับหน่วยสร้างรูปแบบดังกล่าวได้เป็น
 เพราะว่าการกระทำมีการแสดงความหมายเด่นในเชิงการเคลื่อนที่ของเครื่องมือในเหตุการณ์และการ
 สัมผัสระหว่างเครื่องมือกับผู้รับการกระทำ โดยในเหตุการณ์ที่มีการปรากฏของกรรมของบุพบทที่มี
 หน้าที่ทางความหมายเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์นั้นแสดงว่าการแยกส่วนนั้นยังไม่บรรลุผลดังที่
 ผู้กระทำตั้งใจไว้ ดังนั้นเหตุการณ์ย่อยผลการเปลี่ยนแปลงสภาพจึงไม่ปรากฏเด่น

นอกจากนี้ คุณสมบัติเพิ่มเติมของคำกริยาแยกส่วนในกลุ่มนี้คือการปรากฏสลับกรรมวาจก
 และการปรากฏสลับมัชฌิมกรรมดังที่ได้อภิปรายผลไว้ก่อนหน้านี้ว่าคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้าง
 สกรรมกิริตเป็นพื้นฐานส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัตินี้ อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าคำกริยา

แยกส่วนบางคำที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรณการิตเป็นพื้นฐานร่วมกับการให้ข้อมูลเครื่องมือที่ในการกระทำและมีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การเคลื่อนที่ของเครื่องมือหรือการสัมผัสระหว่างเครื่องมือกับผู้รับการกระทำไม่สามารถปรากฏสลับซับซ้อนเพื่อแสดงทั้งคุณสมบัติของหน่วยร่วมเหตุการณ์ ผู้รับการกระทำและแสดงความสามารถของหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือในการทำให้ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการถูกแยกส่วนได้หากคำกริยาเหล่านั้นมีความหมายเด่นในแง่ของการเคลื่อนที่และการสัมผัส เนื่องจากเหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยคำกริยาดังกล่าวจะมีการเน้นจุดสนใจไปที่เหตุการณ์การใช้เครื่องมือในการกระทำเท่านั้นไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังเช่นในคำกริยา *ฟัน* *แทง* และ *บาด* ดังในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- (16) ก. ?*กิ้งไม้ฟันง่าย*
 ข. ?*ดาบนี้ฟันง่าย*
- (17) ก. ?*ท้องปลาแทงง่าย*
 ข. ?*มีดนี้แทงดี*
- (18) ก. ?*กิ้งไม้บาดง่าย*
 ข. ?*มีดนี้บาดกิ้งไม้ดี*

จากตัวอย่างที่ (16) และ (17) คำกริยา *ฟัน* และ *แทง* มีการเน้นการให้ข้อมูลลักษณะของทิศทางและการเคลื่อนที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำเท่านั้น จึงทำให้การเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์ย่อยผลไม่ปรากฏ ดังเห็นได้จากพฤติกรรมการปรากฏสลับว่าคำกริยาทั้งสองไม่สามารถปรากฏสลับซับซ้อนได้ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าคำกริยาทั้งสองนี้ไม่มีคุณสมบัติการประกันผลการแยกส่วน โดยหากคำกริยาปรากฏในประโยค เช่น *เขาฟันกิ้งไม้* หรือ *เขาแทงท้องปลา* ประโยคทั้งสองไม่ได้มีการประกันว่าผลการแยกส่วนได้บรรลุแล้ว โดยประโยคทั้งสองสามารถปรากฏร่วมกับอนุพากย์แสดงการปฏิเสธผลการแยกส่วนโดยมีคำเชื่อมคั่นได้ดังในตัวอย่าง *เขาฟันกิ้งไม้แต่กิ้งไม้ไม่ขาด* หรือ *เขาแทงท้องปลาแต่ท้องปลาไม่ขาด* ได้เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่มีความหมายว่าผู้กระทำเพียงแต่กระทำกิริยาการฟันหรือการแทงโดยที่ผลการแยกส่วนอาจไม่ปรากฏอาจเป็นเพราะการใช้เครื่องมือนั้นพลาดไม่โดนตัวเป้าหมายหรือตัวเป้าหมายมีความแข็งแรงกว่าเครื่องมือจึงทำให้ผลการแยกส่วนไม่บรรลุ

6.2.1.2 คำกริยาแยกส่วนที่มีการปรากฏของเครื่องมือแต่เน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำ

จากผลการวิเคราะห์ พบคำกริยาบางคำที่แสดงเหตุการณ์การใช้เครื่องมือในการแยกส่วนแต่มีการเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ไปยังเหตุการณ์ผลหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพของหน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำ โดยคำกริยาที่ปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์ประเภทจะมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับคำกริยาแยกส่วนที่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การใช้เครื่องมือแต่จะไม่สามารถปรากฏสลับกรรมตรงกับเครื่องมือได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (19) ก. เขาปอกเปลือกมะม่วงด้วยมีด
 ข. *เขาปอกมีดลงบนเปลือกมะม่วง
- (20) ก. เขาเชือดคอไก่ด้วยมีด
 ข. *เขาเชือดมีดที่คอไก่
- (21) ก. เขาชำแห้วท้องด้วยมีด
 ข. *เขาชำแห้วมีดลงบนท้อง
- (22) ก. เขาเหลาไม้ด้วยมีด
 ข. #เขาเหลามีดไปบนไม้

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าคำกริยา เช่น *ปอก* *เชือด* หรือ *ทอน* เป็นต้น แสดงการเน้นจุดสนใจที่ผลการแยกส่วนที่เกิดต่อผู้รับการกระทำ โดยไม่เน้นทิศทางของการเคลื่อนที่หรือการสัมผัสระหว่างตัวเครื่องมือกับผู้รับการกระทำ โดยตัวคำกริยาไม่ได้มีการระบุวิธีการที่ชัดเจนในการกระทำในแง่ของการเคลื่อนที่หรือการสัมผัส ตัวอย่างเช่น คำกริยา *ปอก* ผู้กระทำอาจกระทำการปอกได้ด้วยหลายวิธีด้วยเครื่องมือหลายประเภท และด้วยทิศทางที่หลากหลายไม่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นจุดสนใจของเหตุการณ์จึงอยู่ที่ผลการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ถูกแสดงด้วยความหมายของคำกริยาแต่ละคำ เช่น คำกริยา *ปอก* ในประโยคตัวอย่างที่ (19) แสดงว่าผู้รับการกระทำที่เป็นผักหรือผลไม้จะถูกแยกส่วนเปลือกนอก คำกริยา *เชือด* ในประโยคตัวอย่างที่ (20) แสดงว่าผู้รับการกระทำจะมีการขาดออกจากกันบางส่วนเท่านั้น คำกริยา *ชำ* *แห้ว* ในประโยคตัวอย่างที่ (21) แสดงว่าผู้รับการกระทำจะต้องมีสภาพถูกแยกออกจากกันเป็นปลายส่วน คำกริยา *เหลา* ในประโยคตัวอย่างที่ (22) แสดงว่าผู้รับการ

กระทำจะต้องมีสภาพแหลมหลังจากการบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงสภาพ เหล่านี้เป็นต้น โดยคำกริยาที่มีคุณสมบัติการสลับ 4 ประเภทได้แก่ 1) การปรากฏสลับประธานเครื่องมือ 2) การปรากฏสลับกรรมวาจก 3) การปรากฏสลับขั้วฉิมิกรรม 4) การปรากฏสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย จะเป็นสมาชิกของคำกริยาที่มีการแสดงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เช่นนี้ สมาชิกของคำกริยามีคุณสมบัติการสลับดังกล่าวมีจำนวน 16 คำ ได้แก่ *แกะ ขอด เจียน เจียรไน ฉลุ ขำแหละ เชือด เด็ด ทอน บาก บีบ ปอก ลิด สกัด เลี่ยม และ เหลา*

6.2.1.3 คำกริยาแยกส่วนแสดงการแยกส่วนแบบโดยรวม

นอกจากนี้ ยังมีคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกริตเป็นพื้นฐานบางคำที่อาจมีการปรากฏของหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือแต่มีรูปแบบสลับที่แตกต่างออกไป นั่นคือมีความสามารถในการสลับ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสลับกรรมวาจก 2) การสลับขั้วฉิมิกรรม 3) การสลับประธานเครื่องมือ โดยคำกริยาที่ปรากฏในการสลับ 3 รูปแบบนี้เท่านั้นและไม่สามารถปรากฏสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายและปรากฏสลับกรรมตรงกับเครื่องมือได้จะแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนแบบโดยรวม

เหตุการณ์การแยกส่วนแบบโดยรวมหมายความว่าเหตุการณ์ที่การกระทำการแยกส่วนนั้นไม่สามารถกำหนดสถานที่ที่เป็นเป้าหมายของการแยกส่วนได้ และผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการที่ผู้รับการกระทำถูกแยกส่วนนั้นจะเป็นการแยกส่วนทางกายภาพโดยรวมของผู้รับการกระทำไม่ใช่การเลือกแยกความเป็นหนึ่งเดียวออกบางส่วน สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

(23) *เขาโกนผม*

(24) *เขาฉางหญ้า*

(25) *เขาฉลุขี้*

จากตัวอย่างประโยคที่ (23) – (25) หน่วยร่วมเหตุการณ์ผู้รับการกระทำนั้นคือ *ผม* *หญ้า* และ *ขี้* สามารถถูกรับรู้ได้ว่าได้รับผลกระทบแบบเต็มที่ (total affected) ในตัวอย่างที่ (23) ผู้รับการกระทำ *ผม* ไม่ได้รับผลกระทบเพียงแค่เส้นเดียว แต่รับผลกระทบแบบโดยรวมนั้นคือมีผมมากกว่า 1 เส้น ที่เกิดการแยกส่วนออกไป ในตัวอย่างที่ (24) ผู้รับการกระทำ *หญ้า* ก็ได้รับผลกระทบแบบ

เต็มทีนั่นคือหญ้าโดยรวมที่ถูกถากออกไป เช่นเดียวกับในตัวอย่างที (25) ซึ่งการให้ข้อมูล แร่ ใน ประโยคหมายถึงผู้รับการกระทำแบบโดยรวม

เมื่อคำกริยาดังกล่าวแสดงการแยกส่วนที่ปรากฏขึ้นต่อผู้รับการกระทำแบบโดยรวม คำกริยานั้นจึงไม่สามารถปรากฏกลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายเพื่อเลือกสถานที่ในการแยกส่วนผู้รับการกระทำได้ อีกทั้งยังไม่สามารถปรากฏกลับกรรมตรงเครื่องมือได้ถึงแม้ว่าจะมีเครื่องมือปรากฏในเหตุการณ์ก็ตาม เนื่องจากเหตุการณ์ถูกเน้นจุดสนใจไปที่การเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยรวม ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (26) ก. *เขาโกนที่ผม
ข. *เขาโกนมีดลงบนผม
- (27) ก. *เขาฉางที่หญ้า
ข. *เขาฉางมีดไปที่หญ้า

โดยมีคำกริยาจำนวน 11 คำที่ปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการิตเป็นพื้นฐานและมีรูปแบบการสลับดังนี้ ได้แก่ *โกน แก้ว ดาย ถลุง ถอด ถอน ถาง ปลด เปลื้อง ผ่น และ ราน*

6.2.2 คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลและปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน

จากผลการวิจัย คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์ผลและสามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐานมีจำนวนทั้งสิ้น 14 คำจาก 107 คำ ได้แก่ *กระจัดกระจาย กระจาย กระจายกระจาย ขาด แตก ถลอก บิน ปรี่ ล่อน วิน หลุด เหี้ยน แหก แหว่ง*

โดยคำกริยาเหล่านี้มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ร่วมกันคือสามารถปรากฏเป็นอกรรมกริยาของหน่วยสร้างแบบกรรมเป็นพื้นฐาน และสามารถปรากฏเป็นคำกริยาในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างแบบอนุพากย์คู่แบบต่างๆ เช่น หน่วยสร้างกรรมก่อนผล หน่วยสร้างการิตกลุ่มคำ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (28) แก้วแตก/เขาเตะแก้วแตก/เขาทำให้แก้วแตก
- (29) ผ้าขาด/เขาฉีกผ้าขาด/เขาทำให้ผ้าขาด
- (30) พินบิน/แก้วกระแทกพินบิน/พินถูกทำให้บิน

(31) *กล่องนมปริ/เข่าบีบกล่องนมปริ/กล่องนมถูกทำให้ปริ*

(32) *ต้นไม้เหี่ยว/เข่าตัดตัดไม้เหี่ยว/ต้นไม้ถูกทำให้เหี่ยว*

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าสมาชิกคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์ผลและปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเป็นพื้นฐานทั้งหมดจะมีพฤติกรรมการสลับหน่วยสร้างที่เหมือนกันคือสามารถปรากฏสลับกระบวนการกับผลได้ทุกคำ โดยพฤติกรรมการสลับกระบวนการกับผลของคำกริยามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสลับปรากฏประเภทอื่นๆ ตามการสลับปรากฏที่อยู่ในองค์ประกอบที่ 1 ตามตารางที่ 6.5 ได้แก่ การสลับสะท้อนผล และการสลับการติดกับกระบวนการ ดังนั้นผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยการจำแนกประเภทของคำกริยาโดยอิงจากความสัมพันธ์ระหว่างการสลับประเภทต่างๆ ต่อไปนี้

6.2.2.1 คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงกระบวนการและสภาพผล

จากผลการวิเคราะห์ พบว่าคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมโดยไม่สามารถสลับไปปรากฏในหน่วยสร้างกรรมกริตสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทย่อย 2 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงทั้งเหตุการณ์กระบวนการและสภาพ และคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเพื่อแสดงเฉพาะเหตุการณ์สภาพผล

คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมโดยแสดงได้ทั้งเหตุการณ์กระบวนการและเหตุการณ์สภาพผล จะมีคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างร่วมกัน 2 ประการคือ 1) การสลับกระบวนการกับผล 2) การสลับสะท้อนผล โดยมีคำกริยาทั้งหมดจำนวน 4 คำ ที่มีพฤติกรรมการสลับดังกล่าว ได้แก่ *แตก ปริ ล่อน และ หลุด*

โดยคำกริยาดังกล่าวต่างจากคำกริยากลุ่มที่แสดงได้เฉพาะเหตุการณ์สภาพผลตรงที่คำกริยากลุ่มนี้สามารถแสดงเหตุการณ์พลวัต (dynamic situation) หรือเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์พลวัตประเภทกระบวนการ หรือเหตุการณ์การเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยตัวเองโดยไม่มีผู้กระทำเหตุการณ์ได้ ผลการวิจัยในข้อนี้สามารถพิสูจน์ได้โดยการที่คำกริยาที่อยู่ในกลุ่มนี้สามารถปรากฏกับคำบ่งชี้การณ์ลักษณะประเภทกำลังเดิน *กำลัง* ได้โดยแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนที่เกิดขึ้น โดยไม่มีผู้กระทำเหตุการณ์ได้ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (33) แป้งกำลังอ่อนออกจากกระทะ
- (34) ไขมันกำลังค่อยๆ แตกออกจากกัน
- (35) เปลือกไข่กำลังปริออกจากกัน
- (36) เซลล์ผิวหนังกำลังหลุดออกจากกัน

ดังนั้น จากการคำกริยาในกลุ่มนี้แสดงการแยกส่วนด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องปรากฏผู้กระทำเหตุการณ์ได้ คำกริยาในกลุ่มนี้จึงสามารถปรากฏในหน่วยสร้างกรรมสะท้อนผลโดยมีกรรมของคำกริยาเป็นคำว่า ตัว แสดงการแยกส่วนด้วยตัวเองได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (37) แป้งอ่อนตัวออกจากกระทะ
- (38) ไขมันแตกตัวออกจากกัน
- (39) ไข่ปริตัวแตกออก
- (40) เซลล์ผิวหนังหลุดตัวออกจากกัน

อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริง ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน (internal factor) ดังที่งานวิจัยต่างๆ ก่อนหน้าได้อธิบายไว้ โดยหากพิจารณาจากประโยคตัวอย่างจะพบว่าการแยกส่วนจะต้องมีปัจจัยภายนอก (external factor) ที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่าเป็นสาเหตุทำให้เกิดการแยกส่วนเสมอ เช่น ในตัวอย่างที่ (37) การที่แป้งอ่อนตัวออกจากกระทะได้จะต้องมีปัจจัยภายนอกนั้นคือความร้อนมากระทำทำให้แป้งเปลี่ยนแปลงสถานะจากของเหลวเป็นของแข็งแล้วจึงเกิดการล่อนขึ้น เช่นเดียวกับไขมันในตัวอย่างที่ (38) ที่จะมีการแตกก็ต่อเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นเท่านั้น ในตัวอย่างที่ (39) การที่ไข่ปริตัวออกจะต้องมีสาเหตุบางอย่างจากปัจจัยภายนอก เช่น แรงดันที่เพิ่มมากขึ้น หรือมีการกระทำจากสิ่งมีชีวิตที่อยู่ข้างในไข่ต่อเปลือกไข่ ทำให้เปลือกไข่เกิดการเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยการแยกส่วนออกจากกัน และในตัวอย่างที่ (40) การที่กล้ามเนื้อฉีกจะต้องมีแรงกระทำจากภายนอกที่มากกระทบกับกล้ามเนื้อทำให้กล้ามเนื้อรับน้ำหนักไม่ไหวและเกิดการฉีกออกดังกล่าว

6.2.2.2 คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้น

คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมโดยแสดงเฉพาะเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้นจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการแยกส่วนจะต้องเกิดขึ้นด้วยสาเหตุจากการกระทำโดยผู้กระทำหรือ

ปัจจัยภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น โดยคำกริยาประเภทนี้จะมีคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างร่วมกันเพียงประเภทเดียวเท่านั้นคือการสลับกระบวนการกับผล โดยมีคำกริยาทั้งหมดจำนวน 10 คำ ที่มีพฤติกรรมการสลับดังกล่าว ได้แก่ ได้แก่ *กระจัดกระจาย กระจุก กระจุกกระจาย ขาด ถลอก บิ่น วิน เหี้ยน แหลก และ แหว่ง*

โดยคำกริยาในกลุ่มนี้จะแตกต่างจากคำกริยาในกลุ่มที่สามารถแสดงเหตุการณ์การเริ่มเปลี่ยนแปลงสภาพ (กระบวนการ) ตรงที่คำกริยาในกลุ่มนี้จะแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพ (static situation) และแสดงสภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้กระทำหรือปัจจัยภายนอกที่สังเกตเห็นได้เท่านั้น สิ่งนี้สามารถถูกทดสอบได้โดยการที่คำกริยาไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะกำลังดำเนิน *กำลัง* ได้โดยไม่มีนัยของการกระทำจากผู้กระทำหรือปัจจัยภายนอก ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(41) ก. มีผ้าขาดอยู่ตรงนั้น

ข. *มีกำลังขาด

(42) ก. มีแผลถลอกอยู่ที่แขน

ข. *มีกำลังถลอก

(43) ก. มีดาบบิ่นอยู่ตรงนั้น

ข. *มีกำลังบิ่น

ผลจากการที่คำกริยาในกลุ่มนี้ปรากฏเพื่อแสดงเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้นทำให้คำกริยามักปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงก่อนผลของหน่วยสร้างอนุพากย์คู่แบบต่างๆ และปรากฏเป็นหน่วยเติมเต็มแสดงเหตุการณ์ก่อนผลทั้งในหน่วยสร้างกรรมก่อนผลและในหน่วยสร้างกรรมกระบวนการ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(44) ก. เขาเหยียบแก้วแตกกระจุก

ข. แก้วแตกกระจุก

(45) ก. เขาทำแก้วแตกกระจุกกระจาย

ข. แก้วแตกกระจุกกระจาย

(46) ก. หนูกัดเศษผ้าขาดวิน

- ข. เศษผ้าขาดวิน
- (47) ก. ก้านคะน้ำหักเหี้ยน
 ข. ต้นไม้ถูกตัดเหี้ยน
- (48) ก. เขากัดแอปเปิ้ลแหง
 ข. แอปเปิ้ลขาดแหง

6.2.3 คำกริยาแยกส่วนสลับการิตกับกระบวนการ

จากผลการวิเคราะห์ พบคำกริยาจำนวน 26 คำที่สามารถปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสรรกรมการิตและในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ ได้แก่ *กระจาย กาง กุด คลาย คลี่ โค่น ้งง ฉีก ถลก ถ่าง บาน แบ แบ่ง แปะ เปิด ผาย เผย แยก แยม ลอก ลืม(ตา) สยาย หัก แหก แหวก อ้า* โดยคำกริยาเหล่านี้จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันนั่นคือสามารถปรากฏเป็นศัพท์การิตในหน่วยสร้างสรรกรมการิตหรือปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุในภาคแสดงก่อเหตุของหน่วยสร้างอนุพากย์คู่ก็ได้ หรือสามารถสลับมาปรากฏเป็นอกรรมกริยาในหน่วยสร้างอกรรมโดยแสดงทั้งเหตุการณ์กระบวนการและเหตุการณ์สภาพผล หรือเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างอนุพากย์คู่ก็ได้ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (49) ก. เขาเปิดประตู/เขาเปิดประตูออก
 ข. ประตูเปิด/ประตูเปิดออก
- (50) ก. เขากางมือ/เขากางมือออก
 ข. มือกาง/มือกางออก

โดยคำกริยาที่ปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสรรกรมการิตและหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการไม่ปรากฏวิธีการที่ชัดเจนที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน โดยคำกริยาในกลุ่มนี้จะคุณสมบัติการสลับร่วมกันหลายประการได้แก่ 1) การสลับการิตกับกระบวนการ 2) การสลับกรรมวาก 3) การสลับมัชฌิมกรรม 4) การสลับสะท้อนผล

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการสลับ พบว่าคำกริยาสลับการิตกับกระบวนการสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ตามการปรากฏของคุณสมบัติการสลับประธานเครื่องมือ

6.2.3.1 กริยาสลับการิตกับกระบวนการโดยมีการปรากฏของเครื่องมือ

จากผลการวิเคราะห์ คำกริยาที่อยู่ในกลุ่มสลับการิตกับกระบวนการประเภทแรกจะมีการปรากฏของเครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์การแยกส่วน ดังนั้นจึงมักเป็นคำกริยาที่ใช้ในการแสดงเหตุการณ์ที่ผู้กระทำกระทำการแยกส่วนต่อผู้รับการกระทำโดยมีการใช้เครื่องมือ และจะมีคุณสมบัติการสลับเฉพาะกลุ่มได้แก่การสลับหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมือมาอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยคได้ โดยพบคำกริยาจำนวน 19 คำ ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ได้แก่ กูด โคน ฉีก จ้าง แจ้ม ถ่าง เปิด ผยอด แบ่ง แยก แย้ม ลอก หัก แหก อ้า แบะ แหวก ถลก ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (51) ก. เขากูดทางสุนัขด้วยมีด/มีดกูดทางสุนัข
ข. ทางสุนัขกูด
- (52) ก. เขาโคนต้นไม้ด้วยขวาน/ขวานโคนต้นไม้ลง
ข. ต้นไม้โคน
- (53) ก. เขาถ่างลูกทรงออกด้วยเหล็ก/เหล็กถ่างลูกทรงออก
ข. ลูกทรงถ่างออก

6.2.3.2 กริยาสลับการิตกับกระบวนการโดยไม่มีการปรากฏของเครื่องมือ

จากผลการวิเคราะห์ คำกริยาที่อยู่ในกลุ่มสลับการิตกับกระบวนการประเภทที่สองจะไม่มีมีการปรากฏของเครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์การแยกส่วน และมักเป็นเหตุการณ์การแยกส่วนอวัยวะของเจ้าของอวัยวะ ดังนั้นผู้กระทำการแยกส่วนจึงเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแยกส่วนที่เกิดขึ้นด้วย การที่เหตุการณ์ที่ถูกแสดงด้วยคำกริยาในกลุ่มนี้เป็นเหตุการณ์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์ทำให้คำกริยามีคุณสมบัติการสลับเฉพาะกลุ่มได้แก่การไม่สามารถปรากฏสลับประธานเครื่องมือได้และมักแสดงการแยกส่วนเชิงปริภูมิ โดยพบคำกริยาจำนวน 9 คำ ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ได้แก่ กระจาย กาง คลาย คลี่ แปะ ผาย แผ่ สยาย สิม(ตา) ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

- (54) ก. เขาสิมตา
ข. ตาสิมขึ้น
- (55) ก. เขาคลายเชือก
ข. เชือกคลายออก

(56) ก. เขาผายมือ

ข. มือผายออก

6.3 สรุปผลการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน

โดยสรุป จากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรการสลับหน่วยสร้างของคำกริยา คำกริยาแยกส่วนสามารถถูกจำแนกออกเป็นประเภทที่ต่างกันทั้งเชิงคุณสมบัติทางวากสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังสรุปได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.6 การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน

ประเภทของคำกริยา		รูปแบบการสลับ	สมาชิกคำกริยา	คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์
คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการีตเท่านั้น	คำกริยาแสดงเหตุการณ์ที่เน้นจุดสนใจที่การใช้เครื่องมือ	1) สลับประธานเครื่องมือ 2) สลับกรรมวาจก 3) สลับมีชฌิมกรรม 4) สลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย 5) สลับเครื่องมือกรรมตรง	กรีด ขริบ ขุด ขุด ควัก ควั่น ควั่น แคะ จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจาะ เจื่อน แฉลบ ซอย เซาะ แซะ ตัด ถาก ถือ บั้ง บั่น ปาด ผ่า ฝาน เล็ม เลาะ เลื่อย แล่ สับ ไส หั่น	1) มีเครื่องมือปรากฏในเหตุการณ์ 2) จุดสนใจของเหตุการณ์ถูกเน้นไปที่การเคลื่อนที่ของเครื่องมือและการสัมผัสระหว่างเครื่องมือและเป้าหมายของเหตุการณ์
	คำกริยาแสดงเหตุการณ์ที่เน้นจุดสนใจที่การเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับ	1) สลับประธานเครื่องมือ 2) สลับกรรมวาจก 3) สลับมีชฌิมกรรม 4) สลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย	แกะ ขอด เจียน เจียรระไน ฉลุ ชำแหละ เชือด เด็ด ทอน บาก บี ปอก ลิด	1) มีเครื่องมือปรากฏในเหตุการณ์ 2) เครื่องมือมีความหลากหลายและไม่ชี้เฉพาะ 3) จุดสนใจของ

	การกระทำ		<i>สกัด เลี่ยม เหลา</i>	เหตุการณ์ถูกเน้นไปที่ ลักษณะการ เปลี่ยนแปลงสภาพของ ผู้รับการกระทำ
	คำกริยาแยก ส่วนแบบ โดยรวม	1) สลับประธาน เครื่องมือ 2) สลับกรรมวาจก 3) สลับมีชฌิมกรรม	<i>โกน แก้ว ดาย ถลุง ถอด ถอน ถาง ปลด เปลื้อง ฟน และ ราน</i>	1) อาจมีเครื่องมือ ปรากฏในเหตุการณ์ หรือเป็นการกระทำการ แยกส่วนโดยใช้มือของ ผู้กระทำเป็นเครื่องมือ 2) ผู้รับการกระทำมีการ รับผลกระทบอย่างเต็มที่ และไม่สามารถเลือก สถานที่ในการกระทำ การแยกส่วนต่อผู้รับการ กระทำได้
คำกริยาที่ ปรากฏใน หน่วยสร้าง อกรรม เท่านั้น	คำกริยาแสดง เหตุการณ์ กระบวนการ และสภาพผล	1) การสลับ กระบวนการกับผล 2) การสลับสะท้อน ผล 3) การสลับมีชฌิม กรรม	<i>แตก ล่อน ปริ ฉีก</i>	1) แสดงเหตุการณ์ กระบวนการหรือ เหตุการณ์ทรงสภาพ 2) การแยกส่วนสามารถ เกิดขึ้นได้โดยไม่มี จำเป็นต้องมีการปรากฏ ของผู้กระทำ แต่อาจ เป็นการแยกส่วนโดยมี สาเหตุจากปัจจัย ภายนอกอื่นๆ ที่ไม่ สามารถสังเกตเห็นได้ ด้วยตาเช่นแรงโดย ธรรมชาติ

	คำกริยาแสดง เหตุการณ์ สภาพผล	1) การสลับ กระบวนการกับผล 2) การสลับมัชฌิม กรรม	<i>กระจัด กระจาย กระจุย กระจุย- กระจาย ขาด ถลอก บิ่น วิน เหี้ยน แหลก และ แหว่ง</i>	1) แสดงเหตุการณ์ทรง สภาพเท่านั้น 2) แสดงการแยกส่วนที่ เกิดขึ้นจากการถูก กระทำโดยผู้กระทำและ ปัจจัยภายนอกที่ สามารถสังเกตเห็นได้
คำกริยา สลับการีต กับ กระบวนการ	คำกริยาสลับ การีตกับ กระบวนการ โดยมีการ ปรากฏของ เครื่องมือ	1) การสลับการีตกับ กระบวนการ 2) การสลับกรรม วาท 3) การสลับมัชฌิม กรรม 4) การสลับสะท้อน ผล 5) การสลับประธาน เครื่องมือ	<i>กุด โค่น ฉีก ง้าง แจ้ม ถ่าง เปิด ผแยก แบ่ง แยก แยม ลอก ทัก แหก อ้า แปะ แหวก ถลอก</i>	1) แสดงเหตุการณ์การ แยกส่วนโดยไม่ปรากฏ วิธีการที่ชัดเจนในการ กระทำ 2) มีการใช้เครื่องมือใน การกระทำเหตุการณ์ การแยกส่วน
	คำกริยาสลับ การีตกับ กระบวนการ โดยไม่มี ปรากฏของ เครื่องมือ	1) การสลับการีตกับ กระบวนการ 2) การสลับกรรม วาท 3) การสลับมัชฌิม กรรม 4) การสลับสะท้อน ผล	<i>กระจาย กาง คลาย คลี่ แบ ผาย แผ่ สยาย ลิ่ม(ตา)</i>	1) แสดงเหตุการณ์การ แยกส่วนโดยไม่ปรากฏ วิธีการที่ชัดเจนในการ กระทำ 2) ไม่ปรากฏร่วมกับการ ใช้เครื่องมือ 3) บางคำแสดงการแยก ส่วนอวัยวะของผู้กระทำ ซึ่งได้รับผลกระทบจาก การกระทำด้วย

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย โดยสรุปมีคำกริยาจำนวน 107 คำในภาษาไทยที่ผู้วิจัยรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่แสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการที่ความสมบูรณ์หรือความเป็นหนึ่งเดียวมีการแยกออกจากกัน คำกริยาเหล่านั้นได้แก่

กระจัดกระจาย กระจาย กระจาย กระจายกระจาย กรีด กาง กุด เกี้ยว แก้ว แกะ โกง ขริบ
ขอด ขาด ขุด ขูด คลาย คลี่ ควัก ค้วน คว้น แคะ โคน ง้าง แง้ม จัก จาม เจาะ เจียก เจียน เจี้ยน
เจียรไน ฉลุ ฉีก ฉေး ฉื่อน ฉลบ ชำแหละ เชื้อด ซอย เซาะ แซะ ดาย เค็ด ตัด แตก ถลก ถลอก
ถลุง ถอด ถอน ถาก ถาง ถ่าง ถือ ทอน แทง บั้ง บั่น บาก บาด บาน บี บิ้น แบ แบ่ง แปะ ปริ ปลด
ปอก ปาด เปลื้อง เปิด ผ่า ผาย ผยอง แผ่ ฟน ฟ่าน ฟัน แยก แยม ราน ลอก ล่อน ลิด ลืม(ตา)ลืม
เลาะ เลื่อย เล่ว วิน สกิด สยาย สับ เลี่ยม ไส หลุด หัก หั่น เหลา เหลียน แหก แหลก แหวก แหว่ง และ
อ้า

คำกริยาทั้ง 107 คำมีพฤติกรรมการปรากฏในประโยคเพื่อแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนในหน่วยสร้างที่ต่างกันโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแตกต่างและรวบรวมไว้ในบทที่ 4 จากการศึกษาพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันของคำกริยาแยกส่วน พบว่า สามารถแบ่งพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างของคำกริยาได้เป็นหลายประเภทตามพฤติกรรมทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา โดยคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุจะเป็นปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมกริตประเภทต่างๆ ได้แก่ หน่วยสร้างสกรรมกริตประเภทศัพท์กริต หน่วยสร้างกริตกลุ่มคำ หน่วยสร้างกริตก่อนผล อีกทั้งยังสามารถปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมที่ไม่ใช่พื้นฐาน ได้แก่ หน่วยสร้างอกรรมแบบกรรมวาจก หน่วยสร้างมีขนิมกรรม หน่วยสร้างอกรรมโดยมีกรรมของบุพบทเป็นเป้าหมายของเหตุการณ์ ส่วนคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลจะมีพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันโดยจะปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเป็นพื้นฐานโดยในการปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมนั้น คำกริยาอาจจะแสดงเหตุการณ์กระบวนการหรือเหตุการณ์ทรงสภาพก็ได้ นอกจากนี้สามารถปรากฏเป็นคำกริยาแสดงเหตุการณ์ผลในภาคแสดงผลของหน่วยสร้างอนุพากย์คู่แบบต่างๆ ได้ เช่น หน่วย

สร้างก่อผล หน่วยสร้างการិតกลุ่มคำ และบางคำยังสามารถปรากฏในหน่วยสร้างมัชฌิมกรรมได้หากเป็นคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์ประเภทกระบวนการ

เมื่อศึกษาพฤติกรรมการปรากฏในหน่วยสร้างที่ต่างกันของคำกริยา พบว่าสามารถแบ่งการสลับปรากฏในหน่วยสร้างต่างๆ ออกได้เป็น 8 ประเภทซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ในการสลับปรากฏหน่วยสร้างประเภทต่างๆ ไว้ในบทที่ 5 การสลับหน่วยสร้างทั้ง 8 ประเภทที่พบสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การสลับกรรมสภาพ ซึ่งประกอบด้วย การสลับการิตกับกระบวนการ การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับกรรมวาจก การสลับกระบวนการกับผล การสลับสะท้อนผล การสลับมัชฌิมกรรม 2) การสลับโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสภาพในเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย การสลับที่มีหน่วยร่วมเหตุการณ์เครื่องมืออยู่ในเหตุการณ์ ได้แก่ การสลับประธานผู้กระทำกับเครื่องมือและการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือ

เมื่อนำตัวแปรการสลับหน่วยสร้างทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าตัวแปรการสลับหน่วยสร้างมีการจำแนกออกเป็น 2 องค์ประกอบหรือ 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐานได้ และการสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน สำหรับการสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน พบว่าตัวแปรการสลับที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มนี้ได้แก่ การสลับกระบวนการกับผล การสลับสะท้อนผล และการสลับการิตกับกระบวนการ ส่วนการสลับปรากฏของคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน พบว่าตัวแปรการสลับที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มนี้ได้แก่ การสลับกรรมวาจก การสลับมัชฌิมกรรม การสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย การสลับประธานเครื่องมือ และการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม ค่าทางสถิติได้แสดงให้เห็นว่าภายในองค์ประกอบการสลับปรากฏที่เกิดขึ้นกับคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรมเป็นพื้นฐาน ตัวแปรการสลับกรรมตรงกับเครื่องมือและการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมายไม่มีความสัมพันธ์ต่อการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทมากนัก

เมื่อวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทที่ต่างกันตามรูปแบบการสลับปรากฏ พบว่าสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทย่อย 3 ประเภทโดยอิงตามพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา ได้แก่ 1) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกรรม

การตีเป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนที่มีการเน้นจุดสนใจที่การใช้เครื่องมือในการกระทำเหตุการณ์ คำกริยาแยกส่วนที่มีการปรากฏของเครื่องมือในเหตุการณ์แต่มีการเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพ และคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนแบบโดยรวม

2) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการเป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงการแยกส่วนโดยไม่ปรากฏผู้กระทำได้ คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมแสดงเฉพาะเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดจากการกระทำการแยกส่วนโดยผู้กระทำ และคำกริยาแยกส่วนที่แสดงเหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้น

3) คำกริยาแยกส่วนสลับการตีกับกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาแยกส่วนสลับการตีกับกระบวนการโดยมีการปรากฏของเครื่องมือและไม่มีการปรากฏของเครื่องมือ

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบกับสมมติฐาน พบว่าสมมติฐานที่ 1 มีความถูกต้องบางส่วน จากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า การสลับหน่วยสร้างที่มีอิทธิพลมากต่อการจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาได้แก่ 1) การสลับการตีกับกระบวนการ 2) การสลับเครื่องมือกับประธาน 3) การสลับมัชฌิมกรรม 4) การสลับกระบวนการกับผล 5) การสลับกรรมวาจก และ 6) การสลับสะท้อนผล ส่วนการสลับหน่วยสร้างที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกประเภทคำกริยาแยกส่วนน้อย ได้แก่ 1) การสลับกรรมผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย และ 2) การสลับกรรมตรงผู้รับการกระทำกับเครื่องมือ

เมื่อสังเกตคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สมาชิกคำกริยาที่ปรากฏในการสลับประเภทต่างๆ มีร่วมกัน พบว่า

- 1) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับการตีกับกระบวนการ มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ได้แก่ การไม่ปรากฏวิธีที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วนที่ชัดเจน
- 2) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับผู้รับการกระทำกับเป้าหมาย มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ได้แก่ การเน้นจุดสนใจของเหตุการณ์ไปยังเหตุการณ์เหตุ ซึ่งเป็นการใช้เครื่องมือในการแยกส่วน และวิธีการในการแยกส่วน โดยเหตุการณ์ผลไม่ถูกเน้นจุดสนใจและไม่มีความเด่น ดังนั้น ผู้รับการกระทำจึงถูกลดระดับมาเป็นเป้าหมายของการแยกส่วนของผู้รับการกระทำ โดยการกระทำการแยกส่วนได้ปรากฏขึ้นเรียบร้อยแล้วแต่ผลการแยกส่วนยังไม่

บรรลุตามเจตนาที่ผู้กระทำได้ตั้งใจไว้ นอกจากนี้ การสลับประเภทนี้ยังมีคุณสมบัติทาง
 อรรถศาสตร์อีกประการ คือ การเลือกสถานที่ในการแยกส่วน

- 3) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับเครื่องมือกับประธาน มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ ได้แก่
 การมีเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำการแยกส่วน นอกจากนี้ ยังมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์
 อีกประการ ได้แก่ ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการแยกส่วนเป็นเครื่องมือประเภท
 ตัวกลาง (intermediary instrument) ที่มีการสัมผัสกับทั้งตัวผู้กระทำและผู้รับการ
 กระทำโดยตรงและมีส่วนรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้รับการกระทำ
 นอกจากนี้คำกริยาที่สามารถปรากฏสลับเครื่องมือกับประธานได้ต้องเป็นคำกริยาที่แสดง
 เหตุการณ์การแยกส่วนโดยมีการใช้เครื่องมือที่มีลักษณะเหมือนผู้กระทำมนุษย์ นั่นคือ
 เครื่องมือจะสามารถเคลื่อนที่เข้าหาเป้าหมายโดยการถูกหยิบฉวยจากผู้กระทำมนุษย์ได้
 ในทางตรงกันข้าม คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยเครื่องมือที่ทำให้เกิดการ
 แยกส่วนของวัตถุเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะติดอยู่กับที่ เช่น คำกริยา *ฝน เจียรโลหะ ถลุง*
 จะไม่สามารถปรากฏสลับประเภทนี้ได้
- 4) คำกริยาที่ปรากฏสลับขั้วฉิมกรรม จะมีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ได้แก่ การแสดง
 เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วนของคำกริยา ดังนั้น คำกริยาที่ไม่เน้น
 จุดสนใจที่การแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพโดยการแยกส่วน เช่น คำกริยาแสดง
 เหตุการณ์ทรงสภาพเท่านั้น ได้แก่ คำกริยา *เหี่ยย กระจายกระจาย กระจาย วิน กระจัด
 กระจาย แหก* คำกริยาที่เน้นจุดสนใจที่การกระทำเหตุการณ์เหตุและการใช้เครื่องมือ
 ได้แก่ คำกริยา *ฟัน แหว* คำกริยาที่แสดงการแยกส่วนโดยไม่ปรากฏเจตนาของผู้กระทำ
 ได้แก่ คำกริยา *ขาด* และคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนโดยที่ผู้ควบคุมสามารถ
 ควบคุมและเลือกระดับของการแยกส่วนได้ ได้แก่ คำกริยา *บาน ลืม(ตา)* จะไม่สามารถ
 ปรากฏสลับประเภทนี้ได้
- 5) คำกริยาที่ปรากฏในการสลับกระบวนการกับผล มีลักษณะเด่นทางอรรถศาสตร์ได้แก่ การ
 แยกส่วนต้องมาจากการกระทำโดยปัจจัยภายนอกเท่านั้น โดยคำกริยาที่แสดงเหตุการณ์
 การแยกส่วนจากปัจจัยภายในหรือการควบคุม เช่น *ลืม(ตา) แบ* ไม่สามารถปรากฏสลับ
 ประเภทนี้ได้

ดังนั้น จากงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถสรุปได้ว่าคุณสมบัติการสลับหน่วยสร้างมีผลต่อการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนออกเป็นประเภทที่ต่างกันโดยการมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ได้แก่ สกรรมสภาพที่ต่างกันของคำกริยา นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ยังมีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระบบสัญลักษณ์ภาษา

ในแง่แบบสัญลักษณ์ภาษา ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์การจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนจะสนับสนุนข้อสรุปที่ว่ารูปแบบการสลับสกรรมสภาพส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา (Guerssel et al., 1985; Levin & Hovav, 1995) แต่อย่างไรก็ตาม คำกริยาแยกส่วนในภาษาไทยไม่อาจแบ่งออกเป็นสองประเภททั้งทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ได้ตามข้อสรุปของเกอร์สเซลล์และคณะผู้วิจัยเมื่อพิจารณาจากทั้งการแสดงของโครงสร้างเหตุการณ์ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และพฤติกรรมสลับสกรรมสภาพ โดยในภาษาไทย คำกริยาแยกส่วนควรถูกจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์เหตุปรากฏเดี่ยวที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ได้แก่การเน้นจุดสนใจที่เหตุการณ์เหตุได้แก่การกระทำของผู้กระทำและเครื่องมือการกระทำ โดยการที่คำกริยาประเภทนี้สามารถปรากฏร่วมกับการยืนยันผลหรือการปฏิเสธผลได้เป็นหลักฐานว่าคำกริยาประเภทนี้มักถูกใช้โดยเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์เหตุเท่านั้น คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาคือการปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการิตเป็นพื้นฐานและไม่สามารถสลับปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการได้ 2) คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในการบรรยายผลการเปลี่ยนแปลงสภาพโดยไม่ปรากฏให้ข้อมูลการกระทำ โดยที่คำกริยาจะปรากฏในหน่วยสร้างอกรรมเพื่อแสดงกระบวนการและสภาพผลเป็นพื้นฐานเท่านั้นและไม่สามารถสลับปรากฏในหน่วยสร้างสกรรมการิตได้เช่นกัน 3) คำกริยาสลับการิตกับกระบวนการที่เน้นจุดสนใจที่การแสดงทั้งเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญคือการละการให้ข้อมูลวิธีการเปลี่ยนแปลงสภาพและเครื่องมือที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงสภาพผู้รับการกระทำ และ 4) คำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงก่อนผล โดยเมื่อคำกริยาแยกส่วนทั้งสองคำปรากฏร่วมกันในหน่วยสร้างกริยาเรียงก่อนผล ไม่ว่าจะปรากฏร่วมกับคำกริยาบ่งชี้กรรมวาจกหรือไม่ หน่วยสร้างนี้จะเน้นทั้งการแสดงเหตุการณ์เหตุและเหตุการณ์ผลดัง และมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์คือการเน้นที่ผู้กระทำ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำ ไปจนถึงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพและเหตุการณ์ตรงสภาพของผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม คำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้ไม่

สามารถแสดงเหตุการณ์กระบวนการหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพด้วยตัวเองของหน่วยร่วมเหตุการณ์ ผู้รับกระทำโดยไม่ปรากฏผู้กระทำได้ ความแตกต่างของการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วน ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษสามารถแสดงให้เห็นภาพบนเส้นแสดงแนวต่อเนื่องได้ดังใน รูปภาพที่ 7.1 ซึ่งชี้ทางด้านซ้ายของเส้นแสดงแนวต่อเนื่องแสดงการเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์เหตุ เท่านั้น และชี้ทางด้านขวาของเส้นแสดงแนวต่อเนื่องแสดงการเน้นจุดสนใจไปยังเหตุการณ์ผลเท่านั้น ส่วนคำกริยาสลับการีตกับกระบวนการ และคำกริยาแยกส่วนที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง ประเภทก่อนผลปรากฏอยู่ตรงกลางระหว่างสองหัวซึ่งแสดงการคุณสมบัติการเน้นจุดสนใจทั้งเหตุการณ์ เหตุและเหตุการณ์ผลของคำกริยา

รูปภาพที่ 7.1 ความแตกต่างของการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาแยกส่วนในภาษาอังกฤษและภาษาไทย

7.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดในเชิงอุปลักษณะและศึกษากับการแยกส่วนเชิงนามธรรม เนื่องจากจากขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือกข้อมูลประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบว่าคำกริยาเหล่านี้บางส่วนเมื่อแสดงเหตุการณ์เชิงอุปลักษณะจะมีพฤติกรรมการปรากฏที่แปรไปจากรูปแบบที่พบจากคำกริยาแยกส่วนที่ไม่ใช่เชิงอุปลักษณะ เช่น ในคำกริยา *กระจาย* ซึ่งจากการศึกษาขั้นนี้พบการปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างสรรกรมการิตและในหน่วยสร้างอกรรมกระบวนการ เมื่อมีการใช้กับเหตุการณ์การแยกส่วนในเชิงนามธรรมจะพบว่าพฤติกรรมการปรากฏสลับที่แตกต่างจากข้อมูลที่ใช้ในการแยกส่วนเชิงรูปธรรม เช่น สามารถปรากฏสลับแบบสะท้อนผลได้ ดังในตัวอย่าง เช่น *คำล้มประสิทธิ์กระจายตัว*

2. จากการศึกษาพบการใช้คำกริยาแยกส่วนบางคำในบริบทที่เฉพาะกว่าบริบทอื่นๆ และมีผลต่อพฤติกรรมการปรากฏสลับหน่วยสร้างของคำกริยา เช่น คำกริยา *ขอ* นอกเหนือจากการปรากฏในหน่วยสร้างสรรกรมการิตดังที่เห็นจากงานวิจัยฉบับนี้ ดังในตัวอย่างเช่น *ฉันใช้ช้อนขอหม้อข้าว* ยังสามารถปรากฏสลับการิตกับกระบวนการได้เมื่อใช้ในบริบทเฉพาะเช่นในประโยคที่ว่า *ข้าวขอหม้อ* เพื่อแสดงเหตุการณ์เชิงอุปลักษณะว่า *ข้าว* นั้นมีอยู่น้อยมากจนกระทั่งต้องกระทำกริยาการขอจากหม้อข้าวจึงจะสามารถเห็นได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงประวัติ (diachronic) เพื่อดูว่ามีคำกริยาคำอื่นที่มีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ดังกล่าวหรือไม่ รวมถึงเพื่อศึกษาว่าคำกริยาเหล่านี้ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงอะไรมาบางอย่างหรือไม่

3. งานวิจัยขั้นนี้ใช้ข้อมูลประโยคที่พบจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเป็นข้อมูลอ้างอิง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้ถึงแม้ว่าจะมีความครอบคลุมถึงข้อมูลทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน อย่างไรก็ตามอาจมีการปรากฏพฤติกรรมแบบอื่นๆ ที่ไม่พบจากคลังข้อมูล โดยอาจเป็นใช้ในบริบทที่จำเพาะมากๆ แต่เนื่องจากภาษามีความเป็นพลวัต ดังนั้นพฤติกรรมของคำกริยาเหล่านี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

4. การศึกษาการจำแนกประเภทของคำกริยาแยกส่วนในงานวิจัยขั้นนี้เป็นการศึกษาโดยผู้วิจัย มีสมมติฐานว่าการจำแนกประเภทของคำกริยาเป็นผลมาจากพฤติกรรมการปรากฏสลับหน่วยสร้าง อย่างไรก็ตาม หากศึกษาโดยมีสมมติฐานว่ามีคุณสมบัติอื่นที่มีผลต่อการจำแนกประเภทของคำกริยา

ผลการวิจัยจะมีความแตกต่างออกไป อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในหลายแง่มุม เพื่อเป็นการเติมเต็มข้อค้นพบให้กับความรู้ในแง่นี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2549). หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว สำหรับการวิจัยทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย *SPSS for Windows*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. (2554). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณลักษณะทางไวยากรณ์และการณลักษณะประจำคำ: การศึกษาแบบอิงคลังข้อมูลภาษา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรัชย์ หิรัญรัตน์. (2550). การศึกษาความหมายของคำว่า “เอา” ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุมธา. (2555). คลังคำ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2524). หลักภาษาไทย (อักขรวิธี วจีภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2551). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- วิภา วงศ์สันติวนิช. (2526). คำกริยากริตในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาส โทธิแพทย์. (2542). หน่วยสร้างกริตแบบวิเคราะห์ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายพิณ ศรีสุวรรณรัตน์. (2540). การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). หน่วยสร้างกรรมจาก หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมจาก (pp. 174-273). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2556). หน่วยสร้างกรรมจากในภาษาไทย : การวิเคราะห์ในแนวไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา. ภาษาและภาษาศาสตร์, 31(2), 1-34.

ภาษาอังกฤษ

- Ameka, F., & Essegbey, J. (2007). Cut and break verbs in Ewe and the causative alternation construction. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 241-250.
- Andrews, A. (1985). The major functions of the noun phrase. In Shopen (Ed.), (pp. 62-154). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bhat, D. N. S., & Ningomba, M. S. (1997). *Manipuri grammar*. Munich: Lincom.
- Bohnemeyer, J. (2007). Morpholexical relatedness and the argument structure of verbs of cutting and breaking. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 153-177.
- Bohnemeyer, J., Bowerman, M., & Brown, P. (2001). Cut and break clips. In S. C. Levinson & N. J. Enfield (Eds.), *Field Manual 2001, Language and Cognition Group, Max Planck Institute for Psycholinguistics* (pp. 90-96). Nijmegen: MPI.
- Bowerman, M. (2005). Why can't you 'open' a nut or 'break' a cooked noodle? Learning covert object categories in action word meanings. In L. G.-S. D. Rakison (Ed.), *Building object categories in developmental time* (pp. 209-245). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Broccias, C. (2001). Allative and Ablative At-Constructions. In M. Andronis, Christopher Ball, Heidi Elston and Sylvain Neuvel (Ed.), *CLS 37: The Main Session. Papers from the 37th Meeting of the Chicago Linguistic Society* (Vol. 1, pp. 67-82). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Brown, P. (2007). 'She had just cut/broken her head!': Cutting and breaking verbs in Tzeltal. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 319-330.
- Chafe, W. L. (1970). *Meaning and the structure of language*. Chicago: University of Chicago Press.
- Chen, J. (2007). 'He cut-break the rope!': Encoding and categorizing cutting and breaking events in Mandarin. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 273-285.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Clark, E. V. (2010). Adult offer, word-class, and child uptake in early lexical acquisition. *First language*, 30, 250-269.
- Comrie, B. (1981). *Language universals and linguistic typology: Syntax and morphology*. Chicago: University of Chicago Press.

- Coughlin, M. A., & Knight, W. (2007). *Confirmatory Factor Analysis: Using AMOS To Create a Measurement Model*
- Croft, W. (1990). *Typology and universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Croft, W. (1991). *Syntactic categories and grammatical relations the cognitive organization of information*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Croft, W. (1994). The semantics of subjecthood. In M. Yaguello (Ed.), *Subjecthood and subjectivity* (pp. 29-75). Paris: Ophrys.
- Croft, W. (1998a). Event structure in argument linking. In M. Butt & W. Geuder (Eds.), *The projection of arguments: lexical and compositional factors* (pp. 21-63). Stanford: Center for the Study of Language and Information.
- Croft, W. (1998b). The structure of events and the structure of language. In M. Tomasello (Ed.), *The new psychology of language: cognitive and functional approaches to language structure* (pp. 67-92). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Croft, W. (2012). *Verbs: Aspect and Causal Structure*. Oxford: Oxford University Press.
- Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DeLancey, S. (1984). An interpretation of split ergativity and related patterns. *Language*, 57, 626-657.
- DeLancey, S. (1985). Agentivity and syntax. In W. H. Eilfort, P. D. Kroeber, & K. L. Peterson (Eds.), *Papers from the Parasession on Causatives and Agentivity, Twenty-first Regional Meeting, Chicago Linguistic Society* (pp. 1-12). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Dowty, D. (1991). Thematic proto-roles and argument selection. *Language*, 67(547-619).
- Enfield, N. J. (2007). Lao separation verbs and the logic of linguistic event categorization. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 287-296.
- Essegbey, J. (2007). Cut and break verbs in Sranan. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 231-239.
- Fagan, S. (1992). *The syntax and semantics of middle constructions*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Fillmore, C. J. (1970). The Grammar of Hitting and Breaking. In R. Jacobs & P. Rosenbaum (Eds.), *Readings in English transformational grammar* (pp. 120-133). Washington, DC: Georgetown University Press.
- Fillmore, C. J. (1977). Topics in Lexical Semantics. In R. W. Cole (Ed.), *Current Issues in Linguistic Theory* (pp. 76 – 138). Bloomington: Indiana University Press.
- Fujii, Y. (1999). The story of “break”: Cognitive categories of objects and the system of verbs. In C. S. M. K. Hiraga, and S. Wilcox (Ed.), *Cultural, psychological and typological issues in cognitive linguistics* (pp. 313-332). Amsterdam: John Benjamins.
- Gaby, A. (2007). Describing cutting and breaking events in Kuuk Thaayorre. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 263-272.
- Gharib, H. (2011). *A semantic analysis of cut and break verbs in Sorani Kurdish*. Ph.D. Dissertation, University of Kansas.
- Givón, T. (1995). *Functionalism and grammar*. Philadelphia: John Benjamins.
- Goddard, C., & Wierzbicka, A. (2009). Contrastive semantics of physical activity verbs: ‘Cutting’ and ‘chopping’ in English, Polish and Japanese. *Language Sciences*, 31(1), 60-69.
- Goldberg, A. (1995). *Constructions: a construction grammar approach to argument structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- Greenacre, M. J. (1984). *Theory and Application of Correspondence Analysis*. London: Academic Press.
- Guerssel, M., Hale, K., Laughren, M., Levin, B., & White Eagle, J. (1985). A cross-linguistic study of transitivity alternations. In W. H. Eilfort, P. D. Kroeber, & K. L. Peterson (Eds.), *Papers from the parasession on causatives and agentivity at the twenty-first regional meeting* (pp. 48-63). Chicago, IL: Chicago Linguistic Society.
- Hale, K., & Keyser, J. (1987). *A view from the middle*. Lexicon Project Working Paper 10. Center for Cognitive Science: MIT Press.
- Hopper, P. J., & Thompson, S. A. (1980). Transitivity in Grammar and Discourse. *Language*, 56(1), 251-299.

- Iwasaki, S. (2002). *Japanese* (Vol. London Oriental and African Language Library 5). Amsterdam: John Benjamins.
- Iwasaki, S., & Ingkapirom, P. (2005). *A reference of Thai grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jackendoff, R. (1990). *Semantic Structures*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Keyser, S. K., & Roeper, T. (1984). On the Middle and Ergative Constructions in English. *Linguistic Inquiry*, 15, 381-416.
- Kroeger, P. R. (2010). The grammar of hitting, breaking and cutting in Kimaragang Dusun. *Oceanic Linguistics*, 49(1), 1-20.
- Lakoff, G. (1977). Linguistic gestalts *CLS 1977*, 10, 236-287.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar, Volumn 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1990). *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (1991a). *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (1991b). *Foundations of Cognitive Grammar, Volumn 2: Descriptive Application*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (2002). *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*. New York: Mouton de Gruyter.
- Levin, B. (1993). *English verb classes and alternations: A preliminary investigation*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Levin, B. (1999). Objecthood: An Event Structure Perspective. *CLS 35, Part 1*, 223-247.
- Levin, B. (2015). Semantics and Pragmatics of Argument Alternations. *Annual Review of Linguistics*, 1, 63-83.
- Levin, B., & Hovav, M. R. (1995). *Unaccusativity: At the syntax-lexical semantics interface*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Levin, B., & Hovav, M. R. (2002). Change of State Verbs: Implications for Theories of Argument Projection *Proceedings of the 28th Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* (pp. 269-280).

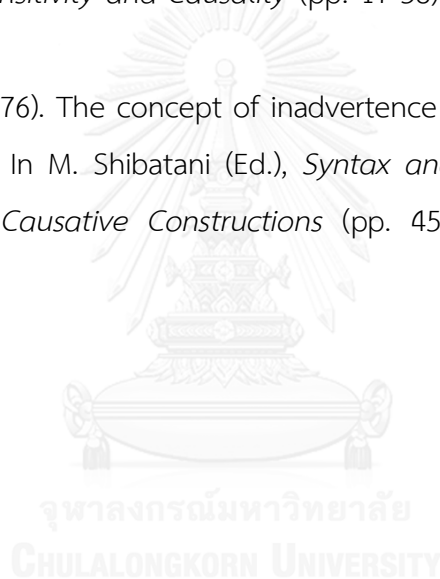
- Levinson, S. C. (2007). Cut and break verbs in Yéli Dnye, the Papuan language of Rossel Island. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 207-217.
- Lord, C. (1979). Don't you fall me down: Children's generalizations regarding cause and transitivity. *Papers and Reports on Child Language Development*, 17, 81-89.
- Lüpke, F. (2007). 'Smash it again, Sam': Verbs of cutting and breaking in Jalonke. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 251-261.
- Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Majid, A., Boster, J. S., & Bowerman, M. (2008). The cross-linguistic categorization of everyday events: A study of cutting and breaking. *Cognition*, 109(2), 235-250.
- Majid, A., Bowerman, M., Van Staden, M., & Boster, J. S. (2007). The semantic categories of cutting and breaking events: A crosslinguistic perspective. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 133-152.
- Marttila, V. (2009). Mincing Words: A Diachronic View on English Cutting Verbs. In J. Tyrkkö, R. McConchie, & A. Honkapohja (Eds.), *Proceedings of New Approaches to English Historical Lexis 2 (HEL-LEX 2)* (pp. 104-122). Somerville, Massachusetts: Cascadilla Proceedings Project.
- Massam, D. (1992). Null objects and non-thematic subjects. *Journal of Linguistics*, 28, 115-137.
- McMillion, A. (2006). *Lablie verbs in English: Their meaning, behavior and structure*. Ph.D. dissertation, Stockholm University.
- Næss, Å. (2007). *Prototypical Transitivity*. Amsterdam: John Benjamins.
- Næss, Å. (2011). Cutting and breaking in Äiwoo: event integration and the complexity of lexical expressions. *Cognitive Linguistics* 23, 23(2), 395-420.
- Narasimhan, B. (2007). Cutting, breaking, and tearing verbs in Hindi and Tamil. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 195-205.
- O'Connor, L. (2007). 'Chop, shred, snap apart': Verbs of cutting and breaking in Lowland Chontal. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 219-230.
- Palancar, E. (2007). Cutting and breaking verbs in Otomi: An example of lexical specification. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 307-317.

- Pinker, S. (1997). *How the mind works*. New York: W. W. Norton & Company.
- Premisrat, S. (1989). *Khmu: A Minority Language of Thailand (including "A Khmu grammar" and "A study of Thai and Khmu cutting words")*. Pacific Linguistics Series A 75. Canberra: The Australian National University.
- Pye, C. (1994). *Breaking concepts: Constraining predicate argument structure*. Unpublished manuscript. University of Kansas.
- Pye, C. (1996). K'iche' Maya verbs of breaking and cutting *Kansas Working Papers in Linguistics* (Vol. 21). Lawrence: University of Kansas.
- Pye, C., Loeb, D. F., & Pao, Y. Y. (1996). The Acquisition of Breaking and Cutting. In E. V. Clark (Ed.), *The Proceedings of the Twenty-seventh Annual Child Language Research Forum* (Vol. 27, pp. 227-236). Stanford: Center for the Study of Language and Information.
- Pye, C., Loeb, D. F., Redmond, S., & Richardson, L. Z. (1995). When Do Children Acquire Verbs? In E. V. Clark (Ed.), *The Proceedings of the Twenty-sixth Annual Child Language Research Forum* (pp. 60-70). Stanford: Center for the Study of Language and Information.
- Roberts, I. (1987). *The representation of implicit and dethematized subjects*. Dordrecht: Foris.
- Schaefer, R. P. (1979). Child and adult verb categories. *Kansas Working Papers in Linguistics* (Vol. 4, pp. 61-76). Lawrence, KS: University of Kansas.
- Shibatani, M. (1982). Japanese grammar and universal grammar. *Lingua*, 57(2-4), 103-123.
- Silverstein, M. (1976). Hierarchy of Features and Ergativity. In R. M. W. Dixon (Ed.), *Grammatical Categories in Australian Languages* (pp. 112-171). Canberra: Australian National University.
- Song, J. J. (2001). *Linguistic Typology: Morphology and Syntax*. Harlow: Pearson Education.
- Talmy, L. (1972). *Semantic structures in English and Atsugewi*. Ph.D. Dissertation, University of California at Berkeley.
- Talmy, L. (1976). Semantic causative types. In M. Shibatani (Ed.), *The grammar of causative constructions* (pp. 43-116). New York: Academic Press.

- Talmy, L. (1985). Lexicalization patterns: semantic structure in lexical forms. In T. Shopen (Ed.), *Language typology and syntactic description, Vol.3: grammatical categories and the lexicon* (pp. 57-149). Cambridge: Cambridge University Press.
- Talmy, L. (1988). Force Dynamics in Language and Cognition. *Cognitive Science*, 12, 49-100.
- Talmy, L. (1996). The windowing of attention in language. In M. Shibatani & S. A. Thompson (Eds.), *Grammatical Constructions: Their form and meaning* (pp. 235-287). Oxford: Oxford University Press.
- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics. Volume 1*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Taylor, J. R. (2002). *Cognitive Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Thepkanjana, K. (1986). *Serial Verb Constructions in Thai*. Ph.D. Dissertation, University of Michigan.
- Thepkanjana, K. (1992). Transitivity continuum in Thai *Proceedings of the Third International Symposium on Language and Linguistics* (Vol. 1, pp. 308-323). Chulalongkorn University. Bangkok. Thailand.
- Thepkanjana, K. (2000). Lexical Causatives in Thai. In A. a. F. v. d. L. Foolan (Ed.), *Constructions in Cognitive Linguistics* (pp. 259-281). Amsterdam: John Benjamins.
- Thepkanjana, K., & Uehara, S. (2005). The Verb of Breaking and its Semantic Variations in Context: A Contrastive Study of Thai and Japanese. In e. a. Vincent B.Y. Ooi (Ed.), *Words in Asian Cultural Contexts: Proceedings of the 4th Asialex Conference* (pp. 308-314). Department of English Language and Literature, Faculty of Arts and Social Sciences & Asia.
- Thepkanjana, K., & Uehara, S. (2007). Semantic extension of the verb of breaking in Thai and Japanese. *Manusya. Journal of Humanities*, 13(special issue), 95-114.
- Thepkanjana, K., & Uehara, S. (2009). Resultative constructions with “implied-result” and “entailed-result” verbs in Thai and English: a contrastive study. *Linguistics*, 47(3), 589-618.
- Tsunoda, T. (1985). Remarks on transitivity. *Journal of Linguistics*, 21, 385-396.

- Van der Leek, F. (1996). The English conative construction: a compositional account. In L. Dobrin, K. Singer, & L. McNair (Eds.), *CLS 32: The Main Session. Papers from the 32th Meeting of the Chicago Linguistic Society* (pp. 363–378). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Van Staden, M. (2007). Please open the fish: Verbs of separation in Tidore, a Papuan language of Eastern Indonesia. *Cognitive Linguistics*, 18(2), 297-306.
- Van Voorst, J. (1988). *Event Structure*. Amsterdam: John Benjamins.
- Vázquez Rozas, V. (2007). A usage-based approach to prototypical transitivity. In N. D. y. B. Cornillie (Ed.), *On Interpreting Construction Schemas. From Action and Motion to Transitivity and Causality* (pp. 17-38). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Vichit-Vadakan, R. (1976). The concept of inadvertence in Thai periphrastic causative constructions. In M. Shibatani (Ed.), *Syntax and Semantics. Volume 6: The Grammar of Causative Constructions* (pp. 459-476). New York: Academic Press.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวกที่ 2 รายการคำกริยาแสดงเหตุการณ์การแยกส่วนพร้อมความหมายของคำกริยาในหมวดหมู่ต่างๆ จากหนังสือคลังคำ

หมวดสรรพสิ่ง

ท๑๔๙ – ท๑๕๗ การผิดไปจากปกติ

ท๑๔๙ การแยกหรือเกือบแยกออกจากกัน

- ฉีก แยกออกจากกันเป็นแนวยาว [มักใช้แก่สิ่งที่เป็นผืนเป็นแผ่น] เช่น ผ้าฉีก, ปกฉีก
- ขาด แยกออกจากกันเป็นคนละส่วนด้วยลักษณะต่างๆ เป็นต้นว่า ขาดสะบั้น หมายถึงขาดอย่างเด็ดขาด เช่น แขนขาดสะบั้น, ขาดผิง หมายถึง สิ่งที่ยังติดขาดทันที เช่น เชือกขาดผิง, ขาดแควก หมายถึงขาดทันที มีเสียงดังเช่นนั้น เช่น ผ้าขาดแควก, ขาดกระจุก หมายถึง ขาดและแยกออกจากกลุ่ม เช่น เอาไม้หวดหญ้าขาดกระจุก, ขาดกระจาย หมายถึง ขาดและแยกออกไปหลายทิศทาง เช่น ฟันม่านขาดกระจาย
- แตก แยกออกจากกันเป็น 2 หรือ หลายชิ้น [มักเป็นเพราะถูกกระทบอย่างแรง] เช่น แก้วแตก, ลูกโป่งแตก, ยางแตก
- แตกแต่น แตกกระจายเป็นชิ้นเล็กๆ
- แหलग แตกเป็นผง เช่น มือแหलगด้วยแรงระเบิด
- ปรี แตกออกจากกันเล็กน้อย
- หัก แยกออกจากกันเป็น 2 ท่อน [มักเป็นเพราะพับงอหรือถูกกระทบอย่างแรง] เช่น กระดุกหัก, ไม้หัก

ท๑๕๐ การหลุดออก

- หลุด แยกจากสิ่งที่ติดอยู่ เช่น ของหลุดมือ, กระดุมหลุด, ดิ่งประตูหลุด
- ล่อน หลุดจากสิ่งที่ติดอยู่เป็นชิ้นหรือเป็นแผ่น เช่น สะเก็ดแผลล่อน, สีล่อน
- กะเทาะ แตกหลุดออกเป็นชิ้นหรือเป็นแผ่น เช่น ขามกะละมังกะเทาะ, กระเบื้องกะเทาะ

ท๑๕๑ การที่ส่วนริมขาดหรือแตกหลุด

- แหวง ริมบางส่วนขาดหายไป
- วุ้น ส่วนริมขาดออกมาจนดูรุ่งริ่ง
- ลี ของเป็นปุ่มเป็นแ่งแตกไปเล็กน้อย
- บิ่น ส่วนริมแหวงไปเล็กน้อย เช่น ฟันบิ่น, มีดบิ่น, ขามปากบิ่น

เห็น ส่วนริมแตกหลุดจนเกือบหมดหรือถูกตัดจนหมด

ท๑๕๓ การที่ส่วนผิวหลุดออก

ลอก เปลือกหรือผิวหลุดออก เช่น ผนังลอก

ถลอก ผิวหลุดออกเพราะถูกกระทบ เช่น แขนถลอก

เปิก ผนังหรือเล็บเล็กขึ้น เช่น ผนังเปิก, เล็บเปิก

ท๑๕๔ การที่ส่วนปลายขาดหายไป

ด้วน ไม่มีส่วนปลาย เช่น หางด้วน, ยอดด้วน

กุด สั้นมากเพราะไม่มีส่วนปลาย เช่น มือกุด

ท๒๑๐ - ท๒๒๔ สภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น

ท๒๑๕ สภาพที่แยกกัน

แยก ไม่รวมกัน เช่น แยกกันอยู่คนละพวก

กระจาย สภาพที่แยกกันไปหลายทิศทาง เช่น แก้วแตกกระจาย

กระจัดพลัดพราย แยกกันไปหาไม่พบ เช่น ข้าวของกระจัดพลัดพราย

กระจัดกระจาย แยกกันไปหลายทิศทาง ไม่เป็นระเบียบ เช่น ของเกลื่อนกระจัดกระจาย

กระจุย สิ่งที่เป็นเส้นหลุดออกจากกันดูยุ่งเหยิง เช่น เจ้าต่างถูกกัดจนกระจุย, ฟ้าขาดกระจุย

กระจุยกระจาย หลุดออกมาดูยุ่งเหยิงและอยู่กระจายไป เช่น รื้อคันข้าวของกระจุยกระจาย

เลเพลาดพาด ซ้อนทับกันบ้าง กระจายกันบ้าง ไม่เป็นระเบียบ เช่น ทิ้งเสื้อผ้าเลเพลาดพาด

อี่เหละเขละขละ อยู่ที่ต่างๆ ไม่เป็นระเบียบ เช่น วางข้าวของอี่เหละเขละขละ

หมวดมนุษยกับสรรพสิ่ง

ร๑ - ร๑๓๗ มนุษย์กับสิ่งต่างๆ ทั่วไป: การสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลง

ร๔๐ - ร๗๒ การทำให้เปลี่ยนแปลงลักษณะและสภาพ

ร๔๐ การทำให้เปลี่ยนขนาด

ตัด, ตัดทอน ทำให้สั้นลง เช่น ตัดข้อความ

ร๔๒ การทำให้อยู่ในลักษณะแบนแผ่

- แบ ทำให้อยู่ในลักษณะแบนแผ่ เช่น แบนมือ, แบนไฟ
 แผ่ ทำให้ขยายหรือกระจายกว้างออกไปและมีลักษณะแบน เช่น แผ่หาง
 คลี่ ทำให้สิ่งที่มี้วนหรือพับอยู่แผ่ออก เช่น คลี่พัด

ร๔๔ การทำให้ส่วนที่ติดกันแยกออก

- แหก แยกออกโดยแรง เช่น แหกตาหลอก
 แปะ แยกออกทำให้แฉ่ เช่น แปะหนังสือ, แปะออกเสื่อ
 แบ ริมโดยรอบแยกออกจากกัน ทำให้แบน
 แผ่ ริมโดยรอบเหยียดออกแยกจากกันทำให้แบน (แยกออกจากจุดศูนย์กลาง)
 แฉ้ม แฉยออกเล็กน้อย
 กาง แยกให้เหยียดออก เช่น กางแขน, กางร่ม
 บาน ปลายกว้างออก เช่น กระจงปรงบาน
 ผาย ปลายค่อยๆ กว้างออก เช่น ตะโพนผาย
 สยาย ทำให้แผ่กระจาย
 ถ่าง แยกให้ห่างจากกัน เช่น ถ่างขา
 ้ง่าง แยกให้อ้าออกตรงส่วนปลาย เช่น ้ง่างมิด

ร๔๖ การทำให้บางส่วนแยกออกไป

- หัก งอโดยแรงให้แยกจากกัน เช่น หักไม้
 ตัด ทำให้ขาดด้วยของมีคม เช่น ตัดใบกุยช่ายเป็นท่อนสั้นๆ, ตัดกิ่งกุหลาบ
 เกี่ยว ตัดด้วยเกี่ยว เช่น เกี่ยวข้าว, เกี่ยวแฝก
 สกัด ตัดของแข็ง เช่น เหล็ก หิน ให้เป็นร่องรอยหรือให้ขาดออกจากกัน เช่น สกัดหินจาก
 ภูเขา, ใช้สิ่วสกัดหัวตะปูออก
 จำเริญ ตัด [ใช้เฉพาะ] เช่น จำเริญงาช้าง
 สิ้น ตัด [ใช้เฉพาะ] เช่น สิ้นเสา
 รอน ตัด [ใช้เฉพาะ] เช่น รอนทอง, รอนพิน
 ราน ตัด [ใช้เฉพาะ] เช่น รานกิ่งไม้
 บั่น ตัด [ใช้เฉพาะ] เช่น บั่นคอ
 ห้ำ ตัดเร็วๆ ให้สั้น เช่น ห้ำผม, ห้ำชายกระจง

- ทอน ตัดให้เป็นท่อนๆ เช่น ทอนพืง
- ลิด ทำให้ส่วนที่ยื่นเกะกะหลุดออก เช่น ลิดกิ่งไม้, ลิดหนาม
- เฉือน ใช้มีดเป็นต้นทำให้บางส่วนขาดออก เช่น เฉือนเนื้อตรงริมๆ
- เชือด ใช้มีดเป็นต้นทำให้บางส่วนขาดออกโดยแรง เช่น เชือดพังผืดทิ้ง
- ซอย หั่นถี่ๆ เช่น ซอยหอม
- หั่น ตัดโดยมีสิ่งรองรับ เช่น หั่นพริกชี้ฟ้า เกลียงยาว, พริกแดงหั่นฝอย, หั่นข่าเป็นแว่นๆ, ปลาแห้งหั่นขวางริ้วบางๆ, เห็ดกระป๋องหั่นหนาๆ, ขนมปังหั่นบางๆ, เครื่องในหั่นพอดีคำ, ผีวมะกรูดหั่นละเอียด, เห็ดหอมหั่นเป็นเส้นยาวๆ, หั่นเกี๊ยมไฉ่แฉลบเป็นชิ้นใหญ่
- สับ ฟันโดยแรงและเร็ว เช่น สับไก่ทั้งกระดูก, สับมะละกอ
- เฉาะ ฟันลงแล้วบังคับให้หลุดออก เช่น เฉาะฝรั่ง, เอาขวานเฉาะไม้ที่งามได้ขนาด
- แล่ นอนมีดเฉือนเป็นแผ่นบางๆ เช่น แล่เนื้อ
- กรีด ใช้มีดทำให้ชิ้นไม้ฉีกออกไป เช่น กรีดพืง
- จัก ใช้มีดทำให้แตกออกเป็นเส้นบางๆ หรือเป็นแฉก หรือหยักๆ คล้ายพืงเลื่อย เช่น จักดอก, จักกระชายเป็นดอก, จักโคนต้นหอมให้เป็นฝอย
- สอย ใช้มีดเล็กๆ สอดเข้าไปในพุงปลาแล้วกรีดให้ขาด เรียกสอยพุงปลา
- ผ่า ใช้มีดหรือขวานทำให้แยกออกจากกันตามยาว เช่น ผ่าแดงโม
- เจียน เฉือนให้ริมเรียบและได้รูปตามที่ต้องการ เช่น เจียนหมาก
- ฉีก ใช้มือทำให้ขาดออกหรือแยกออกจากกัน เช่น ฉีกผ้า, ฉีกไก่, ฉีกทุเรียน
- เด็ด ใช้เล็บหรือปลายนิ้วทำให้หลุดออก เช่น เด็ดด้าย, เด็ดผักชี, เด็ดหัวกุ้ง
- บี ใช้มือทำให้สิ่งที่อ่อนและไม่เหนียวหลุดออกบางส่วน เช่น บีขนมปัง
- เขาะ ใช้ปลายมีดหรือนิ้วที่มลงแล้วดันให้ส่วนที่อยู่ข้างใต้หลุดขึ้นมา เช่น เขาะแดงกวางให้เป็นร่องรอบผล, ใช้นิ้วมือเขาะเนื้อปลาให้หลุดจากก้าง
- เลาะ แยกให้หลุดจากกันทีละน้อย เช่น เลาะปีกไก่
- กะเทาะ ทำให้ล่อนหลุดออกโดยใช้ของหนักหรือมีดใหญ่ทุบหรือฟันแรงๆ เช่น กะเทาะเม็ดบัว
- ฝน ถูให้หลุดออกทีละน้อย เช่น ฝนหมัก, ฝนทั้ง

กัด ใช้ฟันเน้นโดยแรงให้ขาด เช่น กัดชมพู

ร๔๗ การทำให้ส่วนนอกหลุดออก

- ปอก ใช้มีดหรือมือทำให้เปลือกหลุดออก เช่น ปอกไข่, ปอกมะม่วง
- ลอก ใช้มือดึงให้สิ่งซึ่งเป็นแผ่นบางๆ มีเปลือกและหนังเป็นต้นหลุดออก เช่น ลอกเปลือกมันฝรั่ง, ลอกหนังปลาทุ
- ถลก ดึงให้เล็กขึ้นและหลุดออกมา เช่น ถลกหนัง
- ถาก ฟันเอาเปลือกหรือส่วนนอกออก เช่น ถากเปลือกไม้
- ซ้อม ต้าข้าวกลิ้งให้เยื่อรำหลุดจากเมล็ดข้าว เช่น ซ้อมข้าวกลิ้งจนขาว
- สี บดข้าวเปลือกด้วยเครื่องสีให้เปลือกแตกหลุดออก เช่น สีข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร

ร๔๘ การทำให้สิ่งภายในหลุดออกหรือกลับออกมา

- ควัก ใช้มือหรือเครื่องมือสอดลงตักเอาสิ่งภายในออกมา เช่น ควักไส้ปลา, ควักกะปิ
- คว้าน ใช้สิ่งมีคมแทงลงแล้วเคลื่อนไปโดยรอบเป็นวงกว้างเพื่อเอาสิ่งภายในออกมา เช่น คว้านเงาะ, คว้านมะพร้าว, คว้านท้อง
- ปลี่ยน ปลี่ยนเปลือกผลไม้เอาเนื้อในเข้าปาก หรือปลี่ยนเมล็ดผลไม้ออกจากปาก เช่น ปลี่ยนลำไย ปลี่ยนเมล็ดน้อยหน่า

ร๕๒ - ร๕๖ การทำให้เปลี่ยนลักษณะพื้นผิว

ร๕๒ การทำให้เป็นรอย

- ควั่น ใช้คมมีดทำให้เป็นรอยโดยรอบ เช่น ควั่นอ้อยเป็นข้อๆ
- บั้ง ใช้คมมีดทำให้เป็นรอยตามขวาง เช่น บั้งปลา
- กรีด ใช้สิ่งมีคมเช่นเล็บหรือมีดทำให้เป็นรอยหรือขาดออก เช่น กรีดไข่เป็นกลีบสับหว่างกัน
- บาก ฟันให้เป็นแผลเป็นรอยหรือเป็นทางเข้าไป รอยมีขนาดใหญ่กว่ารอยกรีด เช่น บากไม้
- ตะกุก ใช้สิ่งมีคมเช่นเล็บข่วน เช่น ตะกุกหน้าคู่ปรับ

ร๗๐ การทำให้เปิด

- เปิด เอาสิ่งที่ปิดกันออก เช่น เปิดประตูผาง, เปิดฝั้ว, เปิดอ้า
- แง้ม เปิดออกเล็กน้อย เช่น แแง้มหน้าต่างดู

ฝอย ทำให้สิ่งที่ปิดเคลื่อนขึ้นแต่น้อยพอเป็นช่อง เช่น ฝอยผ้าห่ม

ร๘๐ - ร๑๐๙ การทำให้เหมือน เข้าชิด ติดกัน และแยกออก

ร๑๐๖ การทำให้ไม่ติดกันแน่น

คลาย ทำให้สิ่งที่ยึดติดกันแน่นเคลื่อนออกจากกัน เช่น คลายมือ, คลายนอต

แก้ ทำให้คลายจากลักษณะที่แน่นที่ติดขัดหรือที่เป็นเงื่อนเป็นปมอยู่ เช่น แก้ปม, แก้เงื่อน

ร๑๐๗ การทำให้แยกออก

แบ่ง ทำให้เป็นส่วนๆ เช่น แบ่งอาหาร, แบ่งเงิน

แยก เอาออกจากกัน เช่น แยกคู่ต่อสู้, แยกธาตุ

แบ่งแยก แบ่งออกจากกันเป็นคนละส่วน เช่น แบ่งแยกโฉนดที่ดิน

แยกแยะ กระจายออกให้เห็นชัดเจน

แหวก แยกให้เป็นช่อง เช่น แหวกม่าน

จำแนก ทำให้เป็นพวกๆ ตามชนิด เช่น จำแนกบุคคลเป็น 2 ประเภท

สกัด แยกเอาสารที่ต้องการออกมา เช่น สกัดน้ำมัน, สกัดยาง

ถลุง แยกโลหะออกจากสินแร่โดยใช้ความร้อน เช่น ถลุงเหล็ก

ร๑๐๘ การทำให้สิ่งที่ติดอยู่หลุดออก

ปลด ทำให้หลุดออก [ใช้แก่สิ่งที่เกี่ยวแขวนหรือขัดอยู่เป็นต้น] เช่น ปลดห่วง, ปลดม่าน, ปลดลูกศร

สำรวจ ทำให้สิ่งที่ไม่ต้องการหลุดออก เช่น สำรวจสี, เอาผ้าเช็ดเท้าไปแช่น้ำสำรวจโคลนออก

ถอด ดึงสิ่งที่สวมหรือหุ้มให้หลุดออก เช่น ถอดหมวก, ถอดกระดุกดินเปิด

ขูด ขูดสิ่งที่ติดอยู่ให้หลุดออก เช่น ขูดเกี๊ยวปลา, ขูดข้าวก้นหม้อ

แซะ ใช้เครื่องมือแบนๆ เช่น ตะหลิวหรือเสียวค้อยๆ สอดไปภายใต้แล้วซ้อนขึ้นให้หลุดล่อนจากที่เดิม เช่น แซะขนมเบื้อง, แซะดิน

แกะ ใช้มือหรือสิ่งที่มีปลายแหลมทำให้สิ่งที่ติดกันหลุดออก เช่น แกะกระเทียบเป็นกลีบๆ, แกะกระดองปู

แคะ ใช้เล็กมือหรือสิ่งที่มีปลายแหลมทำให้สิ่งที่อยู่ในซอกในรูหลุดออก เช่น แคะเล็บ, ฝาพริกแคะเม็ด

หมวด มนุษย์

ฉ๑ - ฉ๑๘๗

ฉ๑๑๐ - ฉ๑๒๕ การแต่งกาย

ฉ๑๑๓ การทำให้ผมหรือขนหลุดไป

- โกน   ทำให้ผมหรือขนหลุดไปโดยใช้มีด เช่น โกนผม, โกนคิ้ว
- แฉก   โกนผมพอให้เสีจจๆ เช่น แฉกเข้าไปครึ่งหัว
- กัน   โกนให้เป็นแฉงงาน เช่น กันจอน, กันท่ายทอย, กันคิ้ว
- ถอน   ทำให้หลุดขึ้น เช่น ถอนพิน ถอนหญ้ำ (ร๑๒๖ การทำสิ่งที่ติดให้เคลื่อนขึ้น)

ฉ๑๑๔ การตัดผม

- ตัด   ทำให้ผมสั้นลง เช่น ตัดผมสั้น
- กล้อน   ตัดผมหรือขนให้เกรียน เช่น ถูกครูกล้อนผมเสียสั้น
- ขริบ   ตัดปลายผมออกเล็กน้อย เช่น ขริบผมแฉวหลังหู
- เล็ม   ขริบผมที่โผล่แพลมออกมา เช่น เล็มผมแฉวหลังหู
- ซอย   ตัดแต่งผมให้มีรูปทรงต่างๆ เช่น ซอยผมทรงบ๊อบ

ฉ๑๒๓ การทำให้สิ่งที่สวมหรือคลุมไว้หลุดออก

- ถอด   ดึงสิ่งที่สวมหรือหุ้มให้หลุดออก เช่น ถอดหมวก
- เปลื้อง   เอาเครื่องนุ่งห่มหรือฝ้คลุมออก เช่น เปลื้องฝ้ห่มออกจากไหล่
- แก้   ถอดเครื่องนุ่งห่มออก เช่น แก้กางเกง

ภาคผนวกที่ 3 รายการคำกริยาแสดงเหตุการณ์การตัดในภาษาไทยพร้อมความหมายที่ใช้ในงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat 1989)

คำกริยา	ความหมาย
บาก	ใช้สิ่งมีคมเช่นมีดหรือขวานเป็นต้นฟันสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นต้นไม้ให้เป็นแผลเป็นรอยหรือเป็นทางเข้าไป
บั่น	ตัดให้สั้น, ตัดให้เป็นท่อน ๆ มักใช้กับอวัยวะส่วนต่างๆ เช่น บั่นหัว บั่นแขน บั่นขา
บาด	ทำให้ร่างกายเกิดเป็นแผลหรือรอยขีดข่วนโดยไม่ได้ตั้งใจอย่างของมีคมบาด เช่น มีดบาด แก้วบาด
จัก	เอาคมมีดผ่าวัตถุตามยาวให้เป็นเส้นบางๆ เช่น ไม้ไผ่หรือหวาย หรือใช้กับการตัดแต่งผักต่างๆ โดยใช้การตัดตามยาว (เช่น จักต้นหอม จักพริก เป็นต้น) หรือตัดเป็นแฉก เป็นหยัก คล้ายฟันเลื่อย (เช่น จักแตงกวา เป็นต้น)
จาม	ฟันลงไปเต็มที่โดยใช้เครื่องมือมีคมขนาดใหญ่ เช่น ขวาน ใช้กับสิ่งต่างๆ เช่น จามหัว จามต่อไม้ เป็นต้น
เจาะ	ทำให้เป็นช่องหรือรูโดยใช้เครื่องมือมีคมปลายแหลม
เจียก	ตัดท่อนไม้ตามยาวให้เป็นฟัน
เจียน	ตัด ขริบ หรือเฉือนไปตามแนวโค้งหรือริมของวัตถุที่มีลักษณะบางให้ได้รูปตามที่ต้องการ เช่น เจียนพลู เจียนใบตอง กระจดาษา ผ้า เป็นต้น
เจียน	ตัดอวัยวะของร่างกายออกจากกัน (มักใช้ในบริบทติดตลกหรือทำนองเย้ยหยัน)
เจียรระโน	ตัดเพชรพลอย แก้ว หรือหินให้เป็นเหลี่ยมมุมหรือรูปตามต้องการ
จอบ	สับหรือฟันโดยแรงด้วยเครื่องมือมีคม เช่น จอบ เป็นต้น
เฉาะ	เอามีดสับลงเป็นที่ๆ เฉาะที่ต้องการแล้วจึงตัดให้แยกออกโดยใช้ส่วนปลายของเครื่องมือใบมีด มักใช้กับผลไม้ เช่น เฉาะมะม่วง เฉาะเปลือกมะพร้าว เป็นต้น
เฉือน	เชือดแบ่งเอาแต่บางส่วน
เชือด	ใช้ของมีคมเช่นมีดโกนกระทำในลักษณะการเลื่อยให้ลึกเข้าไปในเนื้อ เช่น เชือดคอ เชือดข้อมือ
แฉลบ	ตัดเอาเศษบางๆ ออกจากชั้นผลไม้ ผัก เนื้อ หรือกระจดาษา เป็นต้น โดยวัตถุประสงคเพื่อการตกแต่งให้สวยงามหรือเพื่อลดตำหนิหรือเพื่อทำให้พื้นผิวเรียบ
ฉลุ	ตัดให้เป็นลายไปตามวัสดุเนื้อบาง เช่น ไม้ ผ้า เป็นต้น

ชำแหละ	แลหรือตัดอวัยวะสำคัญของมนุษย์หรือสัตว์ให้ออกเป็นส่วนๆ
คาย	ใช้มีดหรือจอบเป็นต้นถากต้นหญ้าเพื่อให้เตียน
ฟัน	เอาของมีคมขนาดใหญ่ เช่น ดาบ ฟาดลงไป
ฝาน	ตัดชิ้นผักหรือผลไม้ต่างๆ ไปตามแนวขนาน
หั่น	ตัดเนื้อ ผลไม้ หรือผักเป็นชิ้นบางหรือหนาก็ได้ไปตามแนวตั้ง
แกะ, แกะสลัก	ตัดที่ผิวของไม้หรือผลไม้และผักให้สวยงาม
โกน	ตัดผมหรือขนให้หมด
เกี่ยว	ตัดต้นหญ้าหรือข้าวโดยใช้เคียว
กรีด	ตัดให้เป็นรอยยาวโดยใช้วัตถุมีคมไปบนวัสดุที่มีเนื้อบางหรือตัดเข้าสู่พื้นผิวของวัตถุ
ขูด	ทำให้เกล็ดปลาหลุดออกจากกัน
ขุด	ขุดหลุมหรือโพรงจากขอนไม้เพื่อทำให้เป็นเรือหรือครกเป็นต้น
ขูด	เอาของมีคมเป็นต้นครูดกับพื้นผิวของวัตถุ เช่น เอาช้อนขูดมะพร้าว เอาเล็บขูดขี้ผึ้ง, ครูดสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับของมีคม เช่น เอามะพร้าวไปขูดกับกระทาย.
โค่น	ตัดต้นไม้, ทำให้ต้นไม้ล้มลง
ขริบ	ตัดเล็มวัตถุที่บางโดยใช้ปลายกรรไกร มักใช้กับการตัดแต่งให้สวยงาม
ควั่น	ทำให้เป็นรอยด้วยคมมีดโดยรอบ.
คว้าน	เอาสิ่งที่มีคมแหวกให้กว้าง, แหวกให้เป็นช่องเพื่อเอาส่วนข้างในออก เช่น คว้านผลไม้ปราง คว้านไส้, ทำให้กว้าง เช่น คว้านคอเสื้อ.
ลิด	ตัดกิ่ง ใบ หรือหน่อออกจากลำต้นหรือกิ่งก้านของพืช
แล่	นอนใบมีดแล้วเฉือนเอาออก, ตัดชิ้นเนื้อในแนวนอนให้เป็นแผ่นบาง หรือตัดกระดูกอ่อนหรือเนื้อออกจากกระดูก
เล็ม	ตัดแต่ริมหรือปลายของวัสดุที่มีลักษณะบางที่ละน้อย เช่น เล็มผม เล็มยอดกระถิน
เหลา	ทำให้ไม้เกลี้ยงเกลาหรือทำให้แหลมด้วยเครื่องมือใบมีด เช่น เหลาตอก เหลาดินสอ
เลาะ	เอาสิ่งที่ทำให้วัตถุติดกันอยู่ออก เช่น เลาะตะเข็บ เลาะผ้า หรือเลาะเนื้อจากกระดูก
เลื่อย	ตัดไม้เป็นท่อนๆ ด้วยเลื่อย
ปาด	เอาส่วนที่ไม่ต้องการออกโดยใช้วิธีฝานต่างๆ โดยเร็ว เช่น ปาดเนื้อ ผลไม้ หรือผัก หรือตัดหัวของสัตว์ใหญ่ออกโดยใช้มีดคมและยาว
ปอก	เอาเปลือกหรือสิ่งที่ห่อหุ้มออก เช่น ปอกเปลือกผลไม้

ผ่า	ทำให้แยกออกจากกันครึ่งหนึ่งด้วยเครื่องมือมีคม เช่น มีดหรือขวาน เช่น ผ่าฟัน
ราน	ตัดหรือฟันกิ่งไม้ ออก
สिन	ตัดหรือฟันให้ขาด เช่น สินปลายไม้ สินมือ สินเท้า
ไส	ทำให้เคลื่อนที่ในแนวนอนไปบนพื้นที่ราบของเครื่องมือที่มีใบมีดติดอยู่ทำให้แยกส่วนออกจากกัน เช่น ไสไม้ ไสน้ำแข็ง
สับ	เอาของมีคมเช่นมีดหรือขวานฟันลงไปโดยแรงหรือขยี้ ๆ เช่น สับกระดูกหมู สับมะละกอ
เซาะ	ค่อยๆ ตัดให้เป็นร่องตามแนวยาวของวัตถุ หรือค่อยๆ ทำให้กร่อนหรือร่อยหรอยเข้าไปทีละน้อย เช่น น้ำเซาะตลิ่ง เซาะรูให้กว้าง
เสียม	ทำให้ส่วนปลายของไม้แหลม เช่น เสียมไม้
สกัด	ตัดหรือกะเทาะของแข็งเช่นเหล็ก หิน ให้เป็นร่อง รอย ทะลุ หรือให้ขาดจากกัน
ตัด	ตัดวัตถุด้วยเครื่องมือมีคม (โดยปกติไม่ใช้กับวัตถุที่เป็นอาหาร)
แทง	เอาเครื่องมือปลายแหลมทิ่มหรือปักเข้าไป
ฉาก	ตัดชิ้นบางๆ ออกจากพื้นผิวของวัตถุของแข็ง เช่น ฉากเปลือกไม้ออกจากต้น
ฉาง	ใช้มีดตัดหญ้าหรือต้นไม้เตี้ยๆ ให้เตียน
ทอน	ตัดวัตถุเช่นไม้ยาวๆ ให้สั้นลงหรือตัดให้เป็นท่อน
เถื่อ	ฉีกหรือเชือดลงไปอย่างแรงด้วยของมีคม

ภาคผนวกที่ 4 การปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผลกับคำกริยาแสดงการกระทำประเภทอื่นๆ ที่พบจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

คำกริยาแยกส่วนแสดงเหตุการณ์ผล	คำกริยาแสดงเหตุการณ์เหตุ
กระจัดกระจาย	ตวัด พัด คั่น
กระจาย	พัด ต่อย ฉีก ตี แปรรง กวัก ทูบ สะบัด ลูบ
กระจาย	พ่น ฉีก เตะ เป่า คู้ย ยิง เจาะ กัด
กระจาย	คั่น ดึง ทะลุ
กาง	แบ ดัน ดึง สะบัด คลี่ เหวี่ยง
กัด	กัด ตัด
ขาด	บั้ง ตัด กระทบ ทำร้าย กรีด พ่น ฉีก ปาด กัด ตวัด โดน บีบ ฉีก เตะ
คลาย	ขยับ
โค่น	ตัด พัด
แง้ม	เปิด
ฉีก	กระทบ ข่วน ขยี้ม
ด้วน	ไหม้
แตก	ทุบ ปา โยน ตก หกล้ม ปะทะ คีบ ต่อย แกะ ชก กระทบ กระทบ ฟาด เขี่ยบ บี ตี เคี้ยว เตะ ยิง อม ขบ อัด หล่น ตอก ตีด จิ้ม ปัด
ถลอก	ดึง เกา แคะ แกะ ชูด
ถ่าง	เปิด
บาน	ตัม เหวี่ยง
ป็น	กระทบ พ่น
แบะ	ทับ ฟาด ทูบ
ปริ	ฟาด ดัน
เปิด	ผลัก
แผ่	คลี่ ปาด เหวี่ยง ถลอก เท
แยก	ถ่าง กัด กระทบ บั่น

ล่อน	แฉะ
วิน	กระชาก เขี่ย
สยาย	ตี สลัด สะบัด ปล่อย กาง
หลุด	ตัด ตึง ฉุด กระชาก ตี ถอย สะบัด เปิด สลัด แฉะ ทูบ ปล่อย กะเทาะ เลื่อน กัด แฉะ ฉีด ลอก ชัด แคะ ค้ำาน ดัน กระตุก ขยับ สอย จับ กระพริบ เขย่า บิด ต่อย ปัด ภู หมุ่น สับ เหยียบ
หัก	บีบ กระทบ กระแทก ทูบ เตะ ทำร้าย ถีบ ยิง เหนี่ยว ถู ขัด กัด ต่อย ตี ปัด ชน
เหี้ยน	ตัด หั่น โคน
แหก	ฉោះ ตบ
แหลกล	ฉีก บีบ ทูบ กระทบ เคี้ยว โขลก บด กระแทก ต่ำ สับ ฟาด ขยำ ขยี้ คลุกเคล้า บี ยี
แหวง	กิน แดก กัด ตัด
อ้า	พืด เปิด ซัก

ภาคผนวกที่ 5 ความถี่ของการปรากฏของคำกริยาแยกส่วนในหน่วยสร้างที่แตกต่างกันจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ

คำกริยา	จำนวน พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- การีต	ก่อนผล		การีตกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กั่ว)	กรรม กรรมวา น- การ	กรรม (กรรมของ บุพบทลี= เป้าหมาย)	มีฉนิม- กรรม	กรรม- วาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
กระจัด- กระจาย	153	39		6				33				
กระจาย	1000	108	3	16		1	6	82				
กระจุก	34	16		10				6				
กระจุก- กระจาย	14	6		3				3				
กรีต	338	71	40	3		4				16		8
กาง	553	368	268	19	8	1	2	35				7
กุด	176	10		4				6				
เกี่ยว	680	26	17	5							1	3
แก้	1000	7	4	3								
แกะ	689	310	190	105		2					7	6

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อนผล		การีตกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	กรรม กระบวน- การ	กรรมของ บุพบทสี่= เป้าหมาย)	มีขนิม- กรรม	กรรม- วาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
โกน	169	83	74	3		1					3	2
ขริบ	23	10	10									
ขอด	54	18	13	1		1		2	1			
ขาด	1000	129			22		9	98				
ขุด	1000	303	134	142					14		3	10
ขูด	152	26	3	13					2		4	4
คลาย	721	87	21	26	1		1	19				
คลี่	241	71	30	32	2	1	1	2				3
ควัก	233	119	77	38		1						3
ควั่น	10	4	1	2					1			
คว้าน	22	9	3	4		1			1			
แคะ	77	45	36	6					1		1	1

คำกริยา	จำนวน พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อนผล		การตีกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ การ	อาการของ บุพบทวิ- เป้าหมาย)	มีชนิด- กรรม	กรรม- วาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
โศคน	505	115	12	43	42			10			2	6
จ้าง	47	41	24	13				3			1	
แถม	90	62	24	13	1	1		9			2	2
จัก	1000	8	4	4								
จาม	125	3	3									
เจาะ	1000	360	247	109								4
เจียก	2	2		2								
เจียน	87	10	8	1		1						
เจียน	16	2	1									1
เจียรไน	373	80	57	13						3		7
จดดู	80	33	12	21								
ฉีก	456	175	77	23	3	4	1	33			7	17

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ประมวลที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อนผล		การวัดกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ การ การ	อาการ (กรรมของ บุพพทวิ= เป้าหมาย)	มีชนิม- กรรม	กรรม- จาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
เฉาะ	30	15	12	1							1	1
เดือน	180	27	13	6						4	1	3
แฉลบ	42	6	2			3				1		
ชำแหละ	53	15	9	1							2	3
เชือด	153	18	15	1						1		1
ชอย	1000	18	9	6								3
เซาะ	76	36	9	14						6		7
แซะ	52	17	9	5			2				1	
ตาย	75	11	11									
เตี๊ยะ	406	71	63	4							1	3
ตัด	1000	228	151	36			10			6	12	13
แตก	1000	225			65		17	26	117			

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อผล		การติดต่อกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ กระบวน- การ	อาการ (กรรมของ บุพบทวลี= เป้าหมาย)	มีชนิม- กรรม	กรรม- จาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
ถือ	58	41	24	13	1	1			1		1	1
ถืออก	138	43			8	1			34			
ถือสูง	65	2	2									
ถือด	939	614	336	221							10	17
ถือบน	1000	52	36	14	1					1		
ถือก	23	10	5	3	1					1		
ถือาง	89	65	55	1	2							7
ถือ่าง	32	23	11	2	3	1		1	5			
ถือือ	15	8	5								1	2
ถืออน	164	5	1	2	2							
ถือาง	419	155	35	91	2					12		15
ถือั้ง	132	6	1	3	2							

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- การีต	ก่อผล		การีตกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ กระบวน- การ	อาการ (กรรมของ บุพพทวิ= เป้าหมาย)	มีชนิม- กรรม	กรรม- จาก
				การียา แสดงเหตุ	การียา แสดงผล	การียา แสดงเหตุ	การียา แสดงผล					
บั้น	16	11	7	1		1				1		1
ปาก	58	3	1			1				1		
บาท	142	53	24							1	2	16
ปาน	978	125			1		3	4	117			
ปี	240	10	3	5							2	
ปิ่น	13	8			3				5			
แป	255	76	73				1		2			
แปง	1000	33	23	6	3							1
แปะ	46	12	2	2	3			1	4			
ปริ	34	22			2		2	1	17			
ปลต	457	167	94	65		3					2	3
ปอก	126	81	70	7						1	3	

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- การิต	ก่อนผล		การิตกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ การ	อาการของ บุพพทวิ= เป้าหมาย)	มีชณิม- กรรม	กรรม- วาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
ปาด	270	207	180	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล			2		2
เปลือง	132	18	8									2
เปิด	1000	277	200	32	3		1	27			5	9
ผ่า	394	135	105	21		1					3	5
ผาย	88	62	45					3	14			
เผยอ	55	31	8					3	18			
แผ่	502	94	11	12	7		5	2	46			
ฝน	1000	6	6									
ฝน	25	11	4	6		1						
พิน	1000	113	76	6		4				3	8	16
แยก	1000	63	23	15	3		3	4				
แย้ม	400	22	6					1				15

คำกริยา	จำนวน พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- การีต	ก่อนผล		การีตกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อาการ การ การ	อาการ (การพบของ บุพบทลี= เป้าหมาย)	มีขณิม- กรรม	กรรม- จาก
				การีตา แสดงเหตุ	การีตา แสดงผล	การีตา แสดงเหตุ	การีตา แสดงผล					
ราน	52	9	7									2
ลอก	309	63	27	12		3		2	13		6	
ล่อน	64	20			4		1		15			
ลิต	66	5	3	1		1						
ลิม(ตา)	432	432	168	255					3		6	
เต็ม	52	21	18			1						2
เลาะ	138	16	10	6								
เลื่อย	100	11	7	2		1						
แล	32	9	4	2		1					1	1
วัน	38	3			1		1		1			
สกัด	239	38	23	5							10	
สยาย	93	50	5		15		1	5	24			

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อนผล		การวัดกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แต่กตัว)	อกรรม กระบวนการ- การ	อกรรม (กรรมของ บุพบทวลี= เป้าหมาย)	มีฉนิม- กรรม	กรรม- วาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
สืบ	229	56	31	10	4				6			
เสียม	18	2		2								
ใส่	245	59	7	52								
หลุด	1000	362			42			268				
หัก	1000	282	39	7	1	16		176				
หัน	305	151	81	55	6					3		
เหลา	369	43	14	15					2	1		
เห็น	60	8			4			4				
แหก	101	11	5	1			1	2				
แหก	291	82			50		6	26				
แหวก	216	86	75	6				3	1		1	
แหวก	66	6			5		1					

คำกริยา	จำนวน ประโยคที่ พบจาก คลังข้อมูล	จำนวน ประโยคที่ ผ่านการ คัดเลือก	ศัพท์- กริยา	ก่อผล		การติดกลุ่มคำ		สะท้อน ผล (แตกตัว)	อาการ การ การ	อาการ (กรรมของ บุพบทลี= เป้าหมาย)	มีชนิม- กรรม	กรรม- จาก
				กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล	กริยา แสดงเหตุ	กริยา แสดงผล					
อ้า	788	572	523	1	7	2	33	6				
รวม	34795	8504	4223	1707	394	78	119	133	1294	95	113	264

ภาคผนวกที่ 6 การสลับปรากฏของคำกริยาแยกส่วนแต่ละคำ

การสลับ คำกริยา	การรีด/ กระบวน -การ	ผู้รับการ กระทำ/ เป้าหมาย	การรีด/ กรรม- วางก	กระบวน -การ/ผล	สะท้อน ผล	มีชัณมิ- กรรม	ประธาน เครื่องมือ	กรรมตรง เครื่องมือ
กระจัด								
กระจาย	0	0	0	1	0	0	0	0
กระจาย	1	0	1	1	1	0	0	0
กระจาย	0	0	0	1	0	0	0	0
กระจาย	0	0	0	1	0	0	0	0
กรี๊ด	0	1	1	0	0	1	1	1
กาง	1	0	1	1	1	1	0	0
กูด	1	0	1	1	0	1	0	0
เกี่ยว	0	1	1	0	0	1	1	1
แก้	0	0	1	0	0	1	0	0
แกะ	0	1	1	0	0	1	1	0
โกน	0	0	1	0	0	1	1	0
ขริบ	0	1	1	0	0	1	1	1
ขอด	0	1	1	0	0	1	1	0
ขาด	0	0	0	1	0	0	0	0
ชูด	0	1	1	0	0	1	1	1
ชูด	0	1	1	0	0	1	1	1
คลาย	1	0	1	1	1	1	0	0
คลี่	1	0	1	1	1	1	0	0
ควัก	0	1	1	0	0	1	1	1
ควั่น	0	1	1	0	0	1	1	1
คว้าน	0	1	1	0	0	1	1	1
แคะ	0	1	1	0	0	1	1	1

การสลับ คำกริยา	การรีด/ กระบวนการ	ผู้รับการ กระทำ/ เป้าหมาย	การรีด/ กรรม- วาทก	กระบวนการ- การ/ผล	สะท้อน ผล	มีซนิม- กรรม	ประธาน เครื่องมือ	กรรมตรง เครื่องมือ
โค่น	1	0	1	1	1	1	1	0
จ้าง	1	0	1	1	1	1	1	0
แถม	1	0	1	1	1	1	1	0
จัก	0	1	1	0	0	1	1	1
จาม	0	1	1	0	0	1	1	1
เจาะ	0	1	1	0	0	1	1	1
เจียก	0	1	1	0	0	1	1	1
เจียน	0	1	1	0	0	1	1	1
เจียน	0	1	1	0	0	1	1	0
เจียรไน	0	1	1	0	0	1	0	0
ฉลุ	0	1	1	0	0	1	1	0
ฉีก	1	1	1	1	1	1	1	0
เฉาะ	0	1	1	0	0	1	1	1
เฉือน	0	1	1	0	0	1	1	1
ฉลอบ	0	1	1	0	0	1	1	1
ชำแหละ	0	1	1	0	0	1	1	0
เขียด	0	1	1	0	0	1	1	0
ซอย	0	1	1	0	0	1	1	1
เซาะ	0	1	1	0	0	1	1	1
แซะ	0	1	1	0	0	1	1	1
ตาย	0	0	1	0	0	1	1	0
เด็ด	0	1	1	0	0	1	1	0
ตัด	0	1	1	0	0	1	1	1
แตก	0	0	0	1	1	0	0	0
ถลก	1	0	1	1	1	1	1	0

การสลับ คำกริยา	การรีด/ กระบวน -การ	ผู้รับการ กระทำ/ เป้าหมาย	การรีด/ กรรม- วางก	กระบวน- การ/ผล	สะท้อน ผล	มีชัณมิ- กรรม	ประธาน เครื่องมือ	กรรมตรง เครื่องมือ
ถลอก	0	0	0	1	0	0	0	0
ถลุง	0	0	1	0	0	1	1	0
ถอด	0	0	1	0	0	1	1	0
ถอน	0	0	1	0	0	1	1	0
ถาก	0	1	1	0	0	1	1	1
ถาง	0	0	1	0	0	1	1	0
ถ่าง	1	0	1	1	1	1	1	0
ถื่อ	0	1	1	0	0	1	1	1
ทอน	0	1	1	0	0	1	1	0
แทง	0	1	1	0	0	0	1	1
บั้ง	0	1	1	0	0	1	1	1
บั่น	0	1	1	0	0	1	1	1
บาก	0	1	1	0	0	1	1	0
บาด	0	1	1	0	0	0	1	1
บาน	1	0	1	1	1	0	0	0
บี	0	1	1	0	0	1	1	0
บิ้น	0	0	0	1	0	0	0	0
แบ	1	0	1	1	1	1	0	0
แบ่ง	0	0	1	0	1	1	1	0
แบะ	1	0	1	1	1	1	1	0
ปรี	0	0	0	1	1	1	0	0
ปลด	0	0	1	0	0	1	0	0
ปอก	0	1	1	0	0	1	1	0
ปาด	0	1	1	0	0	1	1	1
เปลื้อง	0	0	1	0	0	1	0	0

การสลั คำกริยา	การรีด/ กระบวนการ	ผู้รับการ กระทำ/ เป้าหมาย	การรีด/ กรรม- วาทก	กระบวนการ- การ/ผล	สะท้อน ผล	มีชัณมิ- กรรม	ประธาน เครื่องมือ	กรรมตรง เครื่องมือ
เปิด	1	0	1	1	1	1	1	0
ผ่า	0	1	1	0	0	1	1	1
ผาย	1	0	1	1	1	1	0	0
เผยอ	1	0	1	1	1	0	1	0
แผ่	1	0	1	1	1	0	0	0
ฝน	0	0	1	0	0	1	1	0
ฝาน	0	1	1	0	0	1	1	1
ฟั่น	0	1	1	0	0	0	1	1
แยก	1	0	1	1	1	1	1	0
แย้ม	1	0	1	1	1	0	1	0
ราน	0	0	1	0	0	1	1	0
ลอก	1	0	1	1	1	1	1	0
ล่อน	0	0	0	1	1	0	0	0
ลิด	0	1	1	0	0	1	1	0
ลීම(ตา)	1	0	1	1	0	1	0	0
เลื้ม	0	1	1	0	0	1	1	1
เลาะ	0	1	1	0	0	1	1	1
เลื้อย	0	1	1	0	0	1	1	1
แล่	0	1	1	0	0	1	1	1
วิน	0	0	0	1	0	0	0	0
สกัด	0	1	1	0	0	1	1	0
สยาย	1	0	1	1	1	1	0	0
สับ	0	1	1	0	0	1	1	1
เสื้ม	0	1	1	0	0	1	1	0
ไส	0	1	1	0	0	1	1	1

การสลับ คำกริยา	การรีด/ กระบวน -การ	ผู้รับการ กระทำ/ เป้าหมาย	การรีด/ กรรม- วางก	กระบวน- การ/ผล	สะท้อน ผล	มัชฌิม- กรรม	ประธาน เครื่องมือ	กรรมตรง เครื่องมือ
หลุด	0	0	0	1	1	0	0	0
หัก	1	1	1	1	1	1	1	0
หั่น	0	1	1	0	0	1	1	1
เหลา	0	1	1	0	0	1	1	0
เหี้ยน	0	0	0	1	0	0	0	0
แหก	1	0	1	1	1	1	1	0
แหล	0	0	0	1	0	0	0	0
แหวก	1	0	1	1	1	1	1	0
แหว่ง	0	0	0	1	0	0	0	0
อ้า	1	0	1	1	1	1	1	0

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเกียรติ เทพช่วยสุข เกิดเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2530 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2552 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553 และได้สอบเปลี่ยนระดับมาศึกษาในระดับอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษาเดียวกัน

